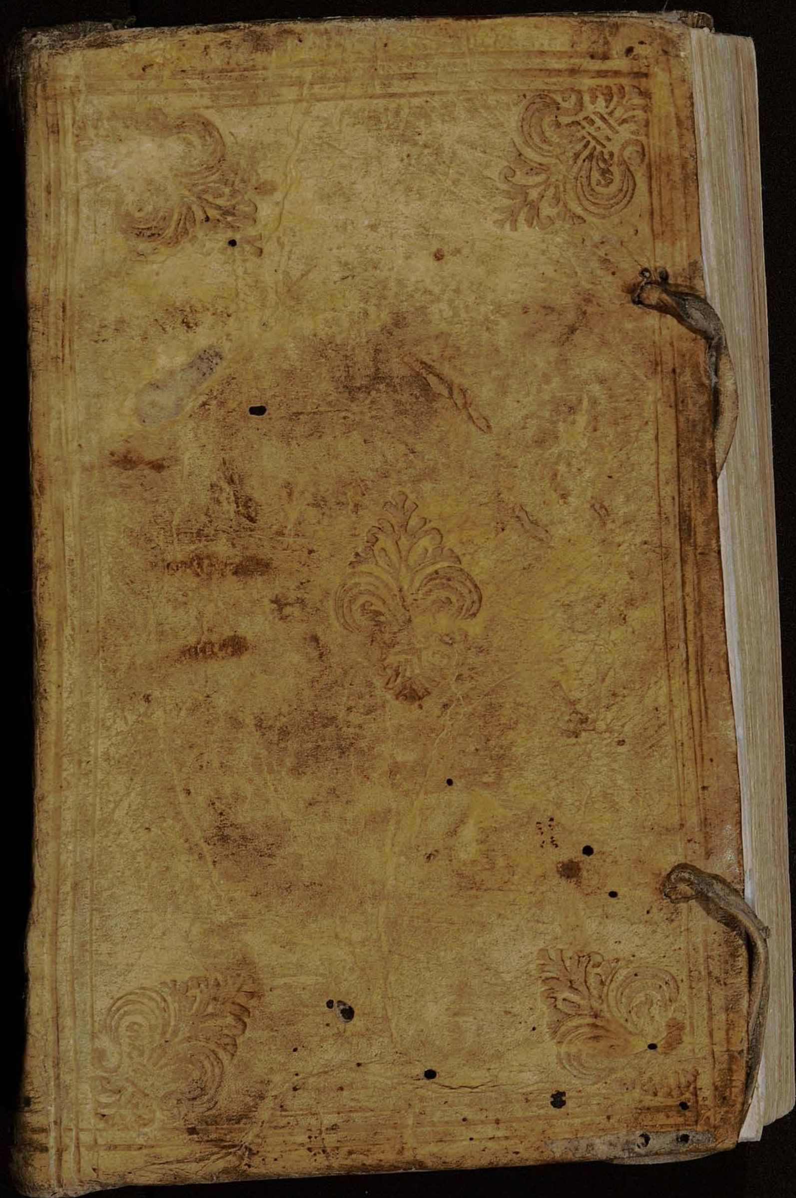

COLONIÆ,
Apud ANDREAM BINGIVM in Laureto.
Anno 1656.

FLOSCVLI HISTORICI DELIBATI

Nunc

DELIBATIORES REDDITI,

Sive

HISTORIA VNIVERSALIS

Tam Sacra, quam Prophana Rerum memorabilium, tam Pace quam Bello gestarum, usque ad ANNUM M.DC.LVI.

Accessit EDITIONI *huic*

CHRONOLOGIA PRINCIPUM

Id est

SERIES & SVCCESSIO

Romanorum PONTIFICUM, Augustiss. IMPERATORUM, S. R. I. ELECTORUM, REGUM, DUCUM, PRINCIPUM, lectu non injucunda, cui annectuntur de Summis Pontificibus S. MALACHIAE Prophetia, SS. Ecclesiæ Concilia, Schismata, nec non Symbola Cæsarum Aphorismis Politicis illustrata.

EDITIO ALTERA.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Apud ANDREAM BINGIUM Bibliopolam,

M. DC. LVI.

FLOSCVLI HISTORIARVM, AB ORBE CONDITO AD *Christi obitum.*

CAPUT PRIMUM.

A primo Mundi Anno ad Noëmi Diluvium.

RIMO Anno Mundi, ante Christi ortum quater millesimo quinquagesimo secundo. Cœlo, Terra & Animantibus conditis designaturus dominum Deus, formavit Hominem, corpus ex luto fictor novus effingens, Animam ex nihilo: ut jam ab ortu si quid superbiæ regnum affricaret, id origo statim elueret: nam quid intumescat cœnum & nihil? Adamum appellavit, & Regem orbis inauguratum in amœnissimo loco collocavit; nudum tamen, sine tecto, sine satellite, sine pompa, ut agrum coleret, exemplum posteris, non purpurâ Reges, non auro fieri, sed in regnum cura & studio. At quia parum erat imperare brutis maximum Principem; adjunxit sociam quæ Rege dignos subditos pareret. Mirum! e viri costâ eduxit fœminam, ne amandi causæ plures deessent, dum is conjuges, qui & fratres & parentes, amor connecteret; & qui antè corpore unum fuissent, unum & Animo in posterum essent.

Adami creatio.

& Evæ.

Fortunati, sua bona si nossent, Principes; dum ambi-

Adami

culpa & pœna. ambiunt nosse supra quàm possint, in calamitatem ultimam incidunt. Nudi, pavidi, regno, capite, & quod deterius, innocentiâ diminuti; rerum omnium præter peccatum inopes; ex otio, risu & voluptate, ad laborem, ærumnas & lachrymas deturbati; spinis tribulis, doloribus, ipsâque morte, ut satellitio culpæ, damnati; Animo & corpore miseri ignominiam nepotibus antequam ortum conferunt. Nunc eant homines, & peccatum ament, quo perditi sunt, nedum nati.

Cainus. Abel. Anno Mundi 2. nascitur Cainus, impiorum Antesignanus, futurus posteris exemplum criminum: peccati non Adami sobolem dixeris, ita ex Patre præter peccatum nihil contraxerat. Sed forte peccantis Evæ partus Cainus, sane fuit Abel pœnitentis: ita Deo providente posteris, ne deessent, tot inter vitia formæ virtutum. Quid futurum erat humano generi, si peccare tantùm didicisset?

Cainus fratricida. Anno Mundi 130. Cainus perditorum ille coryphæus, quasi vulgarium tæderet scelerum, palmarium fecit. Abelem fratrem (primum ab invidia facinus) in agro seductum ferro interemit. Præjudicabat rebus mortalium Deus, ut vitio virtus obnoxia foret: pietatis dos adversitas esset, datumque sanctis pro patrimonio, *Pati.* Sed nec impune fuit fratricidæ; cui & terra imbuta sanguine fruges negavit; & ipse, vagus, tremens, ac profugus, agente conscientia, quocunque sceleris fama pervenerat, portavit & pœnam; ut jam Metus homines malum dedoceret.

Enochia urbs. Aliquot post annis primam omnium urbium, dictam Enochiam ab Enocho filio, condidit; ut se homicida à talione defenderet, & prædator latrocinia tutò reponeret. Hæc civitatum origo, hæc causa; ut pudeat nos tanti facere,

cere, quod ortum à scelere, in tutelam scelerum coaluerit.

Adamo interim in Abelo Cainum lugenti, Sethum qui duceret Piorum agmen substituit Deus; à quo Enos, ab Enoso Enoch, viri sanctissimi, qui ad religionem & virtutem omnem praelucerent: jam inde sanctis ex Martyris sanguine pubescentibus. *Seth natus.*

Anno mundi 688. Cainus in Sylva pro fera habitus per imprudentiam à Lamecho abnepotè occiditur; pœnâ licet claudâ reum assequente; quæ à filio, ut esset gravior velut in feram, ut justior, fratricidium parricidio vindicavit. *Caini cædes.*

Sub hæc tempora Jubal instrumenta Musica, Tubalcain arma invenerunt; vitam hominis Providentiâ in belli pacisque studia partiente, ut in hac jucundius ageret, in illo tutius. Et Noëma mulier lanificium commenta, eundem hominem texit honestius; & prævivit sexui qua in arte proferre ingenium deceret fæminam. *Iubal. Tubalcain.* *Noëma.*

Anno Mundi 930. ipsi mundo coævus Adamus moritur; familiæ pater quæ orbem impleret, pœnitentiæ documentum ingens, de suo hoc est humano genere tam benè quàm malè meritus, dum ad veniam erudit quos ad pœnam gignit; dierum id est luctuum plenus; ut ab hoc posteri vitam miseriis metiremur. Nunc quid hujus spatium arctum conquerimur? calamitatibus nostris parcitum est. Anno pòst altero amantissimum conjugem Eva sequuta est; quæ se, heu! dilectam nimis quoties luxit! quoties formam incusavit ut ream! quoties placuisse displicuit! si amasset minus conjux, servabamur. Quis sexum non timeat, qui adhuc innocens necat, vel placendo? *Adami mors.* *& Evæ.*

Henoch translatus. Anno Mundi 987. Henochus ille ab Enoſo ſanctiſſimus, poſt vitæ annos 365. Novo mortis genere; vivus deſiit in vivis agere; ad ultima ſervandus tempora, futurus teſtis deitatis Chriſti, in ignotas plagas tranſportatur; in quibus vitam in corpore ſed expertem corporis degens, extra neceſſitatem alimenti & malignitatem peccati poſitus, licèt nedum ut homo vixerit, vivit ut Angelus.

Gigantes. Circa hæc tempora Gigantes impiiſſima Caini ſoboles ſæviebant, qui ſtaturam ſuperbiâ, deformitatem impuritate; ferociâ vires adæquantes; ſcelerum immanitate monſtroſi; tam animorum portenta quàm corporum, in nefas omne ruentes; ut poſteros vitiis, quos virtutibus nolebant, vincerent; nihil intentatum mali relinquere.

Noë & Arca. Anno Mundi 1057. Ne funditùs tot inter crimina mortalium genus interiret; futurus Averruncus divini furoris, Noe juſtiſſimus, ex Lamecho Sethi, non illo Caini nepote naſcitur. Qui deinceps virtutibus ut annis auctus, ſcelerum ultorem Deum verbo & opere Reis intentavit. Nam nova interminandi ratione, Arcam extruxit; poſtquam diu verba fuerunt irrita, navem molitus eſt centum annis: efficacius nunquam monuerat, ſi minus homines juviſſent crimina; ſed quibus peccantibus callum obduruit, priùs mortem quàm mollitudinem mentis induxeris.

Diluvium. Anno Mundi 1656. ante Chriſti ortum 2397. cum ſexcenteſimum Noëmus ageret, ulturæ Dei contumelias aquæ; in ſceleratum rebellant hominem; in imbres aër effuſus ſolvitur, exundant amnes, irrumpunt maria; ipſa Terra, alumnos exoſa; jam in pœnas ferax; immenſos gur-

gurgites effundit utero, tota undis stagnat, ne miseris pateat vel ad sepulchrum. Nimirum pudet tot substerni sceleribus fœdissimas sordes exhorruit, ut se elueret advocavit elementa consortia. Proh peccati virus! naturam rerum ab uno homine totam infecerat, petendum fuit ab universa Antidotum, flammæ libidinum aquis restinguendæ: benè est, quòd ante periit orbis quàm periret; undis periit, ne periret igne: Quæ tempestas, quæ humanum genus naufragum fecit? Agite posteri pietati Noëmi gratias, in ipso singuli servati estis. Navigabat in ruina mundi securus, & à morte per asserem tutus, quam nec muri nec turres excluserant; Deo gubernante, per syrtes, per scopulos, per naufragia, salvus enatabat.

CAPUT II.

A Diluvio ad Abrahamum.

ANNO Mundi 1657. subsidentibus aquis, detumescente penitus pelago, terra aperta est. Tunc rediit sua facies Elementis; serenitatem aëri, certum aquis situm, fœcunditatem terræ Sol conciliavit; novus nitor effulsit syderum, & instaurata rerum natura tristitiam hilaritate mutavit. Admittimus clementiæ pignus, Deus immortalis triumphalem benignitatis Arcum suspicimus; utinam ut pœnæ, sic & culpæ immunes in posterum Sed erit dies, cùm diluvio bonitatis mundum inundabis; minùs parceres, si peccasset minùs. *Mundus reparatus.* *Iris.*

Interea octo illa capita humani generis novi Phœnices, ad incolendam terram prodeunt arcâ. at obstupescunt deformatam Agrorum faciem, lugent *Noë arca egreditur.*

gent affinium deplorandam sortem ; & imagine mortis attoniti , vix spem ullam vitæ concipiunt. Donec Dei jussu , promisso, & fœdere confirmati, tunc se demum servatos fassi sunt, cùm timere ultrà desierunt.

Vinea. Statim ergo ad culturam terræ se convertunt ; nec enim sponte victum sufficeret : & Noëmus primus omnium ex uvis consitis vinum expressit ; vel infirmitati vel hilaritati Deo consulente. Sane bonus senex liquore novo se liberalius proluit , ex potu inexperta ebrietas , ex ea somnus , ex somno nuditas inhonesta ; dein irridens filius , nepos maledictus , ut à primo meri vel innoxio haustu, tot malorum fonte , discant homines parcere, cui si indulgeant , transit in toxicum.

Divisio terrarũ. Anno Mundi 1788. Noë liberos multiplici sobole suprà modum auctos , ut concordes faceret , discordes effecit : iis universum orbem partitus est ; Semo Asia ultrà Euphratem ad Indicum usque Oceanum data ; Japheto Asia reliqua cis Euphratem , cum Europa ad Gades usque ; Chamo Syria cum Arabia & Africa tota concessa : Quis Regum Noëmo patrefamilias opulentior? Trophæa sua Pompeii conferant , triumphos Cæsares, Alexandri victorias. Galli colonias; ad Noëmum quid ? contenderunt illi de partibus , hic totum dedit.

Turris Babel. Anno Mundi 1909. antequam spargeretur in diversa mortalium genus , civitatem quæ potentiæ monumentum esset , ad Euphratis ripas posuerunt. Quale opus ! quod ab omnibus inceptum hominibus , quod annis viginti duobus nondum absolutum , quod imperfectum , regni sedes fuit , cujus ex fundamentis primum orbis miraculum surrexit Babylo. Et in ea Turrim erexerunt , quæ cœlo, si superis placet,

par

par esset: quæ stultitia, cælum expugnare saxis & cæmentis? non iis machinis sydera scandimus.

Anno Mundi 1931. disiecta tandem est superba illa ædificantium vanitas: linguis divisi sunt non grassatus est fulmine Deus, non ignibus; pœnam inflixit acerbissimam superbis, contemptum. Idioma unum in septuaginta duo divisum miram peperit perturbationem; dum loquerentur omnes, pauci perciperent, sermonis inopiam copiâ nimiâ faciente. Quis credat? penetravit in animos vocum discordia; tantus est sermonem inter & mentem consensus; in regionem suam quique profecti sunt; nec se meminerunt, heu nefas! uno Patre natos; bella cum fratribus gesserunt in posterum; & eos homines obliti plerumque, quasi bestias in usum, vel belluas in cœdem rapuerunt. Ite nunc Docti, intumescite linguarum peritiâ, quæ dividentes orbem perdiderunt. *Confusio linguarum.*

Anno Mundi 1932. ante Christum 2121. Nemrodus ortum dedit regno Babyloniorum seu Assyriorum, quod postea stetit per annos 1401. Hic primus omnium Regum, proximam à Deo potentiam, usurpavit, & cæteris gentibus in diversa loca distractis, Babylone jam principatu dignissima substitit. Idem qui & Belus tanti nominis apud scriptores; militari audaciâ & civili prudentiâ clarus; qualis decuit principem conditorem imperiorum. Nec enim obvium eminere in æqualibus; & quos pares nascendo habueris, tibi regnando impares facere. *Nemrod. seu Belus.*

Anno Mundi 1966. Regnum in Europa vetustissimum fundabat Ægyaleus, Sicyone Peloponnesi urbe, ab Isthmo non procul; parvis si Babylonico compares, incrementis, sed tutioribus. *Sicyoniorum regnum.*

Ninus. Anno Mundi 1997. cùm superiore Nemrod ætatis anno 300. decessisset, Ninus ejus filius Babylonicum capessivit imperium; cui & Assyrium modicis septum finibus ab Assue Semi filio conditum adjunxit. Nec eo contentus, septemdecim annis continuis, Ægyptum & Asiam universam victor is peragravit; germana Patris ambitiosissimi soboles. Cæteris mortalium ad inauditum Belli nomen expavescentibus: adeò difficilius est propulsare injuriam, quàm inferre, dum hinc audacia, illinc timor; nec vinci pudeat, cum honestum putent à fortissimo viro superari.

Ninive. Idem Ninus Ninum seu Niniuem sibi cognominem urbem ad Tygrim amnem in Assyria posuit, ad felicitatis ostentationem. Quam civitatem vir ingentis animi, & nihil modicum capientis, pro modo gloriæ tam amplam effecit, ut capaciorem posteriora tempora nullam agnoverint. Sed ô vana mortalium studia! tanti monumenti nullum vestigium, de cujus loco ne constat quidem; & memoria sin minus periit, ad contemptum restat, quando præstat sileri, quam cum ignominia celebrari; & odiosum est non esse quod fueris.

Idololatria. His temporibus de Deo optimo pessimè meritum est genus humanum; cùm Idololatria, quo nullum stultius vel gravius scelus, per terrarum orbem invaluit. Ninus in causa, qui se non ausus mortalis adhuc Deum effingere, quod proximum fuit, se Deo natum exhibuit: Belum itaque, quando se non poterat, Deum fecit, (insana liberalitas, id largiri quo careas) gesta commendavit, immortalem dixit, statum ostendit, huic divinos cultus attribuit, & ne quid ad improbitatis effectum deesset, voluit supplices quod à Deo peterent, optare à statua & impetrare.

grare, Hic est Belus, qui Saturnus Gentibus, Hebræis Baal, humanis ad contumeliam generis placatus hostiis; justâ tamen pœnâ, ut qui hominem per ultimum nefas in Deum haberent, ipsi mactati in abjecta bruta haberenrur.

Noëmi obitus.

Anno Mundi 2006. Noëmus sanctissimus orbis reparator, jam impletis annis 950. vitæ pertæsus eam deposuit; quam calamitatibus penè continuis, recens Nepotum flagitium præcipitaverat. Parum erat seni justissimo concoxisse Gigantum scelera, interfuisse mundi naufragio, luxisse linguis divisos libros, perspexisse per mutuas clades triumphantes; nisi ad incrementum summum molestiæ, Deum quasi regno, suorum animis depulsum videret, nihilque actum pœna Diluvii, nisi ut præcipitantius in majora scelera ruerent. Sed ne quis Imperia nimium arderet, privatus obiit Noë sanctissimus; Belus Rex decessit, ne quid pejus dicam, omnium primus.

CAPUT III.

Ab Abrahamo ad Mosis ortum.

Abrahami ortus.

ANNO Mundi 2039. ante Christum 2014. in Ure Chaldææ urbe natus est Abrahamus, ex Thare Patre, cùm prius Aramum & Nachorem suscepisset In quem cœlo depluent dona tam immensa, ut ad unam magnificentiam Dei conditum dixeris. Salve mortalium lux, phosphore gentium. Beatorum Dux; debebit tibi Hebræus innocentiam, salutem mundus, incolas cælum. Ex natu minimo, quis tanta speraret? quis ex Idololatra Patre cœlestem filium? nempe major est à contempto virtus; & summa Pietas cœlo debebatur.

Zoroaster.

Anno Mundi 2044. celeberrimum bellum Ninus gessit in Bactrianorum Regem Zoroastrum. Hic loci

situ, quia in asperrimis montibus Bactra, & ope dæmonum, præter fortem animum, fretus (nam primus Magiæ ignorandæ scientiæ auctor infamis) cùm se, montes, & Inferos ad pugnam armasset, à Nino victus est: & in acie ferro cæsus, vel ab ipsâ statim de cœlo tactus est. Artem detestabilem in Auctore puniri par erat, ne haberet æmulos, & si quos haberet, ad eos cum arte pœnam transmitteret. In eo bello Semiramidem famosam illam fæminam Ninus invenit, & adamatam in conjugem duxit; quantâ post sexus vel gloriâ, vel infamiâ! Is quarto pòst anno è vivis abiit, suscepto ex Semiramide Ninya; vir supra fidem magnus, nisi major fœmina prioribus fidem comparasset.

Semiramis. Anno Mundi 2049. Assyriorum imperium adivit Semiramis. Prima mulier quæ domesticam administrationem mutavit publicâ, ac prævertens regnum sexus obsequiis, naturam quæ muliebre corpus compegerat, virili animo emendavit. Dotes ingentes maculavit ingentibus vitiis? ita plerumque in excelsis mentibus summa omnia sunt. Nam operum magnificentiâ & belli gloriâ Ninum, hoc est mortales retrò omnes superavit. Mediam, Ægyptum, Lybiam armis perdomuit; & cùm in orbe suo deesset hostis, quæsivit in alio, apparatu quam maximo penetrans in Indiam, bisque victrix vicisset tertium, si pares Elephantis Cameli fuissent. Opera porrò quæ & quanta perfecit? Marito? dignum Rege & urbe Ninive tumulum erexit, præter aquæductum in Ecbatanis, imaginem suam Bagistonio monti insculptam, saxa, rupes, montes explanatos ad vias, quantum est, quod in Miraculis orbis enumerat, Babylonem opus à mortalibus tentatum omnibus tandem absolvisse! In qua præter muros, quibus nihil simile fama dixit, horti & luci palatiis impositi,

positi, geminæ Arces ad Euphratis ripas, ipse amnis dum cuniculus foditur aversus aliò; animum ad mundi regimen natum ostendunt.

At per has dotes, libidinosa suprà quàm credi honestum sit mulier, ne qua in re modica esset, crudelitate etiam insignis, perimebat Amasios, materiam odii juxta ac amoris; mortuisque ingentes aggeres excitabat, ut illustrior crudelitas esset. Nec causa mortis deflexit à vita, à Ninya filio, quem de incestu appellaverat, interfecta: si tamen filio credi æquum sit parricidium, flagitio matris excusanti.

Agebat in vivis hoc tempore Sara, Semiramide haud paulò clarior, si vera claritas à virtutibus arcessenda sit: hæc patruo nupsit Abrahamo; cujus laudes impleat, qui capacem tanti conjugis dixerit. *Sara.*

Anno Mundi 2091. Semiramidi successit Ninyas, aptior otio quàm negotio, qui frui partis contentus, nihil maternum habuit præter voluptatem; & quasi sexu cum matre mutato, assiduo pellicum & Eunuchorum contubernio, nulli alii temerè visus, degeneravit in feminam. Et ut proclive est se applicare ad pessima, de cæteris Assyriæ Regibus semel dictum sit, eos ad regnum natos, turpissima tamen fuisse mancipia; cùm nulli serviatur turpius quàm voluptati. *Ninyas.*

Anno Mundi 2114. Abrahamus Deo jubente, ex Mesopotamia in Chananæam profectus est; fidei & obsequii miro specimine; ipso Deo in præmium pollicente numerosissimam sobolem orbo Patri, & hancce terram longè uberrimam, ne agrum ad sepulchrum quidem possidenti. Ita Cœlum centesimas pendit in mutuum. *Abraham in Chananæam.*

Anno Mundi 2118. egregiam de Persis reportat adoream Abrahamus: qui cùm duce Chodorlahomore Pentapolitas jam corruptissimos vitiis, prælio *Abrahamus vincit Chodorlah.*

prælio victos in servitutem abducerent, simulque Lotum pravi consortii pœnas luentem; Abrahamus ut nepotem reduceret, collecta servorum expedita manu, sopitos Persas & à victoria securos aggressus, in fugam egit, prædam & captivos recepit; decimamque partem Melchisedeci hoc est Deo dedit, vel reddidit; nec enim is dat, qui totius unde accepit particulam reddit.

Sodomæ incendiũ. Anno Mundi 2138. contigit horrenda illa clades Pentapolitana, qua urbes quatuor conflagrarunt, Sodoma, Gomorrha, Adama & Saboim; execrabilia in posteris nomina: Segol ad secessum Loto condonatum: ita semper Deus vel in severissimis pœnis clementiam amat. Superest in flagitii detestationem pœnæ vestigium; aquæ fœtentes, solum emortuum, mare sulphureum. Nam & supplicium quàm horrendum, quod vel spectasse, in uxore Loti crimen fuit.

Isaac natus. Sequenti anno Isaac natus est; ad sanctissimorum Parentum summam lætitiam, eò majorem, quò speratam diutiùs. A risu dictus est; cujus causæ cumulatissimæ, cùm præter humanas posteritatis & nominis, divinæ accederent salutis omnium.

Isaac immolandus. Anno 2163. Abrahamus in monte Moria incruentam victimam immolavit. Admirabile ad stuporem temporum facinus! divinis nutibus sævam orbitatem, spem Nepotum, charitatem patris post habere, eodem ferro quo filium se mactare, imò crudelius quia superesset; animi fuit supra terrarum victores surgentis. Quantulum est Macedo, quod in orbe non toto vicisti? in Isaaco plures mundos vicit Abrahamus. At benè est quod agnovit Deus immolantem, tam sacerdoti pepercit quàm victimæ, nempe obedientia, si mactat, suscitat; si perdit, redimit; nec dat in pericula, nisi ut servet.

Esau & Jacob. Anno 2199. ex Rebecca Isaaco nascuntur Esau & Jacob, ita dissimiles mente & corpore, ut verè Gemini,

mini, vix in ullam rem unquam consenserint: nam quomodo miti & facili cum importuno & temerario conveniret? Et hoc anno cœpit Argivorum regnum ab Inacho; quod deinde Mycenas Perseus transtulit. Nec dubium, quin & alibi regna quàm plurima, sed felicior Græcia, quæ scriptorum ope, sua vel aperuit, vel effinxit. *Argivorum regnum.*

Anno Mundi 2213. Abrahamus post annos vitæ 175. ex ea decessit. Vir revera virtutum omnium, qui per adversa prospera meruit: Dei nutibus ita mancipatus, ut ad eos statim amarit vel oderit, tot locorum exul quot incola, Ismaëlis pater ut abdicaret, Isaaci ut immolaret, Saræ conjux ut sterilem ferret, cumulatus bonis ut erogaret; à Deo per exteros, per suos probatus, sibi semper constans; probitatem illæsam sepulchro intulit. *Abrahami obitus*

Anno Mundi 2258. Achaiam inundavit diluvium, quod Ogygium dictum est, ab Ogyge Rege Eleusinæ conditore Mirum; in unum Peloponnesum totius Europæ gesta confluxisse. *Diluviũ Ogygiũ.*

Anno Mundi 2318. longæva senectute, post annos 180. confectus, obiit Isaacus; cui tranquillitate animi nihil antiquius, promptus eam ne perderet omnia perdere: multos jam annos animi luce caligantes oculos consolans, filium Jacob, sin vidit, audiit, multiplici beatum sobole, duodecim susceptis liberis, seu columnis, totidem fundamenta genti promissæ ponere. *Isaaci mors.*

Anno Mundi 2319. Josephus Jacobi filius, mira Dei vel indulgentia vel mercede, è carcere promotus in regnum, utriusque fuit exemplar fortunæ. Is Patri charissimus, cum per invidiam divenditus esset à fratribus, & apud Putipharem Dominum gratiosus, placuisset & Dominæ; pudicitiæ tamen post habens omnia, per heræ calumniam conjectus in carcerem, per triennium castitatem amavit in vinculis. Nec ultrà Deus prœmium distulit: Josephi *Iosephi fortuna.*

per

per interpretationem somnii Pharaoni notus, ad regni administrationem evectus est, triginta natus annos, in qua per octoginta perseveravit, inaudita Aulici felicitate; verè castitatis martyr & corona.

Iacob in Ægyptū. Anno Mundi 2328. cùm fertilitatem Ægypti fames excepisset; inopia frumenti Jacob filios in Ægyptum misit, ubi à Josepho fratre probati & agniti, in pœnam sceleris, timuèrunt; adductoque Jacobo ad filium, luctum lætitiâ commutarunt. Sanè Patri revixit Josephus; quem invidia, fera illa pessima devoraverat. Regio Gessen in Ægypto assignata familiæ Jacobi, ex quâ deinde Israëlitæ numerosissima gens, prodierunt. Tunc natus

Iobi ortus. in Idumææ & Arabiæ finibus Jobus, Esau abnepos, celeberrimus pugil in utramque fortunam, tam adversæ quam prosperæ victor.

Sparta condita. Anno Mundi 2338. Spartam in Peloponneso Spartus Phoronei filius condidit; in qua cives olim Philosophiam veram professuri, voluptatum abdicatione imperium Græciæ merebantur.

Iacobi mors. Anno Mundi 2345. Jacobus post annos 147. agonis perpetui, nàm & in utero cum fratre luctatus, excessit è vivis. Cui ærumnarum pretio redempta prospera: quippe paternam hæreditatem mercatus exilio; binas conjuges imò unam 14 annorum operis; & liberos amantissimi omnium luctu; quem nec reperit absque jactura, è patria rursum factus extorris. Ita Deus prosperitatem Sanctis non donat, sed vendit.

Iobi certamina. Anno Mundi 2398. par egregium spectavit Deus & se dignum; cum dæmone miseriisque omnibus Jobum compositum. Illustrior quàm ex triumphato orbe Pompejus, triplici prælio tergeminam palmam confecit. Liberorum inconcussus audivit funera; spectavit tranquillus bonorum jacturam; in cruciatus membra transisse pas-

sus

sus est: ac demùm carcinoma fœtidum, vivum cadaver, è sterquilinio hostem vicit. Qualis pugna! quæ septennium tenuit: quàm gravis! per tot conserta vulnera; quàm impar! ubi hominem dæmon per humanas calamitates, per amicos, per uxorem, per se aggressus est; quàm demùm honesta; ubi fregit contemptus superbiam, patientia furorem, homulus Angelum.

Anno Mundi 2399. Josephus in Deum, in Regem, in suos, impletis virtutum numeris, post longissimam administrationem, decessit. Si Deum spectes; sanctissimus inter adversa, & quod rarius inter prospera. Si Regem, Minister absolutissimus, cui similem orbis nondum vidit: si suos, pietate & clementiâ summus; vel fatente invidia, & amante prosperitatem quam fecerat. Felix, qui tot in dotibus, materiam virtutum nactus sit. *Iosephi obitus.*

Anno Mundi 2451. Amenophe Ægypti Rege, incepit durissima servitus Israëlitarum; quæ post increbuit, ac per centum propemodum annos perseveravit. Nam Ægyptii numerosissimæ genti invidentes, ac jam ab ea sibi metuentes, ne propagaretur ulterius, tributis, operis, flagris, carcere, vinculis, vexare ac perdere instituerunt. Cumque parum proficerent, imperatum obstetricibus, ut mares necarent; nec iis obtemperantibus, crudelissimo sancitum edicto, ut infantes masculi submergerentur; nihilominus tot inter ærumnas, cædes, & naufragia, instar palmæ succrevit soboles, & in hac necessitate mortis natum & adultum est, quod Ægyptios postea perderet. *Israëlitæ in Ægypto serviunt.*

CAPUT. IV.

Ab ortu Mosis ad Samuëlem.

ANNO Mundi 2464. ante Christum 1589. Ex Amramo Levi nepote, in Hebræorum acerbissima *Mosis ortus.*

bissima calamitate, natus est eam qui per prodigia solveret Moses. Cui cùm nasci exponi fuisset, exponi ipsum servari fuit; servante filia Pharaonis, & in Aulæ splendore ad regni spem educante: Deo & hanc laudem incomparabili viro providente, ut sprevisse Regnum dici possit.

Cecrops. Anno Mundi 2498. Regnum Athenis condidit Cecrops, urbemque à Minerva dixit, in augurium eloquentiæ qua pòst clarissima. Malè tamen quòd homo Ægyptius in totam Græciam turbam illam deorum invexit, quæ deinceps in multa secula fabulis aucta, & per Europam grassata, cladem intulit quavis peste capitaliorem, quâ medente nullo perirent Animi.

Diluviū Deucalionis. Anno Mundi 2530. contigit Deucalionis Diluvium, quod cùm Thessaliam inundasset, id Græci quasi totius orbis concelebrarunt; adeò vel in miseriis laudis fomitem vanitas reperit.

Areopagus. Anno Mundi 2539. Athenis est Areopagus constitutus, qui ab humilibus ut fit initiis; eò dignitatis & amplitudinis processit, ut ab eo quasi ex cortina Themidis petita oracula, venerationem Athenis Delphico Tripode majorem asciverint, districto semper ad ferienda crimina gladio. Solon in eo multis pòst annis quædam immutavit, unde & autor ipsius habitus à nonnullis: At quantùm interest, an invenias primus, an inventa ornes.

Israëlis exitus. Anno Mundi 2544. Ex pastore Moses Dei legatus, contritis per assiduas plagas Ægyptiis, Israëlitas ex acerbissima servitute in desertum duxit, & liberos fecit, per quæ prodigia? cùm per Elementa stipendiaria fracto Pharaone, viâ per Arabicum suum patefactâ, suis famulatas in hostem undas ruentes immisit; nempe discrepant divina & humana providentia, ut consiliis, ita & exitu.

Iobi mors. Hoc Anno Jobus ille pugil fortissimus, ætatis 217. prioribus bonis geminatis, in effusa bonorum,

Nepotum,

Nepotum, & virtutum copia, fortuna cum virtute redeunte in gratiam, celebrem illam Tragœdiam fœlicissimo exitu moriens clausit.

Anno Mundi 2576. à Dardano in Phrygia Dardana condita, quæ post à Nepote Troe Troja dicta est, fabularum seges, & Poëtarum Pindus multis post seculis. *Troja condita.*

Anno Mundi 2583. moritur Moyses prodigiorum patrator illustris, naturæ quam ad nutum regebat propemodùm Dominus, & in pertinacissima gente supra fidem humanam mansuetus, Dei charitatis & patientiæ magnum exemplar.

Huic in Magistratu populi successit Josue, qui divinus Poliorcetes, sine machinis urbes expugnavit; ne tardius vinceret, solem continuit; ac post anno 2600. migravit è vita, inductis in Chananæam promissam olim terram Israëlitis, & in possessionem ejus immissis; summus imperator, qui Deo fretus non rarius vicit, quàm pugnavit. *Josue.*

Anno Mundi 2601. Othoniel Judex appellatus, administrationem Israëlitarum suscepit, qui regnandi modus Monarchico partim similis, partim dissimilis, pervicaciæ gentis accommodatior, complures annos Judæis nondum Regni patientibus placuit. *Othoniel.*

Anno Mundi 2622. Tribus Beniamina à cæteris tantùm non occisione deleta est; occasio ex Gabaonitarum libidine; apud quos Levita hospes diverterat: Bellum civile primum Judaicum; Deo, ut fit, incontinentiæ maculas balneo sanguinis eluente. *Clades Beniamin.*

Circa hæc tempora contigit Europæ raptus, Agenoris Sidoniorum Regis filiæ, à Jove in Cretam abductæ. Frater Cadmus raptorem persequutus, in Bœotia constitit, ubi Thebarum conditor, suscepit inde Semelem filiam, è qua Bacchus Et *Europa. Cadmus.*

hinc fabularum Deorumque nova series, educante parente in prodigiosam magnitudinem deinde excreverint.

Aod Iudex. Anno Mundi 2641. Othoniel moritur, Aodus Judex in ejus locum allegitur; vigesimo tamen nono pòst anno generosissimus adolescens ex tribu Beniamin, ambidexter, Romano Scævola fortunatior, Æglonem Moabitam Judæos vexantem, cultro interemit, pingui abdomine hauriente mortem cum ferro.

Minos. Circa Annum Mundi 2650. Ex Jove & Europa Minos in Creta regnabat, tanta justitiæ in terris fama, ut & in inferis Tribunali Judicis dignus audierit.

Isthmici ludi. Ad Annum Mundi 2700. instituti sunt Isthmici Ludi antiquissimi omnium in Græcia Celebrabantur in Isthmo Corynthiaco, in honorem Junonis & Melicertæ, quos ex mortalibus & misero fato submersis, in Deos marinos transiisse volunt, Leucotheam scilicet & Palæmonem, quasi ex insania & furore ad Divinitatem sit proximus gradus. Eorum institutorem Sysiphum quidam, alii Glaucum ejus filium volunt.

Bellerophon. Ab hoc Glauco Corinthi natus Bellerophon, Græcorum Joseph, & pudicitiæ laude clarissimus; qui post Stenobæam Prœti Argorum Regis uxorem ad flagitium invitantem repulsam, in Lycicam ad mortem à Præto missus, accusante pessima femina, ea edidit fortitudinis facinora, ut ab admiratione per Chimæram ac fabulas describantur; lethi semente in uberrimam gloriæ segetem germinante.

Perseus. Et ad hæc tempora referendus Perseus Jove natus & Acrisii filia Danae, qui vectus Pegaso celeberrima Bellerophontis navi, Gorgonem Medusam, seu meretricem philtris amatores suos dementantem, seu strenuam bellatricem, in Africa capite truncavit, Græciæ Moses, si ortum spectemus;

nec

nec aliena quæ in vita gessit: adeò Heroes à calamitatibus ut à cunis surgunt.

Fuit hæc ætas seminarium fabularum; nam & Pelops Tantali filius, certamine curuli per fraudem victor stabilitis cum Hippodamia nuptiis, per soceri Oenomai necem, deduxit in Græciam Colonias, & Peloponneso regioni post celeberrimæ indidit nomen; & hoc nomine supra omne figmentum clarissimus. Hujus soror Niobe muliebris jactantiæ vel miseriæ monumentum, amissis quibus se efferebat liberis, dolore contabuit; hoc enim saxum est. *Pelops.* *Niobe.*

Nec Italia causa fabularum caruit; nam his temporibus Janus in Latio Aboriginum regnum moderatus, successorem Saturnum ex hospite habuit, cui ex vite consita & agrorum cultu seculum aureum hæ gentes adscribunt. Mirum, auream viguisse ætatem, ubi aurum nullum; ubi multum est, nunc esse ferream. *Ianus.*

Regnavit & hoc seculo Thebis Amphion, qui sono testudinis & prece blanda, saxa movisse dictus est; id est duros ac saxeos homines ad humanitatem voce flexisse. Ingens seu Musicæ seu Poëticæ laus, humanum sensum indidisse mortalibus, & ad bonum voluptate innoxiâ placuisse. *Amphion.*

Anno 2741. Baracus victoriam de Philistæo Sisara reportavit, cujus susceptæ & perfectæ laus omnis penes mulieres fuit: Nam & Debbora Prophetis ad castra profecta in hostem Baracum immisit; & Jahel fugientem Sisaram, haustu lactis consopitum, trabali clavo transfixit. Quippe feminæ quocumque se vertant semper immodicæ, vel extrema vitia, vel virtutes summas persequuntur. *Debbora.* *Iahel.*

Et Debboram suam in vaticinio parem, si superis placet, Græci ostentant, Phoëmonoëm Apollinis filiam; quæ prima Delphis ad Parnassum montem oracula reddidit, tripode antro imposito; *Phœmonoe.*

unde postea fraudis & mendacii messis amplissima. Placet tamen quod Hexametrum carmen invenerit, nobile Poëtarum ad sublime genus instrumentum.

Midas. Midas Gorgiæ filius, auro instructior quàm sapientia, cùm Panem Apollini prætulisset, Asininas aures habere creditus: raro scilicet aurum inter & doctrinam fœdere.

Gedeon. Anno Mundi 2768. Madianitas profligat Gedeon; at quàm impari numero? trecenti milites in multa millia; quibus armis? lampadibus, hydriisque fictilibus; quæ pugna, Deus bone! quæ ludicro similis; quæ victoria? quæ per ipsos hostes est confecta.

Dædalus. Circa Annum hujus seculi septuagesimum floruit Dædalus, insignis artifex; imò & volandi ut scribunt peritus: ab eo sanè opera Dedalæa, quæ pro temporibus artis miræ & inusitatæ, de volatu fabulæ locum fecerunt: Homini satis est, quod Animo volat vel ultra sydera.

Orpheus. Tunc & in vivis agebat Orpheus, Apollinis & Calliopes habitus filius, qui suavitate carminum quæ canebat ad cytharam, feras & arbores auritas fecit. At quis credat Poëseos & Musicæ principem ortum à Thracia. Nunc sibi Græculi ex inventis artibus plaudant, modò se Thracibus Poëticam; Philosophiam Ægyptiis debere agnoscant; & à Barbaris humanitatem suam hausisse. Hic tamen Orpheus, vel nullus fuit, vel Magus; quæ infamia & in Musæum Orphei discipulum transmissa; nec mirum, nam plerumque Præceptorum mores ut doctrinæ in discipulos transeunt.

Abimelech. Anno Mundi 2801. Abimelechus Gedeoni patri longè dissimilis, uno die 70. fratres truncavit capite; ambitionis ultimum nefas; at postea frequens, regnandi libidine tollente paritatem quam natura fecit. Nec diutius parto per scelus imperio

potitus;

potitus; nam anno pòſt tertio in obſidione turris molâ per fæminam miſſa obtritus, gladio inſuper confoſſus ſuo mortis dedecus parricidio proprio geminavit, & pœnas fratribus ſuo ipſe ferro pependit.

Coloniæ variæ.

Deductæ variæ ſub hæc tempora Coloniæ; nam Pelaſgi in Italia magnam Græciam occuparunt, Lydi duce Thyrreno Tuſciam. Siculus Itali filius Siciliam, quam tunc Sicani Hiſpanica gens obtinebant Appulit & in Latium Arcas Evander, & in Palantia, ubi deinde Roma, habitavit. Ejus mater Themis vel Carmenta fatidico ſpiritu celebris. Sic omne ſolum forti patria eſt.

Hercules

Hoc fermè tempore Hercules Thebanus monſtra hominum & ferarum tollebat è medio, corporis robore & fortitudine animi præſtans: vir tamen tantus Amoris turpe mancipium fuit, raptor Heſiones, Dejanitæ conjugis ſpretor, Omphalæ ſervus vel ancilla, & Hylæ amator: nimirum cœlum apud Græcos non meruiſſet, ſi virtus ab omni nævo fuiſſet intacta.

Argonautæ &c.

Huc etiam pertinet ſeculum illud fabularum ferax apud Græcos; in quo Theſeus Athenienſis, Argonautæ, quorum principes Jaſon, Hercules, Caſtor & Pollux, Orpheus, Telamon. Præterea Centauri & Lapithæ ſuper Piritoi nuptias præliantes; monſtrum illud Cretenſe à Paſiphae Minotaurus: nec Thebanum minus horribile Oedipus, matris conjux, patris peremptor, fratrum parens, liberorum frater; & vitricus ſuus. Sphynge ſua dignum Ænigma.

Oedipus.

Bellum Thebanũ

Nec à parente per nefas geniti deſciverunt fratres Eteocles & Polynices; qui perſeverante poſt funus odio ſævientes, ſex illos Græcos Heroas, Adraſtum, Amphiaraum, Capaneum, Hippomedontem, Tydeum, & Parthenopæum, quorum ſeptimus Polynices fuit, ad Thebarum muros perdiderunt, oppu-

oppugnando alter, alter propugnando. Nam perinde fuit esse socios ac hostes noxio superis sanguini.

Carthago. Anno Mundi 2842. dicitur Carthago condita à Carcedone quodam Phœnice. Ad Didonem alii referunt à Tyro profugam; mundi annum assignantes 3166. Huic postremæ sententiæ favent quamplurimi; quæ si vera est, sanè fabula est Æneæ profugi & Didonis conjugium.

Ludi Olympici. Anno Mundi 2849. Olympici Ludi ab Hercule ad Elidem sunt instituti; quos ad Pelopem alii referunt. Ad Elidem Peloponnesi urbem celebrati, sub æstum Caniculæ quadrigis in stadio decurrentibus, honoratissimas & ipsis Regibus laureas pepererunt.

Jephte. Anno Mundi 2850. Jephte ex Ammonitis illustrem victoriam retulit. Is tametsi spurius, & exul, à fratribus & tribulibus suis ejectus; à Deo tamen electus, obscuritatem natalium gestarum rerum gloria illustravit. At victoriæ, quis credat? victorem pœnituit; cùm ex voto sibi primam oblatam filiam immolavit, temeritatem religione in Deum purgans. Græcis facinus placuit, qui Iphigeniam his temporibus ab Agamemnone mactatam asserunt; ita Dæmone per omnia satagente ad imitationem Dei assurgere.

Ephraim clades. Postea rebelles Ephraimitas Jesphte vel orbus delevit, qua in victoria unius litterulæ discrimen longè plurimis intulit mortem. Durum solœcum, quod ferro & sanguine vindicatum est.

Herculis mors. Anno Mundi 2854. Hercules ille monstrorum domitor furore & insaniâ percitus, sibi mortem in Oeta monte consciscens, per ultimum scelus Divinitatem si superis placet, quæsivit.

Helenæ raptus. Anno sequenti creditur contigisse famosissimus ille Helenæ raptus à Paride Priami filio, quo incautus adolescens sibi suisque perniciem invexit. Hæc

Helena,

Helena, quam, ut ait Horatius; multo repetet Græcia milite; hæc quæ Europam & Asiam ut gladiatorum par committens, spectavit è podio pereuntem orbem; digna omnium prima ruinis ejus substerni.

Anno Mundi 2871. Troja post decennalem obsidionem & octingenta Græcorum millia à suis cæsa; sanè utrinque decies centena millia dicuntur cecidisse, Antenoris proditione, immisso equo ligneo, nocte à Græcis invaditur, vastatur, incenditur, sævitum in captos, & præter nocentissimam omnium Helenam, parcitum nulli. Proh belli dedecus! ob mulieris libidinem tam multos cæsos: nec victoriæ minor infamia, quâ belli causa pœnæ expers fuit. Quid est Menelaë, quòd adulterium vindicando, adulteræ parcis? Servatus ad magna Æneas, ex Ilio profugus, fata ingentia in Italiam deferet, genti terrarum olim dominæ fugam & exilium in nobilitatis fontem traditurus. *Trojæ excidium.* *Æneas.*

Anno Mundi 2880. Samson ætatis anno vicesimo, ad Philistæos profligandos natus, in fortitudinis rudimentum leonem inermis discerpit; ac postea asini maxilla quasi Herculis clavâ mille hostes mactat; Gazæ obsessus, portas urbis non modò repagulis emovet, sed & humeris quasi victoriæ ferculum defert: At vir tantus impingens in scopulum, amata Dalila meretrice (adeò difficilius est continentem esse quàm fortem) atque arcano de crine detecto, capitur, illuditur & excæcatur à Philistæis, pœnasque impuri amoris gravissimas pendit, in pistrinum vilissimi bruti instar adactus. Post morte tandem suas divinasque ultus injurias, cùm excussis columnis, dejecto tecto, contrivit omnes hostium Principes, quadragesimo ætatis anno Vidit licet cæcus, se gloriosius mori non posse. Samsoni in Judæorum Principatu Heli successit. *Samson.*

At anno tertio post eversam Trojã Æneas in Italia ab Latino Latii rege exceptus, post Turnũ victũ, *Æneas in Italia.*

Laviniam conjugem habuit, unde Lavinium; quin & Ascanius ex Creusa filius Albam posuit. Quis credat à victis Phrygibus Romanos orbis Dominos proditUros?

Heli. Anno Mundi 2939 Israëlitæ dira clade victi sunt à Philisthæis, Dei Arca capta, cæsi Heli liberi, ipse ad nuntium de sella corruens animam egit. Ita Deo filiorum noxas in patre, & Principum in populo ad exemplum orbis puniente.

CAPUT V.

A Samuële ad Imperium Babyloniorum.

Samuël. ANno Mundi 1940. Samuël quadragesimum annum agens, prophetiis virtutibusque clarissimus, à Deo in Principatum populi jam ante vocatus, ab eodem populo suffragante numine Judex eligitur. Vita, religione, administratione reip. sanctus, ab avaritia & cupiditate omni alienus, præstans judicis forma & exemplar.

Spartæ Reges. Circa Annum Mundi 2961. Spartanorum Reges initia habuerunt. Cùm enim Heraclidæ sive posteri Herculis in Peleponnesum rediissent, unus illorum Aristotemus Lacedæmone regnum fundavit, qui cùm duos filios reliquisset Proclem & Eurysthenem; duæ inde Regum familiæ Spartæ ortæ sunt; unde multi Reges; raro in humanis rebus eventu, ut pax diutius inter consortes regni perseveret.

Saul Rex. Anno sequenti Saulem Samuel inunxit in Regem, cùm viginti annis solus Rempubl. administrasset; virum corpore quidem eximium, sed animo moribusque rusticum, unctione ita immutavit, ut jam Regis imbutus animo, virtutes Regias momento indueritr. Eo nimirum divina humanis suffragia discrepant, quod humana Regno dignos non faciunt, divina faciunt. Anno proximo sortes

sortes conjectæ sunt in comitiis populi, & Deo ad-moderante in eundem Saulem ceciderunt.

Anno Mundi 2969. Davidem Samuel Regno inaugurat, abdicato divinitùs propter obsequii detrectationem Saule; adeò Deus obtemperantes Principes, quales suos ipsi subditos, flagitat. Hic David, puer & ovium ductor, in Regem dotibus omnibus cumulatissimum brevi evadet, per labores & ærumnas; quæ certissima sementis est gloria. *David Rex.*

Nam statim anno post altero Goliathum pro mole corporis viribus ac audacia præditum, pastoritia funda prostravit. Quam impar certamen! puer in virum, pastor in militem, in armatum nudus; à nudo tamen stetit victoria; nec vinci potest, quo cum Deus pugnat, *Goliath.*

Anno Mundi 2979. luctuosissima Sauli clades & Israëlitico contigit populo; victi à Philistæis, ipse Saul in ensem præ desperatione incubuit; amantissimus Davidi Jonathas cæsus in prælio; impletæ minæ per Samuelis umbram Regi intentatæ. Luxit David jacturam hostis, regnum hac ruina partum displicuit, quod ipsi ut traderet Deus & Saulem inimicum & amicum Jonatham sustulit. *Saulis mors.*

Anno Mundi 2985. Codrus Atheniensium Rex vitæ brevissimæ immortalitatem famæ anteponens, seipsum pro suis piacularem victimam obtulit suaque morte victoria parta, victus hostes vicit, amoris in patriam vel patria ipsa pereunte, æternum in ultima secula monumentum. *Codrus.*

Anno Mundi 3009. David illustre vicissitudinis humanæ specimen, per Absolonem filium regno pellitur; Deo jam ante continuis calamitatibus cædem Uriæ & adulterium vindicante. Ut documentum Regibus foret in supremum Regem non rebellare. & in Principe libidinis pœnas non differri. Hæc peccati pœna, sed pœnitentia fructu non caruit, nam Pater regno redditus, filius victus & à Jobo *David regno pulsus.*

confossus, pependit impius crinibus, & unde superbiam, inde mortem hausit.

Ionica emigratio. Anno Mundi 3011. contigit Ionica emigratio, cùm ex dissensione inter filios Codri exorta, & Medonti licet claudo per oraculum Delphicum regno asserto, Nileus ejus frater educta juventute navigavit in Asiam, urbesque celeberrimas posuit. Ephesum, Miletum, & alias, quæ Græcæ origine, lingua & affectu, occupatæ mox à Parsis, diuturni belli causæ fuerunt.

Salomon Rex. Anno Mundi 3020. Salomon ætatis anno vigesimo primo, Patris adhuc superstitis jussu, regno inungitur, Nathane Propheta & Betsabea matre curantibus; frater Adonia spe regni quod jam occupabat, imò & vita dejecto. Ita regnum inter & mortem nihil medium est, & ab uno pulsus in alterum ruit. Hic est Salomon, qui cùm sapientiam rebus aliis præoptavisset, sic & alia bona est assecutus, ut divitiis pace ac felicitate præcipuus Regum clarissimus & magnificentissimus longè omnibus laudi fuerit & miraculo.

Davidis mors. Sequenti anno David rex moritur, regni 40. à Samuelis schola Propheta eximius; pietate in Deum, justitia in subditos, moderatione in hostes, omni laude major; sic sancta in piorum memoria pœnitentia, ut pœnitentium exemplar delictum suum sanctum effecerit.

Templi consecratio. Anno Mundi 3030. Templum Hierosolymitanum septimo ante anno à Salomone fundatum, ab eodem perfectum est & inauguratum: Pompam, aurum, gemmas, supellectilem quid referre prosit, cùm id majestas Dei præsens insederit, sedemque cœli vicarim Solymarum Templum optaverit?

Homerus. Anno Mundi 3039. natus est Homerus, Poëtarum princeps, imo doctrinæ omnis fons & origo. Septem urbes de tãto viro contẽderunt; placet sentẽtia, quæ Smyrnam laudat. Vixit annis centum quatuor; vir

tantus

tantus mori nunquam debuerat. Hoc porrò seculum, ut Judæis Prophetarum est, ita & Græcis Poëtarum; aliis divino, humano aliis furore perculsis.

Annus Mundi 3047. illustris fuit clarissima illa pugna honoris, magnificentiæ & stuporis; cùm Regina Sabæ, Nicaulam dicunt, Salomonis fama excita, ab Arabia felici ad eum se contulit, ubi sapientia & opulentia Regis supra famam perspecta, ingentibus licet datis muneribus, rediit locupletior, vera in Deum fide. Felix mulier, quam multis post annis Christus ipse Deus canon omnis laudis commendavit. *Regina Saba.*

Anno Mundi 3059. sapientissimus ille mortalium juxta ac stultissimus Salomon, anno regni 40. ceris potius quàm annis, deliciis quàm laboribus confectus, vitam admodùm variam morte conclusit, Prodigiosa antithesis! nam Salomoni quid dissimilius Salomone; componatur prior gloria cum posteriore dedecore, sapientia cum dementia, Angelica adolescentia cum senectute nequissima, religiosa juventus cum propudiosa canitie. An pœnitentia tot eluerit labes; incertum; sententia faventium placet; ne tanta beneficia Deus perdiderit. *Salomonis obitus.*

Sequenti anno Israëliticum regnum, divisum est; cùm Roboamus Salomonis filius in tribu Juda & Beniamin regnaret; decem aliæ in Jeroboami verba juraverint, sævitiam, & avaritiam Regis detrectantes. At summo crimine Jeroboamus Idolorum cultum invexit, dum religionem suorum veritus, dedit illis Deos quos colerent. Ita plerumque pietati abusi Principes, veram evertunt, ut falsam in commodum suum substituant. *Roboam, Ieroboā.*

Circa id tempus regnavit in Ægypto Sesostris, scripturæ Sesac; qui victoriis Orientem totum pervagatus, ad Æthiopes Scythas penetrans, jam animo imperium orbis agitabat: sed primùm à superbia felicitatis assecla victus, cùm devictos Re- *Sesostris, Ægyptius.*

ges

ges ad currum jungeret ; & ipse ab Esubope Colchorum Rege secundò vincitur. Ita Regibus capitalior nullus hostis quàm vanitas.

Hujus filius Sesostris Pheron, deprehensas à curatione oculorum impuras, mulieres omnes Ægyptias flammis addixit ; præter unam olitoris conjugem, quam conjugio, & regno donavit. Quæ sexus labes, tot inter feminas unam esse castam !

Abias. Anno Mundi 3077 Abias filius & successor Roboami in Jeroboamum pugnavit, tanta victoria ut ex hostibus ceciderint quingenta millia. Mirum, non esse ab hac victoria debellatum ; nisi Deo placuerit, Judæ Regum hostes, non perdere, per quos ipsi in pietate perstarent revocarentur.

Asa. Anno Mundi 3080. Asa Abiæ Patri in regno successit, ignavo & impio fortis & pius ; nam & Idolorum fana demolitus, Priapique luco exciso, divinum cultum instauravit, & præclaram de Æthiopibus palmam retulit, qua illi ad decies centena millia militum terrore immisso divinitus, amiserunt, ingentique præda cessit victoribus, sic victorias religio parit, & fortitudinis obstetrix Pietas.

Jeroboami mors. Anno sequenti sceleratissimus ille Jeroboamus, tandem ultione Divina reum assequente, à Dæmone perimitur; hæc enim ipsius adorati merces. Successit Nadabus, mali corvi malum ovum ; qui anno post altero, pessimo humanarum rerum exemplo à Baasa transfoditur. Occupavit regnum interfector, & 24. annis tenuit ; dormitante aliquando in sceleribus Deo, nunquam consopito.

Samaria Anno Mundi 3110. cùm regnum Israëlis post varias contentiones pervenisset ad Amri, & Thersa urbs regia cædibus & rapinis vastata esset ; idem Amri Samariam urbē in monte condidit, quæ deinceps regni primaria opibus & munimentis evasit.

Achabus Jezabel. Anno Mundi 3138. Achabus Amri filius, cùm scelera sceleribus instigante Jezabele uxore cumulaf-

mulasset, spretis Eliæ monitis & Michææ vaticiniis, tandem à Benadab Syriæ Rege quem ante vicerat, profligatus & cæsus, patientiæ Dei pœnas dedit. Anno post decimo tertio. Jesu Israelis regno occupato, Jezabelem criminum omnium fœminam, debita dudum morte mulctavit: nec in mortua parcitum pœnæ, nam à canibus discerptum cadaver, & 70. Achabi filii, in divinæ vindictæ appendicem, ferro necati sunt.

Anno Mundi 3139. Elias Thesbites Propheta sanctissimus, curru vectus igneo totus ipse ignis è vivis abiit non moriturus, prodigiorum patrator insignis, Moysi suppar vel æmulus; nisi quod ad pœnam alter, alter ad veniam, Deo usi sunt. Successit Elisæus non indignus Magistro discipulus, qui cùm mira vivus plura perfecisset, & in sepulchro mortuum suscitavit, mortuus tamen; adeò triumphare mortem in alio quibusdam licuit, at in se nemini. *Elias.* *Elisæus.*

Anno Mundi 3145. Josaphatus moritur Judæ Rex, Asa patre sanctior, zelo, fortitudine, & victoriis à cœlo clarus. *Iosaphatus.*

Circa annum Mundi 3152. Lycurgus Lacedæmoniis condebat leges; sapientia ac temperantia morum clarissimus, qui exilium regno anteponens, tutor pupillo regnum restituit, seq; in patriæ gratiam exulem jussit. Spartæ Imperium dedit in legibus, quarum observantia quandiu viguit (viguit autem per quingentos annos) servitutem Sparta nescivit. Nec tamen eas dubitem ab Apolline, hoc est ab impurissimo, Dæmone traditas, quæ furtum & adulterium non plectebant, adeò ut laudarent: quid fiet illorum vitiis, quorum virtutes turpitudinibus tantis infamantur? *Lycurgus.*

Anno 3157. Athalia sola ex Achabi prole superstes, quæ septimo ante anno Ochosia Juda Rege filio suo demortuo, prolem omnem regiam quantùm in *Athalia* *Ioas.*

ipsa

ipsa fuit peremerat, regnumque vi occupatum, vi & cædibus administrabat; adnitente Jojada Pontifice ferro occiditur, Joa octenni in regnum assumpto, quem infantulum Aviæ crudelitati subtractum Jojadas clanculum educabat. Sic Achabi stirps evulsa radicitus, nullo termite repullulavit.

Pyramides. Circa hæc tempora Reges Ægypti Pyramides prodigiosa vanitatis humanæ monumenta certatim erigebant, immensis populorũ sumptibus & ærumnis; in quibus illa celeberrima, quæ quinque stadia longa, pro miraculo mundi habita est. Sed Regum superbiæ Deus illusit, qui disiectis molibus & nomina perdidit conditorum, una tamen Perstat; an ad majus ludibrium? nam auctor nescitur, & Trophæum Regum vespertilionum asylum est Ite mortales & immortalitatem à saxis quærite.

Dido. Anno Mundi 3166. plerique à Didone Carthaginem conditam asserunt. Hæc Elisa, quæ Tyro profuga, delata in Africam virilis animi fœmina, urbem condidit; nec oblita sexum Jarbæ thalamis mortem antetulit: nempe ornamentum fortitudinis pudicitia: & supra laudem est, utriusque sexus laudem reportasse Malè igitur Maro de Didonis nuptiis cum Ænea; Romanus gentis odia persequutus est; nec acerbius potuit, quàm Punicum genus in ipso fonte inficiendo.

Ionas. Circa annum mundi 3216. Missus est legatus ad Ninum seu Ninivem Jonas. Quis crederet, nisi se Deus assertorem daret? in piscis devorantis utero seu in carcere, seu in asylo, triduum egit: pòst urbs Ninus voluptatis sedes & flagitiorum ad liberi Prophetæ vocem repentè mutata, Rege ipso (Sardanapalum, quod mirum est volunt) saccum induente. Utriusque prodigii prodigiosus effectus; primum Jonam mutavit; alterum Deum; pœnitentibus abdicata pœna pepercit.

Anno

Anno Mundi 3235. Assyriorum Rex Sardanapalus à Belo 37. meretrice quavis corruptior, ab Arbace Medo Beleso Babylonio, aliis Ducibus rebellantibus, jam biennio Nini obsessus, tandem inundatione Tigris muro labem passo, sibi desperans; gazas & opes mulierum greges & Eunuchorum, luxuriæ regiæ instrumenta; ac seipsum in pyram conjectum, absumpsit incendio. Pudet annis viginti monstrum illud hominis superasse; libidinum quo diu flagrabat incendium hanc pyram meruit *Sardanapalus.*

Assyriorum imperium Duces diviserunt; Arbaci Medo magna pars obtigit, Phul sibi Ninum seposuit: In quo & successoribus aliquot regnum Assyriorum licet graviter imminutum stetit adhuc per annos centum; donec ad Babylonios eversa plane Nino translatum est Ita ludit in orbe terrarum præpotens Deus, quasi bullas evanidas regna concutiens. *Assyriorum regnum.*

Anno Mundi 3240. Caranus regii ab Hercule sanguinis, in Macedonia pulsis regulis & adjunctis gentibus, primus Macedoniæ regnum constituit; à quo Alexander per patrem ab Hercule, ab Achille per matrem. Medius inter Herculem & Alexandrum Caranus à sole gemino lucem arcessit. *Hesiodus.*

Circa annum Mundi 3245. Hesiodus Poëta perelegantis ingenii, & mollissima, ut ait Paterculus, dulcedine carminum memorabilis ingenti fama nomen sibi fecit. Et post mortem alieno beneficio clarus, cùm ejus interfecti cadaver in mare projectum, Delphinum vehiculo sit terræ redditum, & canis indicio reperti sicari: Animantibus humanitatem ubi ponunt homines induentibus. *Hesiodus.*

Anno Mundi 3278. ante Christum 775. cepit Græcia tempora per Olympiades designare quibus Historia certitudinem omnem suam debet. Et quidem *Olympiades.*

dem antè annis 430. Ludi Olympici fuerant ab Hercule constituti, sed illæ 27. Olympiades obliteratæ. Ludos Olympicos restauravit Iphitus Elæorum Rex, jussitque ut victorum nomina scriberentur in tabulis & columnis; memoriam temporum servavit gloria? per Olympionicas salva Historia: primus victor Chroebus Elæus in monumentis perscriptus est, qui cursu vicit (post Atletæ additi, dein & quadrigæ) merentur in historia locum, per quos illa stetit.

Tegla-phalasar. Sequenti anno Phuli Assyriorum Regi successit Teglaphalasar, qui luctuosissima clade Israëlitas affecit, vastata penitus regione, captivisq; abductis ingenti numero; Tardè sed graviter, jam ad pœnas Deo progrediente.

Roma condita. Anno Mundi 3302. Olympiadis septimæ primo, ante Christum 751. illa gentium Domina Roma condita est. Conditores fratres Romulus & Remus, qui per incestum geniti; nam ex Amulio & Rhea nepte; servati miraculo; quippe Tiberis projectos in alveum in ripam retulit; & Lupa quæ vorare debuit, ubera præbuit; postea ætatis anno 18. auspiciis avi Numitoris, novam urbem 21. Aprilis, vel ut alii volunt) adeò rerum vel clarissimarum initia incerta sunt) 4. Octobris, traductis ex Alba incolis posuerunt. Sed exorta statim discordia, in rixa Remus vel à fratre vel ab alio cæsus, superstiti Romulo regnum stabilivit. Effer te Roma, Petro nondum sacra; & superba imperes orbi; dum ortum tuum incesto sacrilegio; & parricidio debeas.

Achaz. Anno Mundi 3309. Achaz rex Judæ impietatis portentum ultimum, tandem odiosissimam Deo vitam clausit, Ezechia filio succedente, sanctissimo & religiosissimo Principe: Deo providente, ut delicta patris natus emendaret. Mirum, ex corruptissimo trunco prodiisse ramum incorruptum.

Anno

uide infra post folia 6. pag. 33.

Anno Mundi 3488 Pisistratus tyrannidem Athenis occupat, cum se ipse vulneribus deformasset, impetratis satellitibus, & simulatione tutelæ inimicis oppressis; adeò parvum est, vim inter repellendam & inferendam discrimen. Solon calamitatem urbis non tulit, exulatum abiit, cum aliter tyrannum damnare non posset: Tunc Crœsum Lydorum Regem sapienter monuit; quid aurum esset, ac in Cypro paulò post vitam deposuit. invidia absentiæ, qua una poterat, Pisistrati scelus impugnans. *Pisistratus.* *Solon.*

His temporibus memoratur Abaris Scytha celeberrimus Magus multas provincias peragrasse, celeritate tanta, quanta sagitta ab Apolline dono accepta, quam cum emisisset, simul & cum ea per aërem ferebatur, vehente nempe dæmone: at hoc equo quis vehi cupiat? *Abaris.*

Anno Mundi 3493. Cyrus novus Persarum Romulus ex Mandane Astyagis filia natus ex avi somnio morti expositus, & à bubulco cane ubera præbente servatus; post ab Harpago Satrapa diri convivii memore evocatus in Medos Persis suis accinctus, avum Astyagem gemino prælio vicit, tertio cepit. Inde Medorum res in potestatem Cyri devolutæ, gradusque substratus ad Imperium Persicum erigendum. Cujus tamen initium à Babylonii ruina petimus, ne forte quod humanæ non patiuntur angustiæ, gemini soles simul illuceant. *Cyrus.*

Anno Mundi 3495. Balthasar Evilmerodacho patri propter libidines interempto successit in regnum; sed nec ipse temperantior Patre, regnorum peste afflatus, per ignaviam & voluptates sibi & Imperio perniciem ultimam procreavit. *Balthasar.*

Anno sequenti, exul Athenis Pisistratus, per Phyam quandam Minervæ ornatu armisque instructam, tyrannidem qua dejectus erat instauravit. Ita jam olim ad consilia Principum traducta religio, & *Pisistratus.*

Dei nomine, quo nihil speciosius aut potentius plebi impositum. Vir ingentis animi Pisistratus fuit, qui secundò pulsus sibi tertium regnum comparavit; dignus qui ad meliora se conferret.

Simonides & alii. Circa Annum Mundi 3502. illustris Poësi Lyra fuit Simonides, Melicertes & Melicus ob eam dictus; qui & artem memoriæ, cùm naturali præstans esset, excogitavit. Tum Theognis Poëta, Anaximander Philosophus, Pherecydes Pythagoræ præceptor, Phocylides, Xenophanes, aliique qui in litteris quasi in stadio sibi magnum nomen comparabant.

Crœsus victus. Anno Mundi 3506. Crœsus Lydorum rex ditissimus, oraculi fide clusa, à Cyro victus, jam arsurus Solonis memor pyra deponitur, vitam quam rapiebant opes Philosophiæ debiturus. At cùm iterum Lydi rebellarent, celebris illa pœnu imposita ut ludis & conviviis addicti, bonam frugem omnem abdicarent; tantum ab omni ævo bonæ mentis & voluptatis divortium fuit.

Pythagoras. Circa annum Mundi 3513. V. C. 223. Pythagoras Samius Philosophiam novam in Italia condidit. Hanc Magia ut creditur infamis, hausit à Dæmone; quod sapit & arrogantia dicti αὐτὸς ἔφα, & belluina metempsichosis, & femur aureum, & spontanea mors per inediam conciliata.

Babylon. capta Anno Mundi 3516. noctu Babylon à Cyro capta est, vastata ac penè diruta; Balthasar è somno in mortem transiit, cùm pridie manu illa scribente perterritus, & à Daniele de imminente fato frustra commonitus, se præbuit hosti jugulandum, Babyloniorum imperio una cum Principe pereunte. Id in Principibus voluptate marcidis dudum nutans quasi ædes fundamentis subrutis, statim disjectum est.

CAPUT VII.

De Imperio Persarum usque ad Alexandrum.

Persicum Imperium. Iudæi liberi.

ANno Mundi 3517. V. C. 116. ante Christum 536. everso funditus Babyloniorum Imperio, in Cyro Persicum sumpsit initium; fastu & opulentia majus, si Cyrum excipias, quam fortitudine; sua & ipsum mole deinde ruiturum. Hoc & anno Iudæorum soluta captivitas, Cyro permittente, quasi in victoriæ gratulationem, regressum in patriam & in Templi instaurationem de suo liberaliter erogante. Quare plurimi in Iudæam Zorobabele duce reversi, Templum quo potuerunt sumptu repararunt, etsi non perfectum nisi multis post annis: sed in posterum libertate justa diminuti, Persis, Græcis, aut Romanis facti vectigales, servitutis jugum nunquam excusserunt; quod & hodie ubique ferè gentium meritissimè patiuntur.

Tarquinius superbus.

Anno Mundi 3521. L. Tarquinius Romæ regnum per parricidium triplex occupavit, interemptis uxore fratre & socero, administra tot flagitiorum Tullia, quæ & carpentum super cadaver Patris egit interrita. Quid se Græcis Romani præferunt? An non Medea pia ad Tulliam? Peccatis Quirites, qui tot scelerum reum uno Superbi nomine designastis.

Thespis.

Circa hæc tempora Thespis Athenis primus Drama dedit, ex plaustris Tragœdias populo spectandas exhibens; quod antè Solon morum censor prudens vetuerat.

Milo.

Ad quæ revocandus stupendus Athleta Milo Crotoniates; quem nec vigens robur à debilitate nec flos ætatis à senectute, nec tot palmæ Olympicæ ab obeunda morte defenderunt.

Anno

Cyri mors. Anno Mundi 3523. Cyrus à Tomyri Massagetarum Regina (ii ad mare Caspium Araxe amne claudebantur) victus occubuit; luctuoso exitu tot prosperitatum, ut post tantas gentes subactas, à femina ad victoriarum ludibrium vinceretur; & illusum corpori ferunt, caputque humano immersum sanguini; hoc nempe Diademate coronat se summa felicitas. Licet alii velint ex vulnere apud suos non alieno arbitratu mortem invenisse, virum tanti imperii & pariendi & alendi capacem.

Cambyses. Cyri regnum excepit Cambyses filius, Patri nulla re, nisi forte ambitione, consimilis. Nam in Ægyptum movit, Regemque Ægyptiorum Psammenitum habuit in vinculis, exercitu fuso, quo in Rege natura ut in speculo visa est, nec summa semper esse mala quæ lugentur. Dein victorem inflammavit libido domandæ Africæ, triplici expeditione: prima delenda erat Carthago, quam Phœnicii, ne parricidæ fierent, detrectarunt; altera petebat Ammonæos, in qua pugnatum cum ventis, via in media exercitu arenarum molibus obruto; tertiam ipse in Æthiopas suscepit, nec feliciorem, cum enim penuria commeatus humana corpora in cibum cederent, sibi ipse timens tunc se demum hominem noscens, Memphim repetiit. Summum opus Imperatoris est, non modò pugnare, sed præstare ut pugnare possit.

Cambysis mors. Haud multò post idem Cambyses in Ægypto, victoriæ trophæo, & suo gladio, ad majorem felicitatis contemptum, casu, quasi mors ipsum negligeret, læsus interiit. Creditus est ab Apis cæde in furorem actus. Ea sanè præstitit, quæ furor præstat; nam præter violatas Ægyptiorum religiones, fratrem ne successor foret jussit interfici, se sororis fœdavit nuptiis, & statim sanguine; post quæ parricidia lusus fit, Prexaspis filius Persæque Principes trucidati.

Anno

vide infra post folia 6.

à Nabuchodonosore Hierosolyma, à fuga retractus Sedecias, oculis liberorum nece ante fœdatis orbatus, catenis gravis, Babylonem ductus est; ubi in vinculis aliquantò post mœrore periit: urbs victoriis furori, libidini, rapinæ, & contumeliæ cessit; ædificia tum publica tum privata incensa, ipsumque Templum domicilium Dei detractis ante vasis conflagravit. Magna omnia calamitatis humanæ exempla. Ieremiæ parcitum, & permissa libertas, ut qui in delicto non fuerat, in pœna non esset: vir tamen sanctus in ruinis urbis perstitit, nec libertate usus est, nisi ut patriæ miseriis præsens, eas acerbius lugeret. *Jeremias.*

Circa annum 3450. & sequentes Nabuchodonosor universum propemodum orbem subjiciebat. Nam præter Solymas captas, Tyrum decimum tertium annum obsessam deditione obtinuit, contentusque victoria, vectigalem fecit: dein Ninum tanti olim sedem Imperii, quasi æmulam sui, delevit clade tam horrenda, ut eam aliquando fuisse nunc laboret Annalium fides. Potentissimis urbibus victis, quasi solutus repagulis, latè cum armis per universas terras palmas circumtulit; nam Persas, Medos, Assyrios, Armenos, Hyrcanos, Arabes, Syros & Judæos sibi subjecit; in Ægyptios movit, & interempto Aprye Rege profligavit; vastavit Africam, & in Æthiopes non fama modò, sed & victoria penetravit: tum se à Meridie ad Septentrionem reflectens, quasi cursum lustrans victoriarum, Iberiam, Pontum & Thraciam tam fortiter quàm fœliciter submisit: ea rerum gestarum gloria, ut nec Alexander mundi fulmen, nec Romanum imperium regnorũ pelagus, ipsi par fuerit. At tantò post inferior, quantò nunc major, adeò gravior ex sublimi loco ruina est. Idem ab aliis Nabynithus, vel Labynithus appellatus est. *Nabuchodonosoris, victoria.*

Porro tot victorias ornabat, imò promovebat, ingens *Daniel regni Minister*

ingens sapientiæ & litterarum studium, sine qua potestas vix ulla stabilis. Fons illius Daniel in florentissimam Regis admissus gratiam, relato & exposito de monarchiis mystico somnio; unde postea tanti Imperii Prorex creatus est; an ita Iudæis providente Deo, ut victoribus victi imperarent; an ostendente felicitatem humanam somnium esse, cum Iosepho & Danieli tantam ex somniis attribuerit. Sanè hinc origo liberalium disciplinarum, quas tunc à Daniele Chaldæi, dein à Chaldæis Græci hauserunt, emolumento suo quam maximo, ac Græca jactantia in terras reliquas post dissemi-narunt.

Messilia. Anno Mundi 3454. V. C. 153. in Viennensi Gallia commodissimo ad Mediterraneum situ à Phocensibus profectis ex Asia posita est Massilia. Urbs institutis, studiis, legibus, temperantia, & perpetua in Romanos fide; ac deinde in Orientem totum commercio, præter portum ad stationes navium aptissimum, magni olim futura nominis.

Nabuchodonosoris, statua. Anno Mundi 3455. Nabuchodonosor sui jam impos, præludebat ad belluam se Deum faciens; quippe statuam auream simulachrum sui, adorandam orbi proposuit, non corporum modò, verum & animorum victor futurus. Sed à tribus adolescentibus Hebræis victus est, quos veri Dei religio idoli cultu interdixit. Inde victores in fornacem conjecti ad incrementum victoriæ; quot enim ab illo palmæ, quot prodigia! in flammis Iuvenes rore perfusi, Chaldæi foris flammis involuti; & quod majus est, contumacia Regis fracta, victa impietas, ut se tunc hominem & minorem Deo fateretur.

Solon. Anno Mundi 3460. Solon Athenas sapientissimè gubernabat; Draconis in humanas leges emendavit, Areopagum obsoletum penè instauravit, civibus suis æquè moribus ac verbo præivit, & cum

Anacharsis. in iis regnare posset, obsequi maluit. Fuit ei Ana-

charsis

charsis coævus, qui ex Scythia profectus Athenas jam veræ Philosophiæ sementem fecit, quam deinde suo in Socrate vana Græcia in cœlum extulit; at ea in laude Scythia illa barbara prior, & fortasse major.

Anno Mundi 3464. portentosam regi fastus pœnam mortalibus objecit Deus: cum Nabuchodonosor propagato latè per orbem imperio, fastu & arrogantia tumidus, Babylonis amplitudine captus, exemplò ita mutatus est, ut se feram ratus, abjectis insignibus regiis, nudus & quadrupedis instar incurvus, in sylvis locisque aviis per septem annos ferino victu & ritu egerit; læsa phantasia, qua se leonem aut ursum credebat. O mortalitas, quantis pates casibus! quis à Rege ad belluam lapsus! *Nabuchodonosor bellua.*

Qui tandem septimo post anno, sibi, regno ac Deo restitutus, à bellua quam à rege modestior sceptrum recepit; quod uno anno tenuit. Princeps inter summos numerandus, hoc maximè quod Danielem Ministrum & Historicum sortitus, per eum habuit, ut in hominum memoria, & Dei ut creditur, vivat, beatorum albo adscriptus: tanti est Principi, alieno ductu insurgere, & habere cujus ope crescat & nitatur.

Huic successit filius Evilmerodach Anno Mundi 3472. qui regni curam insano Patre jam capessiverat, eò laudandus quod gestum imperium restituto Patri restituerat. Is statim Iechoniam Ioachimi filium eductum è carcere Iudæorum regno inaugurat, cum à morte Sedeciæ rex nullus fuisset; quod à parvo tempore tenuit, Salathiele relicto filio. Danielem Evilmerodach summè prosequutus est; ab eo maximè cum objectus leonibus, tutior inter feras quam inter homines, quem in evertendo Belo & perimendo Dracone Deum sanciverat, cum sub belluarum securus dentibus pari prodigio celebrasset. *Evilmerodach.* *Daniel.*

Anno

Septem Sapiẽtes. Anno Mundi 3474. numerabat Græcia ſeptem Sapientes, Thaletem, Biantem, Solonem, Chilonem Pittacum, Cleobulum & Periandrum, Philoſophiæ quaſi conditores. Et hi vel ab una contentione digni hoc nomine, de Tripode aureo à ſapientiſſimo referendo; quem cum alius alii ut ſapientiori cederet; meruerunt referre ſinguli; quæ major enim ſapientia ſit quàm aurum ſpernere, & ſe licet eximium, alio tamen minorem credere.

Servius Tullius Itus. Anno Mundi 3477. Tarquinio Priſco per ſubmiſſos ab Anci Martii filiis ſicarios interfecto, ſubrogatus eſt Tanaquildis opera Servius Tullius, qui ab illuſtri proſapia ſervus, à ſervitute Regis gener, dein Rex effectus eſt. Dignus Imperio, nec ignis augurio fidem abrogavit; nam & Etruſcos rebellantes aſſiduis pugnis fractos edomuit; & Romæ cenſum primus inſtituit, hoc eſt effecit ut ſe Roma cognoſceret; fortunæ hactenus proſperæ particeps, ſed quam infenſam in extremo actu expertus eſt; infando parricidio per filiam Tulliam ut regno dejicitur, vita orbatus. An regnare tanti eſt, ut natura tam altè pereat.

Anacreõ. Circa Annum Mundi 3482. Anacreon Poeta Lyricus ſuaviſſima carmina ſed minus honeſta concinebat; poſt acino ſuffocatus, fato ad temulentam qualem traduxerat vitam perapto. Dum Phalaris Agrigentinus Siciliam crudelitate ſumma vexabat: verum ut nihil adeò malum eſt, quin boni mixturam habeat; juſtus Phalaris, qui Perillum ſuo bove primum incluſit; & humanus, qui cædis ſuæ reos Menalippum & Charitonem, amicitiæ ignoto inter Aulicos bono condonavit.

Phalaris.

Æſopus. Nec omittendus circa hæc tempora fabulator Æſopus, qui corporis deformitatem ingenii luce compenſans, per virtutem de fortuna triumphavit, & ſervus Dominis imperavit brutis animantibus humanos ſenſus & voces affinxit, ut puderet homines ſe à brutis vinci.

Anno

ude sub antl folia 4.

cæ sunt Cizicus in Asia, Astacus post Nicomedia in Bythinia, Locri in Italia, in qua & antea Croton & Sybaris, ut in media Ecbatana à Dejoce Medo. Ita Romam conditam sequutæ sunt urbes quàm plurimæ, ut deinceps essent quas vinceret.

Poëtæ Jambici.

Peperit & hæc ætas Poetas duos Jambico carmine celebres, Archilochum & Hipponactem; quorum Archilochus Iambum armavit ad maledicta & contumelias, Lycambe socero ad suspendium impulso: Hipponax tantò magis incendit, quantò facilius magis incendit, quantò facilius inventis addere. Pudet inventum oblectationis traductum in perniciem implevisse ferrum & laqueũ; ipsi Musarum Perylli suo invento opportunius periissent.

Musica.

Memorantur & in Musica nobiles Aristoxenus & Terpander, nam affinis est Poetæ Musicus; in utroque carmen, mensura, cantus, & voluptas.

Ben-merodachus.

Anno mundi 3376. Merodacho patri demortuo Ben-merodachus in Babyloniorum regno successit, de quo in Historia mirum silentium, sed rarò magnis parentibus æquantur filii: præterea futurus avus Nabuchodonosoris, obscuritate propria clariorem effecit nepotem. Tametsi magnum est, magnum Principem orbi genuisse.

Numa.

Anno Mundi 3384 Numa Pompilius desiit vivere: fœlix quod placidam indolem bella non turbarunt; armavit pacem religionibus; quos prædones fecerat Romulus, cives reliquit; finitimorum arma inermis compescuit; & Ancilibus, Saliis, Lituis, quam gladiis scutisque fortior, togatus plures quam sagatus Romulus triumphos meruit, si majus est, in semente quam in segete bella exscindere.

Tullus Hostilius

Ad regnum sequenti anno evectus Tullus Hostius, Is, ut res humanæ vicibus constant, statim Martiam gentem ad militarem operam revocavit; ne hostes deessent, Albanos hoc est fratres aggressus est, & per Horatios imò per Horatium profliga-

vit. Tunc primum inter urbes institutum parricidium; matrem Albam 487. annos natam Roma filia evertit ac diruit; adeò parum est ambitioni homines perdere, nisaxa perdat. Periit Tullus incendio 32. post anno, domo regia de cœlo tacta; domestico debebatur incendio, qui affines bello incenderat.

Iosias. Anno Mundi 3395. Iosias octennis Iudæorum regno inauguratur; Amone patre sceleratissimo bipedum, post alterum regni annum per domesticam proditionem interempto. Et hic Amon Manassis patris æquaverat crimina, non pœnitentiam; nec enim ad eam itur per prospera; sed Iosias filius sanctissimus fuit; ita Deo admoderante, ne pietas impietate obrueretur.

Ieremias Circa hæc tempora natus Ieremias, luctuosissimus calamitatum populi vates ac testis, qui Iosiæ in evertendis idolis provisus cœlitus administer, dein Sedeciæ pessimi redargutor; tandem post famem, flagra, carcerem, vincula, vita in perpetuis miseriis aut suis aut alienis, & eò forsitan gravioribus, decursa, in Ægypto à suis cæsus est: adeò veritas ubique gentium odium parit.

Ancus Martius Anno Mundi 3415. Ancus Martius Numæ ex filia nepos Romæ regnum capessit. Is inter avum & Tullum medius, revocata religione nec omisso bello, Latinos sæpius victos Romam induxit. Hic enim tunc fructus victoriæ, ut qui victi essent, Quirites facti in eorum qui vicerant numerum referrentur. Et ædificiis Urbem Ancus ornavit, meritò quam auxerat civibus; & Ostiam ad mare condidit, quasi portam ad transmarinas palmas aperiret.

Iosiæ mors. Anno Mundi 3425. Iosias ille pius in Pharaonem (qui & dictus Necao) Ægypti Regem decertans prælio, sagitta ictus interiit; nec enim sanctis illibata semper prosperitas. Simul cum illo religio periit

periis omnisque pietas. Nam Ioachin successor, & ab hoc populus ad idola relapsus est, & Prophetæ cæsi, & criminum nulli parcitum est; donec capta à Babylonis Ierosolyma, & ipse Ioachin cum viris primariis (inter quos infans è stirpe regia vir tantus futurus Daniel) Babylonem captivus abductus Belli causa, quod is interempto Iosia patre, cum Ægypto fœdus percusserat, Babyloniorum hoste perpetuo. Hæc principum sors est, qui potentiores intermedii sunt; ut pax unius, sit bellum alterius. *Ioachin.*

Anno Mundi 3429. Nabuchodonosor ex rebus gestis & ad discrimen Patris, dictus Magnus, Babyloniorum fit Imperator. Rex cunctis majoribus suis major, & quo vix quisquam potentior ullo seculo memoratur. Hic statim Ioachimum vectigalem factum regno redonat, & in auspicia victoriarum ingenti prælio domat Ægyptios. Magni Regis primordia parcere subjectis, & debellare superbos. *Nabuchodonosor.*

Anno sequenti, Draco ferebat Atheniensibus leges, scriptas ut dicunt sanguine, cum culpam vel minimam morte sancirent. Fertur postea in theatro ab Æginensibus gratulantibus petasorum conjectu oppressus. Digna prorsus crudelissimi hominis gratulatio. Tunc & Arion cytharœdus ab Sicilia in Tænarum Spartæ Delphino vectus incolumis, ex avaritiæ Syrtibus enatavit, in fluctibus tutior quam in navi, naufragus felix, perimendus à remige, voraturum piscem habuit remigem; nempe alter aurum sitiebat, alter non noverat. *Draco.* *Arion.*

Anno Mundi 3436. Nabuchodonosor in Iudæos expeditionem suscepit, detrectantem tributum pendere Ioachimum dolo capit, & admissus urbe interimit, interempto Ioachimum filium vel Iechoniam filium subrogat; & statim pertæsu Babylonem captivum perducit, per annos 37. toleraturum pædorem carceris, regnumque Sedeciæ tra- *Sedecias Rex.*

dit captivi patruo. Tunc qui captivi! inter quos Ezechiel, futurorum quantus inspector! tunc deserta Ierusalem, dilecta Chaldæa; in qua Daniel, Susanna, Esdras, Nehemias, Zorobabel, calamitatem Sanctorum esse pabulum docuerunt. Et altero post anno cœpit Ezechiel, ex mirabili quadripartiti monstri apparitione, paratum in populum iram Numinis prænuntiare, obsidionem Solymæ designare, & captivos fratres ad religionem patrum cohortari.

Ezechiel.

Tarquinius Priscus.

Anno Mundi 3437. V.C. 138. Tarquinius Priscus, origine Corynthius Romæ fortitudine, liberalitate, & humanitate conspicuus, Anco Martio mortuo, primus per ambitum, & habita oratione regnum obtinuit. Nec adnixa parum Tanaquil conjux, quæ imperio nata viri animum ad summa impulit, & pro sua parte evexit. Fortunam statim virtus juvit parta de Latinis ampla victoria, quam curru aureo insignibusque triumphalibus Tarquinius Romæ decoravit. Pompam Victoriæ placuisse credas, quam ut postea sæpe repeteret, sæpius vicit.

Susanna.

Anno sequenti Daniel duodecimo circiter ætatis anno, jam prudentia supra virum clarus, Susannam castissimam fœminam à præsenti morte vindicavit, pœna in libidinosos senes revocata. Ita libidinem ut præsens pœna nusquam non sequitur, sic castitati sua merces semper rependitur.

Stesichorus.

Sappho.

Circa annum Mundi 3442. in Græcia Poetica arte clari erant Alcmæon & Stesichorus; quorum ille de Musis scripsit, hic ad lyram Castoris Heroumque res Epicè cecinit. Et admissæ in tantæ laudis partem mulieres; cùm Sappho & Erinna scriptis carminibus à Græcia orbi universo post innotuerint; longè clariores, si acumen ingenii castimoniæ laude honestassent.

Solyma capta.

Anno Mundi 3446. ante Chr. 607. expugnata es

Anno Mundi 3314. Regnum Israëliticum institutum à Ieroboamo per rebellionem & impietatem, post 255. annos planè eversum est. Salmanasar Assyriorum Rex, Teglaphalassaris successor, detrectante tributum Osea, Samariam obsidet, tertio tandem anno vi expugnat. Regem Oseam agit in vincula, in quibus moritur, Israëlitas omnes captivos Ninum deducit. In quibus sanctissimus Tobias, cum Anna uxore & Tobia filio adhuc anniculo; is per adversa tentatus plurima, ut deinceps beneficiis pluribus cumularetur; in visu restituto, in reddito filio, in inventa nuru, in aucta pecunia, in tutela Angeli; quam multa Deus in calamitatum mercedem rependit! At discant Reges, interire regna ut homines, nihilque tutum quod divina basi non nitatur. *Israëlitici regni finis.* *Tobias.*

Hanc regni cladem prænuntiarat Esaias, ad refrænandum Achasi impietatem à Deo immissus; sed canebat surdis divinus psaltes; Cassandræ interminanti Trojæ exitium fides non habita. Hic est Esaias regii sanguinis qui vaticinii laude supra omnes clarus, Christi futuri mysteria sic prospexit, ut inter ipsius viventis præcones annumeretur. Nec à vaticinio vita ablusit, assiduis ærumnis exercita; adeò ad Christum via patet una per labores. *Isaias.*

Anno Mundi 3319. Sennacherib Salmanasare patre vitâ functo suscipit regnum, qui Israëliticos sub parente liberalius habitos acerbius vexavit, ut inde virtuti Tobiæ in juvandis & sepeliendis fratribus, vel imminenti vitæ discrimine, honestissimus locus daretur, nam oppressa virtus gloriosior est. *Sennacherib.*

Anno Mundi 3322. prodigium illud inauditum in orbe contigit, cum Ezechiæ ad mortem decumbenti nuntiata est ab Esaia valetudo, & ad annos quindecim vitæ incolumitas; & in signum ne de oraculi fide ambigeret, revocatus cum horologii *Sol regressus.*

publici umbra solis cursus, ut ille dies ad duodecim horas, viginti additis, horarum triginta duarum fuerit. Quam honestius hic producitur dies, quam infamis illa Græcorum nox, quæ famulata adultero Herculem genuit?

Sennacheribi clades. Anno Mundi 3324. Deus Opt. Max. Ezechiæ salutem coronat victoria. Redibat ovans ex Ægypto Sennacherib, gemina de Ægyptiis ac Æthiopibus palma prætumidus, urbique Jerusalem numerosissimis copiis imminebat; cum in ipsius urbis conspectu, nocte concubia, Angelus Domini Assyriorum 185. millia stravit, & in iis pugnacissimos quosque, sed cæde tacita, strepitu nullo aut clamore. Quam miserabilis castrorum facies, solis luce cladem retegente humana major visa est, & Author notior, quò ignotior. Rex perterritus, fuga præcipiti Ninum periit, furore percitus in Hebræos: quem nec exeruit, nam à filiis in templo cæsus est, & scelus novo compressum scelere. Parricidæ profugi Assaradono fratrum minimo regnum reliquerunt; nec enim adhuc parricidia regno donabantur.

CAPUT VI.

A Babyloniorum Imperio ad Persicum.

Babyloniorum imperii. AB hac clade Merodachus Babyloniorum Præfectus, excusso jugo Assyriorum, quorum vires propemodum fractas expeditione Iudaica senserat, se Regem tulit, ut qui aliena appetebant Assyrii, amitterent & sua. Is est Merodochus, qui post annis aliquot Babyloniorum regnum in Assyriorum ruinis eriget Nimirum anno mundi 3334. Olymp. 15. anno 1. Quo victo & cæso à Babyloniis Assaradone, Assyriorum imperium penitus eversum est, vastata Ninus, & Merodachus ipse Babyloniorum totiusque Orientis Dominus evasit. Ita secundò

secundò Babylon sedes Imperii, futuris seculis quasi Phœnix è cineribus suis oritura.

Anno Mundi 3337. Ezechias Iudæ Rex è vivis abiit, pietate, observantia in Deum, & rebus gestis clarus in paucis; pessimi patris natus sanctissimus, pessimi nati pater sanctissimus: nam Manassem genuit, quo pejorem, si finem demas, nulla ætas vidit. *Ezechias*

Nam ut ex regni præludiis sumas auspicia, statim in contraria Patris studia raptus, in os sacrum Numinis Esaiam illum, ab immanitate Achaz intactum, morte simplici non contentus, serra dissectum, venerabilem senio virum, sanguine proximum, acerbissimo cruciatu necavit. Ut inde non mireris cædes, flagitia, magiam, parricidia, & quæ audet in potestate summa improbitas: perierat tandem, nisi perisset. *Esaiæ mors.* *Manasses.*

Anno Mundi 3338. Romulus vivere desiit; quo fato, an à suis cæsus, an à dæmone raptus, incertum: Quirini Numen posteritas fecit; & sancivit Numa successor, inducta Romæ superstitione; placuit ipsi commentum Egeriæ, ut mortuus facilius haberetur Deus, cui etiam vivo cum dea commercium. Ea tamen multis Magiæ suspicionem non levem movit. *Romuli mors.* *Numa.*

Et eodem tempore Gyges in Lydia præstigiator & Magus, annuli beneficio aspectum hominum fugiens, Candaulis Lydorum regis abusus gratia, suam ipsi conjugem, & per conjugem vitam & regnum rapuit. Hæc nempe beneficia ab amasiis Dæmonum. Hujus Gygis abnepos Crœsus, & ipse per Dæmonis fraudem regno privandus. *Gyges.*

Anno Mundi 3344. Manasses jam septimum annum impietate omni se polluens, Babylonem captivus ductus est; vi an dolo captus, ambiguum. At ex his vinculis capto libertas, nam ex calamitate sapiens, & pœnitens scelerum, Deum appellavit, auditusque, statim à Merodacho dimissus regnum re- *Manasses.*

 petiit:

petiit: ubi alter à primo, flagitia virtutibus emendavit. Felicem miseriam! quæ mancipat corpus, animi vindex; hoc est terram & chalybem auro & cœlo mutare.

Judith. Anno Mundi 3346. ante Chr. 707. Amason sanctissima Judith de Holopherne cæso triumphavit. Is à Merodacho (quem & Nabuchodonosorem vocant) totius orbis Imperium ambiente, cum numerosissimis copiis Imperator, Bethuliam obsidebat, jamque expugnabat; cùm Iuditha Hebræa mulier, Græca Helena pulchrior quia in pulchritudine summa castior, captum oris specie Ducem, post vino madidum & somno oppressum, capite minuit. Nec arduum obsessis fuit, palabundum exercitum & sine capite truncum concidere; passim cedes, spolia, triumphi. Ita victorem Deus à victo percutit, & per imbellem fœminam inania de orbe vota disjecit.

Aristomenes. Anno Mundi 3368. bellum Messenios inter & Spartanos exarsit iterum; Aristomene duce fortissimo Messeniorum, Tyrræo Poeta Atheniensi Spartanos ducente: Poesis, quis credat? fortitudinem vicit? subacti Messenii; ipse Aristomenes post *Messana.* patrata fortitudinis suprà mortalem prodigia, captus, vulneratus, tortus, morti applicitus, (nusquam pejus de virtute fortuna meruit) tandem coactus est in Siciliam fugere; ubi Zanclam urbem occupavit, & Messanam dixit: Exilio quàm Patria fortunatior, ituræ in posteros urbi nomen dedit.

Urbes variæ conditæ. Fuit hoc seculum conditis urbibus perillustre; quo Parthenii primo bello Messenio à Spartanorum adolescentibus, maritis eos ad uxores mittentibus ne à bello discederent, procreati, duce Phalanto Tarentum in Italia posuerunt; & Corcyram Corinthii, unde insulæ nomen; & Chalcedonem in Asia Megarenses, jure cæci dicti, quòd transmisso freto in Europa commodius non posuissent: sequu-

Anno Mundi 3532. cùm Smerdes Magus se filium Cyri similans regnum invasisset; re detecta per septem Persarum Satrapas, regno occupato & vita orbatur. Ex septem Dario Hystaspis filio industria famuli id regnum obtigit; equi hinnitus quantum Imperium Domino peperit sic ex parvis incrementa magna, ut ex parvis etiam casus graves. *Darius Hystaspis*

Anno Mundi 3534. Babylon rebellans post novendecim mensium obsidionem, vi à Dario Rege expugnatur; at opera Zopyri, qui Principis amantior quam sui, dignitatem ipsius corporis sui deformatione sancivit; dignus cujus integritas imperio Persico redimeretur. Idem propemodum in expugnandis Gabiis Sextus Tarquinii filius tunc tentabat; sed ille fama ingens, hic vix ulla notus, nempe tantum interest, cui Principi servias, justo an injusto. *Zopyrus.*

Anno proximo Daniel obiit, decimo suprà centesimum vitæ; favoris aulici mirum exemplar, eò magis quod appetentem invidiam innocentia fregit ac pietate: In quem quæ natura contulerat, ea Gratia divina sic auxit; ut qui prudentissimus tot Regum Minister, idem & Eremitarum sanctissimus censeatur. *Danielis mors.*

Anno 3536. in Scythas Europæos expeditionem Darius suscepit; cujus quanta primordia! cùm totus Oriens ad bellum accitus, cùm Europa Asiæ ponte juncta, cùm Ister & Bosphorus sub jugum missi, & itinere Getæ devicti. At his exordiis quàm dispar exitus, cùm retrocedere coactus Darius, nonaginta millibus hominum amissis, beneficio pontis servavit reliquos. Amat Deus, ad infirmitatis humanæ doctrinam, ut ex parvis magna, sic ex magnis parva efficere. Hic primus in Europam Persarum transitus, unde tot bellorum & stragium cædes. *Darius in Scythas.*

Anno Mundi 3539. cœpit bellum Jonicum inter *Ionicum bellum.*

Persas & Jones Græcos, incendentæ Histiæo Milesio ad Persam transfuga;ad quod inducti Jonum patres vel germani Athenienses. Infaustum Milesiis, quorum urbs à Persis capta,& direpta;omnesque in Asia tum urbes tum insulæ victæ ; nec Histiæo impune fuit prodidisse; nam ab ipsis Persis peremptus est. Sed ad hoc bellum pertinent plura, quam ut in annum unum conjici possint.

Consules Romæ. Anno Mundi 3545. V. C. 244. Tarquinius cum liberis Roma per Brutum ejectus ab illato per Sextum Lucretiæ stupro; quæ quasi flagitium emendaret parricidio, se sui impotens interemit. Mutata urbis administratio, regnum in Rempublicam, Reges in Consules abierunt, qui quotannis selecti bini, minus possent, cùm nec continui, nec soli, tenerent imperium. Primi omnium Consules L. Brutus & Tarquinius Collatinus; hic in solatium amissæ conjugis, ille in præmium assertæ libertatis. Cætera flagitia in Principe Deus quadantenus tolerat, at in libidinem statim exurgit.

Porsenna Anno post tertio, Porsenna Clusinorum Rege reducente, Romanos ad ultima Tarquinii agunt; sed de Regibus virtus & constantia triumphavit. Solus Horatius urbi jam captæ pro munimentis dejectis fuit; Regem perculit Mucius efficacius combustâ dexterâ, quàm armatâ: & virgo Clœlia Partibus laudis, nec fugam timuit, nec noctem, nec anceps laudis,nec fugam timuit,nec noctem, nec amceps. Hos animos Porsenna vidit nunquam servitunem. Hos animos Porsenna vidit nunquam servituros, Româ recessit, ne libertatis contagium ad suos peregeret.

Dictator. Anno Mundi 3557. V. C. 256. Primum Dictatorem Titum Largium, quasi sacram in rebus ultimis anchoram, creavit senatus Romanus; imminebat foris bellum gravissimum à Latinis intus ab egenâ plebe gravis seditio: quis crederet? malum domesticum terrore sanavit Dictator, humanitate & consilio peregrinum. Placuit hic Magistratus senatui; & ea

ea fuit Romanorum moderatio, ut in summa potestate, ne in Sylla quidem, libertati sit unquam detractum.

Anno post secundo A. Posthumius Dictator ingentem victoriam de Latinis retulit ad lacum Regillensem; quæ Castori & Polluci pugnare visis attributa: illudente nimirum per præstigias Dæmone, & sibi regnum in Gente futurâ orbis dominâ comparante Inde Tarquinius solus è familia tanta superstes, causâ belli abominantibus omnibus, Cumas se contulit, ubi privatus paulò post obiit; acerbius fatum promeritus; nisi Patri & Regi, superesse regno & liberis, acerbissimum sit. *Latini victi.* *Tarquinii mors.*

Anno Mundi 3562. ad Marathonem pugna conserta est; at quam impar! ad quam trecenta millia Persæ, undecim Athenienses eduxerunt; sed duce Miltiade; in quo pluria millia numerentur; nam victi Persæ, & in fugam acti; trophæum ingens erectum Miltiadi, in hominum nempe memoria, quod nulla in posterum dies delibabit. Quem is militem duceret, vel ab uno disce Cynegiro; qui navem hostilem dextra, post sinistra, tandem utraque truncus, dentibus prehensam detinuit; quasi victoriam occuparet fugientem, aut in anchoram versus navim stabiliret. *Marathonia pugna.*

Anno Mundi 3567. Darius diem clausit, appellato regni successore Xerxe ex Atossa Cyri filia suscepto, & excluso Artabariane vel Artemene, quem adhuc privatus genuerat: Placet tamen à mortuo Patre, de fraterna illa fratres inter pro regno contentione opinio; ubi & impune fuit contendisse, & vicisse innoxium: tam erant animis fratres quàm sanguine: æquè laudandi, quod alter regni spem stitit, alter omisit. *Xerxes.*

Tunc Veturia cladem impendentem Romæ discussit, Coriolano filio ingratæ patriæ minante exci- *Coriolanus.*

 dium

dium & inferente ; post Patrum & Pontificum legationes consumptas, impetravit à filio mater Romæ salutem, non impetravit filio ; hic enim postmodum à Volscis cæsus ; quibus Romæ salus delictum morte plectendum visa est. Necessitas misera, cùm vel civi ob patriam ; vel patriæ à cive mors inferenda est.

Pindarus. Circa hæc tempora Pindarus floruit, Poëta Lyricus, sublimitate ingenii nulli secundus ; quodque mireris. Thebis oriundus ; in cœlo tam pingui vir tam defæcatus.

Sophocles Euripides. Anno Mundi 3569. Athenis Sophocles natus est, qui postea Tragœdiam ornamentis instructam omnibus celebravit. Et quinto post anno natus Euripides & futurus Poëta Tragicus, ne forte æmulus Sophocli deforet; ut in his geminis erudita Regum illa voluptas dignitatem totam assequeretur. Sanè tunc Athenæ illustrissimis viris eminebant; in quibus Aristides, amore & cultu justitiæ, quasi Themis quædam corporata, damnatus tamen ab invido populo Ostracismo, ne virtuti campus deesset. Tunc & Themistocles, vir tantus quantum Salaminia pugna demonstrabit.

Aristides.

Herodotus. Sed & hujus seculi anno 71. Halicarnassi natus Herodotus, dictus Historiæ parens, primus sanè cujus monumenta ad nos pervenerint ; dubium an majestate rerum grandior, an dictionis suavitate jucundior.

Salaminia pugna. Anno Mundi 3574. de Persis ad Salaminam celebrem victoriam Græci reportarunt, Themistocle duce: cùm priùs ad Termopylas Leonidas cum trecentis Laconibus Persarum copias infregisset ; multitudine tandem obrutus, non victus fortitudine. Hujus belli quantus apparatus ! ubi Persæ Xerxe ducente 3235220. hominum deduxerunt ; ubi gemino ponte fractus Hellespontus, Athos suffossus, exsiccata potantibus flumina, omnis demùm

in Græciam effusa Asia. Sed quid hæc tanta, ni aspiret Deus? navali prælio victa classis; ipse Xerxes fugam per Græciam & Asiam spargens, docuit homines, proximam esse superbiæ comitem humilitatem.

Nec Artemisia premenda silentio, quæ pro Xerxe pugnans nihil prætermisit quo vinceret. Eadem celeberrima Mausolæo, quod in Caria Mausolo conjugi erexit; iis impensis ut vel imperfectum sit in orbis miraculis augustius tamen ipsa monumentum, quæ mariti cineres hausit, ut quem suscitare non posset se viva conderet.

Anno sequenti & terrestri prælio victi Persæ ad Plateas in Bœotia, per Lacedæmonios & Tegeates; ubi Mardonius infensus ille Græcorum hostis, cum copiis cæsus; iterumque ad Mycalem in Asia navali pugna, quidquid persarum erat in bello, deletum est. Ita Græci Persarum sacrilegia vindicarunt. Felices, si qua consensione cum externo bellum gessissent, eadem inter se pacem coluissent; sed difficilius reguntur prospera quam adversa. Athenæ eversæ antea, statim restauratæ, Themistoclis, cui parem Græcia non vidit temerè, maximè opera. Et verò debuit scientiarum domicilium cura eximia ad posterorum usus renovari. *Artemeisia Plataensis pugna.*

Anno Mundi 3578. V. C. 277. è Fabiorum Patricia gente trecenti contra Etruscos suis stipendiis pugnantes cæsi sunt, ad Cremeram castrum non amnem. Quid gloriosius quàm gentem unam patriæ suæ militasse solam, & occubuisse? *Fabii ad Cremerum.*

Dum Athenienses industria Themistoclis stabilitum sibi maris imperium, ac penè totius Græciæ Principatum, expulsis undecumque Persis; idem illud possident Simonis Victoriis & humanitate, & in socios Aristidis justitia. Quibus viris stantibus, Athenæ steterunt, pereuntibus imperium corruit, Ita vel in Democratiis Monarchia regnat. *Athenienses.*

Anno Mundi 3583. Thucydides natus est Athenis, no- *Thucydides.*

nobilitatis origine clarus, sed historiâ scriptâ longè clarissimus; gravitate sententiarum, accurato judicio, & ad veritatis normam aptato; bellum Peloponnesiacum cujus pars fuit complexus est; obscurior tamen & tectior, qui lectorem tantum sui similem admittit. Quo eodem anno per Ostracismum vir ille dignus quem omnis Græcia in civem ambiret. Themistocles Athenis pulsus est: tam ægrè se ab invidia virtus tutatur.

Themistocles.

Socrates. Anno Mundi 3585. Athenis ortus est Socrates, Græcæ Philosophiæ splendor & dignitas; ortu quidem ignobili, sed futurus ipse vitâ & doctrinâ in tota Græcia supra omnem Imperatorum celebritatem. Cùm superiore anno Democritus ille Ridiculus in lucem venisset, Heraclito lugubri 50. circiter annis posterior; ludente natura, & fletus alterius, alterius risu temperante.

Democritus.

Pausanias. Anno Mundi 3587. Pausanias Spartanorum Rex, ab authoritate prima dudum dejectus, animi inquies & ambitionis, cùm de prodenda Græcia cum Persis ageret, in asylo quò confugerat, fame interiit: ingentis animi, ac ni Spartæ regnasset, ubi regnum precarium & libertati addictum, summa aggressurus.

Xerxis mors. Anno Mundi 3589. Xerxes per Artabanum Sectellitum Regiorum Præfectum nocte immani scelere obtruncatur; quem nec militum myriades, necepoti amnes, nec effossi montes, nec Imperium penè orbi par, ab indignissima nece vindicarunt.

Artaxerxes Lōgimanus. Assuerus. Successit Artaxerxes Longimanus natu minor, à prominentia dexteræ sic appellatus; cùm ejusdem Artabani fraude Darium fratrem majorem per imprudentiam interfecit. Sed nec impune Artabano fuit; nam ab Artaxerxe statim peremptus, & septem liberi obtruncati. Hic Artaxerxes, ut plerisque placet, Assuerus, Esteris conjugio in scriptura clarissimus; quem in regno, alieno scelere parto, ab exter-

nis

nis bellis suorumque insidiis tutum præstans Deus, in maritum contulit, quæ uxor meruit.

Quod ut credas, vide fœdata ejus nondum mariti primordia ingenti clade, quam ad Cyprum navali prælio Athenienses Persis intulerunt, quam est mox sequuta pedestris exercitus strages; Simone utrobique administrante res Atheniensium in summum gloriæ provectas apicem. Debebat hanc gloriam Simoni Deus, qui in parentem Miltiadem pietate insignis, ut ipsius vinctum cadaver sepulchro daretur (pudeat hæc secula pietatem ab illo non discere) se vivum pro mortuo in vincula egerat; id ingratissima patria spectante & patiente, imò post filium tot victoriarũ parentem suo pomœrio depellente. Quem mox Athenarum sub Spartanis laborãtium misereat, cùm tot Heroum pernicie munimenta ipsi sua everterint! *Simon.*

Nam & Themistoclem ante, cui nec in Græcis nec in Romanis quem compararet habet Tullius, tota expulsum Græcia, tam acerbè persequuti sunt, ut Persas ad quos profugit mitiores quàm cives suos crediderit. Ibi vir excellens sic exceptus ut patriam oblivisci posset, ejus tamen & infensæ sic meminit, ut ne ipsi bellum inferret, sibi intulerit, spontaneo veneno vitam abrumpens. Id revera fuit, ut hæc erant tempora, mori pro patria, & quod laudabilius, ingratissima. *Themistoclis mors.*

Anno Mundi 3596. Esdras Judæus Artaxerxis scriba, ipsiusque gratia florens, impetrata missione cum pluribus sociis Hierosolymam petiit, ut prolapsos Judæorum mores emendaret, & ad primœvam legis normam corrigeret. Exceptus est ingenti lætitia, summaque omnium gratulatione; adeò vel peccantibus virtutis species prima jucunda est. *Esdras.*

Hoc circiter anno Estheris nuptiæ cum Artaxerxe conciliatæ sunt; quam formæ decor ex plebeja *Esther.*

Mardochæi familia in repudiatæ Vasthi locum erexit. Laude digna forma, quæ regnum peperit; sed multò dignior animi forma, suprà corporis eminens, quâ Deo Regina & in deliciis placuit.

Amanus. Et eadem Judæis saluti postmodum fuit; nam Anno Mundi 3601. cùm Amanus ab Artaxerxe gratiâ proximus, Mardochæo Judæisque omnibus mortem intenderet; Deo in superbum pœnam regerente, ipse patibulo quod inimico destinaverat suffixus pependit, exemplar ingens rerum humanarum, & arrogantiæ proculcatæ clarum insigne.

Decemviri Romæ. Anno Mundi 3604. V. C. 303. Romæ Decemviri cum potestate summa creati sunt, qui jus Romanum ex legibus à Græcia petitis conderent; & inde leges 12. tabularum natæ, magno reipub. emolumento. Sed statim hæc imperandi forma abrogata, per Appii Claudii intemperantem libidinem, ingenuam virginem rapientis in stuprum, ubi pater Virginius, filiam nullam habere maluit quam pollutam. Ejecti Decemviri, violenta morte Appius periit; immoderatam impudicitiam, ut plerumque fit restinguens sanguine; ut ferro violentur, qui se & alios libidine violant.

Græciæ splendor. Circa hæc tempora Pictores huic artium dominæ celebritatem jam comparabant Zeuxis & Parrhasius, iste avium deceptor, hic hominum; & Timantes qui primus colores miscuit. Et in fingendo principes Polycletus & Phydias; hic in Jove ille in Doryphoro supra fidem commendatissimi. Ut id seculum Græciæ flos & lux appellari possit; quo sive rerum gestarum gloriâ, sive disciplinarum illustri notitia, sive artium admirabilitate, semel nacta est, unde in memoriam ætatum omnium perveniret.

Nehemias. Anno Mundi 3609. Nehemias Judæus ab Artaxerxe restauratione͂ murorũ & urbis Hierosolymæ impetrat promovetq; feliciter; portas, muros, tur-

res

res extruit, & fundamenta locat munitionibus, quæ Romano imperio possint obsistere. Quod & miraculis Deus insignivit; nam & ignis divinitus ex undis eductus, & Arca Judaicæ religionis sacrum penetrale cum tabernaculo & Altari incensi, post multos annos quàm à Jeremia recondita essent reperta, lætitiæ summæ Judæis fuerunt, sperantibus ex divino munere divini subsidii instaurationem. Sanè Nehemias tanta celeritate urbem reparavit, ut patriæ pater & Solymarum conditor nuncupari possit. Tunc inventum Synedrium, cui præsiderent à stirpe Davidis Judices, & posteri Aaronis summi sacerdotes; qui reipublicæ status ad Christum usque perstitit.

Anno Mundi 3612. V. C. 311. Censores Romæ primùm creati Papyrius Mugillanus & Sempronius Atratinus; quasi morum magistri & totius populi Pædagogi Sanè Censura Magistratuum apex, dignitatum coronis, triumphalis senectutis ultimum votum; autoritatis tantæ, ut honores & contumeliam sine provocatione dispertiret ad libitum. *Censura Romæ.*

Anno Mundi 3616. Spurius Melius cùm annonâ in plebem divisâ regnum agitaret, à Dictatore Quintio Cincinnato, triumphali illo agricola, jam octogenario, opprimitur, & Per Servilium Ahalam domi suæ[,] ubi sceptrum adornabat, occiditur; bona quæ malè dividebat in meliorem usum publicata, domus consilii sedes diruta; nudum solum Æquimelium dictum, monuit posteros, tutiores modestiæ terminos quam ambitionis vota immodica. *Sp. Melius.*

Anno Mundi 3618. Athenis nascitur illa Attica Siren Isocrates è cujus schola ut è Minervæ sacrario prodibunt deinceps oratores. Et hoc tempore Hippocratis Coi mira celebritas, à quo Medicina sin minus ortum, at incrementum habuit, & quod ab initiis rarissimum est, summam coronidem. Et ne quid Græciæ in omni scientiæ genere deforet, tunc emi- *Isocrates. Hippocrates; & alii.*

nebant Democritus Abderites, Empedocles siculus, in Philosophia Principes, & Gorgias Leontinus, sic artium omnium peritiâ clarus, ut à Rhetorica cui famulabantur, splendorem arcesserent.

Peloponnesiaci belli semina.

Circa hæc tempora Græcia in partes distracta, domesticum quo deinde flagravit comparabat incendium Principes omnium Lacedæmonii & Athenienses, qui viribus superiores aliis, sibi pares, tricennali fœdere conjuncti, visi fuerant pacem sancire: nisi bellum Samium pro Priene Samios inter & Milesios excitatum; iterumque bellum Corynthiacum Corcyreos inter & Corynthios, excitasset Athenienses ut faventes Milesiis Samum diruerent, & Corcyræis opitulantes Corinthios profligarent. Et incendebat omnia fax belli Pericles, tam manu promptus quàm lingua facundus, qui suis civibus dominatum in Græcia, sibique in civitate sua instruebat. Inde Atheniensium potentia cæteris Græcis invisa; nam inter æquales, qui eminent nocent.

Peloponnesiacum bellum.

Anno Mundi 3623. V. C. 322 ceptum est bellum Peloponnesiacum, quod 27. annos gestum est, Spartanos inter & Athenienses, at communi totius Græciæ clade; cùm Spartani prætexerent libertatem Græciæ ab Atheniensibus violatæ; & Atheniẽses inflammaret Pericles, rationibus reddendis obnoxius, & militaris gloriæ cupidus. Quam modicam admodùm assequutus est; nam altero statim anno peste decessit, quæ sævissima Athenas vastavit (quasi calamitas belli parum esset) jam Africam & Asiam pervagata, præsentissimum Numinis vindicis telum. Non ideò tamen cessatum à bello, cùm Alcibiades ex sorore Periclis nepos, audacia & militari animo plenus, rursus omnia in bellum egerit.

Plato.

Hoc anno quo Pericles obiit natus Plato, suavissimus ille Socratis cygnus, qui postea Philosophiæ studia eloquentiâ mirabili condiens, diversas in speciem disciplinas ad posteritatis miraculum comple-

plectetur & illuminabit. Eodem tempore Comœdias præbebant Atheniensibus ingeniosissimi longè Poëtæ, Eupolis Rhodius, & Aristophanes Atheniensis: is fœlicior, cujus scripta salis Attici, si puriora essent, exemplar, ad nostram ætatem durarunt; in eis Chrysostomus, os illud aureum, omnis elegantiæ fontem invenit. *Aristophanes.*

Anno Mundi 3629. Artaxerxes regni anno 40. è vita migravit, Persarum principum felicissimus; quà vitâ, quam à belli tumultibus tutam transegit; quà morte, quam suam obiit nec arcessitam; præmium pietatis in Deum, & in ejus populum munificentiæ, Regnum Xerxi reliquit unico è conjuge filio, cùm alios 17. è pellicibus genuisset; quorum unus Sogdianus Xerxem fratrem statim interemit, ipse ab Ocho itidem fratre interfectus. Is Ochus regno inauguratus, Darii nomen sumpsit, Nothus à Græcis dictus, quod è pellice genitus: uxorem ducit Parisatidem Artaxerxis patris sororem, fœminam ambitiosissimam, & per omne flagitium ad regnum promptam. *Artaxerxis mors.* *Darius. Ochus. sive Nothus.*

Anno Mundi 3634. cùm Græcos turbulentus & audacissimus juvenis miscuit omnia; deceptisque Spartanorum legatis, contracto fœdere cum Argivis, bellum sopitum rursus incendit. Hic è Socratis prodiens scholâ, temperantiam edoctam non diu tenuit: animum ad bellum tulit, ut ad temeritatem audacem, sic fortitudine in paucis clarum; in varia fortuna, semper audax, nunquam non fortis, sæpius felix Suscepit postea expeditionem Syracusanam, à qua revocatus ad causam dicendam, Spartam profugit; iterumque patriæ redditus, Spartanos hospites gravissimis affecit cladibus; Athenis exceptus quasi Deus, mox ejectus ut prædo, ad Persas transfuga, Lysandro curante est interfectus; verissima humanarum rerum facies & imago. *Alcibiades.*

Anno Mundi 3630. bellum à Græcia instigante Alci- *Bellum Siculum.*

Alcibiade in Siciliam est translatum; oppugnatæ ab Atheniensibus Syracusæ duce Nicia (nam Alcibiades statim revocatus) propugnatæ à Gylippo Spartano; totis viribus pugnatum sæpius; donec tandem profligati penitus Athenienses, documento fuere, ne quis malum alteri creet, non provocatus: Pedestri navalique prælio victi sunt, 40. hominum amissa millia, captæ naves 130. captivi Duces Nicias & Demosthenes, à Siculis occiduntur; reliqui in latumias & servitutem rapiuntur. Hac clade Atheniensium opes concisæ; sociis etiam ut plerumque fit ab adversa fortuna deficientibus. Ita discant, qui invadunt aliena, se casuros suis; nullamque jacturam esse graviorem, quàm augmentum cupiditatis.

Dionysius Si- Circa Annum Mundi 3648. Dionysius occupavit tyrannidem Syracusis; occultis primum artibus, impetratis custodibus corporis propter fictitium ab æmulis periculum, dein vi aperta. Quam tyrannidem rarâ in iis vitæ institutis felicitate per annos 38. obtinuit; quamvis felicem Damoclis cœna vel unica negat.

Sophocles. Euripides, Euclides. Eodem anno illa Cothurni lumina Sophocles & Euripides occiderunt diverso sanè fato, nempe alter comico, alter plusquàm Tragico cùm ille gaudio pro impetrata victoria, hic laniatus à canibus interierit. Quo & tempore Euclides Megarensis: Geometricæ facultatis parens, & in Elementis supra omnem doctrinam eminens, Socraticam Athenis cum vitę discrimine hausit disciplinam, cùm ibidem agere capitale Magarensibus esset. Ita semper illustribus viris animo vivere longè antiquius fuit quàm corpore.

Athenæ Victæ. Anno Mundi 3649. funestum illud Peloponnesiacum bellum tandem restinguitur, ingenti clade Atheniensium, qui ad Ægæos Potamos à Lysandro vincuntur, non tam prælio, quàm arte & navali

Lysander direptione: 480. naves deperditæ, cum quibus cecidit

dit maris imperium: dux Conon ad Evagoram Cyprium fugit. Ipsæ Athenæ à Spartanis obsessæ ac captæ, Lysandro victori permissæ: à quo, portu, muris & legibus suis spoliatæ; leges novas & triginta rectores, seu dominos acceperunt. Ita Deus vanissimi populi contrivit superbiam, & à prætumida gente acerbissimam exegit pœnam, humilitatem. Lysanter dux nescias an abstutia an fortitudine clarior, nam dolus, an virtus, quis in hoste requirat? ita leonem vulpi immiscuit, ut inter celebertimos Imperatores nomen habuerit.

Anno Mundi 3650. cùm superiori Darius rex decessisset, successit in amplissimum regnum Arsaces, qui ob virtutem Avi, Artaxerxes appellari voluit, & Mnemon ob memoriæ præcellentiam meruit: Cyro minore fratre Asiæ provincias administrante: qui germano in regno postpositus, licet à Dario jam Rege susceptus. Hinc repente æmulatio ambitio, & in fratrem odium Cyrum incessit. Et quidem in conatu primo statim oppressus, & in vincula conjectus aurea; matri vitam debuit: dein contractis per otium copiis, in quibus flos Græcorum, Artaxerxem in Media quadringentis militum accinctum millibus, profligasset, si prudentius pugnare quàm audacius voluisset. Ipse in acie cæsus, dum fratrem vulnerat, paratam victoriam more corrupit: ingentis animi juvenis: liberalitate, justitia, fortitudine, & comitate suprà Persam nobilis: nisi has artes in fraterna odia impendisset. Græci milites duce Xenophonte in Græciam, per vastissimas terras illibati, egregio fortitudinis specimine redierunt. Hic est Xenophon utramque Minervam complexus, verè Apis Attica, mel fundens suavissima oratione, & aculeum in præliis fortissimâ manu distringens.

Artaxerxes Mnemon.

Cyrus minor.

Xenophon.

Interea peribant Athenæ, nisi qui Deus superbiæ osor, idem & humilitatis amator, pœnam ambitionis

Athenæ à Spartanis vexatæ.

tionis à victis in victores transtulisset. Urbs per triginta tyrannos rapinis direpta, exhausta cædibus, plures lugebat cives octo mensibus per pacem raptos, quàm gravissimo bello tot annis luxisset. Imò unus de tyrannorum grege Theramenes à collegis cicutà sublatus, quod in addictos cives sæviret mitius; tantum scelus est inter nocentes esse innoxium. Vix supererat civitatis tam amplæ cadaver, ni Thrasybulus fortissimus juvenis funestam pacem bello abrupisset, & ab exilio salutem patriæ retulisset. Ejecti sunt ab eo Tyranni, sed brevi per Lysandrum capitalem Athenarum hostem reducendi, nisi Spartæ Rex Pausanias æqui quam utilis amantior, intercessisset. Iterum tamen Atheniensibus redditi; suoque furori, primis etiam pœnis redditi sunt, ab obnoxiis sævitiæ civibus jugulati: ac tum primùm prolatâ Amnistia, reipublicæ umbra instaurata, & Persis Spartanos turbantibus, Athenis licuit ex lethifero morbo convalescere.

Socratis mors. At in ipso furore cædium, Socrates ille humanæ sapientiæ forma & species, in carcere cicutam bibebat; eo animo quo docuerat, mortis tam facto quàm dicto contemptor, impietatis & juventutis corruptæ damnatus, qui vel Alcibiadi temperantiam morum induxerat. Hoc unum supererat Athenis trophæum, quo spoliarentur. Sed statim Anytus & Melitus accusatores, postulati ipsi & damnati, ille morte, hic exilio; ipsi adolescentiæ parenti quia vita reddi non potuit, erecta statua, & sempiterna laus in futurum ævum traducta.

Spartani. in Persas. Anno Mundi 3655. Spartani jam Græciæ Domini, cupiditatem ultra prorogantes, imperium Asiæ affectarunt; causa tunc belli, quæ olim fuerat, Græcæ in Asia civitates. Primum facinus Dercyllidæ fuit, viri fortis ac strenui, qui beneficio æmulationis inter Pharnabazum & Tissaphernem Artaxerxis legatos ortæ, spectante Tissapherne Pharnaba-

nabazem vicit, urbesque Æoliæ novem cepit; tam
certa est prærogativa cladis, divisio. Dein Agesilaus *Agesi-*
in Spartanorum thronum evectus, victorias terra *laus.*
latè spargens, Asia sua Persas depulisset: nisi Co-
non Atheniensis apud Persas exul, classisque ductor,
palmis maritimis Agesilai spem retudisset; adeò in
fatis erat, ut ubique gentium tunc Græci vincerent.
Is Agesilaus post multa præclarè suscepta ac perfe-
cta facinora, ex Ægypto redux in via obiit; pede qui-
dē claudus, sed animo firmus & erectus; multis lau-
dandus, uno redargutus, quod Thebanos dum exer-
cet bello vel vincendo, sæpius victos vincere docuit

Anno Mundi 3658. magno mortalium rerum do- *Tissa-*
cumento, Tissaphernes Asiæ præfectus, Artaxerxis *phernis*
gener, ipsique ob perpetuam fidem gratissimus, vi- *mors.*
ctus ab Agesilao, ab irato Rege Satrapia spoliatur
& vita: memoria sanè Mnemon ille non valuit, qui
tanta beneficia ob levem cladem obliteravit. Id ta-
men crudelissimæ fœminæ Parisatidi facinus da-
tum, quæ Cyrum filium cùm in Artaxerxe ulcisci
non posset, in Tissapherne vindicavit: impotens mu-
lier, & jam Statiræ Reginæ veneno infamis.

Titraustes Asiæ & bello in Spartanos *Præfectus*: *Græci di-*
qui gnarus ferro intactos, auro plerumque suc- *visi.*
cumbere, hoc bello aggressus Græciæ *Principes*,
Bœotos & Athenienses in Spartanos concitat, bel-
lique serit semina, quo statim Sparta tantùm non *Lysan-*
corruet. Lysander in Bœotos missus, justa Nemesi *der.*
ab Atheniensibus trucidatur, ut quos delere fundi-
tus immortali odio flagrabat, eos videret & suæ cæ-
dis auctores, & ultores tot injuriarum.

Sequenti Anno Græcis certatim in Lacedæmo- *Cnidia.*
nios exurgentibus: quippe superbia ut potentiæ co- *pugna &*
mes, ita invidia: Agesilaus ab Asia ad tutandā Spar- *coronæa.*
tam revocatus, Spartanum ferrum auro Persico in-
firmius sensit. Et diversis pugnatum in locis eventu
dispari; nam ad Cnidon pugna navali virtute eximia
Conon

Conon vicit, 50. Lacædemoniorum triremibus captis; contra ad Coronæam Græcos Agesilaus prostravit, cruento quidem prælio, quo & ipse saucius, tamen victor. Tantùm in Imperatore momenti est, cùm hinc vincat Sparta, hinc vincatur, Conone & Agesilao cum victoria semper pugnantibus.

Veii capti. Eodem anno cùm Romani Vejos opulentissimam Italiæ urbem jam decimum annum oppugnarent, tandem Dictatore dicto Furio Camillo expugnant, non apertâ quidem vi sed occulta, ducto sub muros in mediam urbem cuniculo. Ingens præda, ad quam universus populus advocatus, cujus & decimæ votæ Apollini: Ampla urbs quæ victa & direpta propemodum postea Romam vicit, cùm ad eam Quirites post cladem Gallicam tantum non migrarunt.

Cononis mors. Anno Mundi 3660. Conon patriæ instaurandæ studiosissimus, cum jam Pyrææum & Athenarum muros reparasset, & majora animo moliretur à Teribazo Persâ incrementum urbis Græcæ pertimescente in vincula conjicitur: in quibus periit vir amantissimus patriæ, cui vel ingratæ semper studuerat: nec enim Persis vicerat, nisi ut ipsi aliquando vinceret. *Et Thrasybuli.* Mox Thrasybulum omni similiter ope Athenarum bonis contendentem, similia propè fata oppresserunt, dum negligentius haberet milites, & in proximo prædas agere sineret: viro fortissimo militaris licentia necem obtulit: qui militi parcit, sibi durior est.

Roma à Gallis capta. Anno Mundi 3665. V.C. 364. Roma bellis assiduis exercitata, capta à Gallis prope interiit. Novos hostes tam iniquè quàm audacter provocans, ad fluvium Alliam fœdissimè vincitur, imparata expugnatur statim & incenditur, perimuntur senes in prætextis, delenda funditus, nisi spem mortuam in *à Camillo servata.* Capitolii arce suscitasset. Quæ & iterum per famem peribat, cùm Camillus Vejorum domitor & Ardeæ exul, ingratam patriam liberavit: Gallos pestilentia jam

jam imminutos gemino prælio fortiter vicit; aurum superbè re poscentibus ferrum objecit, ac certantes delevit penitus; nullo relicto qui Romam cepisset; Pater Patriæ; & alter Romulus meritò dictus. Quam & rursus servavit, cùm plebem Vejorum cupidam in cineribus Romæ continuit, nec passus est urbem ereptam Gallis, à Romanis perdi Vir summus virtutum, dignus qui Romam servaret & conderet; æqui suprà commodum omne amantior, qui Faliscos obsessos & machinis intactos, justâ in ludimagistrum pœnâ expugnaverat. Nec ab eo postea recessit victoria; dicas Gallis victis, stipendiariam Camilli fuisse.

Eodem anno pax inter Græcos & Persas Antalcidæ Spartani curâ conciliata, & consensione magnâ recepta; nihil est enim cujus nos citius quàm belli tædeat, & pax nusquam optatior quam à belli calamitatibus. Sed nec à Persis cessatum diutius, Evagoræ Cyprio bellum illatum; ac primò quidem repulsum fortiter sed frustra Pygmæus in Gigantem pugnat; victus à Teribazo Evagoras, Cypro mulctatus, vix Salamine urbe ipsi relictâ, Teribazus fortissimus, discussa inde calumnia per Orontem Artaxerxis Generum in se conjecta, conflatam ignominiam in æmulum rejecit. Sic plerumque invidia sibi laqueum parat, quo pereat.

Pax cum Græcis, bellum cum Cypriis.

Teribazus.

Circa id tempus Plato Socraticæ facultatis hæres à Dionysio in Siciliam evocatus, & accuratâ Pompâ exceptus, pro Tyranni ingenio aulâ dimissus est. Ambiebat doctrinæ laudem ut potentiæ Siculus, eam ut sperabat, à Platone Philosopho & Poëta Philoxeno inventurus sed cùm ab eis argueretur liberius, indignans se ut corporibus non item ingeniis dominari, Platonem cujus Philosophiam jam oderat quinq; minis vendidit pro mancipio, miserumq; Philoxenum à quo sua carmina expungebantur in latumias conjecit. Nulli unquam emendatum carmen tanti fuit.

Plato in Sicilia.

Et Philoxenus.

Spartan bellum renovât: Nec Lacedæmonii constanter pacem coluere. Nam Anno Mundi 3667. in Olynthios movent; Cadmæam Thebanorum arcem per ducem suum Phœbidam iniquè occupatam iniquius servant; miscent omnia, ut imperium Græciæ quod pace amittebant, bello usurparent. Sed brevi pœnas luent ambitionis; & qui superbiam in Atheniensibus punierant, ambitionem in se castigabunt.

Aristoteles. Anno Mundi 3670. Stagiræ natus est Aristoteles, portentum ingeniorum, & cui Natura si cui unquam mortalium paruit, Platonis auditor futurus & adversarius, Alexandri Præceptor; dignus discipulo tanto Magister, Magistro discipulus. *Philippus* Anno post altero Philippus natus est, Macedonici fundator Imperii, Græci eversor: Ac tandem tertio post Aristotelem anno Demosthenes, *Demosthenes.* ignobili licet origine, fulmen tamen & Jupiter Eloquentiæ; ut id Græcis fuerit seculum ingeniorum, in quo tot sydera futura omni ævo clarissima eluxerunt.

Manlius Capitolinus. Eodem anno nimium populi studium M. Manlio Capitolino fuit capitale; nam studere rebus novis per immodicas largitiones compertus, datus in vincula per Cossum Dictatorem: è quibus per eandem plebem ereptus cùm seditionem concitaret, ceptus iterum de saxo Tarpejo dejectus periit: ita geminata sorte Capitolinus; nam idem locus in eo & eximiæ gloriæ monumentum, & pœnæ ultimæ factus. Ita dum ascendimus, præcipitia nobis comparamus.

Quint. Cincinnatus. Anno 3675. contra Prænestinos Dictator creatur. Quintius Cincinnatus, qui victores vincit, novem oppida vi capit, ipsum Præneste expugnat; ac post triumphum, die post vicesimo quàm ceperat Dictaturam ponit Digni qui vincerent, qui tam celeriter victoriam & usurparent & abdicarent.

Bœotium bellum. Anno 3676. cœpit bellum Bœotium gravissimum Lacedæmonios inter & Thebanos; cùm hi per septem

septem adolescentes exules duce Pelopida Cadmæâ arcem recuperassent, ac è veste muliebri qua tegebantur viriles animos deprompsissent. Quo bello Lacedæmonii penè attriti, sin minus concident, sane à casu propius aberunt.

Nam Athenienses Thebanis adjuncti, præclarissimis ducibus Timotheo & Iphicrate, Spartanos vincunt. Thimotheus quidem (cujus in dormientis sinum fortuna urbes dicta congerere) Corcyram cepit, & propugnantes Lacedæmonios classe vicit; parique animo eandem à Lacedæmonis post obsessam propugnavit Iphicrates, victosque repulit oppugnantes. Ita Deo per Ducum fortitudinem vel ignaviam, sanciente imperia vel destruente. *Timotheus Iphicrates.*

Anno Mundi 3683. ad Leuctra victi sunt à Thebanis Lacedæmonii, Cleombroti Regis imprudentia; & Epaminondæ præclarissimi Ducis virtute, qui modestia & fortitudine nobilis Græcos omnes (suffragante Tullio) animi dotibus superavit; in summo imperio paupertatis cultor, & litterarum citrà arrogantiam scientissimus, ea conjunxerat quæ perpetuo penè divortio sunt sejuncta. Hac interim victoria ut concidit Spartanorum gloria, sic accisa ingens: potentia; eodem in loco, ubi quondam Scedasi hospitis filias per summum nefas Spartani Legati stupratas occiderant; tarditatem pœnæ gravitate Deus compensat. *Leutrica pugna. Epaminondas.*

Anno Mundi 3689 Artaxerxes Memor mœrore confectus obiit, cùm Darii filii appetitus insidiis, Aspasiæ pellicis amore furentis, eum occidisset; pacis si quis ullus studiosissimus, bellis tamen implicitus penè perpetuis; in fratrem, Græcos: Ægyptios, & Satrapas rebellantes. Egregius Princeps, nisi se crudelitate commaculasset. *Artaxerxis mors.*

Anno sequenti Artaxerxi patri succedit Ochus, nihil paternum præter nomen imitatus, dici Artaxerxes voluit. Susceperat è pellicibus centũ & quin- *Ochus.*

decim filios pater, quorum quinquaginta cum fratre Dario participes conjurationis necati erant; sævo immanitatis exemplo, illorum conjuges & liberi simul perierant. Statim reliquos Ochus Persarum crudelissimus, nequis in se conjurare posset, interfecit; quasi data opera, ne innocentior parricidis fratribus haberetur; ita cognatorum cæde & strage Principum impleta regia. O sceptri miseriã! tã multos, quia id appetebant vel voto vel ortu, periisse; & nequid ad infortuniũ desit, à patre & fratre

Mantinæa pugna. Eodem anno iterum ad Mantinæam Thebanos inter & Spartanos pugnatum; ubi victi hi quidem, sed illi victores in Epaminondæ morte scutum & gladium amiserunt. Vir tantus honestius mori non potuit, quàm in clypeo, & suo sanguine parta victoria, sine liberis qui familiam propagarent, sed per Mantinæam Leuctricamque pugnam quasi per filias immortalis. *Epaminondas.*

Dionysii mors. Quartò antè anno è crapula perierat Dionysius Siculus, longa possessione imperii miser verius quam felix, inter insidias domesticas & assidua Carthaginensium bella; animi tamen strenuus & indefessus: cujus successit regno potius quàm fortitudini Dionysius filius, otium ratus imperium; quo nihil est in mundo negotiosius.

Scenici ludi. Anno Mundi 3690. ludi Scenici Romæ instituti, ad mitigandam pestilentiam (quod venenum pro medicina præbitum!) impuro sanè Dæmonis invento, & libidinem palam prædocente: at nullo remedio; cùm etiam ludos Tiberis Circo infusus abrupit, Nec ideò minus ad posteros traducta impuritas, ut quotannis à theatro pestis afflaretur.

Megalopolitanũ bellum. Anno Mundi 3692. exarsit bellum Megalopolitanum, quo plurimæ in Asia provinciæ cum Præfectis suis in Persam deficiunt; Ægypto etiam se in novum Principem commovente: nec Græci in hostes perpetuos cessant, Spartanos Agesilao ducente, Athe-

Athenienses Chabria. Et sanè nutabat in Ocho odioso & crudeli Rege imperium, nisi variis proditionibus qui defecerant Duces se prodidissent. Ita proditione nihil incertius; nec infido in Principem fides habenda est.

Circa hunc annum M. Curtius fortissimus juvenis, pietate superstitiosa, se in mediam fori voraginem impulso equo armatum immisit, exemplo nobili sed miserando, abutente Dæmone animi robore, & adolescentiæ flore. *M. Curtius.*

Prudentius & felicius T. Manlius, qui provocantem Gallum duello vicit, & à rapto Torque aureo, Torquati nomen sibi & suis peperit. Is idem antea ob servatū Patrē ab accusatione Tribuni pietate clarus; ut videatur hujus facinoris illud esse præmiū. *Manlius Torquatus.*

Anno sequenti in Ægypto Nectabenum inter & Tachum, patrem & filium, pro regno certatum; Tachus pater ad Persam confugit à quo defecerat; veniam impetravit & copias, & Agesilao reducente; victus Nectabenus, paterque suo redditus solio. Hoc ultimum Spartani Ducis præstantissimum facinus, quo naturam impiè violatam, restituit; nam in reditu vir summus obiit. *Agesilaus in Ægypto.*

Anno Mundi 3694. Philippus regnare cœpit in Macedonia; ita Deo permittente ut dum Persæ Græcique in segnem torporem resolverentur, novum imperium nasceretur exitiale utrisque. Mirum ex qua gente, & ex quo Principe tanta Monarchia. Nam Macedones sordida gens & obscura, vix nota nomine, Illyriis barbarisque serviens populis; ipse Philippus Eurydice crudelissima fœmina genitus quæ ut genero regnum, sibi generi nuptias pareret, proprios filios Alexandrum & Perdicam interfecerat; ipse inquam fratrum natu minimus, per triennium obses Thebis apud Epaminondam, nullo in pretio. Sed unde calamitas, inde fœlicitas; quippe sagacissimus ingenii juvenis, Epaminondæ *Philippus rex Macedoniæ.*

virtutibus & disciplinis Philosophorum eruditus, & captivus Thebis fabricavit jugum, quod orbem premeret: & per Matris parricidia Macedoniæ regnum invenit, quod per annos 24. in incrementum immensum provexit.

Dionysius junior. At dum Philippus stabiliendo regno laborat, contrariis artibus Dionysius junior suum evertit, socordia scilicet & timiditate. Mirum, à Dione propinquo & exule, sed forti & osore tyrannidis pulsum esse regno, quod munitum quingentis navibus, militum millibus plus centum, idque die tertio ab appulsu: adeò nullum dominium nisi benevolentia tutum est. Nec ipse Dio, licet magni animi, dignusque imperio quod comparaverat, diu stetit à casu integer: nam & plebis levitate, quæ bonas artes plerumque odit, & Calippi amici proditione, defensionis specie cæsus est. Post Dionysius à receptis Syracusis iterum dejectus virtute Timoleontis, ingens fortunæ ludibrium, Corynthi egit ludimagistrum, throno in cathedram, sceptro in ferulam commutato: inter mortales vel fortissimus, si jacturam sensit: vel ignavissimus, si non sensit.

Dion.

Timoleon Hic Timoleon virtutem Græcorum emortuam excitavit, qui Corynthο patria liberata, appellatus à Siculis, Icetam Acradina, Dionysium arce, & Sicilia penè tota Pœnos depulit: modestia clarior quàm triumphis, cùm nihil suum, omnia divini muneris esse assereret.

Atheniensium levitas. Circa eadem tempora Athenienses quibus nihil diu placere potuit, Duces de republica meritissimos amovent & mulctant, Timotheum & Iphicratem, impellente Charetis invidia: qui idem Chares, cùm pecunia victus Artabanum Ocho rebellantem juvisset, Athenis postea quas innocentibus pœnas paraverat, ignominia luit. Ita plebem qui instigant in alios, in se armant.

Alexander natus Anno Mundi 3698. V.C. 397. natus ex Philippo & Olym-

Olympiade Molossorum Regis filia , Alexander.
Quo tempore Dianæ Ephesiæ templum ab Hero-
strato incensum conflagravit, & Apollinis Delphi-
cum à Philomelo Phocensi occupatum & spolia-
tum. Portentum calamitatis Græcis & Asiaticis
impendentis, nam gens utraque Alexandro subdita.
Philippo tamen lætitiæ fuit, sibi eodem die nuntia-
tum esse filii ortum, geminasque victorias, in Olym-
picis, & de Illyriis. Ita scilicet se habent mortalia;
nihil mœrori est, quin cuipiam gaudium pariat.

Bellum sacrum. Anno sequenti, ex fani Delphici expilatione, na-
tum est bellum sacrum, quod novem annos posteà
tenuit; Thebanos inter Locros, & alios Græciæ
populos, qui religionem contra Phocenses à Philo-
melo excitatos, & adjutos ab Atheniensibus & La-
cedæmoniis, vindicabant. Per Duces varios ge-
stum bellum; donec per Philippum tandem absolu-
tum, ac Phocenses victi gravissimis affecti pœnis,
decem talentorum millia, quæ templo erepta fue-
rant, penderunt. Nec sacrilegii vel autoribus vel
consortibus Deus pepercit; nam & Philomelus an-
no post altero victus à Thebanis se ex saxo præci-
pitem dedit, & Duces omnes vario leti genere post
hunc perierunt; quin & mulieres auro sacro ornatæ,
aut valetudinis, aut pudicitiæ, quod gravius est ja-
cturam passæ sunt: Deo impietate vel in falsos Deos
ulciscente.

Philippi artes. At per bella Græcis cudebatur servitus, Philip-
po imperium, cùm is infirmioribus præbens auxi-
lia, victos & victores mutuis attritos cladibus sibi
submitteret. At quibus, artibus! quàm in speciem
contrariis gradus constravit orbis Monarchiæ;
primùm Deorum vindex, mox contemptor, uti-
litate non fide metiens fœdera, alloquio blandus
& insidiosus, jocis & salibus promovens seria, gra-
tiam fingere suetus in odio, jusiurandum postponēs
quæstui; quò ferrum non pervaderet, aurum sub-

mittens; aureum asinum tormentis omnibus machinisque anteferens. At quis hac mercede regnum nundinetur? unus duntaxat in sapientissima illa & fortissima Græcia, quem hæc non laterent, Demosthenes fuit, qui si animo tantùm quantùm lingua valuisset; nunquam Græcia jugum passa esset. Sed tanti est Philippicas habuisse, ut fuerint vel captivitate patriæ redimendæ

Bellum Phœnicium. *Mentor.* Anno Mundi 4703. Ochus tandem in Phœnices qui pridem defecerant movit: Sidon obsessa, ut in capite malum periret; sed à Mentore Rhodio Græcorum Duce propugnata fortiter ab eo mox prodita, cum Duce stetit & corruit; cives desperata salute se cum liberis & uxoribus incensa urbe ad 40. millia flammis absumpserunt, adeò quibusdam mors extremum malorum non est. Inde tota subacta Phœnicia. Nec fortunam sprevit Ochus in quam inciderat; quippe eam nactus in Mentore, ejus ductu in Ægyptum pergens, Nectabenum Regem in Æthiopiam compulit, Apin occidit, & in illos morientes Deos atrociter sæviit. Sed à tot victoriis in Persidem redux, voluptatis trophæum, se Eunucho Bagoæ totum mancipavit. Pudet imperasse hæc hominum monstra.

Valerius Corvinus. Romani interea Gallos vincunt, M. Valerio sibi Corvini nomen adepto, dum Gallum provocantem corvi advolantis ope, duello sternit. Omen victoriarum & honorum fuit, nam de Gallis sæpius triumphavit, & ad Consulatum est evectus sexies; raro in humanis fœlicitatis exemplo.

Samniticum bellum. Anno Mundi 3711 V. C. 410. exortum est Samniticum bellum, quod per annos gestum 72. triumphis supra viginti quatuor materiam præbuit. Campani occasio, qui dedi Romanis quam à Samnitibus vinci maluerunt, & ipsi Romani, qui suos esse Campanos, quam Samnitium præoptaverunt.

Ochi mors. Anno sequenti Ochus crudelitate terribilis, hor-

renda

renda Bagoæ sibi charissimi vindicta, dato per Medicum veneno, è vivis tollitur, Bagoas homo Ægyptius inviolatæ religionis suæ ultionem, cadaver Regis objecit felibus devorandum, ex ossibus manubria curavit fieri, Regisque funus liberorum auxit funeribus; servatus unus natu minimus Arses, cujus nomine nefarius ipse patricida regnaret; hæc impurissimæ voluptatis principi merces. *Bagos.*

Philippus interea cùm omni ope in augendo regno contenderet: divesque prædæ rediret è Scythia, exceptus in viarum faucibus à Triballis prædæ partem poscentibus, cùm negaret, totam & propemodùm vitam amisit, equo quem agebat per ipsius femur sauciatum occiso: idem antè oculo in obsidione Olynthi orbatus. Quantis ærumnis & periculis regnum, hoc est honesta servitus emitur! *Triballi in Philippum.*

Hoc eodem anno Athenis natus Epicurus, septennio post mortem Platonis, novæ Philosophiæ tum in dogmatis tum in moribus conditor; voluptatis assertor perpetuus, an animi, an corporis, diu ambiguum, sanè si corporis, infelicissimus, qui cruciatu dolorum periit. *Epicurus.*

Anno Mundi 3714. V. C. 413. Latini à Romanis victi, non sine sanguine; & Consulum alter Decius victoriæ hostia, se devovit Manibus, saluti Patriæ posthabens suam. Nec minori exemplo Manlius Torquatus, pius ille in patrem, victorem filium militari disciplinæ mactavit. Vidit imperium non constare nisi obsequio; Bruto major, cùm parcere posset, non ignovit. *Decius. Manlius.*

Anno Mundi 3715. Arses à Bagoa peremptore patris perimitur, cùm se jam regno & ultioni parem præferret. At Bagoæ industria Codomannus Armeniæ Satrapa, Ochi patruelis, ad regnum evehitur, qui Darii nomen statim assumpsit. Post ejusdem Bagoæ petitus insidiis, venenum sibi paratum Regicidam impium haurire cogit; sera ultione, & *Arses. Darius Codomannus.*

pœna pro gravitate scelerum leviore. Hic est Darius, in quo Persicum regnum interibit, orbis Monarchia tandem ab Asia in Europam migrante.

Chæronæa pugna. Anno Mundi 3716. quo Darius ad regnum pervenit, Philippus prælio ad Chæronæam Bœotiæ commisso, libertatem Græciæ extinxit; Alexandro in auspicium futuræ gloriæ cornu alterum regente; Atheniensibus parcitum, Thabani durissimè habiti; ipse Philippus ab universa Græcia Imperator ad Persicum bellum destinatur, ad liberandam Asiæ Græciam; qua si utrobique non esset servitus aut magni referret, Macedoniam Persæ servire.

Philippi mors. Sed ecce Rex tantus in medio fortunæ cursu repente concidit. Nam anno proximo in Cleopatræ filiæ nuptiis, dum æqualis Diis quorum simulacris suum adjunxerat, incedit ad spectacula, factus ipse spectaculi argumentum, spectantibus Græcorum proceribus à nobili adolescente Pausania contumeliam sibi illatam ab Attalo, vindicante in Principe, confoditur, & bovis instar, quod oraculum monuerat, immolatur; anno ætatis 47. Nunc spes in ævum homines protrahant; dum in nuptiis, in pompa, in victoriis mortem excipiant.

CAPUT VIII.

Ab Alexandro ad Perseum.

Alexander Rex. ANNO Mundi 3718. V.C. 417. Alexander 21. annorum adolescens patri succedit; ad summas virtutes & vitia natus; cupiditate gloriæ penè supra mortalem incensus; à Jove, ut credi voluit, genitus, vix à Philippo; nam Olympiadem ut stupri compertam Philippus dimiserat. Is statim paternam cædem ultus, tendit in Græciam, per Amphyctiones Dux renunciatur, Attalum opprimit, Thebas obstinatius repugnantes exscindit, civesque sub corona

rona vendit; ac latè victor refragante nemine, Corynthi in Perſas Imperator dicitur. Illic Diogenem Cynicum ex Sinope natum inviſit, animique robur in Philoſopho ſic amavit, ut ab Alexandro Diogenem præferret omnibus: Ita gloriæ cupidiſſimus nihil cenſebat medium, inter obtinendum orbem, vel contemnendum. *Diogenes.*

Anno Mundi 3720. Alexander diviſo amicis patrimonio, ſpe una contentus, in Aſiam tranſiit, cum 33. peditum millibus, 4. equitum; hac exigua manu aggreſſus orbem juvenis. Et ad Granicum quidem ſtatim vicit, Spitrobate Darii genero, fortiſſimiſque Satrapis interemptis; qua victoria tota Aſia parta, ad Ciliciæ fauces imperium propagatum. Sanè in beneficiis numeranda mors Memnonis, qui origine Rhodius, unus Alexandro futurus par, morbo periit; ne quo fulcro ſtaret Perſa ruiturus. *Alexander in Aſiam.* *Memnon.*

Anno ſequenti, altero vulnere res Perſica ad Iſſum Ciliciæ ſauciatur; ubi Darius ipſe quingentis armatorũ millibus pugnans vincitur, & fuga evadit, conjuge tamen & liberis apud Macedonem captivis. In quibus illuſtriorem victoriam retulit Alexander, indulgentia fortunæ nondum corruptus, caſtitate fœminæ & pudicitia Virginũ illibata; felix ſi diutius in ſui victoria perſtitiſſet. Damaſcus & Siria ſtatim occupatæ. Una Tyrus, quaſi clauſtrum objecta currenti, ſeptem menſes oppugnantem detinuit; tandem expugnata, cum victore ad poſteros venit: Poſt ſubacta Gaza, ac Jeroſolima periclitata, niſi Jaddus pontifex Deo fretus invictum Principem in reverentiam ſui adduxiſſet; adeò ubique tutum eſt, quod propugnat Deus. *Pugna ad Iſſum.*

Anno Mundi 3723. Alexander occupata Ægypto, redux ab Hammonis oraculo, ubi Philippum Patrem Jove mutaverat, Alexandriam condidit Ægypti caput: futuram olim amplam, auguſtam, & conditore ſuo digniſſimam. *Alexandria.*

Anno

Darii mors. Anno Mundi 4724. V. C. 423. cessavit Persarum imperium anno à fundatione. 318. Darius ad Arbela in campis Ninives victus, ac postea proditoriè à Besso interfectus, & ab hoste defletus, vacuum Asiæ imperium Alexandro cessit; hinc Græcorum regno incipiente. Occupata Persis à victore, incensa per temulentum Persepulis, gazæque Persicæ hoc est præcipuæ totius orbis divitiæ conflagrarunt; & ne quid ad infamiam deesset, scorto impellente Eodem tempore ab Antipatro victi Spartani, Agide eorum Rege perempto, dum Asia vincebatur, Macedonii Europæ imperium confirmarunt.

Alexandri mors. Anno Mundi 3730. Alexander peragrato instar fulminis Oriente, protritis omnibus quæ obstiterant; ultra naturam, ambitionem, cùm non posset arma, propagans, Babilonem redux, auditis totius orbis Legatis, veneno vel Inperantia moritur; anno ætatis tricesimo tertio; invictus armis, non voluptatibus De quo ut de Deo dicebant veteres, silere satius, quàm pauca dicere.

Et studia. Nec omittam tamen in tanto belli ardore, amantissimum eum doctrinæ artiumque fuisse Nam & Homeri poëma circumtulit aureo scrinio; in Thebarum ruina Pindari laribus & familiæ peperit; Aristoteli delegavit aliquot hominum millia, per quos animalium naturam disceret; adfuere militanti Callisthenes & Anaxarchus Philosophi; ab Apelle solo se pingi; ab uno Lysippo fingi voluit : diceres animum capacem omnium, quæ commendant singulos cuncta complexum.

Et successores. Reliquit fratrem Aridæum, Herculem filiolum, & prægnantem Roxanem, pluresque Duces dignos imperio : sed Heroi tanto nullus successit; nec eò ullum provexit ambitio, ut se Alexandro proximum diceret : satius fuit dividere, quod totum neminem capiebat. Ita Ptolomæus Lagi filius, *Ptolomæus.* fortitudine clarus & humanitate Ægytum occupat, in

in qua regnum multos post annos perstiturum con- dit Alii duces Satrapias inter se partiuntur, dum Alexandri filii adolescerent; id est, dum alter alterum quâ vi quâ fraude tutius perderet.

At apud Romanos Papyrius Cursor Imperatoria laude clarissimus, dignusque (si Livio fides) quem Alexander non vinceret, Fabium Magistrum Equitum Dictator ad ultimum vitæ discrimen adducit; dum contra ipsius jussa ausus est vincere. Tantum in militari disciplina roboris Romana virtus positum credidit. *Papyrius.*

Anno Mundi 3732. cùm superiore bellũ Lamiacum inter Antipatrum & Athenienses Demostene tubicine excitatum esset, hoc anno magna Atheniensium clade cessavit; ipse Demostehenes profugus spontaneo veneno è vitâ abiit: Eloquentia maximus quam tamen avaritia fœdavit. *Demosthenis mors.*

Tunc & Aristoteles, naturæ lumen, & veneno suo periit; ne itidem in Antipatri manus veniret; ut eodem fato doctissimus eloquentissimusque mortalium vita excesserint. Quod monstrum Antipater, quod suam Græciam ipsumque orbem ornamentis tantis spoliavit! Dicitur Aristoles Bibliothecam primus congessisse: dignum auctore inventum; cùm virorum illustrium ingenia ad posteros transmittere non posset, libros ingeniorum monumenta transmisit. *Et Aristotelis.*

Anno Mundi 3733. V. C. 432. Romani sub jugum à C. Pontio Samnite missi, & ad furcas Caudinas ictum fœdus ignominiosum. Sed qui fortes vincit, irritat; sequenti anno elusa ignominia, ingenti victoria per Papyrium, oppressi Samnites eandem infamiam subiere. *Caudinũ fœdus.*

Circa hæc tempora, dum Oriens universus per tumultuantes Alexandri Duces concutitur; Cassandri qui Antipatro patri successerat, eluxit palmarium scelus. Is enim Olympiade Regis sui *Cassandri scelera.*

matre interfecta, duos ejus filios, quorum alterum ex Barsine, alterum ex Roxane susceperat, interemit, planè innoxios, nisi quod imperio nati essent; nihil ex tanta sorte consequentes, nisi ut indignius peremti viderentur.

Eumenis mors. Antigonus Eumenem præclarissimum Ducem Regiarumque partium sectatorem fidissimum, traditum sibi per proditionem inedia necat. Ita virtuti fortuna infensa, dignandos solio crudeliter mactat. Ipse Antigonus ambitione flagrans, per Demetrium filium, audacissimum juvenem, ut sibi quærat imperium perturbat omnia.

Agathocles. Tunc & Agathocles in Sicilia ambitione, armis, felicitate, & miseria eluxit. Is è figulo natus, usurpata tyrannide, ac Pœnis sæpius fortiter victis, cùm fortunæ filius crederetur; repente hostis, gravis annis, crudelissimo fato à nepote Andragatho, veneno, aut ut volunt alii, cruce perimitur. Ita mortales, in fortunæ risu spes constabilite.

Appii Censura. Eodem tempore Appius Claudius Censuram Romæ insignivit, quà beneficiis, quà severitate; adeò contrariis rebus fama constat. Nam plures è senatoribus acerbe notavit, & jam prolabentes mores restituit, & Appiam viam Roma Capuam, saxis munivit; & aquas fontis Urbi induxit; aqua & saxo (quæ quantum opposita,) Appiorum nomen æternans.

Nec defuerunt iis temporibus Philosophorum certamina, ut & sua bella ingeniis essent. Quippe Crates Thebanus paupertatem omnibus anteposuit. Pyrrho Eliensis nihil certi esse, sed incerta omnia docuit; Epicurus Atheniensis voluptatem summum esse bonum asseruit? at longè melius Menedemus Eretriensis, qui honestatem; & Xenocrates Chalcedonensis, qui continentiam suos docuerunt.

Philosophi. Nec prætermittendus Menander Poëta novæ Comœdiæ autor, ingenio suavissimus & artificio poli-

politissimus, à quo Terentius lepores hausit, à Regibus Macedoniæ & Ægypti per legatos & classem petitus. Adeò etiam inter arma suus honor scientiis & dignitas perstat.

Anno Mundi 3743. V. C. 442. celebris est Græcorum regno quod Babylone à Seleuco Nicanore conditum, in Oriente latè propagatum est. Sicque deinceps præfecti provinciarum se dixerunt reges, sed tum regna, tum Reges brevi perierunt; exceptis Asiæ, Ægypti & Macedoniæ. Dei quippe unius est regna condere & perennare. *Menander. Græcorũ regnum in Seleucô.*

Anno Mundi 3749. Rhodus à Demetrio Poliorcite, validè inusitatis machinis obsessa, se tuetur fortiter; ac tandem pace contracta, Colossum Rhodium sextum illud orbis miraculum, in portu erigit; sed diu non stetit ventorum procellis in humum excussus. Nempe excelsa, eò ad ruinam patent, quo sublimia sunt. *Rhodus obsessa. Colossus.*

Anno Mundi 3753. Seleucus Nicanor victo Antigono, Antiochiam Syriæ Principem ad amnem Orontem condidit, ab Antiochi parentis nomine; urbem insignem, ac futuram statim clarissimam Orientis. Nec hac contentus, in memoriam ejusdem patris alias quindecim extruxit eodem nomine Antiochias, in honorem matris sex Laodiceas; novem Seleucias; tres Apamias, Stratonicem unam uxorum nominibus insignivit; quarum celeberrima Seleucia ad Tygrim, Babylonis pompam ad se traduxit. Ita Nicanor non de hostibus modò, sed de tempore trophæa posuit. *Antiochia & aliæ vrbes.*

Anno Mundi 3755. Cassander ille sævissimus intercute aquâ extinctus est, indignus qui tam facili morte interiret. Sed & in liberos pœnæ pars venit, ne regno tot sceleribus parto potirentur, perierunt statim ferro vel morbo. *Cassandri mors.*

Anno Mundi 3759. Decius Consul in prælio contra Gallos & Samnites, exemplo patris se neci devovet; *Decius.*

vovet;

Pyrrhus. vovet; mori pro patria patrimonium ratus. Tunc occupata Macedonia Pyrrhus inclarescit; ut parandis regnis natus, sic perdēdis, spe potius dives quàm usu; qui futuris inhians præsentibus caderet; Alexander dimidiatus; cupiebat omnia; tenebat nihil.

Philadelphus. Anno Mundi 3770. Ptolomæus Lagides Ægyptiaci regni conditor moritur; cui succedit filius natu minor Ptolomæus Philadelphus dictus, quod impuro Ægypti instituto, sororem Arsinoem haberet in matrimonio; pravo in posteris exemplo; quod tamen pœna non caruit; liberis qui conjugii finis est, destitutum.

Litteras amat. Is tamen ob liberalitatem & amorem in doctos memoriam in posteris nactus: Aratorem Philosophum Præceptorem suum 80. talentis donavit; inter Aulicos septem è Græcia Poëtas numeravit, hinc dictos Plejadas, in quibus Theocritus & Lycophron, fama digna nomina. Bibliothecam Alexandri imitatione a Patre inceptam, Demetrii Phalerei consilio, conquisitis undique libris instruxit; quasi scientiarum Gazophylacium; quam ut Judaicis libris ornaret, ab Eleazaro Pontifice septuaginta duos seniores interpretes impetravit; quorum opera, nec sine miraculo, summo mortalium bono, donati Gæcia codices sacri, post Hebræos ipsos redarguturi. Gratus hic labor Philadelpho fuit, ideò Judæorum 120. millia à servitute manumissa, versioni Græcæ donata sunt.

Et artes. Nec Regi munificentia defuit; Pharum Insulam injectis molibus Isthmum fecit; in ea turrim ædificavit, quæ navigantibus facem præferret; tam immensam, ut in orbe miraculum habeatur, & ultimum. Quàm prodigiosum! quod æquaret priora, & posteriora excluderet. Hæc artificio Sostrati Cnidii, cujus ingenium Regis sumptibus par, munificentiæ socium, ad nepotes ivit cum opere.

Huic

Huic Philadelpho frater erat natu major Ptolomæus, Ceraunus, hoc est, fulmen dictus, ob præcipitem naturam & violentam audaciam. Is à Patre gnaræ indolis Ægypto ejectus, receptores suos malè mulctavit: nam Seleuco Nicanori cui debebat omnia, vitam eripuit; & in Macedoniam profugus illam occupavit, Antigono Demetrii filio deturbato; instar pestis grassans quæ suos tantum perimit hospites. Nicanori in Asia successit Antiochus Soter dictus. *Ceraunus.*

Anno Mundi 3774. V. C. 473. incepit bellum Tarentinum, quarto post anno terminatum, Romanos inter & Tarentinos. Illos Italia circa Romam victâ; hos opes, fastus Græcus, & à Græcia Pyrrhus incendebant. Triplici prælio bellum confectum est; primo Romanum robur Elephantorum terror oppressit; tunc per oculos victi Romani sunt. *Tarentinum bellum.*

Altero æquo utrinque Marte discessum est; at post de Cynea indecoram pacem conciliante eloquentissimo Pyrrhi legato triumphavit Appius in Curia, Romamque cæcus castigavit in dignitate sua cæcutientem, Ab hac tuba quis non vinceret? tertio prælio Pyrrhus victus & exutus castris, profugit ab Italia, Curium & Fabricium tam invictos auro quàm ferro testatus.

Hoc anno Galli populosissima & fortissima gens, terras conquirentes, se in Græciam converterunt. Belgio duce pars, trecenta erant millia, in Macedoniam irrumpit, Ceraunum occurrentem profligat & cædit, tot perjuria ac parricidia in nefario capite vindicans. Partem alteram Brennus in Græciam transfert, ingenti omnium consternatione; sed cùm profanis spoliis non contentus, sacra expeteret, & ad expilandum Delphorum templum sese accingeret; à templi custodibus, & aëre per frigus & grandinis vim præliante, repulsus est, & ipse in *Galli in Græcia.*

hostium partes transiens sibi mortem intulit; reliqui variis casibus periere.

Pyrri mors. Anno Mundi 3782. Pyrrhus victo Antigono, & ejectis Gallorum reliquiis Macedonia potitus, cùm Argos occuparet, & ferocissimè inter promptissimos dimicaret, illisu tegulæ à muliercula occiditur: spei immodicus, qui votis orbem ambiebat, vix terræ palmum ad sepulchrum obtinuit.

Punicum bellum primum. Anno Mundi 3790. V. C. 486. jam Romanis ultra suam Italiam spem proferentibus, bellum Punicum primum incepit, quod per annos 24. tenuit Prætexus, ut Mamertinos socios Romani in Pœnos & Hieronem Syracusarum Regem defenderent; causa, ut Siciliam in proximo insulam, futuram Urbis horreum ereptam Pœnis occuparent. Tunc primùm duo commissi populi, mox internecinis odiis grassaturi. Ac Pœnis quidem favebant omnia; Hiero, peritia rei maritimæ expeditionibus multis collecta, victoriæ ad Gades extremumque Oceanum sparsæ, ipsum mare Romanis intentatum adhuc, & pugna mobilis inassueta; At Romanis virtus horum vice fuit.

Primum statim facinus Appii Consulis, qui statarios milites classi commissos ab Italia sua abducit; alterum Duillii fuit, qui per eos vicit, & in elemento suo Pœnos profligavit; prærogativa Quiritibus placuit, licuitque Duillio triumphare toties, quoties cœnaret. Tertium fuit Attilii Reguli

Regulus. qui per occupatam Siciliam cedentes Pœnos sequutus in Africam, ingentes clades opprimebat in semine, ipsamque Carthaginem futuram olim plusquam æmulam exscindebat; nisi Xantippus Lacedæmonius Punicas artes Spartena virtute fulciens, victorem spoliasset victoria, & rursum in Siciliam bellum rejecisset. Hic est Regulus qui pietate in patriam, & cruciatuum patientia quàm armis clarior, docebit orbem, non modò agere fortia Romanum esse, sed & pati.

Iterum

Iterum igitur in Sicilia bellum ; sed per Metellum inde pulsi Pœni ; per Buteonem ad Ægimurum cæsi & spoliati ; tandem à Lutatio apud Ægates insulas ita victi classe, ut victi & animis , pacem poposcerint & impetrarint , in Africam suam quasi Europa exules, retrusi. Passi tamen geminam cladem Romani; alteram à Claudio ; qui præ vincendi cupiditate spretis auspiciis , suos eodem fato quò pullos involvit ; alteram à mari quod naves refertas spoliis naufragio absumpsit ; ut inde pietatem, hinc contemptum rerum ex jactura facili docerentur.

Hoc eodem anno Zeno Citticus interiit , Stoicæ sectæ tam moribus conditor quàm doctrina, beatitudinem in virtute sola constituens; abstinentiæ exemplar, & panegyricus ; cujus beneficio nonaginta annos vixit sine morbo. *Zeno Stoicus.*

Anno Mundi 3804. è Persici regni ruinis surrexit Parthicum, tenuibus ut fit initiis : cum quidam Arsaces oriundus è Scythia, in Parthia remota regione Græcorum jugum excussit. Quis tunc Romanis nasci crederet æmulos ? aut ab iis Aquilas tandem reprimendas. *Parthicum regnum.*

Circa hunc annum Antiochus Soter Syriæ rex moritur, cui succedit filius Antiochus ex Stratonica, Deus à Milesiis dictus, quòd Timarchum eorum tyrannum sustulisset. Hic Berenicem Philadelphi filiam uxorem duxit : sed inde regno & vita orbatus; nam Laodice prior ejus uxor. Berenices soror maritum veneno peremit , & Berenicem sororem circumventam dolo trucidavit. Tunc nempe fœminas ita invaserat cæca ambitio, ut virilia patrarent crimina , ac parricidio multiplici abdicata natura, in solium monstra intruderent. *Antiochus Deus.*

Anno Mundi 3807. Philadelphus moritur ; cui succedit filius dictus Evergetes , id est Beneficus, *Evergetes.*

 prop-

propter egregia in Ægyptum merita. Quo & anno in Syria regnat Seleucus Callinicus Antiochi Dei ex Laodice conjuge filius; statimque propter Berenices materteræ cædem, cum Evergere bellum inflammatur; quo victus Callinicus Syria & Palæstina ab Evergete spoliatur. Ita in posterum Ægypto & Syria mutuis cladibus debacchantibus.

Callinicus.

Anno Mundi 3814. V. C. 513. Livius Poëta primam dat Romæ fabulam; sequenti Ennius nascitur: adeò serò litteræ in militares animos immigrarunt.

Poëta in Italia.

Anno Mundi 3819. V. C. 518. post primum bellum Punicum, pace cum Corsis inita, secundùm ab Urbe condita Jani templum clausum est; sed statim patuit; ob Ligusticum bellum exardescens. Martia quippe gens tam impatiens otii quàm laboris patiens, norat victorias bellis seri, nec orbem pace profligatum iri. Ligures dumis sylvestribus extracti, ignibus septi, victi, exarmati, triumphum non tam instruxerunt quam effecerunt.

Pax. Jani templum.

Interea Asiam dissidia fratrum miscebant. Seleucus ab Evergete victus à fratre Antiocho poscit subsidia: is quatuordecim annos natus, regni supra ætatem avidus, unde Hierax sive Accipiter dictus, contendit ut fratri regnum eriperet: inter eos varia prælia; uterque victus, Seleucus ab Hierace, Hierax ab Attalo Pergameno; qui deinde ad Evergetem profugus, à latronibus interficitur. Iisdem fermè diebus Seleucus equo præcipitatus, vitam abrupit. Cui succedit filius Seleucus Ceraunus sive Pogon dictus, ad tres duntaxat annos regno potiturus.

Antiochus Hierax.

Anno Mundi 3827. V.C. 528. Galli Insubres lege Flaminii excitati, qua picentes agri Gallis erepti, divisi fuerant militibus, bellum, Romanis inferunt; sed infausto eventu. Ipsi triplici prælio victi ab Æmilio, Flaminio, & Marcello qui de

Gallicū bellum.

de Rege Viridomaro opima spolia reportavit, & Jovi Feretrio suspendit, post Romulum tertia & ultima: quod mirum in tam multis bellis; nisi rarum sit, Imperatorem regere & pugnare.

Anno Mundi 3833. Evergete mortuo succedit filius Ptolomæus Philopator; si superis placet, hoc nomen meritus ex Parricidio triplici utriusque parentis & fatris: quasi unicum ad appellationem illam parum esset. Pudet hoc monstrum tenuisse regnum annos 17. Quo & anno Philippus Demetrii filius Persei pater, in Macedonia regnare cœpit, Antigoni privignus qui victor in prælio, oborto sanguinis profluvio, diem obierat. *Philopater.* *Philippus.*

At paulò ante Seleucus Ceraunus in Attalum movens, à Nicanore dolo occiditur; Achæus parricidii vindex fratrem Cerauni Anthiochum adhuc impuberem regio nomine, ornat, se revera Asiæ regem gerens. Is Antiochus postea Magnus dictus est, quod Hermæam, Achæum, & purpuratos alios sibi dominantes excusserit, paternum regnum receperit, ac de Philopatore socordia omni corrupto victorias amplas retulerit: unus tandem qui Græcorum consepultam gloriam suscitaret. *Antiochus Magnus.*

Anno Mundo 3836. V. C. 535. ille Annibal sacramento puer in Romanos à patre armatus, cùm superiore Saguntum in Hispania expugnasset & excidisset, fidei magnum sed triste documentum, superatis Alpibus, in Italiam descendit, movitque bellum Punicum secundum, quod annos octodecim tenuit, cladium horrore tam atrox, ut Europa & Africa utriusque gentis stagnarit sanguine. Primò ab Annibale stetit victoria, post defecit, dicás à lusco & deformi Afro in Scipionem conversam, amasse juvenem formaque floridum. *Punicum bellũ 2.*

Prima itaque Pœni laurus, Alpes fuerunt, quas uni hactenus Herculi pervias, non tam aceto molli-

mollivit, vel igne confregit, quam improbitate laboris disiecit. Prima tamen palma, si Romam spectes, ad Ticinum fuit; ubi Scipio Dux veteranus ab Annibale juvene fusus, & à filio prætextato adhuc servatus, utrinque didicit adolescentium esse fortunam. Altera ad Trebiam frigidissima hyems Sempronium strauit; rigentia gelu corpora scopi erant telis, non milites. Tertiam peperit Flaminii temeritas ad Thrasymenum, qui pugnandi cupiditate inconsulta, se totum præbens Punicæ fraudi, docuit suos etiam in armis regnare consilia. Quartum vulnus & penè funus Romæ, Cannæ fuerunt, ignobilis Apuliæ vicus, ad quem 45. Romanorum millia cæsa cum Æmilio Consule. Quid plura? Roma perierat, si vincere & victoria uti, idem essent.

Sed ab uno peccato ut Roma stetit, sic Carthago ruet. Nam statim Cannas Annibal Capuæ reperit; hic invenit miles, quo vitam amaret, quod ne perderet vinci pateretur. Sanè invictus hactenus, mox à Capua cœpit non vincere, cunctatione Fabii Maximi; mox etiam vinci felici Marcelli audacia: hi duo Romani Imperii scutum & gladius, alter cessando, alter agendo; contrariis artibus Rempublicam perditam excitarunt, æquali in posteros gloria, nisi majus sit cessando vincere, quàm agendo agere ut vinci possis.

Et inde clades exceperunt deinceps Annibalem; nempe Capuam suam illam Romam, quanto dolore obsideri vidit & capi! ut in Italica illa Carthagine Pœni amicitia supplicio esset. Qui animi sensus, cùm avulsum fratris Asdrubalis caput ante castra vidit, & ab ejus cæde 50. militum millia periisse! quàm grave spei jacturam facere, & privatum luctum augere publico! At quàm acerbum excedere Italia, superstitem Romam relinquere, ultione cadere, & timere Carthagini! postremò qui

qui stimuli! in conspectu patriæ veteranum vinci à juvene; contueri Syphacem amicum Regem castris, regno & vita exui, in senatu suo suadere pacem quàm violarat, & civitatem Africæ dominam servire in Africa, pati jugum ab æmula; idque una culpa, quod post Cannas parcisset victoriæ. O errorem in principio levem, gravem in exitu!

Roma fortitudo.

At Roma nusquam virtutis majora edidit monumenta, nec enim unquam vel animo cecidit, vel spem abjecit; diceres clades in experimentum constantiæ missas. Nunquam Curia decrevit fortius, nunquam se gessit plebs obsequentius; servis etiam ad arma vocatis Ingenuorum animus fuit; quin & Matronis sua fortitudo, dum luctum minuunt, & ex auro mundum in forum conferunt: tantum in adversis virtutum pabulum, & in calamitosis prosperitas mentis.

Et res gestæ.

Nec frustra cecidit id mentium robur; nam & Hispaniæ, Scipionibus occisis, perditæ, per Scipionem vix adolescentem receptæ; & Syracusæ urbs validissima post triennalem obsidionem tandem expugnatæ, & in Sardinia bellum gestum; & Philippo Macedonum Regi arma illata; & de Campanis supplicium sumptum; ut vix credi possit, vel hæc suscepta præsente Annibale, vel urgente & faucibus imminente perfecta. Sane ab hoc bello, quasi posito fortitudinis tyrocinio, in Romæ leges totus ibit orbis.

Imperatores Romani.

Nec genti tam forti defuerunt Duces, qui post Fabium & Marcellum, vel eluderent Annibalem vel profligarent. Quantus Gracchus, qui per armata mancipia liberos vicit! quam fortis Fulvius, qui seu alterum oculum Pœno effoderet, Capuam cepit ipso inspectante! quàm audax Nero, qui quasi bicorpor dum Annibalem in Brutiis premit, idem sub Alpibus Asdrubalem cædit! quam felix

Livius, cujus auspiciis collega pugnante, cæsus hostis latè agros sternit! At quanta coronis illorum Scipio! in quo ut virtutum omnium splendor illuxit, sic felicitatis bellicæ decus emicuit. Is recepit Hispanias tam temperantia quàm fortitudine, pro juvene fortis, at ultra juvenem castus & temperans; is consilio senex bellum adolescnes in Africam transportavit; sibi Massanissam hoc est reipublicæ conciliavit, vicit igne Siphacem, Annibalem ferro; & cùm Africam Romanam fecisset, possetque Romam Scipionis facere, uno Africani contentus nomine se Romæ subdidit Hoc revera est abdicare regnum; si tamen abdicat, qui subjectus animo vel in summa potentia, nunquam regnat.

Scipio.

Nec omittendus in his belli turbis Archimedes, Mathesi nobilis, qui patriam Syracusas contra Marcellum solus propugnavit; qui unico fretus ingenio, militum impetus, navium rostra, machinarum ictus, Marcelli fortunam, discussit & fregit: cujus vel unicum supra Annibalem Romani timebant; qui naturæ conditor novus cœli miracula ære illigarat; qui hosti vel nocendo excitaverat amorem sui. Id miles tibi licere non debuit, ut incautum perimeres: at honestius mori non potuit, quam in acie sua, hoc est inter lineas; nec jucundius, quàm studendo, morte obita antequam visa.

Archimedes.

Et Plautus in laudem ingenii admittendus, qui sub belli finem scenam Romanam exhilarabat Comœdiis; iis salibus & eloquentia, ut Musas & Satyros Latinè docuisse visus sit.

Plautus.

Circa hæc tempora in Ægyptios movit Antiochus Magnus, ad Cœlesyriam recuperandam; incerta pugna utrinque discessum. At Philopator in Ægyptum redux, ira in Judæos tumens, quos suis rebus minus favere compererat, conquisitos omnes quingentis Elephantis proterendos objici jussit. Deus tamen suis non defuit; semel iterumque sub

Iudæi servati.

ipsum

ipsum discrimen servati innoxii, deficiente Regis memoria: dimissi tandem incolumes, oblivioni aram posuissent, nisi Deo suorum memori ponendam melius credidissent.

Anno Mundi 3850. Philopator regio indignus nomine, vino & lustris confectus moritur, relicto quinquenni filio ex sorore Eurydice suscepto; qui postea dictus Epiphanes, id est Illustris: nunc domesticis & externis præda; nam Antiochus statim Syriam & Palæstinam invadit; Philippus etiam de Cypro cogitabat, sed qui aliena occupant, circa sua retinenda statim laborabunt. *Ptolomæus Epiphătes.*

Nam Anno Mundi 3854. V. C. 553. Roma Philippum sibi ex fœdere Punico infensum bello lacessivit. Lævinus victrice classe tota Græciæ littora peragravit; post Philippus bis victus, bis exutus castris: dein Flaminio duce claustra Macedoniæ penetrata; Rex ne vinceretur, pacem optavit; illi cum avito regno concessa, sed Græciæ libertas pristina: quanta Flaminii & Romæ gloria! qui in Philippo Alexandrum vincebant, qui Græciam olim libertatis ipsius patriam è servitute nunc manumitterent, & quasi natalibus restituerent. Si tamen liber dicendus est, qui Dominum mutat, vel ex rustico servo qui fit Atriensis. *Bellum Macedonicum I.*

Anno Mundi 3863. V. C. 562. populus Romanus, ne qua pars orbis illibata foret, Antiocho Magno Syriæ Regi bellum indicit: Philippo Antiochus [i]uverat, & cum Annibale Carthagine profugo exceperat odium in Romanos. Sed nec Annibal Pœnos in Syris invenit, nec Ægyptios in Romanis Antiochus: bellum ut magnificentius quàm fortius apparatum, ita non viriliter gestum sed muliebriter. Dum Rex in Eubœa puellæ amore captus otiatur, ab insula per Glabrionem pellitur, & ad Thermopylas victus, amore in timorem verso, in Asiam fugit; jam per Æmylium classe lacerata, *Antiochus.*

Mox in Asiam penetrat Scipio, cui frater Africanus pro Legato erat; nec ægrius in Asia quàm in Europa vincitur Syrus, & pro mulcta intra Taurum regnare jussus, satis habuit tam altis limitibus à victrice gente sejungi. Asiatici nomen Consuli cessit, Romanis Asia, tunc quippe gloria & præmium divisa illaque contenti qui vicerant, hoc quibus vicerant permittebant.

Seleucus Philopator. Quartò post anno idem Antiochus, non regno modò sed fama & opibus imminutus, dum ut illam reparet, istas malis inquirit artibus Joviqúe templum auro per sacrilegium spoliat, à contemptu in odium lapsus, necatur à suis. Succedit filius Seleucus dictus Philopator, propter bella contra Romanos ut volunt gesta: sed si gesta, tantum mente, non re; nam postea periit Heliodori insidiis, nihil dignum præter id honorificum nomen assecutus.

Heliodorus. Creditur anno à Seleuco Rege tertio, Heliodorus in templum Hierosolymitanum ausu sacrilego irrupisse; nec impune qui vindicaverat in Delphis Apollinem id Deus tulit: in ipso facinore Angelorum ministerio impius cæsus, precibus Oniæ vitam debuit; felix Reus si à supplicio sapere didicisset: nisi forte pars supplicii fuit dilata mors.

Cato major. Annus Mundi 3870. V. C. 569. clarus fuit censura Catonis Porcii, viri integritate nimia laborantis; qui quod in se pati nollet, non posset in aliis, exigeretque passim innocentiam quam repræsentabat; accusationibus ut lacessens ita lacessitus. Idem rarissimas hac ætate dotes complexus. Senatoris, Imperatoris & Oratoris, his etiam (integritatem viri Deo coronante) perdiu fruitus, ducentis scilicet propemodū annis; nā propè centū vixit sine morbo.

Scipionis mors. Quo & tempore tres clarissimi Imperatores orbis obiere. Primus Scipio, dignus cui totus orbis sepulchrum sterneret, in villa Linternensi, grande Affricani nomen deposuit. In eam pridem secesserat

forensis

forensis tumultus tædio, & qui Annibalem orbe exegerat, per urbanas rixas urbe exactus est: sponte discessit, patria nondum ingrata; exulque agere maluit, quàm in Romam peccare, aut se materiam peccandi præbere.

Et Annibalis.

Altero post anno decessit Annibal, quasi sublato æmulo non esset quod viveret. Cùm ab Antiocho ad Prusiam Bithyniæ Regem profugisset, senexque, victus, & fugitivus, Romanis adhuc terrori esset, ab iis ut juratissimus hostis ad necem quæsitus, quam fugiebat mortem arcessivit, spontaneo veneno vitam abrumpens, ut inutilem qua nihil amplius Romanis noceret; Imperator summus, sed crudelitate odiosus, quam vitam rapuerat aliis sibi eripuit, suusque carnifex talionem Romanis pependit.

Et Philopœmenis.

Inter hos medius Philopœmen Achæus, ut honestius Annibale periit, sic calamitosius Scipione; vitæ anno 70. à Messeniis hostibus captus, necatus est; vir bellica tum fortitudine, tum arte insignis, tot inter prælia incolumis, vitam in carcere damnatus posuit. Diceres inde aversam à Græcis naturam suos Heroës aliò transtulisse; sanè Philopœmen Græcorum ultimus; aut quasi solum ut frugum sic virorum illustrium sterilitatem senserit.

Philometor.

Anno Mundi 3873. in Ægypto Ptolomæus Epiphanes obiit, cui succedit Ptolomæus dictus Philometor; ironicè sanè, quem mater Cleopatra Vatiniano odio prosequebatur; nam eum vivo patre in Cyprum expulit, & mortuo omnibus nervis enixa est ne Ægypto admitteretur; at frustra odium fuit, quippe annos plures regnum obtinuit.

Demetrii mors.

Et Philippi.

Sequenti anno Macedoniæ regnum firmissimo fulcro debilitatum est: Philippus Rex quasi sinistra dextram abscinderet, Persei filii sed è concubina geniti insidiis Demetrium filium interfecit: Et mox perempti innocentia cognita, vel pœnitentia

facti,

facti, vel veneno à fratricida præbito periit; Macedoniam tot scelerum præmium relinquens Perseo. Sed id præmium mox in pœnam cedet, fietque gravior casus e solio.

Antiochus Epiphanes.

Anno Mundi 3878. Heliodorus ille Solymæi templi direptor, è sacrilego parricida, Seleucum Philopatorem per insidias interceptum occidit, prętermisso Demetrio Philopatoris filio Romæ tunc obside, perempti fratrem Antiochum in regnum evehit, qui Epiphanes dictus id est Illustris, rebus gestis ut volunt; revera odio in Dei populum, acerbitate suppliciorum, & horrenda qua raptus est morte, posterorum memoriæ ad detestationem inscriptus. Qui & ob vecordiam dictus Epimanes, quantum discrimen ab una littera! utrumque nomē sceleribus & furore implevit. Hic sibi similem virum improbissimum Jasonem per summum nefas Pontificem. Hierosolymæ dicit, à quo statim profani cultus in templum inducti.

Perseus. Victus.

Anno Mundi 3883. V.C. 582. denuntiatur bellum Perseo à Romanis & à Paulo Æmylio post aliquot Imperatores Romanè conficitur. Nihil verò summo ad gloriam defuit, nisi oppositi Ducis ignavia: Thracibus, Illyricis & opulento ærario Perseus fretus, poterat ab Æmylio tam citò non vinci, sed crudelitatem avaritia cumulans, cum illa suos perderet, hac alienos expleret; ipse cum opibus quibus sic parcebat in prædam cessit. Cum liberis Æmylii triumphum instruxit; ludente tamen fortuna, quę Triumphatori natos eripuit, captivo servavit; ut is haberet plures quibuscum lugeret, ille ne haberet quidem quo cum lætaretur. Tunc Macedonia tanti olim sedes Imperii Provincia facta; & caput Orbis reipublicæ fuit accessio.

CAPUT

CAPUT IX.

A Perseo victo ad Christum natum.

Templi prophanatio.

ANNO Mundi 3886. Epiphanes Ægypti cupidus Philometorem Regem improvisum invaserat, ac propemodùm spoliarat; cùm per Romanum Legatum deterritus, re infectâ rediens, ut conceptā iram quomodo effunderet, ac superioris belli sumptus resarciret, copias Hierosolymam convertit, obsidet, expugnat, cives captos obtruncat, templum donariis refertum expilat; & avaritiam impietate cumulans, in Judæos ut religionem ejurarent tormentis sævit, exquisitissimis suppliciis negantes conficit: in quibus præclarissimos Martyres Eleasarum, Macabæos fratres, ipsorumque Matrem suprà humanum animum fœminam, scriptura dum celebrat, immortalitati transcribit. Necati suppliciis, felices vivite, ornati gloria nullo unquam ævo intermoritura.

Iudas Machabæus.

Sed Mathias sacerdotum unus, filiis & clientelis clarissimus, Deo impellente, non tantum pati fortiter sed & agere ausus, contracta manu Judæos armat; ac quamvis statim morte raptus, diu tamen in filiis Judaicam rem servavit, cultumque sacrum sancivit. Illorum princeps Judas Machabæus, qui paternæ virtutis æmulus, primò per insidias, dein aperto bello Syros persequutus, Antiochi Duces Apollonium, Lysiam, & Gorgiam cum ingentibus copiis, Solymam recipit, templum repurgat, editque facinora quæ Romanum fœdus meruerunt. Ita semper ab humili Deus summa suscitat.

Epiphanis mors.

Anno Mundi 3890. Antiochus Epiphanes, morbo ex mœrore contracto, propter infelices expeditiones, cum Judaicam tum Babylonicam, tortus insuper doloribus viscerum acutissimis, cum intolerabili

bili fœtore, impuram animam efflat; mali & improbi Pœnitentis exemplar; divinam appellans misericordiam, quam si reciperet violaret. Succedit filius Antiochus Eupator dictus, brevi tamen regno potitus.

Demetrius. Soter. Nam Demetrius appellatus Soter Seleuci Philopatoris filius, altero post anno clam Roma dilapsus, paternum regnum, occisis Eupatore patruele & Lysia ejus moderatore; donec idem ab alio passus, doceat regna intutissima esse rerum humanarum.

Judæ mors. Sub hæc tempora cum Judas fortissimus Nicanorem cum 35. millibus cecidisset, interceptus à Bacchide Demetrii Præfecto, pugnans in acie ac penè victor perimitur, in honorum flore rerumque gestarum gloria, gravissima Judæorum jactura *Jonathas.* Quam tamen utcunque in Jonatha fratre fraternumque robur æmulante, post expunxerunt, intestinis odiis statim involvendi.

Alexander Bala. Anno Mundi 3903. V. C. 602. cum superiore Alexander Bala Epiphanis filius fraterque Eupatoris in Demetrium patruelem insurrexisset, hoc demum vincit, victumque regno & vita spoliat. Idem à Demetrii filio brevi passurus; ut his temporibus Syriæ regnum scenæ instar fuerit, in quam subierint personati Principes, mox persona posita nulli futuri.

Scipio Æmilianus. Quo etiam tempore Scipio Æmilianus ab Æmyliorum familia in Scipionum adscitus, utriusque ingens ornamentum, in Hispania gloriæ bellicæ fundamenta ponebat. Nec is Marti quam Musis clarior, suetus negotia laudatissimo distinguere otio, & militares ærumnas honestis studiis cicurare. Cui Deus claros ingenio doctrinaque celebres è Græcia viros adjunxit, *Polybius.* Polybium & Panætium; hunc quidem Philosophia imbutum penitus; at illum politicarum rerum apprimè gnarum, dignumque qui Romanis rebus lucem afferret. In iis duobus

vitæ

vitæ tum privatæ tum publicæ præceptores nactus, habuit etiam in Terentio voluptatis honeſtæ materiam: Acceſſit tot bonorum particeps Lælius in quo Scipio ſe & ſuas artes amaret; in quo pacis & belli adeptus ſocium: humanæ felicitatis cumulum attigit: nam quid felicius quàm eum habere, quem tua proſpera ut te afficiant? *Lælius.*

At quantum Lælio debet poſteritas! qui Terentium vel Afrum, vel ſervum, imò, utrumque, dum Scenæ dedit, Comœdiæ regnum inſtituit. Sanè is Terentius, qui judicio, ſuavitate & elegantia, vel omnium primus, vel ſecundus nulli; quem Momi feneſtra in homines intimos admiſſum dicas; qui unus maximè in ſcribendo modum aſſecutus, tam laudandus eſt quod egregia plura non dicat, quam quod multa dicat. *Terentius.*

Anno Mundi 3605. V. C. 904. Scipioni gloriæ ſegetē providit Deus. Carthagine ſtante nutare Romam Cato cenſebat, & Maſſaniſſa veterē æmulū in invidiam frequēs vocabat: hinc Punicū bellū tertiū exarſit; datumq; Scipioni; ut urbē quā avus vicerat, nepos everteret. Quadriennium ad expugnandā gētem inſumptum eſt; adeò in Annibale vires exciderant, & facilè ruit quod jam emotum eſt. Aſdrubalē quidem & obſeſſos terribiliſſimū telum armavit deſperatio; ſed ab illa mori poſſunt homines, non ſemper vincere; & de illa triumphavit Romanus; ſpontaneo urbs arſit incendio; maluitq; Pœnus manu ſua perire patriam, quàm aliena, ſeque ipſum ut triumpho eriperet, morti conſignare: quaſi malè Romanis conſuleret, qui capitales eorū hoſtes trucidaret: Scipio illibata per tot pœnas clementia, & Africani nomine in familiam ſuam iterum inſito, Romam rediit ſecuritatem in triumphum vehens. *Punicum bellum.*

Nec interea in Europa ceſſatum à bello, Andriſcus in Macedonia vir ultimæ ſortis, cum ſe Philippi filium diceret, jam animo regni capace, nomē Regis & for- *Pſeudo Philippus*

& formam induit. Visus est dignus quem Roma vinceret, quemque victor Metellus Carthagini opponeret, ab eo Macedonici nomen reportans, Macedonia quæ mancipium in Regem evexerat, vectigalis facta, libertate sua damnata est. Ita præpostera desideria optatæ rei jacturam pariunt.

Achaicum bellum. Annus Mundi 3908. V. C. 907. magnis urbibus calamitosus; qui præter eversam Carthaginem, & Corynthum, Græcarum urbium florentissimum à Mummio vidit excisam penitus. In hac belli Achaici finis, quo Achæi cujus caput Corynthus, duce Critolao libertate intemperantius usi, violatis Romanorum Legatis, appetiti erant, & statim à Metello victi: post quem Mummius iterum victor Corynthum cœpit, diripuit, & delevit. Signa, vestes & tabulæ ad ornamentum Romæ servata; domus quia transferri non poterant incensæ: At ex incendio novum exortum miraculum Corynthium æs, quod ex metallorum mixtura plurium, quolibet pretiosius, ita postmodùm victores vicit, ut in ære suo Corynthus Romæ propemodùm adoraretur.

Fuit idem Annus magnarum rerum conversionibus insignis. Nam Viriathus Lusitaniam occupavit; vir calliditatis fortissimæ, qui ex venatore latro, ex latrone subitò Dux & Imperator, per 14. annos Romanorum fasces infregit. Et Demetrius Nicanor dictus regnavit in Syria; qui Demetrii Soteris filius, Alexandrum Balam regni invasorem pugna victum & in fuga cæsum, ejecit solio.

Demetrius Nicanor.

Physcon. Sed hæc pugna novum Ægypto Principem peperit; Philometor enim dum Demetrium juvat, in prælio sauciatus, è vulnere obiit, fratrique Ptolomæo sceptrum reliquit Is Physcon dictus est, id est ventriosus (φυόχη Græcis majus intestinum est) quia tanta ventris crassitudine laboravit, ut nec sine baculo quo niteretur incedere, nec posset eum quisquam ulnis amplecti. Idem Evergetes appellari voluit;

luit; justius ab Alexandrinis κακεργέτης id est maleficus dictus ? inter teterrimos nequissimosque Principes numeratus; nequitia & crudelitate cum abdomine ventris crescentibus.

Circa Annum Mundi 3910. novæ turbæ Syriæ regnum implent. Cùm Demetrius segnitie & inertia in contemptum iret, Diodorus sive Tryphon Præfectus militiæ regiæ Antiochum Alexandri Balæ filium adhuc impuberem producit in Regem, Demetrium expellit; at ipse paulò post pupillum Regem, dum medentibus calculum secandum curat, interemit, sibique regnum hac cæde parat. Demetrius interim dum ad abolendam segnitiæ notam in Parthos præliatur, ab iis capitur; post honesta detentus custodia, Rhodogunam Phraatis Regis filiam in uxorem ducit. *Tryphon.*

At Cleopatra Ægyptia Demetrii prior conjux ut Tryphonem Syria exturbaret, Antiochum Demetrii fratrem Sedetem à patria dictum regno donat suoque thalamo: favit eventus consiliis, Tryphon occiditur, regnat Antiochus. Sed cùm is in Phraatem Parthum bellum moveret, Parthus ad illum retundendum Demetrium dimittit; pugna inter fratres conseritur, Antiochus necatur; Demetrius uxorem Cleopatram & regnum recepit; sed statim crudelitate uxoris perimitur, quę monstrum ambitionis & per omne nefas regnum quærens, illicò Seleucum filium ex Demetrio susceptum de medio tollit, quod injussu suo regnasset; idem in Antiocho altero filio perfectura, nisi ab eo in facinore deprehensa, venenum quod parabat filio, adacta esset ipsa haurire; audacissima fœmina, suorum carnifex, justè filium carnificem passa. *Antiochus Sedetes.* *Cleopatra.* *Antiochus Grypus.*

Verùm nec inde Antiocho, qui Grypus dictus est, tutum regnum: nam aliquantò post alter Antiochus, nomine Cyzicenus, Grypi frater uterinus, ex Cleopatra & Sedete natus, insurrexit in Gry- *Antiochus. Cyzicenus.*

 pum,

pum, & cum eo in partem regni admissus est; variis utrinque pugnatum præliis, alternante fortuna, & se inter æmulos pertinente. Hæc usque ad annum hujus seculi tricesimum gesta, in Syria calamitatum scenam aperuerunt.

Numantia. Anno Mundi 3921: V.C. 620. Numantia tandem à Scipione Africano expugnatur & evertitur; urbs si qua unquam celeberrima; cùm civium animi loco murorum & turrium essent (iis enim nuda admodum erat) per annos 14 Romam tot gentium dominam, non repressit modò, sed perculit, & pudendis fœderibus vicit. Laus Scipionis, qui Romanos prius quàm hostes vicit; persanato milite & ad temperantiam primam revocato, in promptu victoria fuit; tantus est militi morbus, voluptas. Numantini victi, arma quæ in hostem non poterant, in se verterunt, ac urbe succensa, nihil ad triumphi pompam ne captivos quidem relinquerunt Imperator honestius de terrore ac fortitudine victis triumphavit.

Gracchorum seditio. Eodem circiter anno Romæ exarsit Tib. Gracchi seditio, ex Mancini fœderis ignominia: hic à Tribunitia potestate tumultuum omnium face, cùm in senatum insurgeret, à Scipione Nasica in Capitolio est interemptus. Cajus frater post annos aliquot cùm Tribunus itidem eadem fratris iniret consilia, simili fato ab Opimio Consule mortem est passus. Juvenes clarissimi, eloquentia præter tempora sua insignes, digni melioribus; si ad meliora se convertissent, privatis odiis amorem patriæ postferentes, corruptâ nondum plebe, vi quam parabant statim oppressi sunt. Sed fletu dignior Scipio, expugnator

Scipionis mors. ille urbium, Musarumque domicilium, qui non sine suspicione laquei, domi in lecto repertus est mortuus. O res humanæ! ideò tot bellis superstitem esse, ut domi suæ, domesticos inter, in uxoris gremio, vi animam agat.

Anno

Anno Mundi 3938. Physcon monstrum illud hominis in Ægypto moritur, cui succedit filius Ptolomæus dictus Lathurus, perpetuis Cleopatræ matris odiis lacessitus; unde & id nomen, quod ipsa invita clanculum regnum recepisset. *Lathurus.*

Anno Mundi 3947. V.C. 646. jam Romano populo in luxum & avaritiam prolabente, frugalitate prima extincta, exortum est Iugurthinum bellum, quo si minus Roma imperium, famam sanè & honorem perdidit, quo imperia stant. Ea per Iugurtham inter Numidas fraude præcipuum, qui occisis Hiempsale & Adherbale Massanissæ nepotibus; auro corruptis senatoribus & Imperatoribus; diu Romanam lusit potentiam, suorumque criminum pœnas amovit. Donec primùm per Metellum fractus, virum tam intactum auro quàm ferro strenuum, qui & inde Numidicus dictus; postea per Marium, novum quidem hominem, sed mox nobilitate quavis clariorem, victus omninò & in fugam actus, tandem à Baccho socero Syllæ in manus traditus, catenis vinctus, in triumphum actus est; tam audacia promptus quam consilio subdolus; omnibus artibus sceleribusque ad regnum usus: At quibus gradibus conscendit in solium, iis ad supplicium tandem descendit. *Jugurthinum bellum.*

Anno Mundi 3948. V.C. 647. nascuntur Cicero & Pompejus, clarissima Romani Imperii lumina; nec sine fato, qui armis & litteris patriæ nomen & potestatem propagaturi ad ultimas terras & ad ultimas ætates erant, uno eodemque anno in lucem venerunt. Quo & anno Tholosa à Cæpione direpta, templumque auro spoliatum, expilatorum statim calamitatibus repensum; docuit sacrilegis nullibi gentium impune esse. *Cicero & Pompejus.*

Anno sequenti incepit bellum Cimbricum, quod *Cimbricum bellum.*

 peribat

peribat Roma, nisi illi seculo Marius contigisset. Ab ultimo Septentrione excita gentium examina, Teutones, Cimbri, & Tigurini, ad pessumdandam Italiam inundabant: divisos tripartitò, ne sibi oneri essent juncti, aggreditur Marius; primique Teutones ad Aquas Sextias oppressi prælio: dein celeritate mira regressus Marius, Cimbros superato Athesi vagos, fortiùs quam prudentiùs præliantes, Catulo comite pugna vincit. Supererat tertia manus Tigurinorum, quæ sociorum accepta clade, fuga ignobili per sylvas & montes dilapsa evanuit. Utroque prælio barbarorum 340 millia cæsa, capta 140. millia; in quibus fœmina vix ulla; vel enim prælium fortes consumpserat, vel à prælio castitatis amor ne à victoribus turparentur, in spontaneos laqueos egerat. Marius ab expeditione alter Romulus & Romæ conditor appellatus, tantùm ebibit gloriæ, ut hac mox ebrius triumphantem Romam suam penè everterit.

Saturninus. AnnoMundi 3954 Apulejus Saturninus à Mario sextum Consule in Curia cæsus est; à quo ipso Mario in optimates instigatus fuerat; sed cùm ultra metas transiliret, seque Regem à suis dici pateretur, deseruit Marius quem tueri non poterat, novumque Icarum permisit in pelagus proturbari.

Jul. Cæsar. Hoc anno natus Julius Cæsar; de quo quæsitum est, utrum natus plus profuerit an obfuerit populo Romano, prodesse sanè haud multum potuit, qui avita libertate pessundata, universum orbem replevit cædibus, quibus sibi gradum ad regnum sterneret.

Regni Græcorũ in Asia finis. Anno Mundi 3958. Antiochus Grypus necatur insidiis Heracleonis, cui succedit Seleucus filius, qui in Cyzicenum patruum movens, eum statim vincit ac necat. Sed nec diutius pace usus: quippe regno expellitur ab Antiocho Cyziceni filio, qui inde Eusebes seu Pius dictus est, post in Cilicia dum

exigit

exigit tributa peremptus. Paulò post Eusebes, dum in Parthos pugnat occisus, regnum vacuum reliquit Philippo & Demetrio Grypi filiis: sed & ipsis vario fato confectis: regnum Syriæ ad Tigranem Armeniæ Regem à Syris tot turbarum pertæsis delatum est, anno Mundi 3670. Ita Græcorum in Asia cessavit imperium: sorte communi rerum humanarum, qua quæ nascuntur, in necessitatem interitus durant.

Anno Mundi 3960. V.C 659. Mitridates Ponti Rex bellum in Romanos suscepit, quod supra triginta annos gestum est, fortuna varia. Hic à teneris inter pericula & militiam duram educatus, ausus sperare Romæ victoriam, illius potentiam mirè exercuit: ac vix à tribus summis Imperatoribus subactus, felicitate Syllæ, Luculli virtute, magnitudine Pompeii nondum consumptus, domesticis tandem insidiis periit, à Pharnace filio ferro necatus, cum venenum suum & ipse vicisset. Quadraginta Romanorum millia uno die per Asiam vir audacia princeps peremerat, Romam ipsam, si sub ferrum iret, pertempturus. *Mitridaticum bellum.*

Anno Mundi 3963. V. C. 662. jam Roma sua ipsa pondere fatiscens, intestinis bellis cœpit agitari. Primum occasione Drusi ortum est, quod Marsicum à Marsis gente præcipua, Italicum, & Sociale dictum est: cùm Picentes, Vestini, Marsi, Pelegini, Marrucini, Lucani, Samnites, fidissimi ante socii, exciti Drusi promissis, ad obtinendam civitatem, in ipsam quam ambiebant insurrexerunt; tanto furore, ut nihil propius quàm ut victrix illa gentium, suorum manibus collaberetur. Tandem ingens Populi Romani virtus, & semper in malis major, totis contendens viribus, quos junctos non poterat, singulos vicit. Trecenta juventutis Latinæ millia hoc bello absumpta: nec Romanis paulò commodius fuit: adeò miserum est in civili bello vel vincere, *Sociale bellum.*

Marianum bellum. Anno Mundi 3967. V. C. 666. Marius servator ille patriæ, hanc nimia ambitione pessum dedit; jam penè decrepitus dum septimum ambit Consulatum & decretam Syllæ provinciam captat, fugere primùm coactus, dein ab Africa redux, per Cinnam, Carbonem, & Sertorium, Octavium vincit, & dirissimam lanienam Romæ exercet; in qua Scævola, Catulus, & præclarissima reipublicæ lumina per indignum nefas occiderunt. *Sylla.* Sed mox rediens ab Asia Sylla, patre Mario septimùm Consule jam defuncto, Marium filium & Carbonem vicit, tantumque sanguinis in Urbe & per Italiam fundit, non modò per militem, sed per sævissimam proscriptionem omni carnifice immaniorem, ut vindicta Marianorum scelerum ipsis sceleribus funestior fuerit. Nono post anno Sylla dictus felix (si in tantis criminibus sit ulla felicitas) Romæ privatus obiit, deposita sponte Dictatura; sed tot interfectis parentavit Divina vindicta, pediculari morbo in acerbissimis cruciatibus felicem illum hominem consumente.

Auletes. Anno Mundi 3973. Lathurus Ægypti Rex diem obiit, à matre pulsus, ac post restitutus, ipsa eadem matre per alterum filium cui paraverat regnum interempta. Capessit regnum Lathuri filius Ptolomæus Auletes dictus, ab infano tibiarum amore, cùm se Dionysium quasi novum Bacchum appellari vellet, vir otio & vitiis omnibus corruptissimus.

Quo anno Pompejus adhuc eques sub Dictatore Sylla triumphavit de Africa, & primam pro Quintio Orationem habuit Tullius, uterque ætatis anno 25. geminis illis viris per ejusmodi tirocinia ad incrementa summa se comparantibus.

Servile bellum & Spartacum. Anno Mundi 3981. V. C. 680. bellum servile in Sicilia per Aquilium Prætorem confectum, ac deinde Spartacum in Italia per M. Crassum. Eruperant

ex

ex ergastulis servi, & ex ludo, duce Spartaco gladiatores; ingens periculum, ni utraque manus freto Italiæ dirempta esset, Victi sunt non sine sanguine; documento mortalium rerum, nihil esse tam humile, quin vel excelsissimis periculo sit.

Eodem anno Sertorius, unus Marianarum superstes partium, in Hispania Pompejo par, per proditionem à suis necatur: hic vir ingens, Romanis Annibal, Hispanos armaverat, præclarisque artibus, militiæ peritissimus Dux, contra omnes Romanorum vires propugnarat, donec Conjuratorum dolo in convivio periit; summæ profectò, sed calamitosæ virtutis. *Sertorius.*

Anno Mundi 3984. V.C. 683. quo Verrem nequissimum bipedum accusabat Cicero; magnæ spes altera Romæ Virgilius nascitur Mantuæ; indulgente in Romanam gloriam Numine, ut ne Homerum suum jactaret Græcia, & haberet Italia, quo per urbium & Imperiorum ruinas in ultimis longè seculis triumpharet. *Virgilius.*

Anno Mundi 3687. Pompejus bellum Pyraticum 40. dierum spatio mira celeritate confecit. Pyratæ à Cilicia profecti Mediterraneo quàm latè patet circumfusi, sic omnes portus, littora, oras obsederant, ut Roma quasi caput à membris divulsum propè interiret; ipsaque membra passim cæderentur: cum Pompejus jam ab Africa Magnus, sic singulos intercepit, ut cuncti incruento victi certamine mari cesserint, & in Ciliciam suam acti, in aratra remis commutatis, terram pro aquis feliciori sorte prosciderint. *Pyraticū bellum.*

Anno sequenti Pompejus lege Manilia Mitridaticum bellum suscepit. Mitridates Tigranem Armeniæ & Syriæ Regem quem consortem belli acceperat, accepit & cladis; alter parte regni, alter & vita mulctatus, Romanis Aquilis ignotas vel nomine regiones aperuerunt Iberi, Albani, Iudæi, Arabes *Pombeii victoriæ.*

lustrati victoriis, Asiam extremum imperii limitem, meditullium fecerunt: & præter Parthos, quibus fœdus magis quàm bellum placuit ad Indos vix dum fama notos, intra Rubrum mare Caspium & Oceanum, ad Orientem & Boream terræ Pompeii signis domitæ vel territæ, Romam domitricem Orbis suspexerunt. Ipse Pompejus ante in Africa & Europa victor triumphum de Asia magnificentissimum egit triumphi materia mox futurus.

Gallicum bellum. Catilina. Anno mundi 3991. V.C. 690. dum Pompejus orbem terrarum Romæ subigit, ipsa Roma interna Catilinæ conjuratione tantum non perit. Is multis virtutibus ad pessimas artes abusus, cùm patriæ inferret incendium, à Cicerone Consule deprehensus & repressus, post ab Antonio victus, parricidii pœnas tulit. At quanta Consulis eloquentia, quæ audacissimum hominem elinguem effecit: quæ prudentia, quæ incensas faces restrinxit, ferrumque retudit jam eductum: quod animi robur, quod Catilinam infregit! Injusti Quirites, qui manui tantùm, non linguæ vel animo triumphum decernitis.

Gallicum bellum Anno Mundi 3995. Julius Cæsar ex Consulatu Gallias obtinet, suscepitque inde Gallicum bellum, quod per novem annos gestum plusquam quadringenta hominum millia perdidit, plura in captivitatem abduxit. E quorum spoliis assequutus Cæsar, ut venalem illam quam asserebat Iugurtha urbem, pretio redemptam, sibi tandem refragante nullo manciparit.

Cicero exul. Anno sequenti per Clodium perditissimum nebulonem in exilium actus est Tullius ille patriæ pater, ab eo populo quem centies in admirationem sui rapuerat: adeò incerta sunt quæ humana gratia nituntur. Nec justius per Catonem idem populus

Cyprus occupata. Cyprum occupavit: Ptolomæus Auletis frater nulla sua culpa regno spoliatus, ne huic cum ignomi-

nia

nia superesset, in ferrum irruit; Cato ingentes opes hac rapina partas ærario intulit, quas illicò Cæsar in injusti populi ruinam converteret.

Et ne in uno fratre peccaret populus, peccavit & in Aulete restituendo, contra religionem, instructo exercitu: Berenices filiæ cedes restituti principis operæ pretium fuit, quam deinceps pluribus aliis quasi accessionibus cumulavit. *Auletes, reductus.*

Est tamen Roma quod tibi gratuler, quæ Suadæ medullam Ciceronem tuum revocasti, quæ incredibili plausu excepisti, foro & Curiæ quæ splendorem & vocem restituisti, quæ gazas immortales postremas viri orationes ad posteros traduxisti, quæ jactura orbis, si vel Milonianam, vel Philippicam alteram ignorasset. *Cicero revocatus.*

Anno Mundi 4001. V.C.700. bellum Parthicum infelicissimum exitum habuit M. Crassus Romanorum ditissimus, cùm cupiditatem ultra promoveret, Parthicam expeditionem sibi confecerat, innoxiam & amicam gentem bello provocando. Nusquam cupiditati injustæ justius fuit: Imperator transmisso Euphrate ad Carras post undecim legiones cæsas vel disiectas, filium unicum sub oculos suos confossum, & ipse cæsus est: nec cæso parcitum; aurum liquidum in os infusum est, ut quo auro animus taptoperè arserat, eo & exangue corpus uteretur. Quanta hoc seculo mortalitatis exempla! irritæ opes in Crasso, autoritas in Pompejo, eloquentia in Tullio regnum in Cæsare: quid est homunculi, quod iis pereuntibus concupiscatis? *Parthicum bellum.*

Sequenti anno Ptolomæus Auletes moritur, cujus regnum excipit Lagidarum postremus, Ptolomæus Dionysius, tredecim annorum puer, cum sorore Cleopatra. Quis in impuberibus illis ruinam reipublicæ & Imperii fundamenta tunc cerneret; tamen ut per fratrem cæso Pompejo Julius ponet imperium, sic Augustus per sororem corrupto, & occiso *Ptolomæus ultimus.*

occiso Antonio constitutam potentiam in plura secula confirmabit.

Cæsar Imperator.

Anno Mundi 4005. V. C. 704. cùm Crasso ambitionis obice sublato, nec parem Pompejus, nec superiorem Cæsar ferre posset, orbis terrarum in partes discissus est. Hinc natum bellum quod tempore brevius, mole tamen rerum amplissimum, Romanam libertatem evertit, gradumque stravit futuris Principibus. Nam Cæsar sortitus animum tam capacem orbis quàm cupidum, cupiditati suæ ne deesset, hoc anno Ariminum invadit, Pompejum urbe & Italia pellit; Hispaniam, Siciliam, Sardiniam, ac Massiliam, quæ provinciæ instar fuit, occupat; mox in Italia quasi in capite dictaturam init.

Anno sequenti in Pharsalia Pompejum vincit, qui ad Ptolomæum fugiens, Eunuchi & Grammatici peremptus consilio, miserè jacuit, vixque in orbe quem totum subegerat, sepulchrum habuit in quo conderetur. Et puer idem perimebat Cæsarem, nisi juvante Cleopatra, Cæsar ipse servatus naufragio, dubitantem victoriam tanto periculo redimisset: Capta statim Alexandria, Ptolomæus dum pugnat submersus, Cleopatræ Ægyptus tradita; sed, quod pudeat, in abjecti pudoris præmium. Post in transitu Pharnaces visus & victus; ne qua deesset triumphi materia.

Annus Confusionis.

Hæc hujus seculi anno septimo, qui annus dictus confusionis, ab Octobri inchoatus, dies habuit 445. nec mirum, si orbis tam gravi bello laborans minus advertere sydera potuit. Inde per Sosigenem Mathematicum & Iulius conditus, & provisum in posterum, bissextili anno invento; quasi Cæsar non in terras modò, sed & in astra usurparet imperium.

Cæsaris regnum & mors.

Anno Octavo Cæsar ad Thapsum in Africa Iubam, Scipionem, & Catonem, constantiæ nomen

non

non hominis acie vincit. Nono ad Mundam in Hispania Pompeii liberos decretoria pugna infringit: ac demùm decimo, Idibus Martiis, in Curia, senatorum sicis confoditur, expeditionem Parthicam meditans; anno Imperii diceres, an belli quinto. Vir Imperatoris dotibus suprà omnes clarus, nec ingenio minor, qui eloquentia Tullio proximus: sed tantas laudes in perniciem patriæ vertit ambitio; tetrum virus quod virtutes perdit. Nec tamen Deus percussoribus ejus ignotum voluit; nemo triennio amplius supervixit, neque sua morte defunctus est; ita plerumq; sanguis sanguinem elicit.

Augustus.

Anno Mundi 4011. V. C. 710. qui fuit Augusti & Imperii Romani primus, sublato Imperatore, mansit Imperium. Nam cùm Antonius turbaret omnia & in Cæsaris bona invaderet; cùm Sextus Pompeii patris bona repeteret; Octavius vix adolescens avunculi Cæsaris hæreditatem adiret, hinc turbæ variæ. Declaratus per Ciceronem hostis Antonius vincitur quidem ad Mutinam, sed Consulibus Hirtio & Pansa à prælio morientibus, solus Octavius suscepit imperium Inde turpissimus inter ipsum, Lepidum & Antonium Triumviratus, horribilis proscriptio, qua per ultimum nefas Tullius cæsus est, caputque illud scientiarum sedes in Rostris positum. Quo tamen anno natus Ovidius, Poëtarum ingeniosissimus, & Lugdunum urbs in posterum florentissima in monte condita à Munatio Planco; ut tanta jactura compendio aliquo sarciretur.

Lugdunum.

Augustus solus.

Tum deinde victi in Thessalia Brutus & Cassius; Sextus Pompejus Agrippæ opera prælio navali ad Siciliam fusus, postea jussu Antonii cæsus: ipse Antonius ad Actium victus, cùm ante Cleopatræ amoribus fractus, omni voluptatum modo emarcuisset, post Alexandriæ sibi spontaneam mortem consciscit. Nec audacter minus, ne fortiter

dicam,

dicam, Cleopatra, industria ad omne flagitium fœmina quæ aspidis morsu venenum ebibens, in regio cultu, ne captiva viveret, obiit. Ita soli Augusto sublatis æmulis imperium orbis paratum est.

Nec omittendi in Augusto, Livia, Agrippa, & Mecenas; è quorum disciplina Princeps evasit; nam qui sibi inceptum, iis confectum imperium debuit. *Livia.* Sanè Livia non in thalamum modò, sed in arcanum *Agrippa.* Augusti pervadens, prudentia supra fœminam con-*Mecenas.* jugem rexit: Agrippa Principem victoriis auxit, & firmavit consiliis; Mecenas comitate morum & suavitate naturæ, imperandi tædia mitigavit: nec sine præmio; dubium utri majus; cùm alter Juliam Principis filiam, amicitiam Augusti alter impetrarit. Et *Horatius* in Horatio Mecenatis laus, cujus beneficiis Poetam clarissimum, perpurgati judicii, limatissimique ingenii, posteritas debet; tam elegantia nitidum, quam lepore comem, dignum sanè quem Augustus ambiret.

Herodes. Sed ante, Anno nempe Mundi 4014. Herodes Ascalonita, ope Antonii & Cæsaris, Rex Iudææ à senatu dictus, libertatem criminum impetravit: vir malarum regnandi artium peritissimus, optimus servus, pessimus dominus; qui deinceps per procerum Iudæorum, liberorum, & Conjugis supra liberos ipsos charissimæ cædes inclarescet, regnumque Ierosolymitanum, quà dolo, quà vi occupatum, flagitiosissimis rationibus constabiliet; Deo tamen statim nequissimas artes exsufflante.

Mariæ ortus. Anno Mundi 4038. V.C. 737. Virgo Maria è Davidis prosapia, Solis Orientis phosphorus felix, ex parentibus Ioachimo & Anna nascitur in pago Nazareth, ut verosimile. Beatissima, quæ salutem mundi decimo quinto pòst anno, gravidata cœlitus concipiet, & nono mense plaudentibus cœlis & elementis ad mortalium liberationem in lucem proferet.

CAPUT

CAPUT X.

A Jesu Christi ortu ad ejus obitum.

ANnus Mundi 4052. Olympiadis 194. tertius, A. V. C. 751. expectatissimus ille tam supernis & infernis mentibus quàm mortalibus, tandem effulsit: quo Dei filius nono antè mense in Mariæ intemeratæ Virginis gremio Spiritus sancti opera corporatus, in lucem prodiit, illibata Matris Virginitate 25. Decembris. At qua in purpura, quo in Palatio, quo satellitio, quibus deliciis? in mediæ noctis aura perfrigida, vilissima inter animantia, in antro deserto, in fœno & palea: ut jam inde mortales doceret aliquid ingens in apparatu tam novo componi, & supra hominem esse, qui propemodum infra hominem sponte nascetur. Felix Bethleem, quæ tantis ditata cunabulis, cœlo ipsi habes quod opponas. *Christus natus.*

Annus Christi primus à salutifero Iesu nomine sumit auspicia; quod Calendis Ianuariis Dei & Mariæ filio in Circumcisione impositum, ut humanum genus spe vitæ erexit, sic Deum natum mortis admonuit; immò Regem ostendit, quasi rapta cutis & effusus cruor, Diadema texeret, purpuramque imbueret. *Jesu nomen.*

Sanè sexto die Rex & Deus colitur & adoratur ab Arabiæ Regulis, quibus stella dux non tam oculis quàm animis prælucens, Deum in carne, Regem in inope, in infante virum propalavit: & functa munere statim evanuit: nam post ostensum Deum quid commonstraret? *Magorũ adventus*

At Simeon ut Iesum nosceret, stella non eguit: divino radio collustratus penetravit ad intima, & qua ætate caligant cæteri perspicax senex, Aquilino obtutu solem inspexit. Morere felicissime se- *Simeonis occursus.*

num;

num; depone gravem annorum sarcinam; si qui vitam gestat mori potest, & si quid grave est Iesum succollandi.

Jesu fuga. At unde prosperá res adversæ perdunt! nec Annus eo fluxu pergit, quo incipit! O humanarum rerum fixam varietatem, cui se subdidit Deus ne mutaret! In Ægyptum nondum stans pedibus, fugit infantulus; & qui Regum sacerdotumque suffragiis Deus audierat, ut homuncio fugam nocte tegit, & agnoscit timens Ægypti caligine circumfunditur. Ite nunc homines, & improsperos casus non amate.

Innocentes Cæsi. Nec tu Bethlehem Dei nascentis aucta primordiis, felicitate donaris propria: Herodes, immanitatis nomen, in te sævit; & infantibus cæsis, undecunque te fœdat sanguine. O succedaneæ pro Iesu victimæ, primitiæ Martyrum diminutæ, Crucis Symbola, Deique prodromi morientis; ite felices, quò vos ferrum mittit; non molestum sit, orbari vita tantùm delibata; in naufragio sanguinis, portus est; desinendo vita incepit; & jactura temporis Ævum redemptum est.

Herodis mors. Quamvis nec Herodi à quo cecidistis impune fuit. Nam anno vel eodem vel proximo, tortus cruciatibus morborum periit. In suas ipse pœnas ferax, atrocitatem dolorum fovit alimentis: & immanitatis libidinisque prodigium, jam tormentorum portentum, ea passus est quæ votum mortis facerent. Sed nec mori tam citò potuit, tametsi vivus sepeliretur, corrosus à vermibus quos genuerat; in quibus alendis turpissimam tandem efflavit animam. Vir politicarum artium peritissimus, quibus privati sortem mutaverat regia, Cleopatram apud Antonium vicerat; & Antonio charus Augusti animum expugnaverat. Pravè tamen iis usus artibus, suorum cruore totus immaduit: affinium uxoris & liberorum cæde perfusus, vel sub ipsa morte

te natum mactans , immò suum funus procerum sanguine cupiens obrui: ut infelicissimus mortalium clamet silentio, malè per crimina regnum stabiliri. Mortuo filii succedunt, Archelaus, Philippus, & Antipas: Iudæa in tres partes ab Augusto quas Tetrarchias vocavit divisa : sive ut Principes æquali portione singulos demereretur : sive ut totum in partes scindens sibi consuleret.

Cinna.

Anno Christi 4. Augusti clementia in conjuratione Cinnæ eluxit : veniam reus consecutus & præmium, cùm Gemonias cogitaret, ad Fasces evectus est. Hoc telo inimicos Principes exarmavit, parcendo satellitium geminavit: adeò Regum stipator insuperabilis Amor est , cui stipendium clementia penditur.

Tiberius adoptatus.

Quo & Anno idem Augustus privignum Tiberium è Livia & Nerone natum in familiam Iuliam & spem Imperii adoptavit, à Rhodio vel successu vel exilio post annorum octo patientiam revocatum.

Caii & Lucii mors.

Huic ad Imperium iter muniebat Caii & Lucii Cæsarum mors acerba : qui è Iulia Augusti filia & Agrippa nati, dum ab Avo in diversas partes quasi orientia sydera dimittuntur, defectione subita occidunt: primus Lucius Massiliæ morbo : post Cajus in Armenia ex sicarii vulnere mente non integra, dum Romam rediit, obit in Lycia: ambo succrescentes spes perdentes in semine. Ita Augustus post Marcellum, Drusum Nepotesque raptos, uxori dedit ut & ipse Tiperii Pater esset: quem ante adegit Germanicum Drusi filium adoptare ; sive adolescentis virtute, sive Patris memoria captus, quem ab ipso natum plerique affirmant.

Archelaus damnatus.

Anno Christi 10. Archelaus apud Augustum à Iudæis dominationis tyrannicæ postulatus , regno dejectus, Viennam Galliæ relegatur: Iudæa Provincia Romanorum facta, Patrem in vitiis imitari diutius Archelao non licuit: ambos, Dionysios Siculos

dixeris: alterum parantem regnum, perdentem alterum.

Variana clades. Augustus hoc judicio Varianam cladem compensavit, qua superiore anno Quintilius Varus cum tribus legionibus à Germanis duce Arminio cæsus, dum jura expeditius, quàm arma tractat, labem non modicam intulerat Romano nomini: & ipse pœnas spoliatæ per avaritiam Iudææ, quam administraverat Præses tandem pependerat.

Christus in Templo. Secundo post anno Christus duodennis, solis instar per caliginem nubis effulgentis, Maria & Iosepho relictis, in Templo ut rem Patris ageret, percontando Doctores docuit: sive ad majora proludens, sive silentium sequentium annorum commendans. Nam ab hoc facto ad trigesimum vitæ annum, se pro fabri filio gerens, silentio duntaxat loquutus & opere, Dei filius in vilissima arte delituit. O terrarum imperia, quanti estis? quæ ipsa sapientia præ securi & ascia sprevit.

S. Josephi mors. Post annos aliquot, nam incertus numerus, castitatis vivæ connubium castissimi Iosephi morte diremptum est. Felix quem Maria & conjugem novit & Pudicitiæ custodem coluit: cui in carne Deus alimenta debuit, obsequia præstitit: qui pro corporato Angelo Christo contraditus, cœli terræque spem multa inter discrimina indefessus texit.

Anno Christi 18. Octavianus Augustus, ætatis 76. Imperii 57. Nolæ morbo & senio, addunt alii veneno à Livia præbito, (quasi morbus & senium parum essent) vitam clausit. Principum summus, qui prudentia fortunam emendans, vix adolescens comparavit imperium, & oppressis per immensa pericula Æmulis fortitudini & sapientiæ debuit, quod regnaret hinc imperio usus moderatè, sibi securitatem, perennitatem posteris peperit.

Qua & prudentia domestica mala emollivit in Marcelli & Nepotum morte, Iuliæ libidinibus, Drusi

Drusi obitu; tam sui compos quàm æqui amans, fortunam tulit, vitium plexuit; electus è pluribus, qui bellis extinctis Christo nascenti orbem componeret. Vt vivus amori, sic à vita luctui fuit; adeo virtus per opposita magis elucescit.

Nam successorem Tiberium privignum dixit, qui virtutum specie ingentia prætexens vitia, statim ostendit quanta esset clades pessimus Princeps; nec Augustum fulgere splendidos, quam à Tiberio. *Tiberius*

Circa hunc annum Colonia in Vbiis ad Rheni ripam à Germanico condita, quæ postea Agrippina à conditoris uxore vel filia cognominata est; tunc Romæ propugnaculum ad Germanorum impetus contundendos, post religionis & litterarum domicilium. *Colonia*

Sed per hæc tempora Romana majestas duorum siderum luce orbata est. In Ponto viam Ovidius exul posuit; cujus ingenium nisi corruptela morum infamasset, haberet Roma quem Ciceroni componeret, Græcis anteferret, futuris ad invidiam seculis ostentaret. Sed tanti est pudicum esse scriptorem, ut in Ovidio peccet ingenium, nec laudari possit sine culpa. *Ovidii mors*

Laudibus dignior T. Livius Patavinus, qui Romanas res amplitudine ingenii assecutus, fama meruit ut Romæ præter Romam aliud quæreretur. Et implebat famam, dum Romæ scriptis æternitatem parabat, quam tot in triumphis totius orbis victrix non habuit. *Et Titi Livii*

Anno Christi 19 Germanicus cùm ante de Germanis victis triumphasset, & ad Orientem provincias magno omnium plausu administrasset, Antiochiæ extinguitur veneno, ut creditur à Pisone impulsu Liviæ præbito; jactura imperii Romani longè gravissimâ, qua peribat Princeps, ut bello strenuus, sic pace temperans, in quo Respublica vel de- *Germanici mors*

 core

core poterát tumulari; qui demum Patrui vitia quasi reducto fræno coercebat. Sanè eo rapto, Tiberius in nefaria omnia passim prorupit, abjectaque larva virtutis, tametsi studiosissimus simulandi, totum se exprompsit.

Sejani initia

An Ch. 23. Ælius Sejanus Drusum unicum Tiberii filium, corrupta Livilla ejus uxore, veneno perimit, tam callidè ut octo annos nefas latuerit. Hic Sejanus à flagitiosa adolescentia per ætatum gradus ad robustiora provectus scelera, visus est aptus Tiberio per quem immanitatem suam satiaret: Ideo ei præter potestatem summam permissa omnia; & ad eam vir nefarius dum aspirat, regni tollit hæredem, filiosque Germanici aggressus, Neronem & Drusum, populi Romani delicias, falsis delationibus irretitos perdit, Agrippinam matrem relegat; nullique cædi parcit, dum votis fruatur. Roma misera quæ dum ab altero possidetur, optatur ab altero, ne alterutri pereat ab utroque perit.

Tiberii secessus

Secundo pòst anno Tiberius Roma, non amplius reversurus, Capreas petiit; Insulam ideò delectam ut liberius & occultius turpitudinem omnem exerceret: adeò nihil est, quod in pravum malignitas hominum non detorqueat. Quid enim ad honestam vitam & cœlitibus proximam, solitudine aptius; quam tamen bipes impurissimus infandis spurcitiis inquinavit.

Cremutii libri

Is ante secessum Cremutium Cordum in necem egerat novo crimine, quod Brutum Romanorum ultimum scripsisset: libri eius in foro cremati splẽdorem dederunt ingenio ad ætates ultimas duraturum.

Liviæ finis.

Anno Christi 29. Livia Imperatorii olim thalami & propemodùm potestatis consors, mulierum ambitiosissima diem obiit: diu gratia apud Tiberium orba, qui fœminam jam ab Augusto assuetam imperio cum non ferret, matremq; non Dominam agnos-

agnosceret, impotentius exprobrantem beneficia, vix matrem agnovit. Quantum sibi malum Ambitio, cui vel crescere vel cruciari necesse est:

Iesus Christus Anno vitæ 30. æternæ arcana sapientiæ occulta hactenus mortalibus incipit revelare. Solem præcurrebat Phosphorus, Ioannes è deserto quasi è Paradiso prodiens Angelus, vita & voce pœnitentiam scelerum nuncians, felix qui Dei filium aquis intinxerit ipsumque digito præcognitum cœlitus commonstrarit. *Christi Baptismus.*

Iesus ab eo demissionis tyrocinio, victis in Eremo natura & Dæmone statim prodigiis & admirabilitate vitæ inclarescens, totam Divinitatis suæ lucem Iudæis offundit; at caligantibus tanta cæcitate ut Deum inficiantes in homine; repudiato lumine, in eas tenebras se abdiderint, quibus etiamnum luctuosissimè involvuntur. Adeò difficile est, emollire culpam quæ occalluerit. *Et Prædicatio.*

Anno Christi 31, Ioannes veritatis calculo supra sanctimoniam ipsam venerandus, ut adversis prospera coronaret, cum ante ab Herode Antipa Herodiadem, Philippi fratris uxorem incesto thalamo polluente conjectus esset in vincula, quod impudicam consuetudinem liberiùs arguisset; vir tantus, imò suprà virum corporata virtus, Herodiadi in saltationis præmium traditus, capite cæsus est; pudicitiæ Martyr, Christiani præconis idea, mortalium omnium laudatissimus, cùm ab ipso Deo Panegyrista sit mortalibus cæteris antelatus. Herodes post annos aliquot à Caligula regno privatus, Lugduni in Gallia exul contabuit: Herodiade utriusq; fortunæ socia, hic amor conjugem quàm adulteram magis decuisset. *Ioannes cæsus.*

Eodem anno admirabilem fortunæ turbinem in Sejano Orbis obstupuit. Is tot criminum reus, cum extremum in Tiberio attentaret, quo die in Senatu Tribunitiam potestatē hoc est imperii consortium *Seiani casus.*

operiebatur, eo litteris quas eam in rem laureatas ipse attulerat, jubetur à Tiberio ut hostis publicus interire. Nusquam effusius Principi obtemperatum; tum ipse in votorum apice, tum filia summorum adolescentium votum & spes, tum amici dignitatum omnium administri, Imperiali oppressi fulmine, subita rotæ conversione, vita spoliati, ad Gemonias unco protracti sunt. Vix ullus ap Imperium admotus propius, vix alius tam repentino casu excussus est: sanè in regnandi libidine inter summum & infimum nihil medium est.

Iesu mors

Iesus Christus Anno Mundi 4086. V. C. 785. vitæ sanctissimæ 33, eam in Calvariæ monte, impiissima Pilati sententia Cruci affixus, humani generis Hostia posuit. Ante contumelias & cruciatus perpessus, quos Orci furor commentus est per Iudæos. Sed die tertio renascens è tumulo, verissimus Phœnix, mortemque spolians in ipso Libitinæ spoliario, suorum spes emortuas vivus suscitavit: quadragesimo post die in cœlum ascendens, corona de orbe toto, non subacto modò sed servato, qua triumphali quà Civica à Patre donandus.

Et Resurrectio.

Pentecoste.

Quem Deum exhibuit, donum decimo die ab eo cœlitus in terras missum, Spiritus sanctus ignitarum linguarum forma prolapsus, ea ubertate Discipulis superfusus, ut repente quasi divina fornace immutati, novos sensus induerint; & cœlesti robore vegetati Christum Deum enuntiaverint, quem modò in Cruce vix hominem fatebantur. Tāti est inter humana spirare superos, & fortitudinem inde hausisse, ubi germana est.

Stephanus.

Sanè illius specimen ingens edidit Stephanus, Primipilus Martyrum Pentathla fortissimus, & suum ipse Trophæum inter saxa quibus obrutus est. Quàm multa in uno certamine mira! os Angeli, si beatæ mentes corpus induerent; eloquentia quæ Iudæos flecteret, nisi iam in saxa induruissent; cœli

cœli expansi, & Iesus Agonotheta quasi ad pugnam stando succinctus, si in felicitate summa pugnæ locus: at nihil mirabilius, quàm sub ictum mortis preces fundere pro percussoribus, & iis ignoscere à quibus pereas Macte hac virtute Stephane; hac una voce supra Græcas palmas triumphosque Romanos, quidquid quadraginta seculis fortitudinis fuit, superasti.

Et in hac reparati Mundi felicitate, par est nostrum istud tenuissimum opus absolui: quod, mi Lector non ingratum erit, si ab eo discas, ut à Deo petenda initia, sic à Iesu finem arcessendum; reliqua omnia futilia esse, falsa, & caduca, tot instar Principum, quorum præter memoriam inanem nihil admodum superest; de quibus ut multa dicta sint, tandem dicendum est obiisse.

* * *

Sperne terrena ama Cælestia.

FLOSCVLORVM HISTORICORVM

PARS ALTERA

CAPVT PRIMVM.

A IESV CHRISTI OBITV, AD CONstantinum

VOLUTIS quadraginta seculis, levius opus, si spectes spatium temporis, superest; gravius porro si rerum molem infinitamque propemodum silvam. Nam è ruina Romani Imperii Regna progenita ita mutuis bellis depugnarunt; ut post extorrem ab orbe Pacem, Cadmæam sementem terris immissam, natosque Homines ad internecionem sui credideris Sane post Gothos & Vandalos diutina malorum patientia expugnatos; post Saracenos & Turcas victoriis, spoliis & trophæorum onere delassatos, quiescere nobis per nos non licet; fratresque pugnamus, & quod acerbius fraternis odiis. Sed hæc humanæ vitæ conditio est, ut cum Elementa Mundi conserant pugnas, & Homo per corporis animique affectus sit assidua belli materia, ideò non quiescat Totum concussis Partibus, discantque Mortales tranquillitatem nullam terris esse. Uno itaque verbo contexet historiam Mundi, qui scribet, *Bella horrida Bella*: Quæ nec à Christo nato conquiescunt, quia Christo sat fuit peperisse pacem futuram in Cœlis, ad quam itur & per nostra Bella. Sed ut in uno Belli verbo litteras & syllabas designemus, sic initium.

Paulus conversus Annus Christi Nati 34. post ipsius obitum 1. in quo Saulus infensissimus ille IESU hostis, dum ira tumi-

tumidus Damascum petit, ab ipso Iesu circumfulgente luce profligatus, mutatus in alium, Paulus effectus est; & ex Lupo Agnus, quodque mirabilius, ex Iudæo Christi assertor, eos hausit spiritus, quos per universum Orbem effudit. Novus Christiani nominis Alexander; nam Iesu fretus, & corpusculo suo accinctus, Syriam, Asiam, Græciam, Macedoniam, Italiam, & Hispaniam, ut multi contendunt; quin & ipsam Romam Mundi caput victoriis suis consignavit.

Eodem anno Sororum par Iesu acceptissimum, Maria & Martha, cum fratre Lazaro, aliisque comitibus, cymbæ, remis velisque detractis impositæ Massiliam appulerunt, Angelis remigum & gubernatoris vicem implentibus Fortunata merx, qua non modò Massilia Emporium nobile in futurarum omen locupletata est, sed & tota Provincia per sanctas Hospites cœlum emit. In ea adhuc visitur Magdalenæ Antrum, Rupes in aere, imò conclave divinorũ conscium; ut Pœnitentis pœna, sic Amantis thalamus; à quo pietatem haurit vel impius, non tam corpora quàm Animas cælis admovente. *Magdalena.*

Anno Christi 37. Tiberius ætatis 78. Capreis animam egit impurissimam & immanissimam; bellua ut dictus est, luto & sanguine macerata: sui tegendi peritissimus artifex, totus tamen posteritatis oculis patuit; Deo hypocrisim detractione larvæ plectente. Lentis suppliciis in Reos grassari solitus, ne voluptatem torquendi perderet, neve miseri pœnas morte lucrarētur. Monstrum; cui aliena mala bono essent, & aliquid acerbius morte commentus sit. *Tiberii mors.*

Nec sub eo cessatum à litteris, Augusti Genio Tyranni invidiam profligante; nam præter eximios Senatores innutritos ætatis prioris studiis; Valerius Maximus privatam ex multis concinnavit historiã; & Paterculus Romanam coegit in epitomen; novo *Paterculus. & Valerius Maximus.*

uterque propemodum stylo ad acutas delapsi sententias, quarum in posterum laus celeberrima. Dubium tamen an Eloquentiæ ornamento, an fuco; sane origo Acuminum prava, quæ ut Tiberio placerent nata sunt.

Calligula. Capessivit Imperium Cajus Germanici filius, Tiberii ex fratre abnepos, dictus Caligula; qui à cæde Patrui ordiens, ea flagitiorum omnium dedit specimina, ut furiosum armatum non hominem dicas. Quis credat Germanici filium, in castrorum disciplina natum, sic à temperatissimo Patre degenerasse; Tam lubricus est à virtute flexus in vitium; & rarissimum est, Adolescentia tenax probitatis. Hic anno quarto Imperii dicam an furoris; à Chærea & aliis cæsus, qui Populum Romanum uno ictu confectum optaverat, triginta periit; cui parcunt Historici, cùm amentem dicunt. Tunc viguit

Philo. Grammaticus Appion, dictus ob vanitatem Cymbalum mundi; cui Iudaica sapientia Philonem opposuit, à schola Platonis eloquentem Philosophum. Sed præstantissimus omnium Matthæus,

Matthæus. qui primus mortalium Iesu Christi gesta conscripsit, tam argumento quam veritate scriptorum omnium eminentissimus: quem deinceps sequuti Marcus & Lucas; hic Pauli, ille Petri arcanorum conscius; mira inter diversos concordia; cum ab uno fonte qui est Sanctus Spiritus, singuli haurirent.

Claudius. Anno Christi 41. Claudius Drusi filius, Caligulæ patruus, alio amentiæ genere fœdavit Imperium; ad humanarum rerū ludibrium Orbi impositus; cum Reipublicæ Sapientia & virtute bellica partæ ignavissimus & stolidissimus præficeretur. Ideò maximè alienis obnoxius nutibus, vel uxoribus ad ignominiam gentis Augustæ, vel libertis ad rapinam imperii mancipatus, vir uxorius & Dominus serviens; cui libertas Mundi addicebatur, quam ipse nescivit.

Eodem

Eodem anno Agrippa ille regnare jussus à Cajo, catenâ ferreâ in auream versa, (adeò vincula captivis & Regibus communia sunt) auctus & confirmatus à Claudio, Jacobum affinem Domini Ierosolymis capite minuit: idem perfecturus in Petro, nisi in capite servasset Ecclesiam Christus, ruptisque vinculis Samsonem novum misisset è carcere. Sanè is admirabilitatem veteris vicit, cujus vel umbra laborantibus morbo sanitas fuit, qui verbo naturam emendabat in melius, tam animorum instaurator quàm corporum, integri hominis verus Hippocrates.

Agrippa. *Petri vincula.*

Ex Iudæorum sævitiâ in reliquum Orbem disiecti Apostoli, præclari Imperatores sibi suas quisque provincias partiuntur, futuri de Orci præside triumphatores; sed prius collatâ quâ se dignoscerent tesserâ, Symbolum totius Fidei normam & canonem inscripserunt, quod angustis verborum terminis, supra omnem humanam scientiam, Deitatem ipsam comprehendit.

Apostoli.

Nec Agrippæ impunè fuit popularitas impia; nam anno pòst altero Cæsareæ in ludorum pompâ, dum veste argenteâ radians Deus salutatur; repente conflictatus dolore acerrimo, ac putrescente in vermes corpore, quinto die efflavit animam brevissimo illo inter Deum, ut audiebat, & cadaver spatio.

Agrippa.

Anno Christi 43. Petrus Ecclesiam in Orbis capite positurus, unde ut à fonte in terras omnes derivaretur, Romæ sedem constituit, quam 24 annis obtinuit. Alter Vrbis Romulus, sed meliori auspicio, suo sanguine conditurus Imperium, quod potestas nulla revulsura esset, quodque in ipsos Animos per inauditam Imperantibus vim protenderetur; adeò in fatis erat, ut Roma terrarum & gentium Princeps esset.

Petrus Romæ.

Anno Christi 46. Naturæ & Gratiæ tam fastigiũ

Mariæ obitus.

quam

quàm ornamentum, Maria Deipara, ætatis ut creditur sexagesimo, cumulatissima meritorum, Amoris igne colliquefacta, ne moreretur diutiùs, obiit aliquando nec enim placet cum aliis in annum 72. patientiam vitæ differre; enitente dudum è carcere Animo. Corpus Angelicum mandatum tumulo Cœlum mox rapuit, nec terris præter memoriam relictum quidpiam: At immortalis ad ultima secula perennabit, nec usquam tam malè merebitur de Deo mortalitas, ut excidat Matris recordatione; quàm pessimè nobis esset, si Mariam semel obliteraremus!

Messalina. Anno Christi 48. Claudius ex ignominioso veterno tandem experrectus, Messalinam conjugem, Augustæ domus, turpitudinem, passus est interfici; eò prolapsam audaciæ, ut in ipso Palatio C. filio nupserit palam; præter assiduam stuprorum infamiam, quibus libidinosissima mulier pudori erat Romæ vel perditæ. Mutata Claudii servitus, non abrupta; nam flagranti ambitu inter libertos de uxore pugnatum; donec Agrippina Germanici fratris filia Pallanti victoriam peperit, sibique Imperium, nubens neptis patruo; regni sitientissima femina, prompta id assequi per omne nefas: Ex Ænobarbo Domitio Neronem susceperat, cui regnum quærens malo omine dixerat, Occidat dum imperet; & ad utrumq; promovit infelicissima matrum; primò quidē ad Imperium, ignara in eo foveri parricidiū *Agrippina.*

Concilium Ierosolymitanum Anno Chr. 49 Exurgente Dæmone, Christiani cum Iudæis Româ pelluntur. Nimirum Deo in Iudæam Petrum evocante, ut cum Paulo, Ioanne, Iacobo, & Barnaba, Christianos Mosaicæ legis jugo vindicaret; nec enim servitus, ubi libertas, Id primū ordine & dignitate Concilium, quod habitum Ierosolymis fidem fecit posteris, veritatem deinceps expandi, nec tota simul retexisse mysteria, ut vel nostræ infirmitati, vel suæ majestati consuleret.

Anno

Anno sequenti Paulus Christo Dionysium peperit, habitâ in Areopago concione, qua permotus æquissimus Iudex, Deo se tradidit, Animo corpus adjudicans, futurus cœlestium rerum mirus contemplator, dum Amorem Platonicum in Divinum commutat, choris Cœlitum visus interesse. Is postea Christum in Gallias feret, & absciſſo capite sedes quæret, futuris Regibus venerandas. *Dionysius Areopagita.*

Anno Christi 54. Claudius per Agrippinam veneno boletis infuso periit, cibo gratissimo mortem vorans. Nero matris artibus prætermiſſo Britannico, natus annos 18. supra 12. imperaturus sufficitur; Burro Præfecto Prætorii, & Seneca aulæ moderatore; sub illorum potestate futurus, & virtutum famam collecturus, quam postea per omnia vitia dissiparet. Primum illius quinquennium quasi boni Principis celebratur, quod tamen expers non fuit sceleris, Britannico fratre per præsentissimum virus sublato, ne haberet vel mater vel orbis quem cum ipso componeret; vel fratricidio proludens ad parricidium. *Nero.*

Sub Claudio Q. Curtius Rufus Alexandri memoriam historiâ scriptâ instaurabat; stylo per omnia victorem sequutus; at tam eleganti, ut in Apelle & Lysippo mortuus domitor Orbis, in Curtio vivat. *Q. Curtius.*

Anno Christi 58. Domitius Corbulo, insignis post domitos Frisios, Artaxata caput Armeniæ cepit incenditque. Id regnum diu committebat Parthos & Romanos; donec Corbulo vetere republica dignus, revocatâ disciplinâ castrensi, & per ejectas voluptates expugnatâ militum ignaviâ, fugatis Parthis subegit Armeniam, misitque Romam Tiridatem, quem Diademate Nero ornaret; adeò Romanum erat. regna perdere & constituere. Sed tãtæ gloriæ fons ipse Corbulo, cùm scelus esset sub improbo Principe probum esse, evocatus in Græciã *Corbulo.*

à Ne-

à Nerone, ne periret ignominiosius, sibi manus intulit; quasi honestius esset suo crimine mori quam alieno.

Nero matricida. Anno Christi 59. Ausus est nefas postremum omnium Nero, Agrippina matre bis necatâ semel conatu, cùm navi solutili mergendam commisit; iterum effectu, cùm *Anicetum* immisit scrutatum ferro viscera, quæ tale portentum ediderant; quibus abortus optabilior fuisset quàm partus, & quæ pœnas Orbi debebant Neronem genuisse. Mox matricida in omne flagitium præceps ruit; pudoreque obruto, nihil non licere credidit, impunè matrem qui necasset.

Lugduni incendiũ. Quo & anno LUGDUNUM in Galliis colonia celebris unius noctis incendio periit, & inter magnam urbem, nullamque vix horarum aliquot spatium fuit: ita sunt & Vrbibus repentinæ mortes, & felicitatem adversitas rumpit: Quæ tamen Vrbs mox in plano posita venit ad posteros, & clarissimos amnes complexa, quod habitetur laxiùs debet incendio.

Christianorum persecutio prima Anno Christ. 64. Prima persecutio Neronis edicto Christianos vexat. Orta occasio ex Romæ incendio, quo sex dies Vrbs devastata, culpam conferebat in Principem, (id paricidæ supererat ut & patriam perderet) quam amoliturus Christianos substituit, acerbisque suppliciis laceravit ad inimicorum miserationem. Pòst latè in incendii ruinis Domum instar Vrbis extruxit, in qua novo luxu gemmæ & marmora superata, & per agros stagna, amnes & fontes natura vilis pretiosam vicit.

Seneca Lucanus. Annus sequens magnam grassandi sævitiæ Principis obtulit segetem, detectâ Pisonis nobilissimi Iuvenis conjuratione; cujus ultio præclarissima lumina Romæ extinxit. In quibus Seneca & Lucanus; ille moderator studiorum Neronis, hic socius, rapti hoc turbine; Nepos & Patruus, dignissimi qui ultra

ultra seculum diem propagarent, si litteris & bonis artibus senectus prostaret. Dubitarunt posteri, ubi gravius peccaverit Nero, in Matre, an in praeceptore; sane Matri ortum & regnum debuit, quibus corruptus est; debuit Senecae, quibus se accommodans, probus esset.

Octavia. Post tot caedes, levius est referre Octaviam, quae Palatio dudum pulsa, quia morum innocentiâ mariti turpitudinem illuminabat, postea inductu Poppaeae per *Anicetum* postulata stupri, pudicissima matronarum, poenas dedit alienae libidinis, quasi apud Neronem delictum esset, pudorem colere. *Poppaea.* Nec Poppaeae ab humanâ Viperâ securius fuit; nam praegnans ab irato calce uterum percussa, cum foetu extincta est; ne quod scelus teterrimo Monstro intentatum esset, dum fratrem, matrem, uxores, & prolem crudeliter necat. Erat Poppaea formae specie & voluptatum usu spectabilis; quae ab Othone conjuge Neroni tradita, meretriciis artibus perdito grata, gravissimorumque criminum consors, dignum vitâ exitum habuit, ab eo caesa per quem deliquerat.

Petronius Arbiter. Nero tamen aliquando justus, qui novus Phalaris tauro suo Peryllum inclusit, hoc est qui Petronium Arbitrum eruditi luxus ganeonem ad mortem impulit. Constat eum libidinum Principis fuisse arbitrum, & mandasse scripto quorum pars fuerat. Scripsit res Nerone dignas, at ingenio Scipione digno. Pudet praeclarum artificem vili materia deturpatum; morum intererat, si nunquam scripsisset; elegantiae Latinae, si aliud.

Iudaicum bellum. Eodem anno, Iudaei praefectorum avaritiâ & crudelitate vexati, à Romanis tandem deficiunt. Felicis & *Albini* rapinis exhausti, Sestii Flori contemptu & saevitia provocati, tota Iudaeâ & Galilaeâ Romanos perimunt, incenduntque fulmen quo conflagrabunt. Vespasianus eximius bello Dux, & Britannica

nica laureâ florens, in eos mittitur: Galilæa multa Iudæorũ cæde expugnatur, agri & amnes incolarũ exundant sanguine; arx Iorapata expugnatur, Iosepho propugnatore in posteritatis curam servato; prorogatumque à Vespasiano Ierosolymæ tempus, ut se internis cædibus perderet, munusque hostium occuparet.

Petri martyrium. Anno Christi 67 Petrus & Paulus, excelsissima Orbis capita, eadem die Romæ pro fide Domini subeunt mortem. Petrus quidem post Simonem Magum oratione, telo potentissimo, in Theatro victum; Cruci affixus est, ad ipsius votum inversæ; seu ut patientiam spectaculo cœli armaret, sive Crucē quasi Dei thronum non auderet rectam inscendere. Successit Linus in primaria Mundi sede, habiturus in ea coævos Orbi successores. *Et Pauli.* Paulus capite plexus est, clarus victoriis de Idololatria ferè ubique gentium reportatis; cujus in contracto corpore Dei capax animus, mundo sublimior, jam olim cæli receptus adytis, uno ictu debuit in locum migrare, cujus erat hospes Terra hausit sanguinem, fontesque reddidit: quasi lacrymis prosequuta jacturam, vel ostensura Martyrum sanguinem fontes esse, in Ecclesia nunquam exsiccandos.

Neronis mors. Anno Christi 68. Humani generis apostema Nero se ipse cōfodit; nec enim dignior toto Imperio; morientis manum exoleti juverunt, Epaphroditus & Sporus, iisdem pœnæ sociis qui fuissent scelerum. Victima Orbi debita, quem omni flagitiorum genere inquinaverat: Auriga, Comœdus, Leno, Adulter, Impudicus, & postremo vitæ actu Gladiator, nullum alium parem præter se nactus. In eo Augusti familia ut in scopulo passa est naufragium.

Seneca. Nec hujus monstri tempora præclaris defuerunt ingeniis. In quibus jam dictus Annæus Seneca Rhetoris filius, fœcunditate admirabili præditus, Philo-

Philosopho Rhetor, stylum miris instruxit argutiis Philosophiam Eloquentia condiens; una tamen ubertate peccans, nec in se castigans, quod emendabat in aliis. Lusit etiam versibus sublime ingenium & amœnam Philosophiam in Theatrum mittens, ereptum Græcis Sophoclem suis exhibuit, majestatem Romanam sensibus Tragicis assecutus.

Lucanus.

Lucanus Senecæ ex fratre nepos, tam forti animo quam ingenio, sensus Republica dignos in versus contulit. Exscribit Pharsalia fervidam indolem summorum capacem, & si ætate maturuisset, vel summis majorem. Sane quæ peccavit vel condonanda ætati; nam anno 27. vitam clausit; vel eò etiam amanda; adeò pulchra sunt, ingeniosa, & quo aberrant delectabilia.

Persius.

Persius alia laude traditus posteritati, Neronis vitia descripsit in Satyris, caligine lucis involutus. nam quasi Solem pingas in tenebris, noctem offusam limatissimi judicii radiis discutit; & ipse fato præclararum rerum, citò vita raptus, anno nimirū 29. Longè plures egit Silius Italicus, bello Punico quàm Consulatu clarior, qui opibus & dignitatibus Musas præoptavit, gnarus litterarum dotem esse immortalitatem.

Silius.

Epictetus

Sed fortasse omnium præclarissimus Epictetus, qui servus Epaphroditi Neronis liberti, in aula voluptatibus corruptissima, magister fuit libertatis & temperantiæ. Dicas Imperatorem orbis Epictetum, Neronem mancipium; irrisum esse summo fastigio, cùm serviret dignus, imperaret indignus, nullumque esse malum, quin aliquà boni gutta condiatur.

Galba.

Anno Christi 69. Passus est Orbis quatuor Principes. Neronem ad mortem impulerat Galba adventans, & in Hispania dictus Imperator, ætate propè decrepitâ: Cui satis fuit meruisse Imperium; nec enim iis artibus gessit quibus meruerat; obnoxius

xius amicorum regimini, auctoritate Principis obvelantium cupiditates. Statim placuit, statim displicuit; sexto mense interemptus ab Othone, cum Pisone quem adoptaverat; dignus Imperio, nisi imperasset; adeò discrepant eventa consiliis.

Otho Salvius Otho degustavit, non gessit Imperium; morte generosa turpitudinem vitæ emendans, Poppæa conjux, & Neroni familiaris neutri placuerat sine vitiis, quibus fretus, corrupto promissis milite, & Galba sublato, 95 dies imperavit: nam Vitellius à legionibus Germanicis Imperator dictus, ab ipso bis victus novissimè vicit. Otho vel Imperii desperatione vel tædio, cum ad repetendam pugnam vrgerent milites, maluit purpuram suo danno ponere, quam retinere alieno eoque animo ferro incubuit. Sed desperatio abjecti animi est non erecti, & fortitudo tam patientiam præstat quàm audentiam.

Vitellius Aulus Vitellius idem Princeps fuit qui privatus; vitia docuit quæ didicerat; gulæ profundæ, luxuriosissimæ voracitatis, & crudelitatis magister. Octo menses bacchatus in Imperio; donec à Ducibus Vespasiani Romæ victus, & instar spurcissimi nebulonis productus in medium, omni contumelia lacessitus à plebe, in Gemonias tractus, excarnificatus interiit. Sed publica propemodum ruina; nam dum pro abdomine contendit pugnaciter, Cremona cum suorum clade eversa funditus; in Vrbe fœda prælia, cæsa 50. hominum millia; Sabinus Vespasiani frater interemptus; & Capitolium tam religione tutum quàm munimentis, furore Vitellii conflagravit. Ita nihil propius factum, quàm ut ab ignavissimo homine caput Orbis civitas perderetur.

Vespasianus. Interim Flavius Vespasianus Imperator dictus à militibus Syriacis & Pannoniis, honoris cupidis; ut quem singuli summum assequi non possent, fal-

tem

tem conferrent, cùm cunctanter suscepisset Imperium, fortiter gessit. Ab Augusto primus veterem Romani nominis gloriam revocans; natales obscuros militari laude illuminans, in Britannia celebris, ubi tricies cum hoste conflixit; inde in Africam, pòst in Iudæam translatus: ubique dignus Imperio, vel in ipso Neronis comitatu, mox Othone, Vitellio, Antonio primo, Cereali, Iulio Sabino, patriam discerpentibus; amicis cogentibus Imperatorem se dedit, suscepitque nutantem Rempublicam & servavit ad annos decem.

Ierosolymitana clades. Anno Christi 70. Iudæi meritissimas à Christi morte pœnas exsolverunt. Ierusalem caput impietatis, post internas cædes, abominabilem famem qua ipsi mortales in alimenta cesserunt, à Tito Vespasiani filio, quarto, obsidionis mense expugnata, non simul; sed ut vinceretur sæpiùs, & everteretur funditùs, primò capta inferior Vrbs, post biduò Tēplum, quod invito Tito incensum; tandem Vrbs superior, omniaque abolita ferro & flammis. Perierunt in obsidione Iudæorum undecies centena millia, captivorum 97, millia abducti; tota in Imperio deleta gens pervicacissima: ut fatente victore Numen ipsum grassaretur in victos. Expungenda civitas quæ Christum Regem abnuisset, & suo inundanda sanguine, quæ fudisset innoxium.

Vespasiani mors. Anno Christi 79. Vespasianus constitutâ in Imperio Pace, cui primus omnium Templum posuerat, diem obiit, vir Imperatoriis, si avaritiam demas virtutibus clarus; frugalitate, modestia morum & temperantia quæ veræ sunt sumptuariæ leges, luxū Vrbis effrenem aliquatenus inhibens. Persanavit Imperium concussum bellis civilibus; & quod infrequens est, pacem coluit homo militaris.

Titus. Titus filius successit in Imperio, quod rarissimū, emendationem morum assequutus: nam qui privatus *Nero* audiebat, princeps ita superavit Augu-

stum, ut humani generis Amor dictus sit: liberalitate summus, ut vox illa, *Amici diem perdidi*, satis insinuat, quasi jactura Principum sit, non perdere, sed servare. Duobus annis imperavit; adeò quæ eximia, rara sunt & caduca; in successore nactus votum Augusti, ut & eo nomine desideraretur.

Vesuvius Eodem Anno 79. Vesuvius Campaniæ mons primùm exarsit, flammam ejectans & cineres, impetu tanto, ut in Africam & Ægyptum cinis pervenerit. Herculanum & Pompeii penitus obruti; ingens

Plinius. mortaliū vis oppressa; in quibus Plinius senior, jacturæ tantæ non modica pars, vir omnibus litteris ingenio par, non naturam modò sed Doctrinam omnem complexus libris; qui ne quid nesciret scrutans incendium, flammis raptus est vel consecratus Incendium itendidem prorupit in posterum, in amœnissima Orbis regione: vel ad gentis ne peccaret obstinatius medicinam; vel ad Providentiæ regimen, ne una regio si ne mixtura mali felix esset.

Domitianus. Anno Christi 81. Domitianus Titi frater, natura non moribus, suscepit Imperium; vitia virtutum specie primùm obvelans, mox detracta persona, libidine, avaritia, & crudelitate suppar Neroni. Nec sago quàm toga melior, à Decebalo Dacorum Rege victus, empta pace Romæ de ignavia sua triumphavit. Profuit tamen Reipublicæ litterariæ, quod Poesim vel amarit, vel non oderit: nam ex Agonibus Capitolinis; unde ex æmulatione & præmio Poetæ

Statius. fierent, quasi ex ludo præclarissimus evasit Statius verè entheus, & Musarum œstro perculsus, cujus sil-

Martialis. vas Parnassi laureta dixeris? & Martialis Epigrammatum laudabilis scriptor, si castior; quamvis de Roma Domitiani nihil nisi turpe esset quod scribe-

Iuvenalis ret: & Iuvenalis, non donis Principis, sed inquinatissimis incensus moribus, Satyras scripsit, quæ steterunt exilio: adeò vitium turpe est vel amanti: defle-

deflexit ab Horatio Iuuenalis, & cothurno soccum mutavit.

Nec eloquentia Poesim destituit; in Quintiliano scholastica dumtaxat, à Rostris & Curiâ declamatiunculis ut remis addicta. Laus tamen magna Quintiliani, Quòd Romanis non modò ab innocentia morum, sed etiam styli prolapsis in vitia; perspicax ipse & Ciceronem anteposuit Senecæ, & declamavit, sin minus ausus in morum vitia, in styli peccata. *Quintilianus.*

Et Philosophiæ cultores fuerunt; in quibus Musonius probitate morum doctrinam eximiam illustravit; & Apollonius Thyaneus Philosophiæ decus in speciem, revera probrum & catarma; qui turpissimam artem edoctus à Dæmone, præstigiator insignis, pro Deo habitus, ut haberet Orcus quem Christo opponeret, morte tandem patratis dignâ prodigiis excessit, peremptus à Dæmone. Et Iosephus Vespasiano gratissimus, studiis scriptaque Historiâ Iudæis suis famam camparabat: vir utriusque Minervę; sed ut bello infelix, sic scriptor insincerus, emendationis materiam reliquit posteris. *Apollonius.* *Iosephus.*

Quin & militaris ars sub ignavissimo Principe per Iulium Agriculam inclarvit: qui Britanniâ abs se domitam classe circum vectus, primus Romanorum Insulam reperit ; & Orcades Insulas ignotas hactenus detexit subegitque: veneno postea interceptus per Domitianum, cui alienæ virtutes vitiorũ erant alimenta. Vitam tamen non potuit Tyrannus eripere, quam Taciti generi scriptis adeptus est: adeò quidpiam ferro Imperantium potentius est. *Agricola.*

Anno Chr. 92. Ne cui innoxius Domitianus esset edicto & ferro persequutus est Christianos: in quibus Ioannes Christo ille charissimus, senexque purissimus, è solio ferventis olei illæsus & integer, relegatus in Pathmũ: quâ in solitudine arcanorũ cœlestiũ particeps Apocalypsim scripsit, hoc est, Eccle- *Ioannes Evangelista.*

siæ pugnas & triumphos, in posterorum pro moribus variis spem aut metum. Is sub Nervâ rediens Ephesum, scriptoque ad asserendã divinitatẽ Christi Evangelio; dein sub Trajano, Christi anno & suo 99 postremus & unus Apostolorum siccâ morte functus est. Non Alexandri quidem Hephestion, sed Iesu amicitiâ celebris; cujus Matri suffectus adobti ius, supereminuit omne fastigium, Christi frater, Mariæ filius.

Clemens & Flavia. Eodem anno Flavius Clemens Domitiani patruelis, & in Consulatu collega, objecto Christianismi crimine, occidit: & Flavia Domitilla ejusdem sceleris hoc est laudis conscia relegata. Nam præclarissimis capitibus pro Christo mori omni Imperio fuit antiquius, placuitque Purpura quæ suo imbuta sanguine obsolesceret nunquam.

Domitianus. Tandem post tot cædes, Domitianus à suis, cubiculario & Domitiâ uxore consciis, confoditur in Palatio, anno Imperii 15. Fratricida, suorum peremptor, lues grassans in Curiâ, ne muscarum quidem in solitudine patiens, Credo homines pro muscis habuit, quos nullo delectu passim interemit.

Nerva. Anno Christi 96. Nerva Coccejus jam extremâ ætate apud Sequanos Imperator dictus, cùm à senio & morum indulgentia cuique vel improbo esset obnoxius, nec Aula mutato Principe mutaretur, vidit prudentissimus senex quanta moles esset Imperium, & adoptavit Trajanum, dixitque Cæsarem hoc uno verbo de Orbe terrarum optimè meritus. Vivus prodesse non potuit, profuit mortuus; nam statim post annum vertentem obiit, securus sui, securus Imperii in Trajano.

Trajanus. Trajanus Hispanus Nervæque extraneus Coloniæ Agrippinæ suscepit Imperium Anno Christi 98 tam gratus Senatui bonisque omnibus, ita comitate potentiam mitigans, uno verbo, sic à Domitiano diversus, ut unus Principum nomine Optimi insignitus,

gnitus, nemine præter Christianos affecto injuria, privati temperantiâ, Principisque magnanimitate; vivus nomen suum in Romanorum animis consecraverit.

Anno Christi 101. Plinius Consul celeberrimum illum Panegyricum Trajano absenti in Senatu dixit; immortale tam Consulis quàm Principis monumentum, ut boni Principis sic Oratoris optimi exemplar, ubi dignum argumento ingenium vel suprà ipsum eminuit. Vincebat interea Decebalum Trajanus, non sine sanguine, Istrumque primus conjunxit prodigiosâ lapidum mole; pòst Romam redux Columnam illam excitavit, rebus suis mira arte inscriptam, Colosso parem; variasque condidit Bibliothecas; gnarus opera manuum ruinæ obnoxia, ingeniorum partus æternos. Deinde gloriæ flagrantior à Septentrione in Orientem conversus quærens bella quæ gereret, subegit Armeniam, Parthos Tigri submotos Ctesiphonte spoliavit & Seleuciâ; mari rubro classem immisit, quæ de Indis referret spolia, longeque toto victor Oriente, se Romanum prædicabat Alexandrum; mox ipsius fatum subiturus.

Plinii panegyricus.

Trajanus.

Verum tot præclara crudelitate in Christianos fœdavit; à quibus victus est. Præclari pugiles in hoc certamine triumpharunt; Simeon ætatis anno 120. par tormentis Crucis: Ignatius Antiochenus, bestiarum quibus objectus est cupidior, quàm gloriæ Trajanus: Eustachius Perylli supplicio redditus, Onesimus, aliique: æterna tam boni Principis opprobria: adeò bonum præterquàm à Christo nullum sincerum est.

Christiani sub Trajano.

Nec Trajanus pœnas in Orcum distulit: nam anno Christi 115. Antiochiæ cujus Præsulem occiderat, terræmotu tanto concussus est, ut metu propemodum interierit; servatus tamen ab ignoto quodã per fenestrã Palatii, ut malo vel bono resipiscere disceret:

Antiochiæ terræmotus.

sceret: ruinis vis magna mortalium ex omni gente cum Pedone Consule oppressa est: unde Vrbs una calamitas Orbis. Dicas Antiochiam orbam Ignatio, quasi detracto fulcro in præceps ruisse.

Traiani mors. Et altero post anno Selinunte in Cilicia aquâ intercute & apollexiâ Trajanus obiit: cùm tot ærumnas suas vidisset irritas: nam rebellarunt subactæ Provinciæ, Parthi Regem impositum depulerunt, Iudæi in Palæstina & Cypro ad quadringenta sexaginta hominum millia efferati rabie peremerunt, *Agarenis.* & ipse fulminibus portentisque ab Agarenis quos impetebat repulsus. pœnam ambitioso capiti acerbissimã passus est, cùm nihil ex tot periculis præter unã mortẽ reliquũ vel Reipublicæ vel sibi faceret. Roma cinis delatus, ingenti pompâ triũphavit: hoc est Mors ipsa de Mundi gloria triumphum egit.

Vir tamen militaris, disciplinas promovit, tam scriptoribus quàm Tribunis gratus: cùm per eos gesta per illos traderet posteritati. In iis principes *Plutarchus.* Plutarchus Chæronensis, litteraturæ omnis fundus uberrimus, tam alienis exemplis quã præceptis suis *Dion Prusæus.* morum institutor: Diõ Prusæus sive Chrysostomus Græcæ facundiæ specimen ingens; in Latinis *Plinius.* Plinius Tullii admirator potius quàm æmulator, dignus ipse quem non laudes modò sed æmuleris: *Suetonius.* Suetonius accuratus minimorum scriptor nullo or- *L. Florus* natu: L. Florus styli compendiosa pictura res Romanas illuminans, à brevitate quod difficillimum, *Tacitus.* depulsis tenebris, & omnium instar Cornelius Tacitus, sententiarum pondere succoque sensuum cũmendatissimus, politicæ rei vulgò magister, cùm in eo legas plura quæ fugias, vix quod æmuleris.

Adrianus. Anno Chr. 117. Adrianus ex consobrinâ Trajani genitus, vel ipsius testamento, vel Plotinæ artibus Imperium adiit, ac statim vel Antecessoris invidiâ, vel belli odio, vel ad securitatem, omnes trans Euphratem gentes victas à Trajano suis legibus juribusque

busque reliquit, ut cùm arte bellicâ eminere non posset, pacis præpostero studio emineret. Lustravit provincias Imperii Romani, Præsidum ruinas quà posset sarciens, gnarus esse Principis beneficiis fovere quos regeret, tanto labore, ut ad frugalitatis exemplum incederet pedibus. In Britanniâ murum ad 80. passuū millia erexit: imbecillitatem fassus, cō veteribus militum animi pro muro essent. In Ægypto urbem *A*ntinoē condidit, juvenis Antinoi monimentum an monumentū, ut vitā rependeret quā adolescens ad servandum Principem ultrò profuderat: sed malè rependitur, quod ereptum semel reddi nequit.

In Palæstina gravissimo bello Iudæos contrivit, *Iudæi domiti.* cùm eversa Ierosolyma Æliam Capitulinam adjuncto simulacro Iovis erexisset: rebellantem posteà gentem, duce quodam Barchocabo, cæsis quingentis octoginta eorum millibus, aliisque pluribus fame & igne perditis, vicit tandem: at magnâ suorum jacturâ, cùm hostibus furor & desperatio pro armis forent. Interdictus patriâ Iudæus, quam nec adire vel ad flendum posset, ut & sola miserorum voluptas eriperetur.

Hæc meritò in Palæstina: at immeritò Christiani *Dionysius Areopagita.* toto Orbe vexati, in quibus Dionysius ille Areopagita Galliarū Apostolus, cùm vitā ad 21.. annos produxisset. Athleta nobilis, coronā Martyrio reportavit, suiq; triumphi currus & ferculū, truncatum caput trophæum mortis longius detulit. Feliciùs obiens quam Tyrannus suus Adrianus, qui 22. Imperii *Adrianus.* anno, vitæ 71 acerbissimis confectus doloribus, cū mortem quam antea per Antinoum & præstigias Dæmonum fugerat, ardentissimè quæreret, tandem invenit, fame & inediâ semet perimendo. gnarus in paucis virtutum specie velare vitia, at crudelitate per Iustitiæ Larvam emergente; Doctrinæ famā sic ambiens, ut doctissimū quemque irrideret, plu-

rium

rium more, contendentium eminere unâ aliorum obtrectatione; Magiâ infamis, à qua æger non adeò vitam impetravit, ut nec mortem ipsam.

Ptolomæus & alii. Litteris clari hoc tempore Ptolomæus Alexandrinus, Astronomicæ scientiæ decus & regula; Phlegon libertus Adriani benè de Historia meritus per Olympiadum calculum: *A*rrianus Nicomediensis in *A*lexandri rebus nactus monimentum; A. Gellius è noctibus Atticis lucem quærẽs. Sed & hominum retrimenta Hæretici, Basilides, Carpocras, Marcion, & portentum humani generis Gnosticorum turba: jam Orco novum Tyrannorum genus in Ecclesiam Christi intentante.

Anno Christi 138. *A*driano successit Antoninus Pius, cognomine supra Africanos ipsos præoptando; quod meruit pietate: sive in Adrianum, cujus & mortem quantùm licuit distulit, & mole Adriani in sepulchrum erectâ posterorum vitæ consignavit sive in Senatores, quos sævitiæ Augusti subtraxit: sive potius in Humanum genus: quod amore & beneficiis complexus est universum.

Antoninus Pius Ad annos 23. non tam Imperio præfuit quàm profuit, ab Italiâ nunquam, vix Româ profectus, adeo contrariam *A*driano vitam inibat, seditiones & barbaros autoritate virtutum non armis compescens. Sanè hoc virtutum clypeo non paucos repulit quippe Pharasmanes Iberiæ Rex quæ absenti negaverat, præsenti concessit: Vologeses Parthus occupatam Armeniam lectis Augusti litteris pudori impar dimisit; Indique & Hircani hoc est ipsa barbaries non alium arbitrum controversiarum legerunt: adeò pax potentior bello, ubi summa auctoritas in virtute summâ innititur. Febri Antoninus obiit, ætatis anno 70. verè Civicà dignus, nisi Deorum studiosior passus esset Christianos plecti: in quibus Romani Præsules Telesphorus & Hyginus suo sanguine Ecclesiam constabilierunt.

In lit-

In literatis Galenus Pergamenus, Medicinæ ab Hippocrate alterum numen; Maximus Tyrius è Schola Platonis Rhetor philosophus; Ælianus hominum & animalium complexus singula; Iustinus Trogi Pompeii Historiarum venenum suave, quas in epitomem contractas perdidit universas: Diogenes Laertius, Philosophiæ non dogmata scribens, sed exempla; & Sextus Chæronensis Plutarcho avunculo doctrina suppar non felicitate, nullo monumento præter inanem famam superstite; aliique quorum corpora & ingenia alebat unius Principis amor & liberalitas. *Galenus & alii* *Iustinus*

Anno Christi 161. M. Aurelius Antoninus Philosophus, & L. Verus adoptati olim à Pio susceperunt Imperium, gesseruntque concordi animo, quamvis diversissimis moribus. Aurelius Faustina Pii filia in uxorem ducta, Stoicam Philosophiam non secta modò sed vita professus, verè Philosophi nomen integritate morum implevit. At Verus Ælii filius, jam ab Adriano ad Imperium destinati, luxu & libidine diffluens, mancipium erat voluptatis; ut in uno Palatio virtus & vitium hospitarentur. Tamen in rebus publicis accommodavit se Verus Aurelio, statimque turbante Vologese missus ad Parthicum bellum, ut Martis periculis purgaret Venerem. Sed consilium Aurelii fefellit eventus; bellum per Cassium Legatum quinquennio gestum prosperè quidem; cum Parthus submotus Armenia, captisque ad Tigrim regiis urbibus, ad petendam pacem adactus sit; sed Lucii nulla emendatione. qui in Syria terrarum voluptuosissima considens, palam obiens quæ Romæ clanculum, rediit inde libidinibus corruptior, tenaciorque consuetudinis pravæ; adeò Animus mutatione cœli non curatur. *M. Aurelius.* *L. Verus*

Parthico Marcomannicum bellum successit, magnis copiis apparatum, majoribusque periculis ge- *Marcomannicũ bellum*

ſtum. Nam à Pannonia dum in Vrbem Lucius redit, correptus apoplexia, nono Imperii anno, voluptates cum vita concluſit: & ipſe Aurelius dum Marcomannis victis pugnat in Quados, ab iis intercluſus, ſiti & calore cum exercitu periturus, ultimam naufragii tabulam apprehendens, Legionem Chriſtianam quæ militabat in caſtris appellare paſſus eſt Deum ſuum Nec fruſtra; cum repente cœlum diffluens imbribus & corruſcans fulminibus. iis perculſos Barbaros diſſiparet, illis Romanos potos reficeret; qua ſi Deus mare Rubrum renovarit Nubibus, quæ ſervarent ſuos, perderent hoſtes. Legio dicta Fulminatrix, non tam Quados quam infirmam Deorum colluviem fulminavit,

Chriſtiani vexati

Malè tamen Aurelius de Chriſtianis meritus, quos antè inſequebatur ſæviſſimè; in quibus Pius, Anicetus, & Soter Romani Pontifices; Iuſtinus ex Philoſopho Chriſti aſſertor, geminaq; Apologia clarus; Polycarpus Smirnenſis Præſul, flammis illibatus, quas & fuſo reſtinxit ſanguine; ſeptemq; nati Felicitatis, partu fecũdiſſimo enixæ cœlo quos ferrum necabat. Recruduitque poſt Marcomannicum bellum ſævitia; Philoſophis, penes quos Aurelius, Chriſtianas virtutes quibus ſuæ larvam deponerẽt inſectantibus, Tunc clara Lugdunum cœlò Aulicos peperit in pluribus, Photinum Præſulem ſenectutis ornatum, & Blandinam in ancillæ corpore regio animo, ea tolerantem quæ Romanam fortitudinem vincerent; Deo per ſervam & feminam vires & ſplendorem tanti Imperii triumphante.

Calamitates publicæ.

Nec orbi Chriſtianos mactanti pœnæ defuerunt; nam præter bella quibus attritus eſt, terræmotus quibus eſt concuſſus, famem qua oppreſſus, inundationes amnium quibus merſus; tam atrox peſtis graſſata eſt, Babylone in reliquas terras propagata, ut facilè Deum plectentem agnoſcas. Sed & Principi foris nulla ſecuritas, quem Marcomannico bello

expeditum

expeditum evocavit Oriens rebellante Cassio; & ab ipso victo pugnantem in Sarmatia mors excepit, tā infelicem domi quàm foris, quippe qui conjugis projectam impudicitiam Socratico animo tolerasset, Commodumque ab ea natum, vivam matris effigiem, eò prolapsum sceleris nosset, ut Patri per Medicos mortem offerret; quam oblatam, vel à Medicis, quorū erat repellere, vel à filio cui vitam dederat tam æquo excepit animo, quasi à necessitate sola immissam; anno Imperii 19. vitæ 58. vitium etiam quam ævi validior. Vir integritate morum, præter superstitionem, nulli secundus, suis ipse Philosophis Sanctior, Romanis tamen infelicissimus ob assiduas calamitates Mox in Constantino spectabit Orbis, quantū intersit Philosophum inter & Christianum & aliunde quàm ab inani sapientia felicitatem regni arcessendam.

Famà tunc illustres Hermogenes Rhetor. Herodes Atticus, & Athenæus; priorum nomen, hujus etiam scripta veritate omni condita, doctis celebrātur; Philostratus Lemnius, eruditus Sophista, Apollonii gestis, hoc est mendaciis & fuco celebris; Apulejus Afer, Philosophico pallio Magiam obvelans, impuritatem mentis salebroso stylo aperuit, Et circa hæc tempora Lucianus, qui ex Christiano Atheus, tam benè falsorum Numinum, quàm malè veri derisor, præclarissimum ingenium scommatis & satyris maledicentissimus hominum contaminavit. *Athenæus. Philostratus. Apuleius Lucianus*

Anno Christi 180. Commodus Aurelii filius, vel ut plures volunt gladiatoris, Caligulam & Neronem Imperator dictus, excitavit. Publicarum rerum cura in Perennem ac deinceps in Cleandrum rejecta, quasi graviore humeris suis Sarcina, cum exoletis & meretricibus in Palatio, cum gladiatoribus & bestiariis in arena, omni turpitudine dehonestatus, crudelissimus etiam in clarissimos quosque Senatorum, Herculis Personam induens, *Commodus.*

pluresque

pluresque clava mactans, Patris virtutes spurcissimis vitiis expunxit: adeò difficilius est filium probum gignere, quam eligere; felicibus ab usque Trajano adoptionibus, infelicissima in Marco sobole. Hæc pestis grassata est annos propemodum 14. donec ab Narcisso Athleta in palæstra extincta est; cum jam sororem, affines, & voluptatum usu charissimos peremisset: nam apud hæc monstra, nec naturæ nec scelerum affinitas tuta est.

Pertinax. Anno Christi 193. iam ad casum prolabens Imperium, in plura divisum capita, vix uno nixum est. A nece Commodi Helvius Pertinax è Grammatico miles, è milite ad Præfecturam Vrbis evectus, à Senatu jam sexagenarius Imperator dictus est. Sed statim post mensem alterum à Prætorianis antiquos Principis mores minus ferentibus, novo facinore interemptus est: dignus ævo meliore, cui Romanæ virtutes placerent.

Did. Iulianus. Inde milites vænale Imperium Didio Iuliano togæ quam sagi artibus clariori commercio turpi addixerunt. Sed faciliùs capessitur imperium quam tenetur? aversante eam indignum Principem populo, multisque cædibus in foro patratis, cùm jam Severus adventaret, nec retinere Iulianus purpuram posset, nec vellet deponere; à Senatu capitis damnatus, eo truncatus est, secundo mense quo imperaverat: Nundinator infelix; qui mercem emerat, qua periret.

Severus. Nec ideò in uno quievit Imperium, quod Severus in Illyrico, Albinus in Britannia, Niger in Syria pariebantur; non diu tamen, cùm Severi celeritas Romam occuparet, fraus Albinum vinceret, aperta vis Nigrum. Quippe is Iuliano perempto jam Romæ dominus; ne contra geminos pugnaret, more gladiatorum dividens: Albinum Cæsarem dicit: Nigrum hostem. variisq; prælijs fractum, tametsi fortissimum, tandem capit, necatque. Byzantium

tium appendix victoriæ, quæ obsessa triennio & expugnata, in vicem abiit: pòst humanarum rerum ludibrio caput futura Orbis, quo expungebatur. Inde Severus consortis impatiens in Albinum vertit, & ad Lugdunum Nigri fortitudine pugnantem & fato captum occidit; Lugdunum florentissima Colonia vastata igne & cædibus; adeò miserum stetisse à victi partibus.

Tum iterum petitus Oriens; Parthisque fractis, ob Christianum militem coronam in donativo recusantem, ut rerum ingentium parva exordia, a cerbissima in Christianum nomen crudelitate sævitum? inter plures Irenæus Lugdunum missus a Polycarpo, tam virtutum dives quam doctrinæ, vitam sub gladio fortissimè posuit. Sævitiæ causa Plautianus, Afer ortu & crudelitate, Socer Bassiani, & Imperator Imperatoris, opum supra cupiditatem plenus: at mox Deo vindice abs genere suo interfectus est? obstupescente Imperio tam repente Nihil qui erat Omnia. *Christiani passi.* *Irenæus.*

Obiit Severus Imperii anno 18. quem cruore maceratum dicas, tantùm effudit: agebat in Britannica expeditione, ubi animi mœrore contabuit, ob natorum hostile dissidium, securum tamen reliquit Imperium, cujus limites tuerentur legiones duæ supra triginta. Sed Christiana Religio in Sarmentitiis & Semiaxiis tutior, quæ cladibus suis ferax, de ipso Imperio triumphabit. *Severus*

Sub severo, Clemens Alexandrinus, summæ & Christianæ eruditionis, miris Stromatibus litteratum orbē vestiebat, Tertul. animo, ingenio, stiloque Afer & igneus, nimiæ austeritatis, qua præceps raptus in Montani hæresim lapsus est, an resipuerit incertum, ne summa ingenia vanitas efferat, quibus casus sæpe in censu est. Melius desiit Minutius Felix ex insigni causidico Christi assertor. Tunc & Papinianus Iurisconsultorum scientissimus, Alexander *Clemens Alexandrinus*

lexander Aphrodiseus qui primus Aristoteli lucem impertiit, aliique in ea temporum acerbitate, quasi nives sub Ætnæ incendiis viguerunt.

Caracalla. Anno Christi 211 Antonius Bassianus, Caracalla dictus à vestis genere, cum Geta fratre Imperio potitur; at statim solus, interempto fratre in matris gremio, ipsaque postmodum in uxorem ducta; adeò proclivis in extrema scelera casus est. Nihil patris præter crudelitatem imitatus, viginti mortalium millia qui fratri faverant interemit; in quibus Papinianus oraculum Themidis, cùm excusare fratricidium nollet, de medio raptus illud auxit. Regibus passim & fidem fregit & gulam, ac Parthicæ laureæ cupidus in Artabanum nuptiarum specie deceptum movit; sed trãsito Euphrate, astu Macrini Præfecti Prætorio, à milite cæsus est; anno ætatis 29. suos inter milites, quibus sibi ut licerent omnia, donabat omnia; ita scelus sceleri semper intutum est.

Macrinus Id anno Christi 217. quo Opilius Macrinus, gente Maurus, ad Imperium gerendum sponte coactus est, filiumque Diadumenum Antoninum dixit & Cæsarem. Sed quis credat virum militarem à mulierculis pulsum Imperio? Mæsa Iuliæ à Macrino peremptæ soror, cui filiæ erant Semiamira & Mammæa milites auro expugnat, & Bassianum Varium vix adolescentulum, Semiamiræ filium, & ut volebat credi Caracallæ, Antonium dictum Imperatorem appellat. Macrinus à militibus proditus, ac pugna victus, cæsus est cum filio, nihil ex paterna claritate præter immeritam mortem auferente.

Heliogabalus. Ita Heliogabalus à Sacerdotio solis sic dictus 15. inens annum, ingenti Romanæ Reipublicæ probro, non auro modò, sed per feminam Barbaram imperat: Ipse ultimum humanitatis portentum, tribus annis per infamia quæq; volutatus, prostibulo quovis corruptior, ne Assyriæ Sardanapulum Roma obiiceret: tandem per milites cõfossus, in spurcissimũ locum

locum projectus est, inquinamentum Naturæ; si-
mulque Mater flagitiosissima mulier; digna enim
verò quæ id monstri pareret.

Vigebat tunc maximè Origenes Alexandrinus, *Origenes.*
sublimis ingenii sed ancipitis; qui suorum tempo-
rum stupor, posteriorum error in pluribus; cupidis-
simus Martyrii adolescens, quod senex horruit; no-
tior peccans quàm pœnitens novus Salomon, præter
suæ salutis ambiguum; docuit summa ingenia mag-
nis esse navigiis paria, quæ merguntur facilius quòd
magna sunt, nisi gubernaculo pareant.

Anno Christi 222. Alexander Mammææ filius He- *Alexander.*
liogabali consobrinus & ab eo adoptatus, nova rerũ
formâ gessit Imperium. In palatio justus, in castris
severus, in pugna fortis, prioris monstri delevit in-
famiam; ut nullus Principum ad Naturæ leges magis
accesserit. Togæ officia sic moderatus est; ut per Ul-
pianum aliosque Iurisconsultos legum justitia; per
se, Iudicum emineret; bonorum delectu, malorum-
que pœna. Et idem in castris non milites ducens sed
Quirites revocatâ veteri disciplina, victis in Orien-
te Persis, Afris in Mauritania, cùm se ad Germanicũ
bellum converteret, ut orbem totum per partes vin-
ceret, à Germanis militibus unà cum Matre ad Mo-
guntiam interfectus est? vitæ anno 29. verè dignus
Alexãdri victoriis, si tam spargere didicisset quàm
legere; sed mater avaritiæ propior filium perdidit.
Quid enim militi, à quo exigis omnia, nihil donas?

Circa hæc tempora defecit in Artabano Arsaci- *Persicum*
darum ultimo Parthicum regnum, quod 400. annos *regnum.*
perstiterat, magno Romanorum non terrore modò
sed dãno. Iterumq; Persicum instauratum Artaxer-
xe Rege; quod Parthorum succedens odiis, Græcos
& Italos malè multabit: Deo quasi familias luden-
te Imperia, & in sepulchris veterum novam susci-
tante.

Tunc Dio Cassius Principi charus & fastis insertus, *Dio Cassius.*
inau-

inauguravit litteras trabea, Romanæ Græcus scriptor historiæ perquam accuratus; quam tamē negligentia temporum perdidit, dum studiosa brevitatis in Xiphilino, ignorantiam fovet, & umbram amans corpus amittit. Tunc & mira præstabat Gregorius ille Thaumaturgus, Neocæ-sareæ in Ponto Episcopus? cujus inter prodigia summum illud, quod suos cives Ethnicos mutarit in Christianos? nisi minus sit in animos hominum liberos, quam in rupes & maria dominari.

Gregorius Thaumaturgus.

Maximinus.

Anno Christi 235. Maximinus Thrax, Cyclops & Busiris dictus ob immanitatem, omnium primus sine decreto Senatus, autoritate militari purpuram induit. Ac statim direptis Germanis, in Sarmatas movit; at cum Romanum sanguinem passim effunderet, odio omnium in se collecto, æmulum sensit, quantumvis imparem. Quippe in Africa Gordianus Senior octogenarius cum filio ad Imperium invitus evehitur, sed fortuna quem promoverat destituente, filio à Mauris interfecto, ipse tanti ævi vitam abrupit laqueo, eò solum Imperator, ne sua morte decederet. At Senatus Gordiani fautor, vel Maximino vel omnibus pereundum censens, propositi constans, Pupienum & Balbinum dicit Imperatores, hunc nobilitate clarum, illum virtute, quibus Gordianus puer maioris è filia nepos adjungitur, ut in trium Principum autoritate, nobilitate & fortitudine, conflaretur quodammodo unus è singulis. Inde Maximinus omisso bello Sarmatico, quasi furens bellua properat Romam, futurus materia cædis non causa; cum enim in via obsedisset Aquilejam, militesque sæpius repulsos haberet crudeliter, ab iis cum filio non minoris superbiæ iuvene interemptus est, vir regno indignus, quod sola immanitate teneri posse affirmabat.

Gordianus Senior

Pupienus & Balbinus.

Nec ideò Balbino & Pupieno firmum imperium, nam cùm primùm ob dissimilitudinem morum discordia,

cordia, dein contemptus mutuus, postremò militum odium Senatorios Principes indignantium exortum esset; data occasio Prætorianis interficiendi primum Pupieni, deinde & Balbini superstite uno Gordiano militibus grato. Ita autoribus sua placent, aliena displicent.

Gordianus annorum Sexdecim adolescens, sui spem eximiam excitavit statim, non implevit; Misitheum doctissimum virum delegit socerum; cujus consiliis regeretur, ac ipsius ductu Persas imminẽtes Italiæ trans Tigrim repulit præclara victoria. Vltra perrecturus; nisi extincto Philippi fraude Misitheo, ipse pòst ejusdem Philippi artibus spretus à milite, primùm parte multatus Imperii, dein toto, pòst vita, juventutem egregiam calamitoso fato clausisset. *Gordianus Iunior.*

Circa hæc tempora Gothorum nomen primum Romanis innotuit; mox origo tantarum cladium, nobilissimiq; ruina Imperii. Ij incolebant regionẽ Scythiæ Europææ, Tanaim inter & Pontum Euxinum, non longè à Danubio versus Occidentem; quam Getis adscribunt Geographi: unde postmodùm instar Oceani fractis aggeribus Europã obruẽt. *Gothi.*

Anno Christi 244, Philippus Arabs, in præmium perempti Gordiani, quæ calamitas temporum erat, potitur Imperio: quo ad seculares Ludos instituendos magna belluarum ostentatione abusus; sexto potestatis anno, Decium Legatũ in rebelles Pannonios mittens, mucronem intendit quo peteretur; nam Decius à rebellibus dictus Imperator, arma in eum convertens, victum acie cædit: filius duodennis, tanta austeritate ut nunquam riserit, Romæ perimitur. Dicas fortunæ rotam Romanum Imperiũ; vel Augustos ipsos victimas esse, ornatas tantum ut ferirẽtur. An Christũ Philippi noverint, certò nihil cõstat; sanè nihil admodũ in eorũ moribus Christũ sapit; & hanc dotẽ placet illibatã esse Constantino. *Philippus.*

Plotinus Plotinus celebris Platonicus, & auditor Originis, Romæ tunc docebat, ingenti mortalium plausu. At longè melius Cyprian, Carthagine, eloquētia prius clarissimus, vera Christi doctrina suos imbuebat.

Decius. Anno Christi 250. Decius è Pannonia ortus nihil prius habuit quam sævire in Christianos dira laniena, qua præclarissimi quiq; sublati. Sed statim à Gothis in quos pugnabat oppressus, filio in conspectu perempto, vivus voragine haustus, nec cadaver ad sepulchrum dedit; instar fulminis tam citò evanescentis quàm percellentis.

Paulus. Eremita. At ex immanitate natum posteritati miseriarum Asylum; cùm Paulus Ægyptius adolescens fuga saluti consulens, in solitudines invias penetravit, captusq; nova tranquillitate, primus omnium vitam Eremiticam exemplo instituit; tanto deinceps studio propagandam, ut in solitudine futura sit Civitas; cujus tamen incolæ soli essent, & in frequentia singuli Pauli.

Novatianus. Eo & tempore Christi Ecclesia passa primum Schisma; dum in Cornelium legitimum Romæ Pontificem, Novatus Afer, qui jam contra Cyprianum in Africa schisma conflaverat, curat Novatianum creari Pseudopontificem; jam inde ambitu in res sacras irrepente. Sed mox detumescente procella Petri navis in anchoris stabit; cœli quippe machina corruet, inconcussa stante Ecclesia.

Gallus & Volusianus. Decio perempto Vibius Gallus cum Volusiano filio, pace cum Gothis inita, summum rerum conscendit apicem; à quo altero anno dejectus per Æmilium Æmilianum Pannoniæ Præfectum, cum undique Barbari in Romanum Imperium invehe-

Æmilianus. rentur. Nec ideò Æmiliano Mauro genere fastigium securus fuit; repente enim à militibus. Valeriani mores & nobilitatem suspicientibus cæsus est; quasi Parcarum forceps Imperium esset; aut Purpura foret stola Libitinæ.

Anno Christi 253. Aurelius Valerianus, antea Censor, ex illustri familia, cujus vita pro morum censura fuerat, quasi communi Orbis suffragio Imperio admotus est, primò quidem sibi constans, & prioris innocentiæ tenax; sed mox à Mago corruptus, & à Macriano Præfecto incensus, Christianos omni tormentorum genere excruciavit. Inter quæ Cyprianus ille Christi Rhetor, eximiè truncato capite peroravit, & Romæ Laurẽtius igne in craticula tostus. Porsennæ dexterã toto corpore repræsẽtavit. *Valerianus.*

Sed simul lues & gravissima bella orbi incubuere, Barbaris undique Romanos milites revellentibus. Gallieno Valeriani filio Occidens traditus; ipse Orientem ad comprimendum Saporem petit; infœlicissimo & meritissimo exitu: nam post varias clades illatas à Scythis vastantibus Asiam, ab ipso Macrino crudelitatis face Sapori proditus, diu extremæ calamitatis quò pertingat humanitas exemplum fuit. Incurvatus præbebat humeros inscendenti equum Sapori, in cavea ferrea belluæ instar circumlatus; verè quadrupes dum se incurvabat; & Fortunæ mõstrum, ex Imperatore Suppedaneum, & assertor Numinis, merita pœna docente populos. Nec mori honestius aut facilius licuit; detracta cute fœde laniatus, toto corpore animam egit, hominisq; formam adhuc vivus perdidit, cujus usu diu caruerat.

At statim, ad extremam Romæ infamiam. Præfecti passim se Augustos dicunt, & Imperium velut hostile spolium partiuntur, ea audacia ut exiguo tempore præter Gallienum, triginta Cæsares vel Tyrãnos Romanus orbis sit passus. Sed vel duorum Regnum impatiens, quomodo tot ferret. Passim ergo mutuis attriti cladibus, sibi invicem fuere exitio, dejecti parte dum totum ambiunt. *Tyranni 30.*

Vnus tamen memoria dignus Odenatus Palmyrenorum Princeps, qui se ultrò Persis objiciens eos repulsos ingentibus victoriis fudit, perfecitque ne *Odenatus*

Barbarorum spolium Roma esset. Sed ut ætatem cædium & turbarum dicas, Odenatus cum Herode filio Mæonii consobrini dolo perimitur; itidemque Mæonius à militibus postmodum cæditur: obruebatque Orientem Persa; nisi Zenobia Openati uxor, supra virilem animum femina, pro filiis impuberibus suscepto imperio, ea in Persas Scythas Arabes & Armenos patrasset, ipsumq; in Gallienũ, quæ tot viris pudori essent; ita tamẽ ut militaris mulier & pudica foret, nec in sexu alieno suum negligeret.

Zenobia

Franci.

Tunc primùm Franci, gens bello fortis; orbi innotuere, quique à Gallis, sive à Scythis ad Tanaim orti, è Germania prorumpentes in Galliam, totam ad Pyrenæos diripuerunt, sedibus in Batavia positis, è qua vix tandem à Cõstantino Constantini patre sunt pulsi; mox ponendo in ævum imperio præludentes.

Gallienus

Gallienus interim inter socordiam & fortitudinem medius, imò utriusque vicissim particeps, vel luxu Romæ diffluebat, vel in castris æmulos impetebat, direptumque Imperium solus annos octo obtinuit; donec ob litteras ab Aureolo Mediolani obsesso fictas, à suis Ducibus in obsidione peremptus est; vir nullius frugis, nisi quod Christianis pepercerit; quem non puduit haberi Principem orbis, dum Pater postremus omnium mortalium esset.

Claudius 2.

Claudius Dalmata Gallieno succedit, vir revera dignus Imperio; quod tutatus est cæsis Gothorum trecentis millibus, navibusq; mersis bis mille; gens enim populosa undecumq; in paratam prædam involarat. Altero anno Claudius periit morbo; Deo intercipiente lanienam in Christianos jam expeditam. Traditæ Quintilio fratri habenæ, quas uno mense non tenuit, cæsus à militibus, verum & fortem Principem extimescentibus.

Porphyrius.

Tot inter turbas quis locus litteris? Infecunda igitur ætas doctis viris; nec eos inter ãnumerãdus Porphyrios, qui gente Iudæus, religione Christianus,

mox

Mox Apostata & impietatis Antesignanus, ea evomuit quæ Orcũ sapiant; ingeniosus tantũ ut noceret & Philosophiã quasi cote atrocissimã bilẽ exacuens

Anno Christi 270. Aurelianus Sirmiensis, fortitudine militari clarissimus, qui bello Sarmatico uno die hostes 48. pluribus diebus ultra 950. interfecerat, rebus perditissimis reparato roccurrit. Ac primùm in Italia Marcomannos Romæ imminentes, semel victus, pòst tertiùm victor, ingentibus præliis fudit & prostravit. Dein ad Orientem versus, victis in itinere Barbaris, Zenobiam difficillima expeditione, bis victam recepta Ægypto & tota Asia egit in vincula. Tandẽ in Galliam quasi ad Triarios movẽs, quæ obtinebatur à Tetrico, exercitũ à Duce derelictum fudit, promotoque ad veteres fines Imperio, Romam ad meritissimum triumphũ rediit. Mirum quod superfuit Tetricus, obiitque Corrector Lucaniæ, qui diu Augustus vixerat. *Aurelianus.* *Tetricus*

Nam de Zenobia prodigium est, feminam, hoc est tam ambitionis quàm vindictæ immodicam, solio detractam se triumpho servasse, quasi alienæ gloriæ appendicem; & victricem illam animã, orbis capacem, tam citò transeuntem ad feminam, tam fortiter pati posse quàm agere; eademq; manu & mente tractare colũ qua gladium: Nempe à Christi legibus veram hauserit fortitudinem virilis mulier. Sanè Captiva nobilis Aureliano felicior, qui tam multis hostibus victis, cùm in crudelitatẽ propensior se ipse non vinceret, Mnesthei Notarii sui fraude, à militibus tot palmarum sociis interfectus est. Deo vindictam Christiani sanguinis exigente, quem gravi persecutione contra fas omne effuderat. *Zenobia* *Aurelianus.*

Sexto pòst mense vacanti Imperio à Senatu Tacitus datus est, & eidem tertio mense ereptus, improborum militum metuentium pœnam factione. Frugalissimus ac tẽperantissimus Princeps præstare in aliis mores suos nõ potuit, sublatus est ne diu peccãtes *Tacitus*

tes exemplo argueret. Florianus eius frater arripuit Purpuram, qua secundo mense exutus à Probo, dominationis umbram cum morte mutavit.

Probus. Anno Christi 276. Probus augurio nominis lectus à milite, tam probum quam fortem se gessit, expulsis Germanis seu Francis è Gallia: & in Ægypto Saturninum profligavit; quem invitus necari passus est; Iterumq; revocatus in Galliam, Bonosum, quem Britannia Cæsarem fecerat, chariorem Baccho quàm Marti, victum acie in suspendium adegit, ancipiti bello & supra spem periculoso; adeò vel Amphoras armat imperiũ. Anno sexto Probus, pace parta, cũ frequenti opere exerceret milites, ab iis tristi tẽporum illorum fato in solo suo perimitur; nempe difficilius moderari pacem quàm bellum.

Manes. Hoc tempore Manes è Perside in totum orbem turpissimas ineptias propagavit, Paracletum se fingens; unde nati Manichæi, Orci Satellites, implicãtes multos erroribus. In Africa prædationis arcem posuerunt. Ipse mox Manes iusto supplicio, ob Regem lusum vanis promissis, in Perside cute spoliatus, qui se Deum finxerat, infra hominem periit.

Carus. Anno Christi 282. Carus sumit Purpuram, quam cum filiis Numeriano & Carino participat: & ad bellum Persicum mox accinctus, ducto Numeriano, eloquentissimo & eximiæ spei adolescente; cùm per occupatã Mesopotamiam Ctesiphontem usq; progressus esset, ingenti orta tempestate, æger in lectulo, coruscante fulmine periit? unus plurium Imperatorũ qui militari ferro nõ periret. Numerianus ex dolore paternæ calamitatis oculis læsis cũ in lectica ferretur, perimitur ab Apro socero, à Diocletiano statim perimendo. Carinus in Occidente à Patre relictus, ab eo degener, dispar q; germano, omni libidine inquinatus, cũ validius quã pro turpitudine Diocletia. obsisteret, à suis Præfectis victor in prælio libidinẽ viri detestantibus interfectus est. Ita impuritas

puritas

puritas si quando fortis est, nunquam felix.
Annò Christi 284. Valerius Diocletianus Dalmata, *Diocletianus.*
Apro occiso suscepit Imperium, gessitque annis 20.
bella bellis serens, triumphosq; triumphis conne-
ctens. Nova prorsus politica pluribus & extraneis
communicavit summam potestatem; quodque mi-
rabilius, plures inter consortes suo unus nutu ad-
ministravit Rempublicam, ita regno natus ut reg-
naret & inter Augustos. Primum adscivit Imperio *Maximianus Constantius.*
Maximianum; agrestem quidem & Semibarbarum,
sed amicitia fidum, bonumque militia; tum deinde
Constantium Chlotum, & Galerium Maximinum *Galerius*
Armentarium dictum; illum quidem Claudii nepo-
tem ex filia, innocentia morum insignem; hunc Da-
cum è parentibus agrariis, pastorem olim armento-
rum, at bello fortem pulchrumque corpore: uxores
datæ, Constantio Maximiani privigna, Galerio Va-
leria Diocletiani filia; partitioque facta Imperii, ut
suam quisque partem tueretur. Per eos repulsi ab
Romano solo feliciter Barbari; perduelles oppressi,
ac pace ubicumque parta, legibus bonis damna sar-
ta bellorum. Præcipua triumphi causa Narseus Per-
sarum Rex, qui à Galerio ignominiam cladis rep-
rante fusus & victus, liberis conjugibus & tribus ul-
tra Tigrim Provinciis spoliatus, Diocletiano Gale-
rium inhibenti regnum precarium debuit.

Sed in iis triumphis nova bella, cladesq; novæ ex- *Christiani passi.*
oriuntur Cœlum inter & Tartarum: hujus legatus
Diocletianus qui viperiano in Christianos infensus
odio, constituit illos excisos radicitus natura re-
rum semel expungere. Præluserat ante in Aulicis &
militibus Sebastiano Tribuno nobilissimo gemina
morte interempto: Thebæaq; legione una cum Tri
buno Mauritio per Maximianũ deleta penitus: (dig-
ni milites quorũ nomina scribãtur in fastis, ita pro
vera patria quæ cœlum est fuderunt sanguinẽ) Ta-
dem acerbissime exurgens in singulos, edictorum

vi, ministrorum strenuitate, & tormentorum atroci ate, nihil intentatum omisit, quo Christianum nomen exscinderet. Quis non horreat in una Ægypto 144 millia mortalium cæsa, 700. millia in exilium acta; præter Africam totamque Europam in carnificinam versas; ut totum Orcum dicas in orbem effusum, ubi nemo nisi tortus vel tortor sit. Triumphavit tamen iis cladibus Christi Ecclesia, & scoria per ignem purgata longè illustrior, damnis suis ferax, miseriis felix, ruinis erecta, jacturis dives, rediviva in morte, mortalium victrix & Dæmonũ, semente fecit effuso sanguine, profligatura statim Imperium, & Orbẽ totũ missura sub iugum.

Diocletianus Interim Jovius ille Diocletianus, superbissimus Principum, Dominus si superis placet ac Deus; ille veste serica auro distincta, gemmas etiam vestigiis calcans, ab mortalium victus quisquiliis, præ furore abdicavit Imperium, Salonasque in patriam secedens, culturæ olerum se addixit; coegitque Maximianum eodem die Mediolani purpuram ponere, quo ipse Nicomediæ se fastigio rerum demittebat. Novo prorsus exemplo, rarissimosq; æmulos nacto; nisi laudem deterat causa; dignumq; sit minima quod indignatio & furor peperit.

Constantius. Ita Constantio & Galerio relictus orbis divisusque, sed se Alpibus continens moderatione sũma Constantius; biennio post vitam charissimam omnibus clausit; pauper si Principẽ spectas; imò dives, qui veras opes in amore subditorũ positas nosset. Galerius cum augeretur moles regiminis, Severum per Italiam, & Maximinum sororis filium per Orientem, Cæsares dixit. At Maxentius Maximiani filius ex concubina, Romæ à Prætorianis nuncupatus

Maxentius Augustus, Severũ quẽ Galerius in ipsũ miserat, desertũ à militibus, & Ravenna evocatum perimit; tã citò nullũ quã Cæsarẽ. Vnde Maximiano spes resumẽdi Imperii, quod parũ ex animo deposuerat; sed à Max-

à Maxentio repulsus, & in Galliam profugus; reus insidiarum in Constantinum, Massiliæ cervicibus laqueo fractis, impietatis perpetuæ & ambitionis præposteræ pœnas luit. Porrò Galerius Severo destitutus, Licinium laborum impigrum bellique strenuum Cæsarem facit: ipse Romam contendit, Maxentio imminens. Sed brevi post tempore phtiriasi correptus, quà dolorum impatientiâ, quà serâ & inutili pœnitentiâ, mortem implorans & deprecans; impurissimam animam egit; Christianorum acerbissimus tortor; quorum urbem integram in Phrygia internecione deleverat, quasi sævire in singulos clementiæ foret; idem atrocitate morum terribilis; verè Armentarius, & quasi regeret tauros non homines, stoliditate forti conspicuus. *Galerius.*

CAPUT II.

A Constantino Magno ad Odoacrum.

ANNO Christi 306. Novo miraculo à Septentrione dies illuxit: nimirum Constantinus Constantii ex Helena priore conjuge filius, Patri succedens; post insidias à Galerio positas divino præsidio elusas non semel, Imperio & Orbi exoptatissimus, utriusque Tyrannos oppressit. *Constantinus Magnus.*

A Maxentio factum initium, qui diutius Româ omni libidine & immanitate fœdatâ, succinctus 160. millibus peditum, à Constantino sexto Imperii anno ad pontem Milvium est victus, & in profundum mersus limo voratus est, nullâ re strenuus præter libidinem, alieni cruoris prodigus, parcus sui, fœdissimam animam luto tradidit. Maximinus nepos datus, est Licinio profligandus, pernicies propemodum ultima nominis Christiani, & dirum exitium, si vires animum adæquassent. Hic à Li- *Maxentius.* *Maximinus 2.*

cinio in Illyrico in fugam actus, & in Cilicia Tharsi inclusus, alteram obsidionem à morbo passus est, tam truculento & fœdo, ut cadaver spirans, morte sæpius appellatâ, à pœnis vitæ ad æternam mortem transierit. Is est cui Catharina Virgo Alexandrina martyrium debet, vera Christianorum Minerva, Divinâ sapientia humana fulciens, & armato patientiâ corpore quasi novâ Ægide furorem profligans.

Catharina.

Licinius.

Licinius unus supererat, Constantino jam affinis, cujus sororem Constantiam uxorem duxerat; vir agrestis, litteris, ac probitati morum perinfensus, qui præter ferrum & militiam cætera omnia infra virum duceret. Is cùm Christianos acerbè vexaret, à Constantino, ipsorum fautore prælio victus datusque uxoris precibus, cùm iterũ in priora mala revolveretur, adeò difficile est ex animo resipiscere, iterumque victus esset, jam terriũ res novas moliens Thessalanicæ peremptus est; ubi enim pestis invaluit, excidenda est non curanda. Ita Respublica ad Constantinum unum devoluta, ingenti mortalium bono, ut impietatem orbi pepererat, veram in posterum religionem tradet; tantum in Principe in utramque partem momenti est.

Crux visa.

Nempe Constantino parum fuit liberasse Tyrannis Imperium, nisi & orbẽ servitute dæmonum manciparet. A Cruce abjectissimo illo patibulo prima victoria; visa est splendens, solaribus radiis non extincta, pridie pugnæ in Maxentium, polliceri victoriam litteris aureis, & statim pro signo pilis imposita, pollicita præstitit, futura victoriarum in posterum prærogativa. Inde Constantinus per beneficium ad beneficii fontem progrediens, Christum Deum fassus, sacris undis ablutus, primus vero Deo inauguravit Imperium, admissus à Silvestro Romano Pontifice in ovium gregem, cujus Lupos sustulerat. Et ipsius Pontificis, ductu fundatæ Romæ Ec-

Roma Christiana.

clesiæ, Lateranensis, & Apostolorum Petri & Pauli; cui deinceps decedet Capitolinum illud fastigiũ Romanam superbiam Piscatoris humilitate calcante; per quem Vrbs orbis domina prorogabit in Animos dominatum, & infirmitate munita verè ponet sine fine Imperium, quod nec temporum cursus, nec ullæ rerum metæ concluserint.

Concilium Nicænum.

Nec satis externum hostem Ecclesiæ compressisse, nisi & internus specie pietatis crudelius grassans exscinderetur Quippe est ars dæmonis, ubi infirma vis est dolum intendere, & per Partem læsam inferre Toti perniciem: Inde schismata & hæreses, & ejusmodi damna; quæ non inferuntur corpori nisi per membra. Constantino ergo victori pestilẽtissimum virus Orcus opposuit, Arium Alexandrinum Presbyterum, qui fidem petens in capite, Christum Deum negans, jam spargebat impune toxicum Quod ut opprimeret Augustus in semine, Nicææ in urbe Bithimiæ anno 325. Concilium Patrum indici curat. Convenerunt præclarissima Mundi lumina, spirantes Sanctorum reliquiæ, in cõtritis corpusculis Diocletiani victores; in quibus Nicolaus & Spiridion, aliique ad trecentos octodecim; qui Ario ad palinodiam adacto, fidei normam sanctissimam, Nicænum Symbolum conscripserunt; exultante Principe, Trophæum illud alterum de Tartaro poni At vomita illa inferni Arius; eluso Principe pœnitentiæ specie, in furorem statim revolutus, undecimo post anno, novã in Vrbe, novo lethi genere raptus est; quasi purulentus animus turpitudinem oris horreret.

Arius.

Crux inventa.

Et favit suffragiis Patrum Deus, qui Crucem filii probatam miraculis, & thesauri instar effossam ab Helena, adorandam Orbi proposuit Iudæaque Dæmonum fanis expurgatâ, Christianis in posterum venerationi & amori fuit. Helena porrò Cõstantini mater, cui in filii pietate instaurationẽ magnã orbis debet,

debet, religiosissima mulier, nec laboris parca nec sumptus, circa appendices fidei strenua, parabat eximia religionis fomenta, quæ deinceps omnium commodo adolescerent.

Constantinopolis Quis fidem credat novam Romam mundo peperisse; Sanè Constantinus cum expurgare veterem minus posset, condidit novam, ne quid cum Idolis participaret. Byzantium in Thracia placuit, quæ ad Bosphorum sita, Europæ limes & Asiæ, utriusque centum evaderet: dejecta fana, erectæ Ecclesiæ, nova propemodùm posita fundamenta, ornatus tantus qui Romam caperet: & cum Principe familiis nobilissimis emigrantibus, ni novam secessit vetus, si non tota, saltem innoxia. Constantinopolis civitas dicta, sedes Imperii, conversionum ingentium campus, post futura caput impietatis, quæ nunc pietatis. Tunc Deo dedicata est, eversis funditus Idolorum templis, anno Christi 336. naturâ rerum libertatem suam gratulante.

Crispus. At tot inter lumina aspersæ nubeculæ Constantino: Crispum filium Alemannorum victoriâ clarum, quem spes supra mortalium vota ostentabat, Faustæ novercæ criminationibus fictis implicitum damnavit citius quàm deceret Patrem: Novercamque ipsam pòst compertam sceleris ardenti balneo interemit: quasi crudelitatem pœnitentia augeat, vel flagitium emendet immanitas. Sed & Arium punivit mollius, sororique Constantiæ dedit, ut impiissimus divino tantùm telo feriretur. Ita Augustus Augusto similis, diversâ fortunâ domi ac foris, intra lares habuit unde se hominem meminisset.

Constantini mors. Anno tandem Imperii 30. placido fine Nicomediæ decessit: revera Magnus, sive Cœlum spectes, sive Terram: de utroque perbenè meritus, Cœlo dum Terram peperit, illamque calamitatibus liberam, ornatamque victoriis parem cœlo fecit Tam privatis virtutibus quàm Imperatoriis clarus: quod rarum

rarum admodùm; adeò angusta mortalitas plura excludit. Novus sol Religionis, quam à Britannia exoriens, ingenti spargens terrarum tractu, tandem occumbens ad Indos detulit; non sine miraculo, qui jam occidens Orientem solem illuminaret. Præter filios Imperatores, Dalmatium fratris filium Cæsarem dixit: plures enim sufficiendi Atlantes, qui ruinam ipsius fulcirent.

Sub eo Lactantius, Arnobii scholâ dignissimus, profanam eloquentiam Christianâ condiens pietate, Crispi institutor, præclara scripsit de religione. Verum Antonius Ægyptius longè præclarior; quà virtutibus, quà sectatoribus posteritati commendatissimus, qui solitudine societati conjunctâ, utriusque prodigium & exemplum fuit: ut Arius per eum maximè condonetur Ægypto *Lactantius.* *S. Antonius.*

Anno Christi 337. Divisum Constantini filiis Imperium est. Constantino cesserunt cuncta trans Alpes; Constantio è freto Propontidis Asia ad Persas; Constanti intermediæ regiones cum Africa; Dalmatius factione militum statim oppressus est. Sed inter consortes Imperii nullus limes, quem non confundat Ambitio. Constantinus & Constans dissentiunt: At Constantinus dum irruit in aliena, propè Aquileiam ignotus occiditur, triennio post Patris obitum; uno Imperatoris fastigio clarus. *Constantini filii.*

Constanti regnum illustrius fuit, belli strenuo, & religionis propugnatori, sed per ætatis imprudentiam objectus adulatoribus, & in prava Principum degener, contracto militum odeo, à Magnentio Gallo usurpante Purpuram interfectus est, ævi anno 27. spei plurimæ juvenis, si tam amicos quàm hostes cavisset, artemque bellicam virtute domestica constabilisset. *Constans.*

Ita anno Christi 350. in uno Constantio dispertitum antea confluxit Imperium, distractum tamen *Constantius.*

à Ma-

à Magnentio & Vetranione. Sed de hoc actum illicò; nam cùm in procinctu exercitus essent, eloquentia Constantii miles Vetranionis permotus, ad eum descivit; Vetranioni concessa vita cum otio. Ita primum ab orbe condito. Rhetorica peperit regnum, & in armorum fremitu dominatum lingua exercuit.

Magnentius. Sed non tam facilè cum Magnentio debellatum, qui fratre Decentio *Cæsare* dicto, Constantio per triennium acerrimè obstitit; donec acie apud Mursiam profligatus, amissis suorum 36. millibus, & in Galliam profugus Lugduni se suo confodit gladio: grandis corpore animoque sed crudelitate barbarâ truculentus Decentius fratrem æmulatus, morte timidiore, se ipse suspendit. Victoria tamen nō incruenta Constantio, qua suorū cæsa 30. millia; mutuis viribus occumbente Imperio; dum Sapores Persa Orientē palmis consignaret: pluresq; delevisset, nisi à Nisibi per Iacobum Præsulem repulsus, & examinibus culicum in fugam actus, pœnam Pharaonis in æquali superbia repræsentasset.

Gallus. Post Magnentium victum Constantius Cæsarem dixit Gallum patruelem, sorore Constantinâ in uxorem datâ, & Oriente permisso. Sed dum is superbia, illa crudelitate & avaritiâ sibi omnium odium parant, multisque cædibus injustè grassantur, à Cōstantio evocati anno pòst quarto; Constantina quidem febri absumpta est, Gallus autem instar priuati abscissa cervice regiam purpuram humana mutavit. Adeò & Regibus privatorum fata impendent.

Arianismus. Tot inter turbas fuit acerbissima Ecclesiæ clades atrocitate tyrannicâ sævior, cū orbis universus vix Dæmonum cultu depulso, Arii labe statim infectus fidem tot cruciatibus partam, unius litterulæ detractione pessundaret. Stabat quidem in Romano Pontifice & Athanasio fides; sed dum hic extorris ille remotior, minus excludunt irruentes lupos, greges

miserè

miserè discerpebantur Sanè hæreseon antidota admovebantur Concilia; sed quæ vel irrita vel corrupta, non essent remedio, vel morbum augerent. Sardicæ indicta Synodus Episcoporum 376, Arbanasiû absolvit & revocat, sed statim post Constantis obitum Valens & Vrsacius; carcinomata Ecclesiæ, ejecto Athanasio permiscent omnia. Nec habita Cōcilia vel Arimini, vel Seleuciæ, vel Mediolani, majori sunt emolumento; dolo Arianorum Medicina vertente in toxicum. Imo triumphante Tartaro de Hosio Cordubensi; illo virtutibus & senio venerando, qui cùm Ecclesiæ stabilitatem firmitate animi exscripsisset, turpiter lapsus commaculavit res præclarè gestas, erudivitq; mortales quid à sua fragilitate timere debeant. Vt de Macedonio sileatur, qui ab Arrianis in Constantinopolitanam sedem per vim intrusus, & inde post multa patrata scelera à Constantio ipso dejectus, novam commentus est hæresim in Spiritum sanctum; ne qua Sanctissimæ Triadis Persona ab Orci veneno esset illibata.

Hosius

Macedonius.

Inconcussæ tanta in jactatione columnæ, Athanasius maximè & Hilarius. Quorū ille à prima adolescentia Arianismi terror & fulmen, jactura famæ, patriæ, facultatum, telorum omnium scopus, fugiens, exulans, latens, & de toto orbe præter sepulchrum expunctus, vel in ipso mortis spoliario Catholicam fidem tutatus est; exemplum posteris, fortitudinis fugientis, ac Parthico more triumphantis in fuga.

Athanasius.

Nec Hilarii Pictaviensis laus deterenda, qui in Asiam eadem de causa relegatus. in Synodo Seleuciæ nutantem fidem constabilivit; mira Numinis providentia, ut duo Exules, Orientem alter, alter Occidentem, à ruina præcipiti continerent; quorum exilium ad hanc ruinam erat comparatum.

Hilarius

In his Religionis Imperiique vicibus, cum anno superiore Constantinus Iulianum Galli fratrem dix-

Constantii mors.

dixisset Cæsarem, dolore ardens quod idem post Franios domitos Imperatoriam purguram usurpasset; cùm inter ipsum & irruentes Persas distraheretur animo, quem hostem impeteret, febri periit, nimiaque regni cupidine regnum amisit. Tam manu promptus quàm linguâ; at Patre indignus, quod Arianis & Eusebiæ uxori nimis obnoxius illis turbas Ecclesiæ, huic Iulianum Cæsarem indulsit.

Iulianus Apostata

Anno Christi 361. Iulianus Constantio mortuo, jam vetante nullo Imperator, Christianæ fidei desertor impius, in ejus perniciem quas natura concesserat dotes convertit. Bellator egregius, quod Alemanni Franci & Saxones victi testantur; promptus ingenio, quod libri superstites; vita ab omni luxu aliena, quod cultus Cynicus; quibus armatus turpis Apostata in Christianum nomen insurrexit. Grassatus novo genere persecutionis, Philosophos Aruspices, Victimarios, honore persequi. Christianos summo contemptu; illis dignitatum fastigia, iis ne litteras quidem humaniores permittere; abstinere ferro ex invidentia, ne Martyrii laurea cæsos coronaret: at si quod intus sæviens mactaret immanitas, aliâ specie detrahere gloriam mortis, ignominiam culpæ affingendo; quasi Deo imponeret nequissimus bipedum, qui ne hominibus quidem sub barbæ silva sese abscondere ret Quin & suis diffisus artibus, in societatem perfidiæ Iudæos adjunxit, Ierosolymitani Templi instauratione gentem odiosissimam orbi fovens & erigens.

At eò illustrior Christi victoria, quò relata de pluribus. Nam Iudæorum in Templo conatus irrisi: flammeis globis è fundamentis erumpentibus, rubrisque Crucibus in operarum veste fulgentibus ut inimicissimi Crucis vel inviti eam dum evertunt erigerent, fierentque alienæ Trophæum victoriæ. Et desertor fœdissimus, dum in Persas movet,

vet, diisque suis plenus lauros & triumphos præcogitat, à transfugâ proditus Ecclesiæ transfuga, famè & Persis urgentibus, post gravem pugnam sagitta de cœlo omissa percussus, in blasphema voce quamvis verâ, impuram animam Orco tradidit, vitæ anno 32 sacris olim Infulis destinatus; ita corruptio pessima quæ ex optimo.

Anno Christi 363. Ioviano ab exercitu collatum Imperium, & ab eo dedecorosa pax sed necessaria cum Persis inita: qua servati milites quos imprudentia Iuliani in intimam Persidem duxerat Iovianus rediens odore prunarum in cubiculo calce recens illito extinctus est; memorabilior pace redditâ cum Deo fanis sublatis, quàm cum Persis abscissis limitibus. *Iovianus.*

Anno Christi 364. Ad absentem Valentinianum gente Illyricum delatum est Imperium; præmium Religionis Tribunatui sub Iuliano prælatæ; Valens frater ab eo dictus Augustus Orientem suscepit administrandum, quem per annos 14. ab Arianis corruptus pessimè habuit. Nam Procopio qui purpuram invaserat Arbetionis arte devicto, plerosque comitum interemit crudeliter. Dein ob Theodori detestabilem curiositatem, in successorem Principis inquirentis, ipsi Theodoro aliisque pluribus nex illata, Iuliano charis ob Deorum cultum, ipso Dæmone suis exitium procurante. Nec mitior in Orthodoxos, quos Episcopis orbatos dirè vexavit; Petro Alexandrino sublato; aliisque octoginta Præsulibus, ad se petendæ paci delegatis, impositis navi & combustis; certus in capite cætera corporis membra interire. *Valentinianus & Valens.*

Tunc à pio secessu ad propugnandam Fidem revocati illustres amici Gregorius & Basilius, qui olim Athenis virtute pronubâ conjuncti animis, literarum studiis celebres, præ Iuliani flagitiis adamatâ solitudine, præclara Monachis virtutum dogmatâ *Gregorius Nazianzenus.*

gmata per exempla ſcripſerant. Et Gregorius Nazianzeni in Cappodocia natus, cùm Iulianum ſcriptis carminibus impugnaſſet, (nam & Chriſti aſſeclis ſuæ Muſæ) nunc valentius in Valentem inſurgens, ea ſcripſit & dixit, unde Theologi nomen aſſecutus, omnes, Triumphatorum titulos vicit. Et

Baſilius. in Ponto Baſilius ortus, non ſequutus inferiora, Cæſareæ poſtea Epiſcopus, Valente miraculis & reverentiâ fracto, tantùm connisus eſt, ut fidem caſui propiorem fulciret. Quem & iuvit frater Gregorius Nyſſenus, pietate & doctrinâ ſummus; jam inde Gregorius Eccleſiæ fortunatis & per naturæ & amicitiæ vinculum Deo conſilia ſua promovente.

Valens. Sed Valentem pede claudo pœna aſſequitur. Hunnos ut repelleret (ii ultrà paludes Mœoticas ad glacialem Oceanum, gens tam laris expers quàm legis, ſe trans Iſtrum effuderant) Gothis expulſis in Romano ſolo dederat ſedes, Sed Gothia Præfectis inclementius habiti, armis ſumptis invadunt Thraciam, & Valentem à bello Perſico revocatum, pugnantem incautius, ne Gratianum conſortem victoriæ pateretur, non modò vincunt, ſed & in caſa ruſtica ignotum flammis ſubjectis concremant, ut cujus furore arſiſſet Oriens, eiuſdem flammis reſtingueretur incendium. Debita Valenti merces à Gothis, quos per Vlphilam Epiſcopum Arianum infecerat; pertinaci veneno, & longè ad poſteros ad Europæ exitium tranſituro.

Valentinianus. At Valentinianus Occidentem ægerrimè contra irruentes Barbaros tutabatur. Repreſſi primùm Alemanni, ingenſque moles ad Rheni ripam à Rhætiis excitata, ut muro illo duplici immanitas gentis frænaretur. Dein Britannia à Scotis Pictiſque per Theodoſium vindicata; idemque Dux præclariſſimus in Africam contra Firmum miſſus quem Imperii dignitate Mauri ornaverant, pari fortitudine difficillimum bellum confecit. Sed & Theo-

doſio

dosio filio adhuc imberbi cessit insignis victoria; in Quados & Sarmatas in Moesiam irrumpentes; raro Naturæ facinore, ut illustrem Patrem degener filius non expungat. Quadi tamen mortem excusatione criminis Valentiniano crearunt; quippe ferventior animi Princeps dum excusantium culpam exprobrat, irâ vehementiore succensus, obstructo vitali spiritu efflavit animam, 12. Imperii anno; seipsum infensissimum omnium passus. Eant nunc homines, mortemque fugiant, quam à se pariunt: quid veneno opus, aut ferro; si perimus spiritu ipso, quo vivimus.

Ergo anno Christi 376. Duo filii Velentiniani gerunt imperium; ac quidem major Gratianus, novem ante annis id à Patre assequutus fastigium erat, junior Valentinianus adhuc quadriennis ex Iustina Magnentii quondã conjuge susceptus, absente Gratiano ab exercitu Augustus dictus est. Quod ipsi adeo Gratianus frater non invidit, ut tribus pòst annis Valente patruo interempto, Theodosio juniori in Imperium adscito concesserit Orientem; securitatis publicæ quam autoritatis privatæ cupidior. Ipse interea Rempublicam aggressus, Alemannis apud Argentariam fusis, optimi fortissimique Principis specimen præbet; sed hunc Deus tantùm terris ostendit. Nam Maximus commilito Theodosii, Imperium rapit in Britannia, indignatus sibi ac socio non eadem concessa præmia, transgressusque in Gallias, Gratianum turpiter desertum à milite, apud Lugdunum assequutus, in ponte Rhodani per Andragathium Ducem interemit, vitæ anno 28. eximium virtutibus Christianis, victorem si quis alius voluptatum, veræque fidei peramantem: Deo sinente justos rapi eodem fato quo impios: ne amemus vitam, quam si in bonis accenseret Numen, justis non raperet.

Gratianus.

Maximus.

Valentinianus Iunior.

Nec Valentiniano Iuniori fortunatior obitus cõtigit;

tigit; quo adhuc puero Iustina mater gessit Imperium; pulchro corpore mulier, firmique animi, sed Arianismo imbuta, quem & filio suo affricuit. Quid huic stabile fundamento imponas? Vnde malè tutum deinceps Imperium, Maximo Italiam occupante, & fuga vitæ consulendum fuit, appellato Theodosio, nuptiisque Gallæ delinito. A quo redditus quidem Italiæ est, profligato Maximo, & quod majus est fidei. Sed fratris fato anno hujus seculi 92. Viennæ in Gallia cùm in otio ageret, ab Arbogaste Franco quem exautoraverat strangulatus est, & ut opinionem voluntariæ mortis faceret; suspensus laqueo: quasi Imperatori parum esset interfici, nisi flagraret infamiâ: & execratione flagitii miserationem obrueret.

Theodosius. Anno 379. Theodosius Hispanus, laucæ in oppido Gallæciæ oriundus, Trajani virtutes non vitia revocavit; ac Thraciâ Barbarorum jugo vindicatâ, Constantini felicitatem restituit Orienti. Felicitatis porrò maxima pars in Concilio Oecumenico

Concilium Constantinopolitanum. Constantinopoli habito, anno hujus seculi 81 quod à Nicæno 2. est; in quo ab 150. Episcopis præter Nicæni confirmationem, damnatus Macedonius, & fides orthodoxa de Spiritu sancto stabilita. Diceres Deum rependere Principi beneficia, tot in eum bonis cumulatis. Præcipua sunt pacatus Oriens, Occidensque datus vel invito. Mirum; tantum bellatorem tam obstinatè bella fugisse, suæque gloriæ detraxisse, ne alienæ paci detraheret Ideò qui gentes Scythicas nondum Augustus pugnis attriverat, Gothos jam Augustus devincit beneficiis. Ideò Maximo gentes Transalpinas addixerat cum Illyrico,

Maximus. ne in alieno bella conquireret. Sed cùm Maximi scelera Alpes transgressa, monitore Valentiniano delata essent Constantinopolim; cùm Gratiani sanguis, spoliatus Augustus, & affinitas nova vindictam poscerent; tandem armatus Deo movit in Maxi-

Maximum; *A*lpibusque transmissis, quas aperuerat Andragathii stulta celeritas ad navale prælium decurrentis, Aquileiæ improvisus oppressit Maximum, gravemque orbi vomicam excidit. Andragathius parricida suus ipse judex & tortor; sese in undas præcipitavit è navi, quibus ambitionis ignem restingueret, culeo dignus, nisi desperatio prævertisset pœnam vel auxisset. Quis credat hoc bello Valentiniano partum Imperium, nihil Theodosio præter gloriam partum, quodque tot periculis suum foret, restitutum esse ut alienum.

Eugenius

Nec tandem cæso Valentiniano, tam privatæ vindictæ vel gloriæ studuit, quàm Divinæ: cùm enim Arbogastes Imperatoris titulum imposuisset Eugenio, & uterque revocato cultu Idolorum in Christianum nomen insurgeret; Theodosius censuit interesse Dei se armari: & ipso in Alpium jugis tutus, Vexillo Crucis in signũ elato, prodigiosis armis hostes fudit, ipsorum telis ventorum turbine in os retortis: interfectus Eugenius alienâ manu, suâ Arbogastes; ut eadem manus scelus esset & pœna: Et qui alieno nutu regnaret, periret alieno. Tunc demùm Occidens extinctis justis injustisque Principibus Theodosio cessit victoremque Roma suspexit, nec diu tenuit, quòd senatus in Deorum cultu pertinacior, sui Principis Deum ignoraret: sublati tamen sumptus in sacra, (eversa jam erat ara Victoriæ, & victoria de victoria ipsa reportata) templisque Dæmones interdicti, quatenus animis pelli nequiverant.

Theodosius pœnitens.

In his virtutibus Theodosii nævus unus, iræ impatientia: quâ aliquando ob raptatam Placillæ Augustæ statuam, Antiochiam vastitate damnaverat; ac ægrè Flaviani Episcopi precibus nocentium pœnas innocentibus dederat. Eaque iterum inflammatus, Thessalonicæ, ob interfectum Præsidẽ, septem hominum millia quasi feras theatro inclu-

ſa, occiderat, nullo culpæ diſcrimine. Sed id delictum emendavit Pœnitentia, tantò ſanctior quantò illuſtrior; quippe infrequentior pœnitens Princeps quàm peccans; & rarò quibus omnia licent ſe ipſi accuſant, damnantq; rarius; ut in iis culpæ cõfeſſio; ſit ſummæ vel ſanctitatis vel ſtoliditatis.

Hieronymus. Hæc ætas orbi peperit immortales viros, quorũ doctrina ſanctitate fulſit: Hieronymus Strigonienſis, eloquentiæ Tullianæ ſuppar, vim ingenii explanationi ſcripturarum dedit, ævique magnus Hebræam linguam abſorbuit, Romanas voluptates ſeceſſus Bethlemitici aſperitatibus domans; matroniſque nobilibus longo intervallo cœlum inſinuans.

Ambroſius. Ambroſium Valentiniano debet Eccleſia, à quo Præfectum habuit quem Præſulem fecit; verè Apem, quod cunarum prodigium fuit, experta; dum ſuaviſſimam orationem melle condiret; & in Arianos virilis eloquentiæ aculeos ſtringeret. Sed quantum ipſi Ambroſio in Auguſtino debet; qui à Manichæis hoc eſt à caſtris dæmonum vindicatus,

Auguſtinus. apex ingeniorum, naturæ operæ pretium ultimum ſeculorum omnium ſtupor, facultatis divinæ Magiſter, ea poſtea debuit Gratiæ, ut eam tam voluntate receptam quàm intellectu perceptam, ſuis non libris modò ſed moribus ad notitiam & exemplum cunctis ætatibus propoſuerit.

Auſonius. Nec prætermittendus Auſonius Burdegalenſis, tam orator clarus, quàm Poeta, in Diſcipulo Principe felicior Senecâ. Erudivit quippe Gratianum, amorem illum cœli & terræ factuſque Conſul de Rhetore, vidit faſces & purpuram ambitionis ultimum votum Scholaſtico pulveri deceſſiſſe.

Paulinus. Sed nec in Paulino minor Auſonius, à quo didicit quæ non docuerat; cum vir Conſularis & Imperatore collega digniſſimus, repudiatis vitæ illecebris, in ſeceſſum Nolanum ſe abdidit; futurus poſt clarior quò tunc obſcurior, & à Nolæ tenebris ducendus ad Infulas,

fulas, prodigiosis charitatis radiis illustrandas. Et Græcia in Arsenio obstupuit magistrum & propè dominum Augustorum, fugientem Aulæ spes & delicias, ambire desertam solitudinem, & inter Monachos postremum esse, qui Senatorum primus destinabatur; tanti est percepisse, Deum inter & mundum quantùm intersit. *Arsenius.*

Anno Christi 395 Theodosio Magno vitâ functo ex paterna devisione Arcadius 20. annos natus Orientem suscepit; Honorius decennio minor Occidentem: additi singulis eximii Duces quorum armis & consiliis regerentur. Sed ut cæca est hominũ providentia, ex spe tutelæ orta est clades. Nam Rufinus occulta flagitia ambitione incendens, custos datus Arcadio, ut damnis reipublicæ potentiam suam constabiliret, Alaricum Gothorum Regem permisturum omnia sanguine, in Græciam vocat. Inde Stilico Alanus Honorii tutor & socer, dudum ardens Rufini perniciem, ut sublato æmulo utrimque Imperium suum esset, Gainam Gothum itidem cum copiis mittit, qui Alaricum repulsurus Rufinum perderet Hoc Gainæ perditissimi hominis facinus primum quo inspectante Arcadio, Rufinum occidit, meritissimum quidem, sed injuriâ Iustitiæ cui Reus peribat. Dein Eunuchum Eutropium Rufini artium potentiæque heredem, eodem jure id est summa injuria exulem obtruncat Postremò quasi umbra Arcadii ipsi officeret, (tunc enim Principis umbra Arcadius) in eius caput consilia iniit; invadendi certus Imperii; nisi Deus consiliis proditis imminente in Constantinopoli dispulisset; aperto Marte victus à Fravitta, ad suos fugiens, Hunnorum Regi quas debebat *Arcadio* pœnas solvit. *Arcadius*

Dubium tamen an Gainas pestilentior Orienti, an Eudoxia Augusta; tantos tumultus in Ioanne viri domina mulier excitavit. Os illud aureum, *Ioannes Chrysostomus.*

divina Pytho, Pauli medulla, hoc est Chrysostomus è sede Antiochena in Constantinopolitanam evocatus, ut Urbs princeps eloquentiæ principe lætaretur, cùm vehementius in mulierem vitia præsertim Eudoxiæ impotentis ambitione fœminæ invehebetur; indignata mulier privato, non esse obsequium quod Augusto, per Theophilum Alexandrinum Præsulem coactâ Synodo, religat in exilium Ioannem, quem jam in civem cœlum ambiebat. Pòst redditus quidem populi studiis, sed suo etjam zelo restitutus, cùm Eudoxiam & de statua & de prioribus vitiis increparet, iterum extorris urbe Comanis periit acerbitate custodum. Supersunt viri monumenta, quæ laudare vanum est, cùm Chrysostomi sint.

Arcadii mors. Id scelus unum Deum admisit vindicem, nam anno proximo Eudoxia morte miserabili rapta est, etiam prægnans, & emortui fœtus sepulchrum vivens. Quin & suâ morte pœnas conjugis pependit. Arcadius, anno vitæ 31. Imperii vel sui vel alieni 11. Nec pœna Augustæ ingeminâ morte constitit; eius sepulchrum assiduo motu concussum est, donec revocato Ioannis corpore conquievit. Dixeris pugnare terram in cadaver, nec bellum desinere nisi reddita pace in Ioanne.

Honorius. Honorio diuturnior fuit Occidentis administratio, sed non tranquillior; quamvis penes ipsum titulus, res unius Stiliconis fuit. Is ut necessitatem sui faceret, bella continuò fovit aut peperit. Gildo Africæ Comes consiliis ejus inscius favit, qui in Honorium rebellans, primæ victoriæ locum dedit.

Stilico. Quam ut Stilico levi discrimine reportaret, Mascezelem in Gildonem fratrem armavit, germanosque quasi in arena committens, post Gildonem victum & necatum, victorem occultis insidiis interemit; nempe veritus ne quis uno se flagitiosior foret. Incendit animos palma celebris de Rhadagaiso, qui ducen-

ducentis Scytharum vel Gothorum millibus Italiam invadens, in angustiis Fesulanis à Stilicone conclusus, morte vel servitute exercitus temeritatis pœnas exsolverat; tantâ quidem strage, ut quibus captivis ferrum pepercerat, passim pestilentia quasi vilissimis pecudum gregibus vitam eriperet. At sæpe Imperiis, si victor est malus, vicisse nocuit: Stilico ut rem inceptam perageret, Barbaros omnes quos habebat in potestate, tentaturos Rhenum evocavit, in iis angustiis Eucherio filio extorqueri posse purpuram sperans. Hæc ambitionis pœna gravissima, ut ubi se putat contigisse fastigium, præcipiteretur in infima: Stilico in exitu consiliorũ Ravennæ occisus, & Eucharius cui dibapha texebatur Romæ necatus, tanta militum irâ, ut in Gothorum uxores & liberos ferrum eductum; ut inimicæ gentis semen exscinderet. *Alaricus*

Frustra tamen iram exprompseris, si infirma sit; sibi plus noceat vindictæ specie, & hostium dubium furorem provocet. Gothi omnes qui palabantur fusi per Gallias Alarico Duce rem inauditam orbi aggrediuntur. Recta Romam contendunt, illamque Mundi dominam post Gallicam cladem annis ante nongentis intactam vel Annibali, arctissimâ premunt obsidione. At expugnatam ne ambigas, propugnabat Honorius; is nec obsessam juvit auxiliis, nec captam prosequutus est lacrymis: imò & recedenti Alarico negata pax ut impugnaret iterum: & de Gallina Imperator sollicitus, ô lusum mortaliũ rerum! Romam captam risit. Id contigit anno Christi 410. ipsius conditæ 1163. ne miretur Orbis se in partes distractum, avulso capite. Vrbs triduum spoliata, sed modestiâ barbaris rarâ, dicas reverentiam Dominæ nondum extinctam, nec servis ut captæ illuderent natam audaciam. Alaricus aliquantò post in Siciliam tendens morte subitâ interiit; qua-

si nihil dignum foret post Romam captam quod gereret.

Placidia. Inde ruina jam præcipitantis stetit Imperii. nam Ataulphus Alarici successor, amore captus Placidiæ sororis Honorii, eaque in uxorem ductâ, pace Honorio & Imperio concessâ, Hispaniam constituendi regni gratiâ petiit. Ita, quod mirere, forma muliebris servat Imperium, & semel Amor multa post secula frugi fuit. Providit & Deus Honorio Ducem, qui perditis rebus opem ferret; is Constantius qui profectus in Galliam, Constantinum, Cōstantem filium, & Jovinum, invasores purpuræ, necavit; jam Attalo per Gothos, & Heracliano per Marinum, eiusdem reis vel ambitionis vel criminis interemptis feliciter. Mox Placidia post Ataulphi mortem Honorio reddita, junctaque Constantio, ipsi in victoriæ præmium, Imperii consortium & filium Valentinianum peperit; sed brevis utriusque fructus, cùm paulò post morbo perierit. Tandem honorius anno ætatis 40. Christi 425. hydrope moritur; jam undecunque Barbaris Romanam illam Togam discerpentibus. Quis cum Theodosii Magni filium credat? nisi in uno, quod Pater non quæreret regna, filius perderet.

Constantius.

Pelagius. Et ne qua lues huic seculo deesset; ortus Pelagius Brito, monstrum turpissimum, qui ut hominem dominum sui faceret, Divinam Gratiam extinctam voluit; cui tamen servire vera libertas est, & perfectum Arbitrium si cum Deo sentit. Nec Hydræ suus defuit Hercules Augustinus; huic de Gratia credendum maximè, cujus ipse Trophæum est ætatibus omnibus perillustre. Suas etiam stellas illa nox habuit; ætatem ferream Poetis mitigantibus, Prudentio, Sedulio, & Paulino; inter quos Claudianus ut in ignibus minoribus Luna, tantum eminuit suavitate & elegantia carminis, quantùm argumenti granditate decessit.

Claudianus.

Sub

Sub Honorii finem varia in Imperio Romano nata sunt Regna; sed ut in aliis rebus ex alieno interitu; sive peregrinis gentibus Romæ rapientibus quod ipsa singulis olim rapuerat. Primi Burgundiones, ex plurimarum nationum colluvie contracti, à Constantio pacem & sedes occupant, apud Helvetios & versus Rhodanum, anno Christi 423. regnũque Burgundionum constituunt; cui deinceps accedat lato incremento, Comitatus Burgundiæ, Sabaudiæ cum Provincia. Et felicitas summa regni primordia fortunavit; cùm ab Vtparo Hunnorum Rege oppressi, appellato Deo Christianorum, eiusque salubribus aquis mundati, congressi statim cum Hunnis, eorum 30. millia victores perimunt; fortiores victoria Dæmonum quàm Hunnorum. *Burgundiones.*

At anno Christi 420. ortum est regnum longè illustrius Francorum in Gallia. Primus illorum rex Pharamundus (sive Rhenum transmiserit, sive successores) legibusque sancitis Monarchia posita; quæ Deo clavum in procellis gravissimis moderante, stat etiamnum post annos 1230. & ad Mundi exitum quantùm coniicere licet perdurabit. Perpetua Regum serie ad Ludovicum 24. ordine 65. devoluta, sperat in eo paternam avitamque gloriam instaurandam, nec à Deo datum nisi ad summa. *Francorum regnum.*

Anno proximo Vallia Gothorum Rex, Ataulpho suorum dolo Barcinone perempto; in Hispania condidit Regnum, deinceps monumentis pluribus celebrandum; quamvis Vandali Bæticam occuparent unde Andalusia, & Alani cum Gothis sedem in Tarraconensi fixissent; quæ Gothalania, pòst Catalonia. Ita nascebantur proxima tempore, futura quondam diversissima studiis Regna, & æmulatione imperii distractura Orbem in partes. At placet omen, quod Francicum vel anno vetustius est, suisq; duntaxat populis non aliorum mistura ponitur. *Hispaniæ regnum.*

Con-

Confertur etiam in annum Christi 422. Scotici regni primordium, Scotis in majoris Britanniæ Boreali parte sub Fergusio Rege stabilientibus Imperium, quod hactenus per Reges plurimos jactatum procellis innumeris perseverat.

Theodosius Junior.

Interea in Oriente Theodosius octennis puer Arcadio patri successerat, anno Christi 408. alienâ prudentiâ domi forisque infelicissimus Principum. Domi instituebat soror Pulcheria, & ad mores suos religiosissima Virgo conformabat; foris Isdigerdes Persarum Rex, datus ab Arcadio tutor novo exemplo, Orienti pacem constituebat quia non turbaret. In hac rerum tranquillitate adolevit Augustus donec turbæ domi & foris natæ, humanæ sortis exegere stipendia. A Barane Persa natum bellum, qui Christianis infensus Isdigerdis indultu multùm propagatis, apud Theodosium profugos reposcit armatus Vt honesta belli causa, sic exitus felix: Ablegato Ardaburio Persæ victi; phalanx illa Immortalium morte deleta, & centies mille terrore perculsi dum fugiunt, in Euphratem obvium irruentes, stitêre fugam cum spiritu. Et ab hoc prælio pax certa in posterum; nam ut à bello lento pax incerta, sic à truculento firmissima; cùm vel utrinque tædium, vel ab altero infirmitas sit. Palladius eques uno triduo è Mesopotamia Constantinopolim victoriæ nuntium tulit; volare dicas non currere, ipsamque Victoriam alas commodasse.

Nestorius,

Domi pugnatum acrius, & debellatum lentius, ad tutelam vel regiminis vel religionis. Prior tumultus à Nestorio Præsule Constantinopolitano, qui blasphemo ausu cùm in Christo duas personas adstrueret, Mariam hominis matrem non Dei affirmans, Orthodoxam fidem perditum ibat. Inde tertia Oecumenica Synodus coacta Ephesi, anno Christi 431. ubi à ducentis Episcopis damnatus Nestorius, & curâ Pulcheriæ dejectus, ac in Oasim Arabiæ

Concilium Ephesinum.

rabiæ relegatus, in malo pervicax, corrosâ à vermibus lingua interiit; ante mortem expirans sceleratissimâ corporis parte.

Eutiches. Nec pœna Nestorii aliquot post annis deterruit Eutychem Constantinopolitanum Archimandritam, quin novæ auctor hæresis assereret in Christo unam esse Naturam unamque voluntatem; adeoque mendacium veritatem pressit, ut in Synodo prædatoriâ Ephesi habitâ, anno Christi 449. præsidente Dioscoro Alexandrino, lupo inter oves truculentissimo, laudatus Eutyches, asserta hæresis, Flavianus sanctissimus vim inclamans extrusus, & calce ictus Dioscori triduò mortuus; temporum calamitatem incusent; Eâ rerum mortalium varietate, ut Ephesi eadem in urbe eodem sub Principe & veritas regnet & pereat. Sed ab aulicâ lue tantùm mali ortum; nec enim Theodosius ab domesticis tumultibus liber; quippe inter Principes de regni finibus contentio est; inter Aulicos de ipso Principe.

Pulcheria. Soror & conjux de Theodosio contenderunt. Soror Pulcheria rectæ administrationis conscia ne fratris animus ageretur transversum clavo hærebat. *Eudoxia.* Eudoxia conjux, tametsi Pulcheriæ deberet & conjugem (hæc enim Athenais Leontii Philosophi filia, quæ corpore animoque cultissima, ex summa inopiâ ad Augusti thalamum per Pulcheriam erat evecta) ea tamen, ut ad ambitionem prona est mulier, quò proprius à summo distabat, eò ardentius flagitabat. Inde dissidia, & specie religionis Ierosolymam profecta Eudoxia; inde à reditu per Chrysaphium potentem Eunuchum remota Pulcheria, & gynecæo inclusa. Sed ea postmodum revocata, Chrysaphius multatus exilio, & Eudoxia unius pomi dono suspecta Principi; Ierosolymam iterum secessit; exemplum posteris duabus feminis non convenire Imperium. Ita regens alieno ductu

Theo-

Theodosius. Theodosius, equo delapsus, ex luxatione morbo contracto, quinquagenarius obiit, anno Christi 450: moderatus & temperans, pietatis litterarumque studiosus; sed sororius, uxoriusque, nullo boni discrimine. Theodosianum Codicem edidit, novarum legum præclarum exemplar, veterumque emendatorem in pluribus.

Trisagion. Sub hæc tempora tanta fuit Deo mortalium cura, ut eos modum orandi doceret; adolescentulo in aerem sublato, quasi in Scholam, ubi Angelis magistris edidicit solemne illud Trisagiō, in terris postea seculis ultimis decantandū. Nec in Simeone *Simeon. Stylita.* Stylita miraculū minus, qui in columna excellissima omnis penè mortalitatis expers annos plures egit; nova ipse patientiæ Columna; saxum enim dicas, nisi quod ulceri sensum præbuerit; de cœlo tactus animam egit, ignem terrestrem sanctissimâ victimâ repudiante.

Valentinianus. 3. Anno Christi 424. Valentinianus ad Theodosium sobrinum cum Placidia matre confugiens, ab eo *C*æsar, postea Augustus Occidentis effectus est: missusque Ardaburius, qui Ioannem scribam post Honorii obitum invasorem Imperii, fultum Castini præclarissimi Ducis præsidio, throno depelleret. Primùm quidem Ardaburius Ravennæ inclusus, sed inde ab Aspare filio non sine miraculi specie liberatus, Ioanne oppresso, Castino extorre, Valentiniano sanxit Imperium: Duo adolescentulo designati Duces, quorum consilio regeretur, Bonifacius & Ætius, eximii, nisi communem operam privatus ambitus intervertisset; data Bonifacio administratio Africæ, Ætio Principis. Sed is consortis impatiens, qui non modò primus sed solus esse contenderet, Principem in Bonifacium, Bonifacium in Principem occultis artibus sic incendit, ut Bonifacius Valentiniani odio Gensericum Vandalorum Regem ex Hispania in Africam

evoca-

evocaverit; vel ulturus injuriam, vel instauraturus benevolentiam.

Facilius non admittitur hostis quàm expellitur; Gensericus Africam ferro & flammis vastatam sub jugum mittit, doloque Ætii patefacto, Bonifacium serò pœnitentem, prælio victum expellit Africâ, novo ipse potitus imperio. Bonifacius interim in Italia vincit Ætium, sed paulò post morbo extinctus, locum æmulo relinquit vacuum, Ætiusque potestati primæ restitutus; malo exemplo, sed plerunque necessario, ut gratia Principis autoramentum sit criminis. Ita utcunque Valentinianus se tuetur, conjugio Eudoxiæ Theosii filiæ, & Ætii virtute, post Francos Clodione Rege à Gallia pulsos, & Theodoricum Gothorum Regem obsidione Narbonis. *Genserícus.*

Sed ecce tempestas horribilis Hunnorum Rex Attilia ad Europam obruendam insurgit. Iam antè Thraciam & Illyricum sævè populatus, ingenti auro à Theodosio delinitus, ad sua recesserat; ubi Bledæ fratris cæde ferocior potentiorque, gentes innumeras in bellum trahens, nempe septingenta hominum millia, se Dei flagellum nuncupans, cæcâ Iustitia seu potius oculato furore, nullo delectu, sibi cruore litabat omnium. Inde Romani & quibus regna in Romano solo, Franci, Gothi, Burgundiones, Alani, communis metu periculi, vires consociant, ad communem pestem repellendam Ætio Duce, pugnantibus ejus auspiciis, Meroveo Francorũ, Theodorico Gothorum, Gunderico Burgundionum, Sangibano Alanorum Regibus; in cãpis Catalaunis in Gallia, anno Christi 451. pugna conserta; cui vix par ulla veterum alia. Fuisse horribilem cæsa utrinque 162. millia hominum docent; præter 90. millia Francorum & Gepidarum, qui nocte pugnæ præviâ sibi occurrentes, quasi ad præludium mutuis vulneribus conciderunt. Victum Atti- *Attila.*

Attilā constat, quod munitis castris se continuerit; solitusque hactenus aliena claustra diffringere, sibi sua opposuerit Ætius pepercit victoriæ, sive tantæ gloriæ splendore offusus; sive pontem aureum fugienti sternens, nec furiosum desperatione armandum ratus sive Gothos veritus, ubi nullus eos coerceret hostis: sive necessitatem sui facturus, dum superesset hostis quem vinceret.

Leo Magnus. Attila dilapsis Gothis securior in Italiam tendit novoque furore incensus; Aquileja Mediolano, Ticino eversis, cùm Romam peteret, novam sui victoriam præbuit. Occurrit Leo Pontifex Maximus ac solâ veneratione armatus, ore Sanctissimo quingenta hominum millia repræsentans, ita truculentiam viri vel mollivit eloquentiâ, vel animi fortitudine fregit, ut Hunnus perterritus, omissâ prædâ facillimâ Italiâ abscesserit. Hanc victoriam Dei nō hominis fassus est Attila, visumque Senem interminantem fulgente gladio. Sanè is Leo fuit & religionis virtutumque omnium studio, & Christianæ eloquentiæ facultate, & inconcusso animi robore; ut in singulis Magnus, dignus fuerit per quem tantam victoriam de crudelissima bellua cœlum retulerit. Inde attila quasi penitus fractus, & in Gallia victus est à Thorismundo, & in sua Scythia vino victus, in ipso nuptiali toro, sanguine in fauces illapso, stertens extinctus est: in somno, vino, & nuptiis, instrumentis vitæ vitam ponens, tot inter pugnas Morti ereptam.

Venetia. Tunc, anno scilicet 451. cùm Italiam infensus peteret, Veneti ejus adventu perterriti, relicto cōtinente, in proximas Insulas in Adriatico sinu secesserunt, ratique procellas maris tutiores Hunno sæviente, inter fluctus urbem posuerunt firmissimam, situ admirabilem, futuramque rerum gloriâ maximam. Hæc Vrbs Venetiæ, quæ Romanæ Reipublicæ quasi repudiatam à gentibus hereditatem cet-

cernens, illius virtutes fortitudinem constantiam, opes & luxum aliquando; incremento magno exscripsit.

Aliquot antè annis Angli à Britannis in auxilium evocati ad Pictos & Scotos repellendos, è Saxonia profecti Scotos quidem fugarunt; sed regionis allecti commodis, ex hospitibus Domini iisdem armis quibus Scotos depulerant, Britannos subigunt, regnumque constituunt, tot in posterum tumultibus actum, ut non in Insula, sed in ipso Mari positum asseras. *Angli.*

In his novis regnis Maximi omnium clades imminebat, nempe Romani, Valentiniano dolo Anicii Maximi interempto, anno Christi 455. Occasio impudicitia, Imperiorum omnium pestis; violatâ ab Augusto uxore Maximi, ardens irâ maritus ut adulterum perderet, ipsum prætextis calumniis ad dandam Ætio mortem inducit, quo uno Imperium nitebatur; nudumque munimento per satellites aggressus, in campo Martio curat occidi, ætatis anno 36. cùm sapere tot imperii cladibus malè didicisset. *Valentiniani mors.*

Ferreum tamen seculum præclarissimis viris destitutum non est, nam ut Græcos omittam, in quibus Socrates & Sozomenus res gestas consignarunt historiis; illustrarunt Gallias Prosper Aquitanicus, Vincentius Lirinensis, Eucherius Lugdunensis, & Salvianus Massiliensis, suavissimis querelis & ipso melle conditis ævum incusans. Fuit & Cassianus vitæ Monasticæ institutor, in spiritualibus rebus perspicacissimus, nisi quædam labes doctrinam viti aspersissent. *Scriptores.*

Anno Christi 450. Pulcheria cui Theodosius Marianum in virum delegerat, eidem nupta dotale Imperium transfert, integrâ tamen virginitate, & quod in femina rarissimum, admisso consorte regni non thalami. Statim Concilium Chalcedone *Pulcheria.* *Conciliũ Chalcedonicum.*

indictum, ad delendam Ephesinæ Synodi infamiam, in quo magno omnium consensu damnatus Eutyches, ejusque fautor Dioscorus; & asserta duplex in Christo Natura, Divina & Humana, priorũ hæresum extinctione. Quo veluti fastigio præclaris rebus imposito, Pulcheria anno 54. vitam obiit, gnara maximè religionem politiæ adjungere, Divinâ prudentiâ humanam fulciens, imperandi exemplum, in fratre & Deo nacta materiam & felicitatem.

Martianus. Martianus quatuor annis superfuit; vir militaris; unde calamitatum belli non nescius, movit omnia ne bellum moveret, & Genserico timendus potius quàm spernendus, in Occidentis procellis Orientẽ pacavit. Donec gravis annis ab Aspare Patricio ut creditur, veneno sublatus, vitam admodũ Christianam clausit. Thrax erat genere, gregarius olim miles; unde prodigium, in hoc fastigio abesse superbiam; cùm humilitati depositæ arrogantia plerumque succedat.

Leo.1. Anno Chr. 456. Asparis studio Leoni cessit Orientis Imperium, quod religionis causa turbatum, ejusdem Augusti religione pacatum est. Nam & Alexandrini Proterio Episcopo nefariò interempto suffectoque Timotheo Æluro pessimo capite, pœna affecti; & Petrus Gnapheus vir stolidè Eurychianus exulare Antiochiâ jussus. Nec ad bella segnis imperator, qui Gensericum grassantem contudit; victoriã relaturus, nisi Basiliscus Verinæ Augustæ frater cum mille navibus in Africam missus, vel ignaviæ vel proditioni prius se objecisset, quàm Genserico vincendum. Et Aspari solvit mercedem Imperii, pœnasque criminum; filium enim ejus Ardaburium creavit Cæsarem; utrumque postea tentatus insidiis Patris interemit; ad designato ad Imperiũ Leone puero, ex Ariadna filia nepote, Zenonis generi spretâ turpitudine, alui profluvio decessit, cum

cum in affinibus plura quam in se peccasset: sed in Principe culpa est suorum flagitium.

Tunc ab Elementis, quiescentibus hominibus, calamitates illatæ. Antiochiam Syriæ terræmotus horribilis tantùm non delevit, Antiochiam Isauriæ dehiscens terra totam absorpsit; Constantinopolis urbium caput quatriduano arsit incendio, & oborto ex candela in foro relictâ, quasi ad majus ardentis ludibrium; ut urbes dixeris mortalium instar agitari morbis & perimi. Clades reparata Studii consularis viri pietate, monachorum Insomniũ excitato cœnobio, qui per continuas vices nocturnas diurnasque horas implerent divinis laudibus decantandis; cœlestium munus quantùm mortali fas est referentes. *Mala publica.* *Insomnes monachi.*

Anno Chr. 455. Post Valentiniani cædem Maximo breve Imperium fuit. Eudoxiâ conjuge, cui cõsilium de mariti prioris nece aperuerat, in vindictam ardente, & occultis litteris Gensericum in Italiam evocante; nempe mulier ultione flagrans Vesuvius est, per sua detrimenta proximis nocens. Gẽsericus advolat valida classe, Romamque captã per dies 14. diripit Maximus in fuga lapidatus, Eudoxia cum prole geminâ à Valentiniano susceptâ Placidia & Eudoxia, multisque captiuorum millibus deportatur in Africam, vindictæ libidinẽ calamitatibus summis rependens. Gensericus tamen ne Martianum irritaret, Eudoxiã minorem Hunnerico filio nuptui tradit, matremq; cum Placidia Olybrio paulò post matrimonio datâ Cõstantinopolim mittit. Hic est Hannericus qui crudelissimâ laniena Orthodoxos vexavit; donec Octavo regni anno, instar Herodis, verminante corpore, se suis dẽtibus laniavit: supra 400. Christianorum millia morte affecerat, impellentibus Arianis Præsulibus; quibus sanctitas aliena opprobratio erat suæ perfidiæ. *Maximus 2.* *Gensericus.* *Hunnericus.*

Mox in casũ præceps ruit Ipriperiũ, infirmis dũ- *Auitus.*

taxat nixum capitibus, & in ruinam simul præcipitantibus. Nam eodem anno quo urbs capta, Auitus in Galliâ se dicit Cæsarem; sed à Romanis explosus, & à Recimero magistro militiæ comprehensus in Præsulem inauguratus, post in Gallia mœrore animi moritur.

Maioria-nus. Majorianus à Leone impetratum Imperium diutius tenuit quàm Auitus; nam quadriennio non tā regnavit quàm ut regnaret contendit, donec ab eodem Recimero, quem in auxilium ad Alanos Gallia pellendos euocaverat, perfidioso suprà fidem homine necatus est. Nec Severo Recimeri opera commodior fuit, per quē devicit quidem Alanos in Italiā irruentes; sed cū jam triennio imperans videretur ævi longioris, ab eodē veneno sublatus est, Iam Augustorum trium parricida, & omne fati genus in Principibus orbis experto.

Severus.

Anthe-mius. Inde cum Imperium 19. menses vacasset, Recimero ad nutum omnia constituente; tandē anno 467. Anthemius Occidenti à Leone præciturſi; qui aliorum damnis præcavens sibi, collocata filia Recimero, spe Imperii demulcere perfidum nititur Sed anno pòst quinto socer à genero, innocens à scelerato Romæ obsidetur, captusque occiditur; adeò tenax est consuetudo criminum, & flagitiorum nullus est cumulus. Recimero tamen tot scelerum præmium raptum est illico, paucis post diebus obeunti ex morbo; Deo pœnas scelerum protelante, eò graviores, quo exclusa pœnitentia longiores.

Recimeri

Olybrius. Olybrius Placidiæ coniux degustavit Imperium; sed quarto mēse obeunti, Glycerius ann Ch. 473. Ravennæ succedit, qui Gothis ingēti mercede delinitis, regnavit, triennio; donec à Iulio Nepote motus Imperio, Salonēsis episcopus fact⁹, pœnā tulit, quæ multorū quondā votū fiet. Sed anno post altero Nepotē Orestes Patricius exercitu instructus in Dalmatiā relegavit, ubi Glicerius agebat Præsulem a&

Augu-stulus.

Memyl-

Momyllū filium creavit Augustulum dictum; malo sanè omine, cū anno sequenti ab Odoacro dejectus sit, fineq; habuerit Romanū Imperiū, in Iulio Cæsare conditū totius prope orbis strage, cum stetisset 525. & eò desierit illa Respublica terrarū potens, ut Barbarorum omnium suorumq; præda, nec qui imperaret, nec in quem regnaret habuerit; ne sui quidem pomœrii domina, cujus fines orbis vix capiebat; adeò Dei est perennitatem conferre Imperiis, & præstare per tot rerum vices stabilitatem.

Parisii.

Barbari interea ex aliorum damnis promoti, regna ubique constabiliebāt. Merovæus transito Rheno eā Galliæ partem quæ à Francis dicta est Francia occupat, regniq; sedē Parisiis collocat. Ea nempe urbs, quæ olim Insula fluente Sequana circumscripta, nūc longè lateq; ad utrāque amnis ripam effusa nulli secunda urbiū, penè est omniū Princeps; quæ stupor orbis, naturæ compendium, artis officina, doctrinarum fundus, quidquid extra quæras una complectitur.

Nec occasioni parcunt Burgundiones, pervadētes Galliam Lugdunensem; Gothi pariter Suevis in Hispania profligatis, Aquitaniam sibi adjungunt; ægrè Romanis Galliarum media tuentibus, dum hinc inde limites revelluntur.

Childericus.

Iis tamen levis spes affulsit in Childerico extorre qui à Francis ob incontinentiam regno eiectus, & ad Turingiæ Regulum profugus, anno Christi 456 vacuum Ægidio Romano thronū reliquerat; sed octo post annos Vinomādi amici opera, desideratus à suis & revocatus, Ægidii spem decollavit; & ab exilio didicit quod nulla prosperitas docuisset, continentem esse & frugi.

Sidonius.

His temporibus Sidonius Apollinaris Gothicas tenebras illuminabat, Avito affinis, nobilitatem stirpis splendore ingenii supergressus, stilo tamen ferreo & qui Gothos saperet multa perscribens:

unde calamitatem temporum defleas, quibus abjudicato Tullio placebat Sidonius; affirmesque vere Romam barbaram quæ sic loquebatur.

Zeno. Anno Christi 474. Zeno Leone filio statim mortuo invasit Imperium, nec aliter gessit quàm ceperat, tam animo deformis quam corpore. Continuis tamen exercitus plagis emolliri potuit, ni induruisset. Primum à Basilisco Verinæ socrus fratre solio pellitur, & cum uxore Ariadna apud Isauros latens ægrè vili olere famem fœdat. Sed cum Basiliscus præter vitia Zenonis adjungeret hæresim, Armato Duce cum exercitu ad Zenonem transeunte, rebus conversis, ipse fit captivus, Zeno Augustus. Qui memor inediæ in Isauris perlatæ, Basiliscum cum liberis castello inclusum fame peremit, novo supplicio Regibus, & à veneno tutissimo, ut quibus esset rerum omnium copia, ii interirent defectu vilissimæ.

Nec armato proditori Zeno commodior, cujus filium ut promissis staret Cæsarem dixit at statim ut proditorem plecteret, Patrem interfecit, natumque exautoravit sacris addicendo, ne patrem unquam posset imitari. Plures alias vitavit insidiás, donec acutiore morbo vel ebrietate summa correptus, tanquam exanimatus sepulchro illatus jussu Ariadnæ; cùm postea sensum recepisset, nequidem vociferatus, verè interiit, nullum unquam sepulchrum letalius, ante mortis index, nunc causa; nec in hoc Quiescere solemni voce inscripseris, sed agi, desperare, & furere.

CAPUT III.

Ab Odoacro ad Carolum Magnum.

Odoacer. ANno Chrsti 476. Odoacer Herulorum Rex à Nepotis amicis in Orestis odium accersitus

per

pervasit Italiam, & Oreste occiso Romam cepit, hoc sæculo tertiùm, analecta Vandalorum legens; & dignitate exploro titulo, regnum Italiæ primus constituit, & ne umbra regni Romæ superesset; sedem Imperii Ravennæ posuit. Sed occulta Dei providentia Pontifici summo Vrbem comparante, quæ abdicata vetere sanctior nova ratione terris imperaret.

Anastasius. Anno Christi 491. Ariadna Augusta Anastasium humili munere Silentiarii frugentem ad nuptias suas thronumque euexit. Is Dicorus dictus ob pupillas oculorum dicolores, nomen implevit, vitæ maxima diversitate; nam primordia boni Principis, cætera pessimi. Euphemio Patriarchæ Syngrapham dedit deruenda Synodo Chalcedonẽsi; Chrysargyrum tributum ignominiosum è meretricibus collectum sustulit; Magistratus vendi prohibuit; & spem sui magnam concitavit. Quin & bello non inutilis, Longinum Zenonis fratrem acie vicit; Cabadi Persæ Amidam extorsit, & Daras Anastasiopolim dictam minuit, & amplissimo muro Barbaros à Byzantino freto discrevit. Sed virtutis laruam vitium, ubi tutum est, deponit illico.

Patuit Anastasius, cùm potestas invaluit: Palam Eutychianorum fautor, Orthodoxos vexavit; Euphemium & Macedonium Sanctissimos Patriarchas urbe eiecit, suffecto Timotheo viro turpissimo; Trisagio addidit, qui crucifixus es pro nobis, quasi Deitas passa esset; Severum hæresiarcham Antiochiæ intrusit, Hormisdæ legatis interdixit Græcia; id unum enitens ut orbem perderet, & vulgata pestis in plures nocentior esset. Adversa tamẽ aliquot passus est, ut resipisceret. Nam Vitalianus urbem classe obsedit, & gravissimas seditiones populus pro tuenda fide concitavit; sed Vitaliani classem excussit, Procli arte Mathematici vel Magi; sedavit populum perfida fide, palam Diademate posito cul-

to culpam deprecatus. Ita elusit homines, neutiquam Deum, à quo tonitru territus, cùm per cubicula amens discurreret; ictus fulmine animam misit; anno Imperii 27. vitæ supra octogesimum. *Ab* hoc telo nulli custodes, nullæ phalanges, Principes tegunt.

Theodoricus. Anno Christi 493. Nova in Italia regni mutatio à Theodorico Ostrogothorum Rege; (nam Gothorum Orientales Ostrogothi, Occidentales Visigothi dicti) qui Odoacrum 71. annis regnantem, & biennio Ravennæ obsessum, accitum dolo ad convivium interemit. Hic Theodoricus ante imminens Orientali Imperio, à Zenone fortitudinem viri extimescente, blanditiis, muneribus, & honoribus satiatus, destinatus erat Occidenti in Herulorum perniciem. Quibus victis, & regni sedæ Romæ restituta, belli pacisque artibus præclarissimum Principem egit; Orthodoxæ fidei quantumvis Arianus fautor: orbem ornavit ædificiis, Italiam instruxit legibus, Pannoniam armis edomuit; ac longè latèque propagatis vel Imperio vel imperii gloriâ, terrori vel admirationi omnibus fuit.

Cassiodorus. Et annumerandus in Theodorici bonis Cassiodorus, ipsius maximum ad amplitudinem instrumentum, consiliis agenda dirigens, & doctissimis scriptis acta illustrans; simul Principi suo Agamemnon & Homerus. Vir doctrina magnus sanctitate penè par; bene apud posteros stili gloria meritus, at meritissimus exemplo; quo negotiis aulicis extricatus, Deo uni intendens, se claustro abdidit, cujus angustiæ Mundum excludunt, ut cœlo pateant.

Clodovæus. Nec in solis Gothis majestas Imperii, & in Francis eluxit; imò major quò Deo nixa securior. Nam Clodovæus Chilperici filius anno Chri. 496. *C*hristianam fidem suscepit, Rhemis à Remigio undis ablutus, ex voto quo se Tolbiaca pugna adstrinxerat.

xerat. In unctione Ampulla delata cœlitus prodigium fuit omnibus seculis, cujus liquor effusus plus quàm sexagies, nulla humana ope restitutus regni cui conditus est durationem fovet aut sequitur. Inde Christianissimorum titulus Regum, ut modestissimus sic illustrissimus; in humilitate fastigiũ gloriæ, & à verò fonte claritudo. Inde victoriæ Clodovæo partæ; prima in Gundebaldum Burgundionem regno multatũ; altera in Alaricum Visigothum non regno modò sed vita orbatum; & ne quid ad laudem deforet, in ardore prælii dextra victrice. Prærogativa Francorum, quibus Rex unus implet exercitum. Et Deum fuisse in partibus docet Cerua Vigennæ vadum præmonstrans, & Encolismæ muri sponte corruentes, ut felicem Clodovæum dicas, cui Deus pro cuniculo ac pro ariete esset.

Clotildis. Clotildi tamen multum Galli debent, multùm orbis; quæ primùm conjugem suavitate morum cicuravit, dein pietatis sensu perstrinxit, post victorem Tolbiaca pugna triumphavit; ut antè Francus Deum conjugis quàm Christum noverit, & feliciter uxorius religionem à toro hauserit. Ea Clotildis quæ postmodum sanctitate morum insignis, tam privatim pia quam publicè, præibit posteris quid Reginæ pati possint, quid agere.

Iustinus. Senior. Anno Christi 518. Iustinus Thrax, è Subulco miles, magno fortunæ lusu, aliena pecunia sibi emit Imperium, gessitque aliter quàm paraverat, fortiter ac religiosè. Hæreses in hæreticis quantùm potuit extinxit, ac Severum illum antesignanum Antiochia pulsum coegit prævertere fuga supplicium. Nec segnius in Persam Cabadem bella suscepit; eximiamquem de Zeliobe Hunnorum Rege vindictam tulit, ad Persas transfugâ suarumque partium desertore; quippe monitus de proditione Cabades Hunnum cum 20. millibus interemit pa-

cemq; Iustino reddidit; ita fides à proditoribus violata ipsos prodit repēditq; legē talionis. Sed deinde Propter Regem Colchorum redintegratum bellum, in cujus apparatu tam Iustinus decessit quàm Cabades, legatâ heredibus necessitate pugnandi. Græcis tamen multum sine bello militum periit; sive Constantinopoli, scurrilem ob causam factione Venetorum tumultuante in Parasinos, adeò scintilla parit incendium; sive Antiochiæ, terræ motu tam horrendo, ut suprà quadringenties millia civium obruta fuerint corruentibus ædificiis; extremâ calamitate, ubi sua cuique domus sepulchrum est.

Theodoricus. At Iustinus Colchorum Regis tutelâ piissimâ Persas commovit, ita justâ Hæreticorum persecutione Theodoricum irritavit; adeò nullum mortale bonum sincerum est. Nam Theodoricus ut irritam apud Iustinum legationem advertit à virtutibus degener, Ioannem summum Pontificem legationis principem Ravennæ in carcere squallore & inediâ necavit, Symmachum & Boetium Consulares viros truncavit capite, passimque sæviit in Orthodoxos. Nec ultio Divina diu protelata; oblato in cœna piscis ingentis capite, cùm sibi objectum Symmachi caput exsertis dentibus minans exclamaret, correptus maniâ periit, anno Christi 526. regni 33. justa primordia teterrimo exitu corrumpens. Sed rara fides hæreticorum virtuti, nec apud homines constat quæ Deo imponit.

Boetius. Boetius verè ultimus Romanorum; tantò Brutis & Catonibus major, quantò veræ virtutis tenacior; non peremit Imperatorem nec se; tam illum affligentem tulit quàm se afflictum; suoque & alieno fato expectato, à Philosophia consequutus est quod illi à pugione sperabant: Posterorū intererat calamitosum esse Boetium, ut ad eos tanta solatia pervenirent.

Iustinianus. Anno Christi 527. Iustini ex sorore Nepos Iustinianus

nianus ab avunculo designatus capescivit Imperium; summæ famæ Princeps, sed aliena gloria partæ, nam per Belisarium & Narsem triumphis, per Tribonianũ legibus, per tributa ædificiis celebris, Constantinopoli immotus terrarum orbem percursat. Primus Belisarius, novus Pompejus, de tribus terrarum partibus lauream retulit. In Asia Cosroem Persam sæpè victum ad pacem adegit: in Africa Gilimerem fratris Helderici peremptorem, victum & captum Constantinopolim misit triumphandum, regnoque Vandalico extincto, Romanis Aquilis Carthagine receptis, inter mortuam Imperii gloriam suscitavit. *Belisarius.*

In Europa pro laborum modo claritas major, & in Italia vindicanda Iustiniani felicitas & Belisarius totus impendendus. Amalasuenta Theodorici filia regnum Gothicum pro Athalarico filio administrabat; eo mortuo, Theodato nupsit; à quo per nefas in Balneo suffocata; data Iustiniano belli occasio, ut in alieno plectendo crimine, quod jam in Africa suam rẽ ageret Deo tam sceleratus odiosus fuit, quàm acceptus vindex; Belisarius Sicilia, Neapoli, ipsaque Roma potitus, in ea propugnanda se totum exprompsit: Theodaato occiso, Vitiges novus Gothorum Rex stipatus 150. hominum millibus eam obsidebat; pugnatum est sexagies novies, uno die ad 30. Gothorum millia cæsa; nunquam Roma illustrior, nec in Annibalem; Gothi repulsi, & in una urbe domitores Europæ prostrati Ab eodem Ravenna Gothorum Roma expugnata, captus Rex Vitiges; ac penitus debellatum foret, nisi Cosroë Orientem turbante, evocatus ab Augusto Belisarius; ac repudiato Gothorum quod offerebant Imperio, vir fortissimus tam spernendo regno quàm parando, laboresque amans non præmia, ad revocantem properasset, in- *Gothi victi.*

staura-

staurarurus Persicas palmas. Mediolanum tamen à Gothis captum & excisum, cæsis trecentis hominum millibus, barbaræ gentis & victæ parentavit furori.

Totila. Amoto Belisario, in novo Principe Totila quasi in capite redivivum esurrexit Gothicum corpus: statim Romani victi; Campania Neapolis, Samnium capta, ipsaque Roma iterum Gothica; tantùm est momenti in capite. Ideò Belisarius Italiæ redditus, nondum tamen totus, defectu exercitus; quem ubi reparavit, Romam recepit; cepissetque cætera, nisi tertiùm ad Persas missus (quasi manu victoriam duceret) se inanem Italiam reliquisset Totilæ. *Belisarius.* Vir eximius, utriusque fortunæ tam pugna quàm palma; nam cùm jam incurvus senio repulisset Hunnos à Græcia, mox scopus invidiæ præclarissima quæque appetentis, in obscurum carcerem splendidissimæ gloriæ lucem tulit; sed detersâ calumnia clarior, sepulchro intulit intemeratam in Principem fidem, & victorias de orbe toto non semel relatas. Vno minor, quòd Silverium summum Pontificem, ut Theodoræ Augustæ faceret gratum, indignius habitum Constantinopolim miserit; adeò nihil mortale est, quin labem contrahat, nec Achilles ullus sine talo.

Narses. Interea Totila, per absentiam Belisarii, non Italiam modò, sed ipsius suburbium Siciliam invaserat; cum Narses dux novus, propemodùm fœmina, & ab gynæcæo ad bellum missus, anno Christi 552. animo vitium corporis emendante, Siciliam recipit Gothos pugnâ vincit: eosque, Totilâ & Teiâ Regibus diversis præliis interemptis universa tandem expellit Italiâ; magno rerum mortalium lusu, cùm semivir tot viros vinceret In ea expeditione magno usui Græcis Longobardi: Ii ex Scandinavia quæ Norvegia est progressi, Alboino duce Cunimundum Gepidarum Regem tenentem Sirmium & ple- *Longobardi.*

raque

raque Dalmatiæ, ingenti prostraverat pugnâ; occupatisque occumbentium sedibus, Narseti navarant operam in Italia, mox sibi contra Italiam ipsam navaturi.

Ita Iustinianus alienis inclarescebat victoriis, dum pacis artibus domi ornabatur. Nam cùm per leges vivant Imperia, iis tum novis sanciendis invigilans, tum veteribus in ordinem in tanta congerie redigendis, Triboniani Iurisconsulti peritissimi operâ. Codicem & Digesta conscripsit, publicavitque scientiam Iuris, evolutam ambagibus veterum, & Ariadnæ filum tot Labyrinthis: eximiam sanè, nisi eam iterum pugnantium Interpretum sensus prioribus tenebris immersissent. Deinde Salomon novus ædificavit amplissimè; in uno Sophiæ hoc est sapientiæ divinæ Templo, Capitolini Iovis Dianæque Ephresiæ magnificentiam extinguens; ut olim ingemiscentes Ars & Natura exultare tunc viderentur. Quin & religioni studuit propagandæ; in Concilio 5. Oecumenico Constantinopolitano 2. ad superiores hæreses exscindendas, habito anno Chr. 552, visusque Deus indulgere spatium præclaris dotibus, prorogando in 38. annos imperium.

Iustinianus.

5. Cōciliū Constantinopolitanum. 2.

Sed fortasse nemo alius sit, qui tot Dei bona suis vel alienis malis corruperit. Nam ut publica prætereantur incommoda; & bellorum ubique, & famis in Italia tam atrocis ut cibo essent humana corpora; & pestilentiæ Constantinopoli sic horrendæ, ut vel uno die triginta occumberent capitum millia: Ipse Augustus ab Hypatio conjurato, seditione commota propè dejectus, à Belisario per cædē Hypatii restitutus est; Tribonianum passus est impium hominem & avarum, institorem Legum quas promulgabat: per Theodoram impotentem ambitus fœminam, nimis uxorius, Silverium Papam de throno ejectum, in Palmariam relegatum in mortem

mortem adegit, substitutum Vigilium pro mancipio habuit: ac demum in Severi hæresim præceps, dum Christi carnem corruptioni negat obnoxiam, corrupit ipse tam fœdo exitu sua primordia, senectutis stultæ novum exemplar, præclaros triumphorum titulos una hæretici appellatione expungens.

Benedictus. Eo tempore duo diversi momenti instituta illustrarunt Occiduas partes. Benedictus Italus in Cassino monte vitæ novo genere constituto, Monachorũ auctor extitit: qui religiosis virtutibus prælucerent orbi & mederentur: tam ubere proventu, ut post annos aliquot visa sit Thebais in Europam migrasse, calamitatibus mortalium asylo posito.

Sericum. At duo Monachi alia ratione celebres, ex indis in Græciam artem serici ex bombycibus conficiendi ad incrementum luxus intulerunt: cùm antè felici inopia textum ejusmodi rarissimum esset, necdum ad corruptelam morum publicatum.

Iustinus iunior. Anno Ch. 565. Iustinus avunculi Iustiniani successor gravissimis ærumnis parta dissipavit socordiâ. Primam jacturam auctoritatis est passus, ut Constantinopoli precarius Imperator, cùm scelera passi patrarentur, ad Præfectum confugerit, cui administratione urbis concessa, emendandos commisit alios se neglecto; adeò facilius ab aliis quàm à nobis virtutem exigimus: Tum Italia ipsi per imprudentiam periit, nam fortissimo Narsete exautorato, & ad pensum gynæcæi cum ignominia revocato; vir ante Gothorum victoriâ, nunc ultionis libidine fœmina arcessivit Longobardos, qui quam servarat Italiam perderent, & tot gentium cruore suam delerent infamiam: ita dedecus fortis animi telum est vel experimentum; quo humana fortitudo læditur, Christiana firmatur.

Longobardi. Novum itaq; regnum Italia patitur anno Ch. 568. deinceps Barbaris spoliantibus dominam gentium,

nam

nam Alboinus qui in Pannonia constiterat, Narsetis promissis illectus, Cisalpinâ Galliâ vetante nullo occupatâ, novi regni sedem Ticini posuit, post diutinam triennii & sex mensium obsidionem, à gente Gallia Longobardia post Lombardia dicta; stetitque regnum annis 206. tanto tempore crudelissimis Barbaris nondum cicuratis. *cum regnum.*

Alboinus vix Ticino receptus Italiæ delicias morte commutavit, immissis à Rosimunda conjuge peremptoribus; dum mulier vindictæ impotens, ob ingestam contumeliosè Patris necem, maritum ejuravit pudore prostrato Helmichi, deinde quasi alienum adulterorum subiecit gladiis; ipsa postmodum Helmichis suumque futura supplicium, hausto quod propinabat veneno.

Eodem tempore Exarchatus Ravennæ sumpsit initia; ubi nempe Longinus Narseti à Iustino subrogatus, quæ Imperatoris in Italia forent administraturus, consedit Ravennæ, & Exarchus sive Princeps dictus est. Sed continuis in annos detrimentis hujusmodi potestas tandem evanescet. *Ravennæ Exarchatus.*

Nec semel in suffecto Longino peccatum est, eadem ignavia prostratus Oriens. Nam bello Persico per Iustini avaritiam renovato, cùm dux Matianus Persis pugna victis obsideret Nisibim; Augustus Martiano fortissimo viro Acacium quasi ad decerpendam laborum palmam substituit; sed irritatus contumelia ducis exercitus, sponte dilapsus, urbem libertam & apertos limites irruenti Hormisdæ Cosroæ filio tradidit. Ita fortibus viris non dandi exercitus vel omninò dandi; ne vel occasio vel ignominia fortitudinem incendat ambitu vel vindicta. Iustinus contracta phrenitide obiit; lucido tamen intervallo Tiberium Augustum dixit; nunquam prudentior quàm cum disipiens eum virum successorem jussit. *Iustinus.*

Anno Ch. 578. Tiberius Iustino mortuo solus Imperator, *Tiberius.*

perator; statim eximia pugna cum Deo liberalitate contendit. Effusè prodigebat opes in pauperes, Deo per miracula quas prodigeret subministrante: sanè Narsetis thesauri luci feliciter reddiri, illicò cœli, quæstoribus commissi pepererunt Persicas palmas. Nam multæ à Persis recuperatæ provinciæ Cosroes victus tanta victoria, ut dolore animi mox obierit, scripta lege ne quis Persarum Romanos in posterum bello lacesseret. Instaurabat Imperium tantus Princeps, cùm quarto anno præcoci morte raptus tabe decessit; fœnerator eximius, qui supra centesimas caperet, & exinaniendo fiscum impleret.

Mauritius. Anno Christi 583 Mauritius Cappadox Tiberii gener, ejus virtutibus præter liberalitatem successit. Varia bella in Persas & Avaras gessit, nam Hormisdas spreta Cosrois lege pacem abrupit: res à Romano & Philippico Legatis gestæ feliciter; sed felicius à Baza duce Persa; qui muliebri veste ab Hormisda donatus, ut infamiam expungeret, concitavit in eum proceres, injectisque vinculis exauctoratum, Cosroæ filio tradidit, à quo postea fustibus cæsus est: quis credat fustuarium Regum esse fatum? Sed idem Cosroes à suis expulsus, à Mauritio ad quem confugerat regno restitutus, tutam pacem sanxit & coluit; gravissimarum cladium in posterum autor.

In Caganum Avarum Regem debellatum non est; viro forti & strenuo continuis vastationibus Thraciam infestante. Imò is Mauritio causa calamitatis & necis fuit; cùm enim decem millia captivorum militum interemisset: quos levi pretio redimere Mauritius recusarat; Deo avaritiam Principis ulciscente, Phocas ex milite subitò Imperator, admissus Constantinopoli à Prasina factione, Mauritium cum quinque filiis interfecit; prodigiosâ Augusti patientia, & Christiana humilitate, ultroque suo

suo sanguine avaritiæ labem eluentis: Ita cœlo viam sternit calamitas; & sub plagis discunt homines sapere. Quinto pòst anno Constantina Augusta cum tribus filiabus ab immani Phocâ, ultra metus causam sæviente, percussa Chalcedone, in conjugis fortunam transiit; frustrà Tyranno vindictæ radices exscindente, quam suo tempore luculentiorem exiget Deus.

Italia interim pessum ibat, vastatione Longobardorum, sævitia pestilentia, & aquarum inundatione; nisi pietate Gregorii Magni suffulta inhibuisset, præcipitem casum. Is ex præfecto Vrbis Benedictinæ familiæ sponte adscriptus, & renitens anno 590. in summum Pontificem lectus, religionis, liberalitatis, fortitudinis, privatæ pietatis, & doctrinæ vivum exemplar; ea gessit, scripsit, & passus est, ægritudinem corporis emendans animi valetudine, ut stabilimentum Ecclesiæ, Romæ securitas, pauperum pater, doctor pietatis, non modò annis sexdecim quibus sedit, sed futuris sæculis fuerit: verè Magnus, quocumque morbo amplitudinem metiaris. *Gregorius Magnus.*

At Francorum regnum tantum non periit, post iteratas fratrum certantium pugnas, in duabus mulierculis nitens vel ruens. Altera Fredegondis, quæ Chilperico conjuge per Landericum adulterum cæso, anno Christi 584. ea felicitate qua fortitudine filio quadrimestri delato in aciem, hostes vicit; & pupilli curâ flagitiis primis velum obduxit. Hic est Clotarius 2. qui laureatis cunis educatus, inter palmas mox adolescet; dissipatas regni tetrarchias collecturus. *Fredegondis.*

Mulier altera Brunechildis, quæ dominandi libidini posthabens omnia, per liberorum cædes impune grassata; tandem Clotario tradita, multorum rea parricidiorum, ut pereundo sæpius compensaret pœnis flagitia, equi indomiti caudæ alligata; *Brunechildis.*

gata, discerpta est. Peritissima tamen simulandi, sanctissimos viros specie pietatis in fraudem induxit, adeò unius Dei est pervadere arcana mentium, & à vero fictum disiungere.

Hermenigildis. Nec Hispaniæ tranquillitas major; nam post tumultus varios Patrem inter & filium, Hermenigildus à Levigildo Patre Ariano peremptus, ob Catholicam fidem, quam ab Ingunde uxore innocentissimus Princeps hauserat; anno Christi 583. At Recaredus defuncti frater, quinto post anno, Patris successor, Orthodoxam fidem amplexus est; unde illustrissimum ad Reges posteros Catholici nomen, ipsaque Hispania ab hæresis lue intaminata; tam altè imbuta est Martyris sanguine: nec immeritò coloribus cæteris Rubeum præfert, cruore sanctissimi Principis purpurata.

Phocas. Anno Christi 602. Phocas tyrannicè usurpato Imperio, solâ crudelitate insignis, truculentior suis quàm hostibus, à Cosroe Persa Mauritii necem ulciscente gravissimas passus est clades; dum suorum Ducum intentus cædibus, qui repellerent hostes obtruncabat. Nec Caganus Avarum Rex segnior, qui vastatâ Thracia, in Italiam irruit, multisq; Longobardorum cæsis abscedit.

Longobardi. In qua expeditione tam Romilda Gisulphi conjux, quàm filiæ, contrarium specimen sui ediderunt. Mater suo corpore suorumque proditione Caganum mercata, ab eodem ignominiosam mortem obtinuit: at castissimæ filiæ pullorum carnes mammis substernentes, Avaribus quasi fœtore corporis odiosæ, pudicitiæ florem sibi & Longobardis fœminis conservarunt; sic ut mali vitium, ita boni virtus est ferax; nec alterutrum sibi soli prodest aut nocet. Agilulphus postea Longobardos suos Theudolindæ cõjugis impulsu & doctrina ad Christum traduxit; tantùm in feminis momenti est in

quam

quam lancem propendeant : nec ullus efficacior magister ad virtutem aut vitium.

Sed diutius Phocas pœnam præstolatur, quam per Heraclium exigit Deus, octavo tyrannidis anno: igne camini ærei, ne ferrum cruore inficeretur, vivum carnificem comburente. *Phocas.*

At sæculum ferreum temperabat auro Ioannes Alexandrinus Præsul, ob largitiones in pauperes Eleemon dictus: datus à Numine ut calamitosissimas Orientis plagas opulentissimo foveret animo. Mirum est, tam multa lagiri privatum potuisse, mirabilius voluisse: alterum Dei est, cujus sunt omnia; alterum hominis, cujus est opes diligere. Quis ergo animus, qui profundebat sua quasi aliena, nec amabat opes nisi ut perderet at jactura felix, quæ sementem facit. *Ioannes Eleemon.*

Anno Christi 610. Heraclius cùm supplicio Phocæ tam Imperio quàm Mauritio parentasset: egregium se præstitit ad Reipublicæ labes reparandas. Lentius tamen, sive quod ad summum ex infimo plures gradus, sive quod Deus ab Heraclio victo triumphaturus maximè foret Sanè Heraclio primo nihil abjectius, nihil medio fortiùs, nihil desinente contemptibilius, ut in medio Deum, in extremis hominem noveris. Primi itaque animi ingentibus victoriis Cosrois consignati: totus propemodùm subactus Oriens, Asia ferro & igne vastata, capta lugubri Christianorum excidio Ierosolyma, quorum nonaginta millia à Iudæis empta, crudelissimisque confecta suppliciis: humanæ pignus salutis Crux sancta Ctesiphontem delata: Ægyptus & Lybie direptæ, Carthago septimo anno expugnata, Chalcedon obsessa, Cagano impune Thraciam pervadente. Vt Augusto Constantinopolis una esset Imperium. *Heraclius.*

Sed adeptus apicem gloriæ Cosroes, volvente fortunâ, præceps statim ruit. Heraclius spe pacis

cum ignominia, deiectus, per annos septem tantis victoriis Persas domat, in Armenia, in Assiria & in ipsa Perside triumphator, ut fidem superet, vel Heraclium esse qui vinceret, vel Cosroem qui vinceretur. Et in partibus fuit Christi Mater, quæ Constantinopolim absente Augusto ab innumera Barbarorum multitudine terra marique obsessam servavit; decimo die disiectis copiis terrore Punico, & ingenti classe horribili tempestate discerptâ: tanti est; Deo commilitone pugnare. Postremò Cosroes Seleuciæ obsessus, & à Syroe filio vinculis fame & sagittis ad tergeminam mortem actus, teterrimo exitu consumpsit victorias; Crux sancta à Syroe perhonorificè restituta, ab Heraclio Ierosolymam reportata, ipsius Imperatoris humeris quasi triumphali ferculo vecta. sed cũ miraculo & Christianæ demissionis encomio, consignavit pacem, palmasque docuit cœlo mitti.

Mahometus. Illorum tamen temporum ac Heraclii maximè labes Mahometus, orbis pestilentia, teterrimaque Inferni vomica. Is anno Christi 622. novam promulgavit sectam, ex Arianismo Iudaismo & Ethnicismo conflatam, quàm cum mendaciis ferro & fraudibus stabiliisset, nono pòst anno periit, dolo vxorum quas plures duxerat; quatuor Amiris constitutis ad Christianorum perniciem. Mirum est, hominem inopem, ignavum, epilepticum, hoc est tam animo infirmum quàm corpore, posuisse fundamenta tantarum stragum; & ab ignobili castro Arabiæ prodiisse gentem orbis domitricem; adeò mali semen immensum crescit; & serò ubi cancer inualuit stringitur ferrum. Quibus lacrymis calamitosa posteritas Heraclii segnitiem deplorabit.

Heraclius Qui tandem Monothelitarum labe infectus, Imperatorum Chimæra, decessit anno regni 30. frustrà in Iudæos arma convertens; quibus opportunius

Mahu-

Mahumetanum virus exscidisset. Martina, quàm fratris filiam uxorem duxerat, cum filio Heraclioni regnum pararet, acerbo senatus judicio exsectâ lingua relegata est, comite filio abscissis naribus deturpato; ita Constanti Constantini filio Nepoti Heraclii avitum tandem cessit imperium; pater enim ex priore conjuge veneno à Martina novercâ ult: Clotarii perierat. Iam Tragœdiis Principum Constantinopolitanam scenam miscentibus.

In Galliam Dagobertus Clotarii filius, clarus bellis in Saxones finitimosque populos gestis, Dionysio Galliarum Patrono magnificentissimam ædem instruxit: quæ in posterum Regum Franciæ Mausolæis stipata, dedocebit homines vanitatem, tantos spiritus tam angusto conscribens limite: Principum schola, & à puluisculo magistra sapientiæ: fuit is Dagobertus suæ stirpis postremus: nam reliqui Reges ad Childericum 3. ab auita fortitudine multùm degeneres, indigni qui ad Clodovæi familiam spectent: torpentes ignaviâ, sub umbra Majorum palatii delitescentes, vana Regentium simulacra, non Reges dicendi. *Dagobertus.*

Anno Christi 641. Constans Heraclii nepos init Imperium: tam in Oriente infirmus, quàm in occidente crudelis. Nam Muhavias Saracenus invasit Cyprum, Syriæ propugnaculum, & imminebat Constantinopoli 1500. navibus, nisi duo fratres stupendâ audacia, fracto carcere quo tenebantur, Amiram ducem classis trucidassent, classemque ipsam injecto igni cum apparatu omni concremassent: adeò nulla est ætas nec ulla sors, tam virtutum inops, quin aliquo exemplo redimat vitium. Posteà iterum pugnatum, victusque Constans cadebat Imperio, nisi intestinæ Saracenorum discordiæ ipsi non tam regnandi quam sæviendi spatium prorogassent. *Constans. 2.*

Martinus Papa. Hac enim clade nihilo melior, Martinum summum Pontificem Concilio Monothelitas damnantem per Exarchum Colliopam Roma vi raptum Chersonam relegat: ubi pædore & miseriis obiit, veritatis Martyr, eò laudabilior, quò lentiore supplicio: dignitatis & commodorum omnium jacturam passus, coactus est vitam ante odisse quam perdere. Inde nihil mirum à Constante Theodosium fratrem peremptum quippe peccatum pœna peccati est fraterque visus in somnis Cæsari, propinans calicem plenum sanguine, tam sacrilegum quam fratricidam terrebat. Ab iis cædibus Constans in Italiam transgressus, nec felicior fuit nec melior: à Grimoaldo Longobardorum Rege Beneventano prælio victus est: cumque Romam quasi alienam ornamentis omnibus spoliasset, ac Siciliam cæterasque Provincias Græcorum direptionibus objecisset; in ipsa Sicilia, mulieribus maximè sævitiam ejus execrantibus, in balneo à femina situlam in ipsius caput impingente occisus est; novo planè lethi genere: ut nulla sit mortis ratio in diadematis illis capitibus non tentata: Deo in sublimibus viris, & ad splendorem propositis, docente quid Homo sit.

Colossus Rhodius. Rhodū antea obtinuerāt Saraceni, à quibus solis Colossus dejectus est, ruinâ tam prodigiosâ, ut ejus partes nongentis vel asinis vel camelis oneri fuerint; admirabilibus illis antiquitatis instar cæterarum rerum evanescentibus, ut maximum miraculum sit ex tot miraculis nullum superesse.

Bodilo. Proximo anno quo Constans periit, Bodilo nobilis à Chilperico Franciæ Rege servili verbere castigatus, vindictâ horrenda tum Regem tum ejus uxorem & ad graviorem ultionem prægnantem occiderat: tantus est furor qui scrutatur viscera in quibus sæviat, & per involucra naturæ mactet insontes.

Circa

Circa hæc tempora duobus à fratribus regna celeberrima tenuibus surrexerũt initiis. Zechius Croata è Sclavonica gente, pœnam ex homicidio fugiens, in Regionem Germaniæ venit quæ nunc Bohemia, Lusatiam Moraviamque adjungentibus posteris. Sed longè clarior frater Lechus, qui exilii comes & inopiæ in Sarmatiam deduxit coloniam, ubi Polonia, illustrissimum futuris seculis regnum: Christiani orbis in Barbaras gentes non propugnaculum modò sed balista, ensis & clypeus, quo repulsi hostes impetuntur. *Bohemia.* *Polonia.*

Anno Ch. 668. Constantinus 4. Constanti Patri succedit: dictus est Pogonatus, quòd imberbis profectus in Siciliam, promissa barbâ redierit, felicitate ac religione patrem emendans, oppresso Mixicio invasore purpuræ in Sicilia, Saracenos imminentes Constantinopoli fortiter repulit, primò septenni bello defessos, & amissis pluribus dum redirent procellâ demersos: deinde Saphino duce ingenti classe bellum instaurantes, in mari combussit: miro Callinici Mathematici invento, quo vel aquæ fierent ignium pabulum, & Natura victa se nesciret. Hic est Ignis Græcus ad hanc ætatem tanto rerum humanarum damno propagatus: ut nusquam sit quàm inter hostes potentior, majore nullo Incendio, quàm quod in undarum sinu exarsit. At dum hæc clades quietem Imperio pariunt, Bulgari gens Sythica à Volga fluvio ad Istrum effusi necessitatem belli inducunt: victi mox victores, Cæsare ob ægritudinem castris excedente, Sclavis subactis cis Istrum sedem ponunt, Augusto ipso tributum pendente, quod ad solatium è Saracenis victis exigebat. *Constantinus. Pogonatus.* *Bulgari.*

Nec sedatis bellis Religioni defuit, operam navans in promovendo sexto Concilio Generali; quod anno Christi 680. habitum est Constantinopoli, unde dictum Constantinopolitanum III. in Secretario *Concilium. Cõstantin. 3.*

tario Palatii quod Trullum vocabant, damnatique decretis Patrum Monothelitæ, affirmantium in Christo ut duas Naturas, ita duas esse voluntates & operationes: Et ne supersit de Augusto dubium plura in honorem summi Pontificis is ipse sancivit, obiit Imperii anno 17. Numerandus in bonis, nisi regni primordia deformatione fratrum maculasset; cum enim proceres tres fratres, Imperatores in honorem Trinitatis optarent, ipse quasi assentiẽs, advocatos proceres trucidavit, naso fratribus per crudelitatem præciso; quasi hoc corporis dehonestamento transiret in animum turpitudo.

Bamba. Hoc tempore Bamba Hispaniæ Rex, cum laude justitiæ & fortitudinis administrato regno, ut summum fastigium rebus præclare gestis imponeret, sponte purpura exuta Monachum induit; ratus, ut erat, nullum esse majus regnum quàm sui; & multò gloriosius servire Deo quàm subditis.

Iustinianus. 2. Rhinotmetus, Anno Christi 685. Ad Iustinianum Constantini filium delata est Purpura; cui soli hactenus licuit ut ab auita progenie quintus teneret Imperium. Hic præcipitantis ingenii cùm ad libidinem suam omnia faceret, Rempublicam sus deque miscuit, seque ipsum obiecit acerbissimis calamitatibus. Aliquot victoriis in Oriente inescatus, sibique expedita omnia ratus, pacem initam cum Bulgaris soluit, eo exitu ut in angustiis oppressus, penè solus amissus copiis sit servatus. Inde convertit se ad Saracenos, abruptoque quod ipse pepigerat fœdere, appellantibus fidem publicam hostibus, & instar vexilli instrumento fœderis hasta prælato, per Saluorum proditionem, quibus fretus susceperat bellum Augustus, ab iis victus est; Deo violatam fidem per fidem proditam ulciscente.

Nec privati mali Iustinianus immunis, qui anno Christi 694. à Leontio copiarum Præfecto ob credulitatem nudatus purpura, & quod acerbius, excisо

ciso naso imminutus, (unde ei Rhinotmeti nomen) ac Chersonam religatus, diminutionem triplicem passus est. Sed nec Leontio tutum Imperium; qui triennio post ab Absimaro idem perpessus, traditusque custodiæ, calamitatem alienam sua solatus est. Absimaro qui Tiberius dictus est administratio felix; donec anno 705. Iustinianus Bulgarorum armis adiutus, recepit Imperium; ac de Leontio & Absimaro capto supplicio, adeò non emendavit priora vitia, ut crudelior calamitate novis cumularet. Nam ingratus in Bulgaros, eos bello appetiit; cùm Saraceni Carthagine occupata latè Africam perderent; sed ab iis victus ingrati animi pœnas soluit Inde ad privatam ultionem versus, quoties truncas nares emungebat, rapi ad supplicium jubebat è Leontii partibus quempiam; quasi pro mucore esset sanguis alienus, vel inimicorum cruore vulnus coalesceret, aut humanis victimis parentaret naribus. Imò & in plures & innoxios vindicta effusa; Chersonæos omnes, apud quos exularat, certus natura rerum exscindere: missus itaque Chersonam exercitus qui crudelissimis tormentis cunctos perimeret. Necati quàm plures, tandemque nemini parcitum foret; nisi miseri Philippico Bardani in eos misso obtulissent Imperium, quo arrepto Iustinianus cum Heraclio filio ab Helia Prætore occisus est, cujus filios necaverat, uxore coquo Indo coacta nubere. Ita dum ultioni immoderanter indulget, Divinæ vindictæ reus, se humanæ obnoxium præbet; furor quippe cæcus, dum alienis malis invigilat, sua non præcavet.

Anno Christi 711. Cæso Iustiniano, dicas ambigere Diadema quo staret capite; vix enim alterum annum complexus est Philippicum; cùm hominem hæreticum, stolidè prodigum, & rempublicam perdentem ignaviâ, privatum oculis à proceribus dum somno tenetur, jam in gubernaculo cæcutientem *Philippicus Bardanes.*

amovet procul. Nec diutius hæsit in Artemio Anastasio, qui à Theodosio tributorum collectore in urbe regia obsessus & captus jussus est in Clericū tonsus exulare. Imò Theodosio pòst repudiato, tandem in Leone Isauro quamvis immeritissimo omnium constitit; ipso Theodosio sponte cum filio Clericis adscripto; ut quæ aliis captivitas esset & pœna, spernenti imperium libertas foret & præmium.

Saraceni in Hispania. Anno Christi 713. Ingentem rerum conversionem passa est Hispania, Roderico Rege à Saracenis occiso in prælio. Is Vitizam Regem perditissimum cùm armis victum privasset oculis, sibique ipsi regnum confecisset; eo sic intemperanter est usus, ut stupratâ Iuliani Comitis vel uxore vel filia, Saracenos ex Africa in Hispaniam exciverit, eorum Duce Iuliano privatam injuriam ruinâ patriæ ulciscente Deoque libidinem Regis extinctione regni plectente. Ab hac victoria tota propemodùm Hispania Maurorum fuit; aliquot è regio sanguine vix per Asturum montes servatis, semenque amplissimorum postea in Europa Regum foventibus. Quorum *Pelagius.* Pelagius præstantissimus sequenti anno celeberrimo prælio Mauris victis, Legione condidit regnum; unde posteri gradatim progressi plura in Hispania regna constituent, quasi clarissima de Mahumetana gente trophæa.

Leo Isaurus, Iconomachus. Anno Christ 717. Leo datus olim ab Artemio rector Orienti, eo amoto, favore militum purpuram induit, Isaurus ob patriam dictus, ut ob hæresim Iconomachus. Gravi statim procella jactatus est, Saracenis cum tribus navium millibus Constantinopolim obsidentibus, tanta pertinaciâ, ut ultra biennium in omnia cœli salique incommoda contumacissimè decertaverint, & absumpti potius quàm victi in urbis conspectu perierint, vix quinque navibus reliquis; ut Constantinopolim Scopulum dixeris,

xeris, at tantæ classis naufragium. Rebellavit & in Leonem Artemius, sed à Bulgaris proditus, morte accepta didicit, securius Clericum agi quàm Principem.

Iconomachia. Leo hostium liber pro agendis Numini gratiis, atrocissimum bellum excivit in superos, illorum Imagines pictas & fictas veneratione omni interdicens, imò quasi abominatione dignas expungens. Hinc turpissima hæresis Iconomachorum, & acerbissimi in Orthodoxos cruciatus, ea fortitudine de Imaginum cultu quà de Christi persona certantes; adeò pulchrum est corpus Ecclesiæ, cujus si membrum læditur, totum deforme est. Benè veritati à Gregorio II. cautum est interim; qui invicto animo irruentem armis & decretis Augustum repulit, perfecitque ut integer pestis Occidens esset suffragante Deo consiliis, & maxima Italiæ parte, abdicato Cæsare, ad Romanum Pontificem se conferente. Dum Leo infirmus iracundiæ, sive classe disiecta quàm in Romanos armaverat, sive Saracenis distrahentibus ultorem animum, Christianorum carnifex periit. Novus Enceladus, qui non cœlites sed eorum umbras lacesseret, crederetque Imaginum casu cœlum ruiturum.

Ioannes Damascenus. Quarum patrocinio celeberrimus Ioannes Damascenus; in media Saracenorum colluvie nitidissimum Sidus; armata cœlo dextera Leonem oppugnavit, eaque scripsit quæ Tyranno ingrata cœlo gratissima, truncatam manum restitutamq; miraculo, pœnam & præmium, veræ transcribunt immortalitati. Felix vulnus, quod à Maria curari debuit.

Carolus Martellus. At quo anno, nempe 726. Leo impius exorditur bellum in superos, eo Carolus Martellus Christianum orbem à Saracenorum armis vindicavit; reportata victoria in campis Turonicis, qua cum

Rege

Rege Abderama perfidorum 375. millia cæsa, Christianorum paucis duntaxat desideratis Gens pessima inundabat orbem, nisi jam maris & Pyrenæorum victrix occidisset in Carolo, spesque immodicas in effuso sanguine demersisset. Nec statim in uno Hydræ capite debellatum, plura excetræ colla resecta sunt, ad Auenionem receptam, ad Narbonem captum Francicus Hercules monstrum pressit; donec Gallia purgata penitus, Phocensem provinciam, & Septimaniam, Maurorum spolia, in triumphum duxit. Nec suâ contentus Galliâ Martellus, & in Italiâ authoritate pugnavit, Luitprandum Longobardum ab Romæ obsidione revocans, summoque Pontifici libertatem parans; prærogativâ Nepotum, quibus supremo Antistite nihil augustius.

Angli vectigales. In quam religio non unâ in Gallia promovetur; novo more Britanniam vectigalem habet. Nam Inas VVestsaxonum in Anglia Rex Romanæ Ecclesiæ ditiones suas subiici voluit, jussa quaque domo pendere S. Petro in successoribus denarium annuum. Sed posteri tributum sanguinis exigent, & Ecclesiæ militantis dispendio triumphantem ditabunt.

Constantinus. V. Copronymus. Anno Chr 741. Constantinus Leonis patris Imperium & impietatem suscepit, jam natus annos 22. dictus Copronymus, quod sacros fontes ventris onere in baptismo fœdasset, & Caballinus quod equorum sordibus mirè caperetur. In eo præter amorem sordium & immensa scelera nihil observandum: novus Diocletianus sacrarum cultores imaginum diris vexavit suppliciis; hostem se Deiparæ impurus nebulo gessit, ut vel eam appellasse flagitium foret; in Monachos præsertim furorem exprompsit, quos expertus Catholicæ rei Triarios, si licuisset, funditus perditum ibat; in Sanctorum Lipsana debacchatus est; pseudosynodum conflatam

tam ex hæreticis congregavit; Stephanum Monachorum Antesignanum diuturnis & exquisitis laniavit suppliciis; Deo interea connivente, & longissimam sæviendi materiam diuturnitate vitæ permittente. Ita res humanæ divinâ trutina pendi debent.

Felicitas tamen impuri capitis impegit aliquoties; nam Hunni postremo in Pannoniam irrumpentes, occupatam suo de nomine dixerunt Hungariam: & Exarchatus Italiæ cum Pentapoli ipsi ablatus ad infensissimum hostem Summum Pontificem transiit; & Monachorum robur invictum dolorem incendit quovis supplicio acerbiorem: & publicæ calamitates increpabant Tyrannum identidem. Nam Constantinopolim per decem dies tãtã caligo obsedit, ut nox diuturna animorum noctem exprobrarit; Syria terræ motu agitata est, quo urbes vel præcipitatæ in valles, vel ad sextum lapidem projectæ fragilitatem mundi incusarunt; insedit urbem tuam gravis Pestilentia, ut inanis propemodum, cadaveribus solis oppleretur; tanta fuit hyemis sævitia, anno 764. ut Pontus Euxinus gelû coalesceret, & à Danubio ad Euphratem usque regiones continua glacie connecterentur. Sed tandem novus Iulianus à Maria profligatus, ut vetus à Christo, in expeditione Bulgarica, igne interno conflagrans, cum exclamaret se vivum cremari propter Mariam Deiparam, cruciatibus æternis animam tradidit, anno Christi 775. verè Cœlo infensus, cui detrahebat; Patronorum expers, quos offenderat; carens perfugio, dum Mariam abdicat; Enimverò dignus quem Iconoclastæ nostri auctorem appellent. *Prodigia.*

Occidens interea mutationes novas expertus est prima in Gallia, in qua Pipinus Martelli filius, avitam paternamque gloriam suo fulciens merito, anno Christi 752. excluso Chilperico Merovingiorum postre- *Pipinus.*

postremo, Francorum Rex à Bonifacio Moguntinorum Præsule inauguratur. Lubricum exemplum, quod in regno Principum amantissimo bis tentatum, mox damnatum in posteris, habendum est in remediis, quæ mortem sæpius quàm salutem creant.

Exarchatus. Et in Italia Exarchatus Ravennæ extinctus est, anno circiter ducentesimo quo inceperat; Astolpho Longobardorum Rege Eutychium Exarchum pellente Italia, captis Ravenna vrbe primaria, & Pentapoli, nempe Arimino, Pisauro, Ancona, Auximo & Vrbino. Sed cùm inde Astolphus ferocior Stephanum Pontificem Maximum premeret, velletque similiter pulsum Italia : evocatus à Stephano Pipinus prima quidem expeditione perdomuit, at secundâ ne tertium edomandus esset, detractam Pentapolim Stephano addixit; securitate in posterum præstita, ut se Ecclesia tam in homines quàm in dæmones tueretur. Astolphus paulò post in venatione occisus, testis est vel inter ludos mortem irrepere.

Carolomanus. Nec parum explanandam Dei providentiam; quod ubi impurus Copronymus omnibus neruis in Monachismum pugnabat, eum in Italia illustrissima capita sanciebant. Nam anno Christi 746. Carolomannus Pipini frater, Marcelli filius, addicatâ spe mortalium rerum, Monasticum institutum in Cassino suscepit; sui victoria tantò majore, quantò adolescenti difficilius est, mundum abiicere inexperto, solas blanditias obtendentem, quàm viro post miseriarum experimenta. Nec in isto exemplum defuit; Rachisio Longobardiæ Rege, cum vxore & liberis, religiosæ vitæ se devoventibus; adeò quidpiam est supra summum fastigium, quò ascendant homines descendendo; & ultra diadema est aliquid dignum mortalium votis.

Anno Christi 775. Leo Copronymi filius patre non

non melior gessit Imperium, cujus adhuc infans cõsors fuerat, unde Porphyrogeniti cognomen tulit; quasi natus in purpura; vel in conclavi Purpurâ dicto. Bella gessit in Saracenos, sed acerbius in Orthodoxos, Imaginum causa; donec quinto anno sacrilegio cumulavit priora crimina: Coronam enim insignem gemmis è sanctæ Sophiæ raptam capiti cum applicuisset, carbunculis igneis è capite tumescentibus inter dolores periit; nempe Deo sacra, Templis lumina sunt, ignes sacrilegis. *Leo V. Porphyrogenitus.*

Anno Christi 780 Constantinus similiter Porphyrogenitus Irene Matre administrante Leoni Patri successit; magnâ fortunæ varietate annis octodecim, Purpura privatorum miserias non amoliente. Irenes exordia pia & fortia; nam Nicephorum Constantini Patruum Imperii cupidum, fractum præliis fugavit Græcia; & religione incensa curavit. Oecumenicam Synodum apud Nicæam Bythiniæ convocari; in qua consentientibus 350. Episcopis, cultus Imaginum instauratus, correcta priorum delicta Cæsarum, & pax Ecclesiæ restituta; anno Christi 787. Id Concilium Generale 7. Nicænum 2. Deo per infirmam mulierem trium Imperatorum hæresim emendante. *Constantinus V.* *Irene.* *Concilium 7.*

Hunc rerum cursum interpellavit Ambitio, Regum lues, regnorumque calamitas. nã Constantinus anno Ch. 790. tutelam matris suâ ratus infirmitatẽ, iratusque Stauratio per quem Irene administrabat omnia tandem obsequium Imperio mutare cogitur. Sed re nondum matura ab Irene interceptus, ac pro puero verberibus exceptus, tametsi natus annos 20 domi includitur; consiliis participes plagis affecti in exilium amandantur. At ejusmodi morbus tam levi remedio non curatur; mox exercitibus; Matris imperium abnuentibus; ipsa in Palatio quod ædificaverat carcerem patitur; Stauratius in vincula datur, & admovetur guber-

naculo

naculo filius. Nec ideò à turbis desitum; nec ea facilitate Imperium geritur qua occupatur; Constantinus suo malè gesto Irenem laudavit; nam familiares affecit suppliciis, & quidem innoxios: vxori repudium misit: & ex Virginum gynæcæo Theodatem rapuit; infeliciter pugnavit in Bulgaros, suisque patruis eruit oculos. Hæc Irenem defenderent octo post annos resumentem Imperium nisi in pœna filii ostendisset animum vindictæ impotem & privatæ sortis: misero effossi sunt oculi, eodem die quo patruos luce orbaverat, nec relicta vita nisi ad sensum calamitatis quàm statim dolore & desperatione absumpsit; ultionis & regni spe omni abscissa. Irene quatuor adhuc annos thronum insedit, cruore nati stabilitum vel nutans.

CAPVT IV.

A Carolo Magno, ad Fridericum ÆEnobardum.

ANno Christi 773. Corolus Pipini filius, tam rerum gestarum amplitudine quam Magni cognomine Alexandro & Pompeio par, jam ante suscepto Gallico regno, advocatus ab Adriano Pontifice, quem Desiderius Longobardorum Rex divexabat, Alpibus transitis, paternas palmas instaurat; tam capta quam obsessa Papia, Desiderius datus in vincula, & cum liberis Leodium missus, pacem Pontifici, gloriam Carolo, finemque Longobardorum regno pepererunt. Inde Carolus in Hispania Pompilone capta Mauros ingenti clade fundit fugatque, ne qua regio tanti viri gloriæ expers foret In reditu tamen à Vasconibus postrema pars exercitus carpta, ne felicitas summa oneri esset. Tum in Ger-

Germania Thassilo Bavarus profligatus, & in Monasterium trusus; Hungari irrumpentes ita repressi, ut vix superessent qui agros colerent; dum Saxones omnium hostium pervicacissimi singulis propemodum annis rebellantes, ferebant palmas Caroli ferro demetendas: Cos Francorum, eorum Carthago, Martis campus, otii discussio, honestaque laborum materia.

Anno Ch. 79. Alphonsus Legionis Rex acri prælio Mauros profligat, ac Vlyssiponem Lusitaniæ caput eisdem eripit. Belli causa honesta, dignaque unde Princeps nomen Casti habuerit; quòd pertæsus tributi Virginum, quas à Christianis Saraceni exigebant, bellum susceperit, ne castissima corpora inquinatissima libidine fœdarentur, hæc arma sanctissima, quæ Dei limites in corporibus humanis prorogant.

Eodem anno Alcuinus Caroli Præceptor, Academiæ toto orbe post celeberrimæ Parisiis jecit fundamenta; discipuli vel domini jussu, doctrina insignes, quantùm ferebat ignorantia temporum, amplis stipendiis evocavit, qui scholis appertis profiterentur scientias. Carolus quippe amantissimus litterarum, ab iis censebat partam bello gloriam illustrari, earum cultu deponi barbariem: & florentissima esse regna, in quibus exercerentur triumphis corpora, & excolerentur animi disciplinis.

Anni 800. exitus illustris fuit Caroli Magni in Occidentis Imperium promotione, à Leone III. Pontifice Maximo Romæ in ipsa S. Petri basilica, quod 14. annis ingenti terrarum bono obtinuit. Vir dignus in quo Gallia summum rerum scanderet apicem, nec Constantinum aut Theodosium invideret Hispaniæ vel Britanniæ: qui pietatem intermortuam excitavit, in condendis Basilicis effusissimè prodigus: ita litteris arma distinguens,

ut sui Imperii fortissimus & doctissimus haberetur, ab omni vitio, si unum excipias, (homo quippe erat) prorsus immunis. Franciæ limites prorogavit amplissimè, Pyrenæos Alpes & maria supergressus, ab Ibero ad Calabriam & Vistulam, tot diversas gentes obsequii necessitate conjungens. Mirum, quod vix ab ævo condito repire sit, Carolum à Pipino viro fortissimo quartum non degenerasse; & abavum, avum, Patrem, & filium continuâ serie, virtutum paternarum hereditatem incrementis tantis auxisse. Vnde humanum est, Carolum in liberis nævo infectum; nam è novem deterioris sexus nullam elocavit matrimonio, præter unam; è tribus filiis Pipinus & Carolus morte rapti, victoriarum spem interceperunt; unus Ludovicus superstes, qui tametsi Pii cognomine Antoninum Principem Optimum vincat, tamen impar tanto fastigio verè Caroli magnitudinem infirmitate suâ exaggerabit. Obiit Carolus Aquisgrani anno vitæ 72. thesauris immensis in Ecclesias distributis; hoc est Deo herede scripto.

Nicephorus Logotheta. Anno Ch. 802 Nicephorus Patritius & Logotheta Generalis Irenem piè & fortiter res administrantem solio deturbat, relegatque in Lesbum Insulam, feminam egregiam, & sine nævo, si mater non fuisset partu, vel fuisset affectu. Nicephorus crudelitate & ignaviâ palam odiosus, nono post anno à Grunno Bulgarorum Rege, cui deprecanti pacem obstinatè negaverat, noctu victus est, & in tabernaculo cæsus; Stauratio filio, quem Cæsarem dixerat, graviter saucio vixque fugâ elapso. Hic vitiorum omnium officina, Manichæorum maximus fautor, monenti amico, dixit se à Deo Pharaonis instar induratum, exitusque similis vitam clausit.

Michael Curopalates. Tertio pôst mense Michael Curopalates Procopiâ ductâ gener Nicephori, Stauratio in Monasterium

rium pulso, Imperator est appellatus, sed susceptâ infelici expeditione in Bulgaros, biennio post Leoni Armenio cessit Imperium, Theophilactus filius jam *Cæsar* dictus cum matre Procopia & fratribus in exilium pulsus; Deo in Nicephori sanguine Irenem vindicante.

Anno Christi 814 Ludovicus ob liberalitatem in sacra loca Pius dictus, tot paterna regna suscepit; Carolo propter pietatem & religionem parum admodùm similis, sed mansuetudine & patientiâ, rarâ in Regibus gloriâ, bellicæ laudis defectum corrigens. In Bernardo tamen fratris filio Græcos mores imitatus, dedit aliorum impulsibus unde pœniteret, adolescenti perduelli ereptis oculis, & sequuta ex atrocitate supplicii morte. Sed excusat severitatem in Nepotem in liberos infelix indulgentia, quibus delicti primi venia fuit secundi occasio. Ex Juditha conjuge quam priore mortua Ludovicus duxit calamitas orta; nam Lotarius Ludovicus & Pipinus ex priore suscepti, inita conspiratione Gallis inauditum suscipiunt facinus; Patrem non modò armis insectantur, sed oblata pace accedentem quasi ad liberos, comprehendunt; & indignissimè ab Episcopis damnatum malè gesti Imperii, regno exautorant, anno Christi 834. unius criminis reum, quod Pater esset. Ita Ludovicus à liberis propter conjugem, hoc est per amoris & obsequii nomina, atrocissimam subit infamiam; ut orbi & cœlibes solitudinem suam non accusent.

Ludovicus Pius.

Restitutus tamen mox à Proceribus, nec ambitioni datum ultrà peccare; ubi Pater se Regem oblitus, quasi privatam condonavit injuriam, flevitque postea Pipini præcocem mortem; & sexto post anno obiens morbo, Lotarium & Ludovicum vocavit in partes cum Carolo ex Juditha suscepto; ut huic Fràcia, Ludovico Germania, Lotario

Imperium cùm Italia obveniret. Partes immensæ, sed totum ambientibus parvæ: unde bellorũ seges, fratres commissi, regna pugnantia, & tandem distractis partibus Monarchiæ clades.

Dani Christiani. Hoc tempore circa annum Christi 726. Ebbo Rhemorum Præsul, solemni legatione antè ad Danos missus ad ferendum Christianum cultum, victor rediit triumphatis Dæmonibus; Trophæum Heraldus Danorum Rex, qui cum magnâ suorum multitudine Moguntiæ sacris undis ablutus est. Hæ laureæ dignæ non Capitolio sed Cœlo, quibus victi non detruduntur in carcerem strangulandi, sed regnaturi cœlo evehuntur.

Leo V. Armenius. Anno Christi 813, Michaele sponte cœnobium ingresso, Leo Armenius in Oriente Imperator præclarum statim specimen edit; Crunno Bulgarorum Rege ante Augustorum victoriis claro, graviter saucio, & in fugam acto. Sed inde malè bono usus, in furorem raptus Iconoclastarum, cùm insuper Manichæis faveret, patuit Michaelis Balbi insidiis, à conjuratis ipso in templo quod spoliaverat confossus. Mirum, quod Balbo jam ad supplicium destinato somnus purpuram peperit, Leoni vigilia regiæque minæ ademerunt; ita res humanæ dissociatæ sunt, & ad ludendam providentiam nostram, plerunque opposita parentibus soboles, & causis effecta.

Michael Balbus. Ita anno Christi 820. Michael Balbus eductus è carcere throno imponitur, Phryx genere, tamque moribus quàm linguâ corruptis, juxta Leonem Iconomachus, majora vitia superinduxit. Feliciter tamen Ducem egregium Thomam Constantinopoli repulit, & Bulgarorum ope demùm profligavit; sed ne dignum victoriâ credas, eâ utentem cogita, quam fœdavit acerbitate supplicii; Thoma captivo inter diros cruciatus truncato manibus pedibusque. Idem postmodùm in Impe-

xio passus est Baldus; quod hostes undique decurtarunt: Nam Hispaniæ Mauri Cretam occuparunt; excussit jugum Dalmatia; Saraceni proditore quodam Euphemio invaserunt Siciliam; nec ipse fato functus est integer, raptus phrenitide; hoc est animo, vivo adhuc corpore, consepulto.

Theophilus. Anno Christi 829. Theophilus Michaeli patri succedit tam Iconomachiæ quàm Imperio; cuius anno 12. ex tædio & mœrore ob reportatam à Saracenis victoriam obiit. Celebris sub eo Lazari Monachi in pingendis Imaginibus pia constantia, qui manu per Theophilum ignito ferro transfixa, restitutaque divinitus, unus Imaginum orbem implevit; Parrhasio & Apelle felicior, cujus colores tererent cœlites, penicillum duceret Deus ipse.

Lazarus.

Lotharius. Anno Christi 840 In Occidente Lotharius Ludovici filius Imperator, cùm in fratres dominari vellet ut Princeps, non ut fratres iis consulere, bellum exoritur; junctique Ludovicus & Carolus absentis Lotharii copias magno profligant prælio ad Fontenatam villam; ex utraque acie centena virorum millia ceciderunt, præcipui ex nobilitate occisi, ut Gallica potentia tam in victoribus quàm in victis fracta, pene prolapsa sit. Lotharius altero prælio pulsus Germania, petita pace impetravit plura quàm bello illato; inter Germaniam quæ Ludovici esset & Galliam quæ Caroli, media regio concessa Lothario unde in posteris Lotharingiæ nomen percelebre, claritudine Principum & virorum fortitudine perillustris. Lotharius agitatus bellis assiduis, sævissima insuper grassante pestilentia, nimium expertus quanta calamitas sceptrum foret, id sponte deposuit, anno Imperii 15. instituto Monachorum se tradens, ut qui regeret alios regeretur; paulò post febri extinctus, tranquillè claudens vitam turbulentam.

Lotharingia.

Normanni. Interea nova barbarorum irruptio fœdavit Gallias; quipp e Normanni, gens vel à Dania vel à Norvegia, exundantes obruunt Galliam decusso nobilitatis flore inermem, & Hamburgo capto quod Carolus Magnus iis retundendis objecerat, soluti repagulis percurrunt Gallias, dirâ ubique & inauditâ crudelitate grassantes; donec accepto auro reversi in Daniam, intestinis bellis sævientes, respirandi spatium Francis concesserunt.

Saraceni in Italia. Nec Italia tutior aut tranquillior; quam anno 845. Saraceni Siciliã invadentes totam conturbarũt. Ora Campaniæ felicissima prima exscensione tentata est; copia enim alieni voti est pabulum; Beneventum captum, objectum prædæ Cassinum, ac direpta Romæ suburbia; inutili imò noxiâ prædâ, direptoribus naufragio mersis in reditu. Ideò Leo IV. Pontifex urbem communivit, novaque auxit dicta Leonina; felici augurio, ut aliarum Vrbium princeps foret.

Ramirus. In Hispania Ramirus Legionis Rex conserto prælio 70. Saracenorum millia delevit, dignus Alphonsi Casti filius. Ita fortes in calamitate Principes consignabãt sua regna victoriis, & Maurorum prosperitatem virtute afflicta deterebant.

Theodora. Anno Christi 841. Theodora Theophili vidua pro filio Michaele Porphyrogenito etiamnum puero Imperii clavum moderatur. Piissima femina reduxit cultum Imaginum; dejecto Patriarchatu Ioanni Syncello pessimo bipedum, Methodium sanctissimum virum substituit, Manichæos invalescentes excidit, re nulla omissa, quà priores clades sarcirentur: mira Numinis providentia, ut ætates singulæ Christianis feminis illustrentur, & habeat infirmior sexus quo aspiret.

Bulgari Christiani. Et per sororem captivam Constantinopoli, Bogor Bulgarorum Rex Christo adjunctus, eo invo-

cato

cato ad pestis famisque solatium; & postmodum Theodora opitulante Bulgari in Regē quo Christianus esset rebellantes victi, non corpore modò sed animo, ut Christiani & ipsi fierent. Nempe placet Deo per feminas innotescere, & quoddam est imbecillitatis cum Divinitate consortium.

Michael. Porphyrogenitus.

Verùm Theodora dum supra sexum gerit Imperium, à filio Michaele Porphyrogenito eo deturbatur, anno Christi 856. Is à Barda avunculo excitatus jamque vitiorum impatiens quæ Magistram morum horrebant, Matrem aula pulsam includit cœnobio, quæ nec diu regno superstes, fato *Irenes* periit, nisi quod altera in natum acerbior, altera forte mollior, infelix utraque dum Neronem alit. Michael amoto obice in omne vitium præceps ruit; & quasi nasci in purpura, & in flagitiis idem foret (nā Porphyrogeniti penè omnes corrupti) semel obita infelici expeditione in Syriam, omissa rerum cura, nugis & stupris totum se abdidit; ubi rebus levissimis thesauros immensos à matre collectos tam citò dissipavit, quam lentè coaluerant.

Bardas.

Interim Bardas *Cæsar* dictus specimen præbuit Principis boni, in litteris intermortuis revocandis; sed se malum gessit in amovendo Patriarcha *Ignatio*, viro sanctitate & doctrina conspicuo (is Michaelis *Curopalatæ* filius splendorem purpuræ probitate morum illustrabat.) cui Photium substituit virum pravè doctum, & humanioris litteraturæ tam scientem quàm ignarum Divinæ. Ipse idem passus in substituto Basilio *Cæsare*: nam anno 866. cùm Nepotis ineptiis refragaretur morosius, ipso inspectante à congerronibus trucidatus est; suffectusque Basilius Macedo, exul, pauperculus, una equorum cura commendatus, eique matrimonio juncta est, Eudoxia nobilissima, sed Augusti pellex; fortunæ lusu, ut de Equi-

sone fieret Imperator. Cum tamen ludos non desineret Michael, suosque collusores per ludibrium, manu, naso, oculo, vel capite multaret; imò quendam remigem indutùm purpura dixisset Cæsarem, strueretque insidias Basilio antevertens Basilius semisomnem percussorum ferro objecit; tam ludicris ineptum quàm seriis, qui vel joco sæviret; quemq; dicas immutasse sexum cum matre nisi quod vel feminas tam turpis otii pudeat.

Michael.

Ludovicus II.

Anno Christi 855. Ludovicus Lotharii filius in Occidente Augusti iniit dignitatem; Lotharius frater illicitis cum Valdrada implicitus amoribus, sive ut excuset, sive ut puniat, belloque cum Saracenis Italiam vastantibus involutus magis quàm illustris. Caroli magni præclarissima virtute iam deficiente, & in Nepotibus per Italiam, Galliam & Germaniam sparsis, in ambitionem immodicam sed infirmam degenerante.

Carolus Calvus.

Ludovico morbo defuncto an. Chr. 875. Carolus Calvus Romã aduolans arripuit Imperium, Gallia propomodum à Ludovico fratre Germaniæ Rege spoliatus. Sed nec diu potitus Imperio, cui par præter cupiditatem nihil habebat: nam anno post altero a Sedacia Iudæo, quo medico utebatur, veneno pulvere temperato interemptus est; calamitate magna mortalitatis; ut mors, quasi multæ illi non suppetant viæ, per medicamenta & salutis instrumenta grassetur. Calvus Bosonem coniugis fratrem creaverat ducem Italiæ, futurum ingentium motuum fontem.

Ludovicus Balbus.

Ludovicus III. è sermonis vitio Balbus dictus, purpuram Patris optavit potiùs quã vestivit; ac licet à Ioanne Pontifice in Gallia coronatus, tamen nec titulo Imperii nec jure frui diu potuit; altero anno Compendii non sine veneni suspicione defunctus; hac una re memorabilis, quod Augustus fastos nomine impleat.

Anno

Anno itaque Christi 880. Carolus Crassus Ludovici Germaniæ Regis filius, defuncto Balbo, præteritoque eius filio Ludovico, Imperatorem se gessit, nec omninò infirmum per septem annos in Normannos, Saracenos, & Comitem Tusciæ ducem Spoletanum, cui ad Saracenos profugienti Berengarium consanguineum suum opposuit, donec octavo anno, cum Germaniam Galliam & Italiam propemodùm solus teneret; magno humanæ miseriæ casu, cùm corpore simul animoque langueret, in Subditorum ac maximè Germanorum contemptum incurrens, desertus ab omnibus; cliens factus Arnulphi Nepotis, ex Fratre Carolomanno & nobili concubina nati, vix impetratis ad usum vitæ aliquot locis, tantùm non inops paulò post obiit: novo prodigio iungens mendicitatẽ & regnum; ne quid sit cujus se Principes immunes putent. *Carolus Crassus.*

Interea Balduinus primus extitit Flandriæ Comes, anno Nempe 865. ea dinastia à Carolo Calvo impetrata, cujus filiam Iuditham octo ante annos raptu abduxerat; pœna tanti criminis abusu rerum jam inde vertente in præmium. Et anno 887. permissa Neustria incolenda Normannis; cùm post graves clades illatas obsidione Parisios premerent nec ratio alia suppeteret truculentos hostes amoliendi, nisi donando partem totum rapientibus, ut abscisso membro corpus sanaretur. *Flandria.* *Normannia.*

Anno Christi 867. in Oriente Basilius Macedo ex prisca quidem Arsacitarum nobilitate, sed annorum serie sic obscura, ut homo pauperculus in curandis equis ageret vitam, obtruncato Michaele gubernacula tenuit; nec pro equisone, justitia & fortitudine in paucis insignis. Statim à Deo principium; exturbato Photio Ignatium revocat; habitumque ipsius cura Concilium Generale octauum Constantinopolitanum IV. anno Christi 869. quo damnatus Photius, & Iconomachorum zizania evulsa *Basilius Macedo.* *Concilium 8.*

vulsa stirpitus; deinde Saracenos plurimis expeditionibus, tum præsens, tum per Legatos, quos non obuia felicitate majores rebus gestis quàm ambitione est nactus, sæpissimè vicit, ab eorum tyrannide Asiæ parte, Dalmatia, & Calabriæ pluribus oppidis ereptis. Nec omittendus Andreas Scytha, qui Tarsensem Amiram Mariæ filium arguentem infirmitatis, eiusdem filii potentia fretus, ingenti prælio delevit, ut cæsus Amiras Christi potestatem deprædicaret silentio.

Basilio liberi, summa Felicitas Principum, non defuerunt; Cæsares enim dixit Constantinum, Leonem & Alexandrum. Quamvis postea imminuta Felicitas in Constantino, quem morbus rapuit; & in Leone quem Magi Santabareni dilata ultio mācipavit carceri, & necasset fortasse, nisi Psitaci vox intermortuum affectum patris suscitasset. Mox ipse Basilius 19. imperii anno, novo prorsus casu vitam egit. Ingentem enim percussurus Cervum, ab eoque raptatus ramis cornuum Zonæ implicitus, quamvis Zona ab uno Comitum abscissa servatus esset, tamen læsis ex vulnere intestinis paulò post obiit; ita fortissimus Imperator ab animali timidissimo mortem hausit; & servatus quidem. Malè tamen quod servatorem stringentem ferrum necari jusserit; quasi Zona lamentis scindi debuerit, & Chirurgi novacula parricidium sit.

Photius. Aliquot ante annos Ignatio mortuo in sedem Photius erat restitutus, indignus quàm vel semel insideret. Is de Christiana re pessimè meritus, novo Bibliothecæ genere iuvit eruditos, nec enim ingentia librorum volumina quandoque peritura capsis inclusit, sed oculis lecta animoque digesta scriptis mandavit, nulla temporum injuria peritura: studiosissimus omnium, qui posteritati vltimæ studuit.

Leo Philosophus. Anno Christi 886. Leo Basilii filius, servatore

Psit-

Pſittaco patri redditus, ei ſucceſſit; ob artium ſtu-
dia dictus Philoſophus; 24. annos Imperium tenuit
bello non admodùm felix; à Berengario & à Bulga-
ris expeditione gemina victus; ita inepti ſunt ad
Martis munera philoſophantes. Imo & inſidiis ten-
tatus domeſticis, & in Templo fuſte percuſſus, vix
ſervatus eſt. Nec prorſus philoſophiam coluit, Zoe
pellice Auguſtæ vxori ſuperinducta; adeò Philoſo-
phia ſine Chriſto fucus eſt. Ventris morbo conta-
buit; filio ſuo Conſtantino adhuc ſexenni ſub tute-
la Alexandri fratris relicto, quem ex matrimonio
quarto ſuſceperat.

Alexander poſt annuam adminiſtrationem in-
ganeis poculiſque tranſactam, cùm pupillum Au-
guſtum caſtrare intenderet, nimia jactatione per
nares & verετrum erumpente ſanguine extinctus
eſt, in ipſa molitione ſceleris raptus; imbellem æ-
tatem Deo vindicante.

Anno Chriſti 888. Arnulphus Carolomanni è *Arnulphus.*
pellice filius à Germaniæ proceribus Carolo Craſ-
ſo ſubſtituitur, variaque ſorte novem annis impe-
rat. Primus belli campus Germania fuit, in qua
dum Bohemi per Hungaros ſubiguntur, patefactus
eſt Hungaris in reliquam Germaniam aditus. Tum
pugnatum in Belgio, Normannique poſt populatas
Gallias victi, eorum centum millibus in prælio cæ-
ſis. Poſtremo Martis area Italia fuit; quam Guido
Spoletanus & Berengarius Forolivienſis inteſtinis
armis diſcerpebant: ab Pontifice coronatus Gui-
do Lamberto filio poſtmodùm moriens coronam
reliquerat; qua ſtatim ab Arnulpho Italiam inva-
dente ſpoliatur, & in venatione ab Hugone Me-
diolanenſi perimitur. Arnulphus præter alias ur-
bes, Romam cepit; quod mirere, perluſum; dum
milites lepuſculum fugientem per mœnia inſe-
ctantur, Romanis cuſtodibus metu perterritis
& dilapſis; tuncque Roma gentium domina facilius

quàm

quàm lepus capta est. In Germania redux Imperator phtyriasi periit, anno Christi 899. cùm antè Augusta adulterii conuicta acerbiorem vitam effecisset.

Ludovicus III. Ab Arnulphi obitu, Corona Imperii decursis celeriter aliquot Carolianis, ad Germanos statim transivit. Non tamen sine turbis & sanguine. Ludovicus Bosonis filius Rex Italiæ proclamatus, cùm securus dimissis copiis Veronæ ageret, à Berengario antea profugo deprehensus imperio privatur & oculis; anno Christi 904. Nec ideò tuta potestas Berengario; nam cùm Hungari vastata Germania transcendissent Alpes, & in Angustiis oppressi à Berengario, nec prece nec pretio salutem possent redimere, metu ut fit in desperationem verso, Berengarium ingenti clade profligarunt, vastaruntque Italiam nullo vetante.

At Ludovicus Arnulphi filius duodecennis designatus à Proceribus Imperator, nihilò melius se Principem gessit. Hungarorum irruptionibus & Procerum motibus in Germania sua quasi in carcere conclusus; donec anno Christi 912. ætate adolescens, toleratis rebus supra virum, morbo absumptus est. Et in eo exaruit Caroli Magni Germanicus surculus, emigravitque Imperium ad Germanos non in unâ tamen stirpe; quasi indagaret Austriacam, in qua quiesceret.

Tot inter tumultuantis Europæ funera, quis pietati consultum credat? Anno tamen Christi 910. Guillelmus Pius Princeps Pictonum & Aruernorum Cluniacense Cœnobium in Burgundia condidit; cui primus Berno præfuit. Familia quidem ad Benedicti normam aptata, sed quæ deinceps Ordinis caput, & radicibus suis innitens truncus, feracissimos sanctitate ramos per Europam latè propagabit. Infelix nimirum Belli & Ignorantiæ seculum ruebat in præceps, nisi Pacem & lit-

teras

teras Religiosi quantùm in se fuit sustentassent.

Anno Christi 912. Conradus Franconiæ dux à Germanis coronatus est Imperator; Othone Brunsuicensi jam annis gravi coronam recusante. Septem annis eo potitus, bellis intestinis in Germanos proceres, ac Hungarorum incursionibus vexatus est; hoc uno memorabilis, quod fato proximus insignia Imperii ad Henricum Saxoniæ ducem, illius Othonis Brunsuicensis filium miserit, à quo nuper ingenti prælio victus esset, eum unum tanto fastigio aptum contestatus; tum maximè Principatu dignus cùm deponeret, qui ultionis libidinem suorumque commoda Reipublicæ post haberet. Conradus

Eodem anno cicurati sunt Normannorum animi Rollonis ducis baptismate: is post Rothomagum sexto ante anno expugnatum, Francis imminebat, novas iterum clades illaturus; sed à Deo victus finem suscepit, & Gislâ Caroli Simplicis filiâ in matrimonium acceptâ, tum demùm in Francicum corpus coaluit. Rollo Normannus.

Et hoc tempore in Cantabria & Asturia ortum est Navarræ Regnum ab Eneco Sanctio, qui Arista dictus; in ipsis Pyrenæi radicibus; quod inter Hispanos Gallosque medium utramque gentem non tam dirimet quam componet; ambitione limites montium super grediente. Navarræ regnum

Anno Christi 919 Henricus Saxo, dictus Auceps quod capienti aviculas delatum esset Imperium, 17. annis illud obtinuit. Quamvis armis fortis, bellum tamen ab Arnoldo Bavaro pro Imperio commotum verbo non manu confecit; petito colloquio, & Bavaro persuaso; adeò vel furor prudentia regitur. Hinc Hungaros vicit Saxoniam vastantes, tunc Borealium partium luem: Misniam in Sclavos muniit; primumque Misniæ Marchionem erigit; Vandalos ad mare Balthicum ingenti prælio profligat, ac omis- Henricus Auceps.

omissa vel non permissa Italia, paralysi obiit; in bellis victor quæ non quæsierat, pacis nunquam compos quam unam quærebat.

Italiæ status. Italia interim in ultimam calamitatem prolapsa, propudiosum meretricum facta stipendium, sub Regum titulo discerpebatur. Nam præter Hungaros impune grassantes, post Berengarium à Ioanne 10. coronatum, eundemque à Rodolpho Burgundiæ Rege victum, & Veronæ Flamberti cujusdam necatum scelere; Hugo Arelatensis ejecto Rodolpho Rex dictus Italiæ, non à Pontifice, sed quod probrum sit, à meretrice; ab eadem statim regno depulsus est: uno verbo Mažonia, hoc est mulier, impudica ambitiosa, & potens, quasi emissa Orco Megæra, florentissimam regionem pessundabat. Præstat has turpitudines silentio tegi quam scriptis exponi; quibus Roma jam sui præda, non à Nerone, sed à meretricula diripiebatur.

Pelagius Martyr Feliciori calamitate usus est Pelagius, puer in Hispania nobilis, quem nec ætas tenera, nec Principis Mauri blanditiæ, nec atrocissima tormenta, à fide & pudicitia dimoverunt. In triumphatoribus Hispaniæ numerandus, qui se uno armatus Saracenorum copias vicit, tam blandientes quam sævientes.

Constantinus VII. Porphyrogenitus. Anno Christi 912. Alexandro mortuo Constantinus Porphyrogenitus Leonis filius, vix septennis servitutem potius quàm Imperium iniit; tota propemodum vitâ pupillariter aut serviliter habitus. Ætate primâ tutores Constantinum Ducam imminentem puero vix amoverunt; & Simeonem Bulgarum Regem ab urbe precibus & muneribus, quod infirmorum est, depulerunt. Inde Zoe mater clavo admota, matrem quidem se gessit, sed Principem, cujus nutu regeretur & filius. Mox quasi Augustus Imperium foret non Imperator, de eo regendo duos inter fortissimos Duces contentio

ventio, Romanum qui Lacopenus dictus est, & Phocam. Romanus astutior, qui Helena filia Constantino in vxorem data, Phocam oppressit, & quasi perduellem excæcavit. Zoem cœnobio inclusit, filioque Christophoro Cæsare dicto, Constantinum generum sic nihili habuit, ut Imperator & Porphyrogenitus pingendis Imaginibus vitam toleraret. Sed nihil indignius quàm Theophylactus Romani filius, annorum sexdecim, in Constantinopolitanam sedem intrusus, ea juvenis amentia, ut equorum amori omnia posthabens, illorum fimo sæpe infulas polluens, inter sacrosancta mysteria pullum equinum inviserit, bruto quovis abjectior, & ad catabulum juste damnandus. *Romanus Lacopenus.* *Theophylactus.*

Sed tandem Deo ambitionem viri ulciscente, Romano raptus Christophorus filius; duo reliqui Stephanus & Constantinus superstites quidem, sed in paternam calamitatem: Ii quippe tam infensi severitati Patris, quàm eorum vitiis Pater, eum comprehendunt, attonsumque in Insulam relegant, ut qui alienos liberos perditum ibat, perderetur à suis Mox aliquando Prophyrogenitus exsurgens, destitutos Patre filios in vincula coniicit, statim relegandos, solusque regnum capessit, quod cum Romano filio, ex Helena prioris Romani filia suscepto, 15. annos gessit: donec ab eodẽ filio veneno perierit anno Christi 959. vitæ 54. eo fato ut semper regnarit, at ferè nunquam; securus in aliena potestate, in sua perditus Theophilactus, ille Cabellinæ gentis antesignanus, morbo contracto ex incitata equitatione intercute periit; fato Hippolyti dignior, ab equis ad insaniam charis discerpendus, ut inde esset pœna, unde & culpa.

Anno Christi 936. Otho Henrici filius in Germania imperat; dictus est Magnus, pro rerum gestarum amplitudine, quantùm calamitosa ferebant tempora, quibus 36. annis afflictatus est & il- *Otho Magnus.*

lustra-

lustratus. Diuturnum bellum in seditiosos eum exercuit, quodque acerbius in geminos fratres; quorum Taumarus morte culpam luit, Henricus veniâ; adeò varia sunt hominum fata, & priora emendantur posterioribus. Post pacatam Germaniam sollicitavit Italia, quæ à Berengario juniore eiusque filio Adalberto regni nomine vastabatur; bis Alpes transmissæ, conflictum sæpius; donec anno 968. Adalberto in acie cæso, penitus extinctum est Italiæ regnum; Imperatore jure victoriæ potissimam eius partem occupante. Nec modò victoriis Magnus Imperator, sed religione, basilicis pluribus conditis ornatisque perpetua beneficentia; partâ tandem Imperio pace decessit, quam tot annis ærumnisque tantis quæsierat; verè Magnus ambitione conscripta terminis.

Polonia Christiana.

Circa hæc tempora Christus feliciter Borealibus illuxit gentibus: nam an. 965. Poloniæ regnum amplissimum per Micislaum Regem fidem admisit. Inusitata causa vis Amoris; quo ardens Micislaus, in filiam Venceslai Bohemorum Regis, cum Virgo Christiana abdicaret Ethnicum hominem; is ut sponsam obtineret, Christum amplexus est, coluitque constanter, Cracoviensi & Gnesnensi fundatis Ecclesiis. In exemplum ivit pietas Regis, placuitque subditis sentire cum Principe; nec enim efficacius imperatur quam agendo.

Et Dania.

Colla ægrius submisit Dania, immanitate morum nondum subacta, duobus Regibus deorum cultum vix evellentibus: quorum primus Haraldus à Suenone filio regno expulsus est; alter ipse Sueno, tametsi initio infensissimus Christianis, tamen postea per adversa doctus Christum appellare, sic eum coluit, ut jam præco fidei, proceres suos doceret quæ didicerat, piisque verbis priora facta rescinderet, tenui tamen fructu; donec Poppo vir Sanctus illæsa manu ferrum candens tractans, popularium

suotum

suorum animos prodigio captos Deo adjunxit; adeò Barbaros inusitata capiunt, & qui sensibus serviunt per ipsos sensus vincendi sunt.

Infelicius in Hispania, quam Mahomades Maurus Almansoris Regi Cordubensis Prætor crebris victoriis concutiebat; eius generositate Saracenicum nomen instauratum, qui bis & quinquagies in Christianorum terras irrupit, Veremundo Legionensi Rege ingenti clade affecto; donec tandem prælio victus, doloris impatiens seipsum absumpsit inedia, turpiori à se victoria quàm ab Hispanis. *Mahomades Maurus.*

Anno Christi 959. Romanus junior Constantino patre veneno necato, Imperator factus est parricidio, potestate tantùm triennium usus, imò abusus, cùm voluptatibus & libidinibus totus marcesceret; per quas exhausto corpore, morbo vitam amisit quam debebat ferro parricida: Puer appellatus, non tam ab ætate quàm à moribus. Benè tamen quòd Nicephoro Procæ commisit exercitus; tantum enim vir fortis & prudens administratione nova perfecit, ut Saracenos Creta expulerit, celebresque victorias, pluribus captis vrbibus, in Oriente retulerit *Romanus junior.*

Nec Imperium arripuit, nisi vitam ne perderet, cui Brindes Romani cubicularius insidiabatur; futurus itaque Imperator aut nullus, maluit militibus Purpuram ingerentibus obsequi, quàm inimicis mortem offerentibus. Theophanam Romani viduam vxorem duxit, futurus Pater ipsius liberis, tam affectu quàm nomine. Instauravit palmas Imperator, quas privatus posuerat, toto notissimus Oriente, Cilicia, Cypro & Syria Imperio adjunctis. Attamen Antiochiam Syriæ expugnavit invitus, monitus olim ea urbe capta sibi periturum. Verùm non ab urbe, sed ab avaritia mortem offendit. Cùm enim tam odiosus domi, quàm foris clarus, milita- *Nicephorus Phocas.*

rem gloriam expilationibus civium deturparet, gravique annona premeret populum, in insidias delapsus est Procerũ à quibus in Palatio peremptus est, sexto potestatis anno, Amarus odii publici fax ingenti muro Palatium cinxerat; at ea die qua muro perfecto claves portarum acceperat, à conjuratis intra murum sporta exceptis in cubiculo suo jugulatus est; veritasque voci asserta, qua ipse monitus, frustra ad cœlos munimenta tolli, si intra malum existat. Cæca mortalium providentia, quæ cavet longinqua ut à propioribus pereat. Cavenda Nicephoro uxor Theophana, quæ se frigidius amari dolens, ad Tzimiscem animum applicans, ad eum jam dotale tulit Imperium.

Tzimisces Igitur Ioannes Tzimisces anno Christi 969. dux præclarissimus, sed Nicephori nece maculatus, Theophano in exilium acta, justa præposteri amoris pœna, Imperium adiit, & ex prima fortitudine administravit, repulsis Antiochia Saracenis, oppressis Nicephori affinibus, & Russorũ ingenti multitudine prælio victa, quæ Victoria Theodoro adscripta Martyri; viso inter ordines obequitare; juvitque Principem sibi detrahi gloriam, Deo adjungendam. Primus omnium Principum jussit nummos imagine Christi signari, hac inscriptione, Iesus Christus, Rex Regum; placuit exemplum posteris, Christique Regnum in Reges assertum, cujus nutu ponuntur Imperia & evertuntur. Sexto sui anno Tzimisces tabifico veneno periit, quod Basilius Eunuchus præbuerat, veritus ne administratione quarundam urbium deiiceretur; ita tot virorum victor à Simiviro victus; juxtaque Nicephorum intestino malo raptus est, foris communitus.

Cayrus. Interea nempe anno Christi 971. ab Alcuino Saraceno, urbs in Ægypto ædificata est Cayrus; Memphim & Alexandriam obrutura splendore & amplitu-

plitudine, regnique sedes Babylonico æmuli, ita nescio quid præter conditores urbes æternat.

Anno Christi 973. Otho secundus Magni filius Imperium tenuit; juxta Patrem agitatus bellis, sed sorte varia; præter civile, quod Germani moverunt Proceres, cum Lothario Francorum Rege sic pugnavit, ut ab eo primùm Aquisgrano pulsus, deinceps eundem Parisios usque armatus egerit, ab eodem rursus multa cæde ad Axonam fusus. Eadem propemodum sorte cum Græcis in Italia contendit primùm victor, post victus ac fugiens; ægrè navi servatus quandiu latuit, ægrius ubi agnitus est natatu euadens; ut aliquando regni gloria non oneri modò, sed periculo sit. Iram conceptam vertit in Italos, à quibus in pugna fugæ initium, Beneventum incendit; Romanosque clarissimos vocatos ad convivium, occidit in epularum lætitia, verè morte improvisa in vitæ ferculis; ipse postmodum angore animi obiit; fortunæ & Martis variantis exemplum. Otho II.

At in Anglia magnum patratum est nefas anno Christi 977. in Eduardo Rege sanctitate morum illustri, qui novercæ dolo periit, Ethelredo filio regnum comparantis. Sed in subditos Deus crimen Principum ultus est, Anglia Ethelredo Rege Canuti Daniæ Regis deprædationibus assiduis vexata est, & parta scelere potestas servitus fuit. Eduardus Sanctus.

Et hoc tempore Anachoretarum Camaldulensium Ordo institutus, ab Romualdo viro integerrimo & abstinentissimo; qui vitam in spontanea corporis afflictatione ad annum vicesimum supra centesimum produxit; adeo vivere non est indulgere voluptatibus. Camaldulenses.

Anno Christi 983, Otho III. Secundi filius duodecennis Imperium auspicatus est, pueritia factionibus multum obnoxia. Hinc enim Henricus patruelis Bavariæ Dux sibi Imperatorem & Otho III

ſpem Imperii vindicabat; inde Atheleida avia materque Theophano natum repoſcebant, eò juſtius quò ſecurius. Fides apud Proceres valuit, raptus Henrico puer, datuſque fœminis, ita inſtitutus, ut pro ignorantia temporum literatiſſimus, *Mirabilia* Mundi vulgo diceretur; doctrinæ laude eximia, præ qua nihil in orbe mirabile foret, Romam adiit à Creſcentio Conſule turbis agitatam, & Gregorio V. Pontifice ſedi reſtituto, impetravit, ut ferunt, Electorum Septemviratum, quibus in poſterum deligendi Imperatoris facultas eſſet. Ad nobiliſſimam ſuffragationem lecti Præſules, Moguntinus, Colonienſis, & Trevirenſis; additi Duces Bavariæ & Saxoniæ, cum Brandeburgico Marchione, cui limes Imperii aduerſus Sclavos jam commiſſus. Per hæc ereptus ſucceſſioni locus; datus ambitui; & Imperium per plures ſtirpes vagatum, ditavit plures opulentia ſua, ſibi tantùm detrahens, quantùm aliis largiens.

Electores Imperii

In hoc rerum ſucceſſu, nihil Othoni infelicius feminis; nam Maria coniux, ob adulterium mente conceptum, quod in Comitem Mutinenſem falſo impegerat, affecta ſupplicio, domum Auguſtam maculavit infamia: & Creſcentii vxor Imperatori charior quàm decebat, indignata hunc reſipiſcere, jam melioris frugis interemit, miſſis chirothecis veneno infectis, florentem ætate, & ad ampliſſima inſtitutum; deceſſit orbus; felix ſi celebs; expertus feminas tam in cunis probas quàm in toro malas.

Hugo Capetus.

Anno Chriſti 988. Regnum Galliæ ſecundò mutationem Principum paſſum eſt. Defecerat Caroli Magni genus in Ludovico V. ſine prole mortuo; Hugo Capetus vel à Ludovico regno donatus, vel Francorum comitiis lectus, tertiæ ſtirpi originem dedit: quæ prioribus ut annorum ſerie perennior, ſic ſplendore rerum illuſtrior, non modò ad noſtrũ

ævum

ævum illibata peruenit, sed ævi coæva, si cœlo creditur, perdurabit. Hugoni militari viro Robertus filius pietate summa successit; quasi alter Numa post Romulum, ut quos armis efferaverat Pater, religione filius cicuraret.

Decennio post novus Principum Surculus in radicibus Alpium inseritur in Berardo. Is Saxoniæ Ducis filius, & Othonis secundi ex fratre nepos à Rodolpho Burgundiæ Transiuranæ Rege obtinuit Moriennæ Comitatum, & Taurinatium Marchionatum. Vnde orti Sabaudiæ Duces, Regum lata prosapia; si regna meritum non titulus condit: quamvis nec à Cypro titulus defuit; sed gestorum gloria titulis major est. *Sabaudiæ Duces.*

Anno Christi 975. Constantini Porphyrogeniti filii, Basilius secundus & Constantinus octavus avitum tandem receperunt Imperium, mira *Dei* indulgentia, Nicephoro & Tzimisca quasi tutoribus rem pupillorum agentibus. Sed eorum alter voluptatibus vixit, alter reipublicæ. Is Basilius qui vicesimo ætatis anno throno evectus, eum per 50. annos insedit, unus Principum perennitate Imperii clarus. Nec inanis rebus annorum series, sed illustriũ eventuum fœta, non vixisse modò sed regnasse Augustum prædicat. Bardam Slerum usurpantem Imperium per Bardam Phocam exulem vicit; in Italia contra Othonem Calabriam vindicavit; ipsummet Phocam rebellione fœdantem victorias oppressit feliciter; Bulgaros tot annos Græcis imminentes ita continuis attrivit victoriis ut penè deleverit; semel eorum capta 15. millia privavit oculis, remisitque ad suos, relicto turmis singulis uno duce lusco; obstinatæ genti cæcitatem exprobrans mentis. Nec annis gravis à bello cessavit, in consilio repetendæ Siciliæ deprehensus à morte. Dignus summa laude, nisi litterarum osor, Fisci studiosus, alienus à liberalitate, præclariorem Principis par- *Basilius 2.*

tem abscidisset: obiit quidem cumulatissimo Fisco; sed veræ regnantium opes amor subditorum; frustraque congeritur quod statim alieno luxu periturum est.

Constantinus VIII. Constantinus ventris venerisque mancipium Basilium fratrem excepit: optimè quidem, quod jam annis pleno proculcare Imperium diu non licuit; triennium superstes, rempublicam inertia, prodigalitate, & crudelitate afflixit: id unum allaborans ut Zoæ filiæ jam quinquagenariæ pararet Imperium. Quod nec perfecit sine flagitio, dato illi in maritum Romano, à prima uxore iusso abscedere: obiit tertio post nuptias die; unus maximè testis, non esse à fratribus idem expectandum, nec esse similitudinem morum quæ ortus.

Turci. Circa hæc tempora, anno nimirum Christi 1003. Turcorum nomen orbi innotuit. Ii gens Hunnica, Caucasi Borealis accolæ, à Sultano Babylonio evocati, ut Persas rebellantes contunderent, Duce Tangrolipice eos profligarunt. Sed cùm ad sua redire à Sultano prohiberentur, commisso prælio, Sultanus victus, victoresque Perside Babylonia & Mesopotamia occupatis, patriam feliciori solo immutarunt. Hi sive antè Mahumetica lue infecti, sive post ex Saracenorum contagio, statim evadent Mahumetis cultores obstinatissimi, & maximo Christianæ Reipublicæ damno tremendum Orbi ponent Imperium.

Henricus Sanctus. Anno Christi 1002. Henricus Bavariæ Dux, Ottonis primi ex fratre nepos, Eghardo Thuringio frustrà renitente, cepit Imperium, æmulatione principum litigiosum; donec eminens virtus tam securo regno quàm justo potita sit. Is Imperatoriis titulis sancti nomen adjunxit, implevitque magnis virtutibus. Nec domi Sancto foris gloria defuit; quam triplici in Italiam expeditione, Harduico bis Longobardia pulso, & seditione Ticinensi oppres-

oppressa, collegit luculentam. Et eius Felicitatem vel infirmior sexus promovit Sancta Cunegundis beatitudinis Henrici maxima portio, Virgo nupta Virgini, & in Matrimonio eadem perstans: felices Nuptiæ, quibus Virginitas pronuba, dos integritas, pudor ornamenta, & juncti sunt animi immunes corporum. *Cunegundis.*

Nec in Gissa sorore desideratus Henricus, quæ nupta Stephano Regi Hungarorum, Christo conjugem peperit, gentemque ferocissimam ad religionem veram traduxit; quasi in fatis esset, ut per fœminas tota Europa Deo vinceretur. Porrò qualia virtutis rudimenta, quibus fastigium sanctitatis adeptus Stephanus, à fundamentis eminuit, suosq; docuit veræ virtutis nullas esse cunas. *Hungaria Christiana.*

Obiit Henricus inter optima consilia cum Roberto Franco communicata; nullo relicto hærede præter Ecclesias; quas & condiderat & ornaverat, præcipue Bambergensem: ratus, quod erat, Nepotes & posteros interire, ævo superesse quod Deo sacrum est. *Henricus*

Iis temporibus aperta Normannis Gallis Calabria. Virtus pro numero; cùm eorum quadraginta nobiles à *I*erosolymitana peregrinatione redeuntes, Salernum Apuliæ obsessum à Saracenis ita propugnarunt, ut incredibili virtute fuso Barbarorum exercitu, urbs liberata servatores exceperit, prærogativa Principatus futuri, & felici amplissimarum rerum exordio. *Normanni Calabria.*

*A*nno 1011. Castellæ Comitatus in Regnum transiit; Sanctio majore Navarræ Rege, ob ius vxoris Castellam possidente, regnumque appellante eam provinciam, quæ meritò Hispaniæ cor, vel ob situm, vel ob generositatem, dici debet. Sanctio Ferdinandus filius successit, in quo statim novi regni effulsit titulus, Lusitaniæ maxima parte Mauris erepta; cui & regnũ Legionense adjectum *Castellæ regnum*

est, ducta vxore Sanctia sorore Veremundi Regis Legionensis; jam Deo per mulieres Austriacæ stirpi comparante Monarchiam.

Conradus II. Anno Christi 1024. Conradus II. Franconiæ Dux ab Henrico Principibus commendatus, eorum suffragio lectus est Augustus. Et hic obiit consuetas expeditiones Imperatoribus, moribus Germanicis pacandis, & Italiæ bellis opprimendis Papienses adegit arcem reponere quam everterant; Ravennates à quibus expellebatur in urbe propria domuit; Romanos ad flagitandam veniam impulit, rixa de corio bovis inter Germanum & Italum mota; Ereptam Græcis Apuliam Normannis quorum opera usus attribuit. Post in Germania contra conjuratos, in Burgundia contra Othonem, in Hungaria contra Stephanum victor; iterumque in Italiam profectus; pacato Imperio, cùm securus de otio pacis cogitaret, tot periculis illibatus, morbo occubuit, anno potestatis 15. Vir imperterriti animi, qui discrimina nec quæreret nec defugeret, nosseque victoriam temperare clementiâ, tam parcendi promptus quàm vincendi.

Musicæ nota. Hoc tempore Musica incremento magno promota est, invento Guidonis Aretini, circa annum 1024 qui sex Notas illas vulgares commentus est, adjuvandum eximiam disciplinam, faciliusque discentium animis imprimendam: aliquo humanitatis levamento, ut cùm litterarum jacerent studia ars honestissima esset in pretio. Et pietati consultum in Monasterio Vallis umbrosæ, quod anno 1030. in Apennini jugo conditum, magnis incrementis illustrique virtutum splendore ad posteros venit. *Vallis umbrosa.*

Casimirus Monachus. Vidit & Gallia in Casimiro adolescente quanti esset Mundus. Iuvenis regno natus, quippe Miceslai Poloniæ Regis Filius, post Patris obitum regno cum matre pulsus, dum Parisiis dat operam litteris,

Clu-

Cluniacensibus Monachis se adlegit, felici naufragio ad portum appulsus, nactusque regnum abdicando. Nam aliquot post annos, jam Diaconus revocatus à Polonis, & dispensante Pontifice throno impositus, uxore ducta, pro dignitate sceptrum tractavit; quis enim tractat dignius quàm qui contempsit.

Romanus Argyrus. Anno Christi 1028. Romanus III. Argyrus dictus, vel Argyropolus; quod ad prodigalitatem opes effunderet, cum Zoe conjuge Orientis Imperium tenuit; gessitque juxta Soceri Constantini sin minus ignaviam saltem fortunam. A Saracenis maxima clade in fugam actus est; mox ex prodigo auarus, id enim sequitur, acerbissimè tributa exegit; frustraque à conjuge quæsitis liberis, cùm amaret illam ignavius, ab eadem sexto anno veneno tollitur. Vbi Zelotypia libidinem armavit, quæ fides vetulæ.

Michael Paphlago. Anno itaque 1034. Michael Paphlago Zoæ adulter, & eximiæ formæ, ab eadem in thalamum & thronum euehitur; fuitque fastigium rerum gravissimorum scelerum merces. Sed neutri diu perstitit tanti empta: nam Zoe ab Ioanne Spadone Paphlagonis fratre redacta in ordine, honestæ custodiæ mancipata est, ipsique Ioanni cura rerum incubuit; Paphlago comitiali morbo afflictatus, publico abstinuit, purpuræ stipes, non Augustus. Donec eiusdem fratris consilio Zoem cogit ut Michaelem Calephatem ex sorore nepotem adoptet Imperio ac inito Principatus sui septennio, seriò flagitiorum pœnitens, Augustum mutavit Clerico, ratus culpam facilius cum fomite perituram Interea Maniaces Dux eximius eripiebat Siciliam Saracenis; sed calumnia & aulicis artibus Constantinopoli impetitus; infectum opus dimisit, armisque invictus fraudi succubuit.

Michael Calephates anno Christi 1041. Picatore olim

Michael Calephates. olim navium genitus, cedente Auunculo thronum inscendit, tam gradu indignus quàm casu dignus. Primum crimen ingratus animus quo Zoem relegavit, Ioannem Spadonem auunculum expulit: alterum crudelitas, qua in proximos sæviebat. Commota statim seditio, Theodora Zoæ soror ab exilio quod indixerat Argyrus revocata, & Augusta dicta Quin & Zoe à Calephate accersita instigante acrius seditionem, Calephates & Constantinus avunculus victi excæcantur: Zoe iterum gubernaculo admota Constantinum Monomachum in virum deligit, & honoris quam amoris ardentior, ipsius patitur cum Scleræna dilectissima conjuge stare connubium: quasi Constantini alia uxor esset, alia Augusti: gemente interim Imperio inter repudia & nuptias libidinosæ mulieris.

Constantinus 9. Monomachus Adit ergo Imperium Constantinus Monomachus, quinto post Calephatis initia mense: gravibusque periculis statim impellitur: sive à Maniace Duce illo fortissimo ambiente purpuram, sive à Leone cognato idem fastigium usurpante, sive à Russorum Principe innumeris navigiis Byzantium obsidente. Sed iis perfunctus periculis, æmulis feliciter sublatis, & Russis procellarum vi divinitus mersis: longe gravissimum à Turcis adiit, impune percursantibus Orientem, & Byzantio jam imminentibus, quo etiam servatus est; eorum intestinis dissidiis, aliena damna in mutuas clades vertentium, Tot hostium liber morbo succubuit, & gemino quidem, articulari & pleuritide oppressus, anno Imperii 13. cum antea Zoe decessisset, tot Imperatorum uxor & serva.

Henricus III. Niger. Anno Christi 1039. Henricus *III.* à colore crinium Niger dictus Conrado Patri successit, diversis expeditionibus in Hungaros clarus, ad Petrum eorum Regem reducendum: Romanoque bello implicitus ad sanciendam veri Pontifi-

cis

cis dignitatem. Inter hæc decessit, dominatus anno 17. Filio Henrico adhuc septenni relinquens Imperium.

In Anglia dominatio Danorum extincta, revocata Anglorum. Nam defuncto magno illo Canuto Daniæ, Noruegiæ & Angliæ Rege, cum & Canutum filium brevi mors rapuisset, Sueno Noruegus cui Daniæ & Angliæ regnum obtigerat, cum Danis omnibus Haraldi fraude Anglia pulsus est. Quippe Haraldus Danos per præsidia distributos exceptos conviviis potosque liberalius trucidari jussit, unaque nocte per totam Angliam vino potius quàm ferro extinctum est multorum annorum Imperium; nec enim Annibalem unum Capua perdidit. Haraldus Eduardo regni umbram permisit, ipse totius potestatis compos. *Anglia. Danis liberata.*

In Oriente anno Christi 1055. Theodora soror Zoes defuncto Monomacho imperat; & anno sequenti Michaelem V. consortem Imperii designat. Is jam decrepitus & nullius rei nisi militiæ gnarus, in qua versatus à puero, unde strariotici nomen collectum ab Eunuchis eò promotus est, ut consilio indigeret alieno, nihilque ratum esset quin ipsi gererent Sed utraque potestas, tam servientis Imperatoris, quàm servorum imperantium, brevis fuit. *Michael 5. Stratioticus.*

Nam anno 1057. exercitus Isacio Comneno imponit Imperium, urbemque capit, truso in Monasterium Sratiotico, & ad militiam novam applicato Cujus tamen exemplum Isacius sponte æmulatus est quartò post anno, deposita purpura, & Constantino Ducæ tradita. Dicas illo æuo Orientis Imperium lucem esse, quà contacti perirent statim, ni ipsa periret; & Purpuram crimen fore, eluendum morte vel pœnitentiâ. *Isacius. Comnenus.*

Anno Christi 1054. Henricus *IV.* vix infantiam egressus inauguratus Imperio, sub tutela matris Agne- *Henricus IV.*

Agnetis. In eo videas obstinatum pectus luctari cum cœlo, & contumaciam criminis nec adversis fractam, nec mollitam prosperis: Regni annos bellis aut periculis distinxit, nullum fuit tempus quo non vinceretur aut vinceret; tres passus consortes Imperii, tres Pontifices sacris fulminibus intonantes, duos filios in se pugnantes; bis corona sponte exutus, ter diris devotus; & cum tot malis superfuisset, nusquam insipuit; ita in chalybem cor induruerat. Fons calamitatum, indulgentia materna corrupta indoles, & consuetudo peccandi à teneris porrò fastigium, detracta summo Pontifici obedientia. Hinc à Gregorio VII. olim Hildebrando fortissimo Ecclesiæ propugnatore pronuntiatum in Henricum anathema, hinc Germania atque Italia bello flagrantes.

At ubi ex pœnitentia peccavit gravius Imperator, & post impetratam à Gregorio veniam, ad ingenium hoc est ad contumaciam reversus, condonatum crimen novo suscitavit; Patrem Iudice Pontifex mutans, ut perstaret exauthoratio, curavit in Comitiis Procerum Rodolphum Sueciæ ducem Augustum legi, unde nova belli seges, quo anno quartò Rodolphus occubuit, servatusque ultioni divinæ Henricus. Nam successu elatior in Italiam aduolans Romam obsidet, capitque primò Leoninam, ductu Godefredi Bullionii, cui deinde in præmium Lotharingiam tradidit; tum postea veterem urbem expugnat, incluso in Adriani mole Pontifice, Feliciter hactenus, cùm Robertus Normannus ex Calabria expeditus Gregorium liberat, & ultione imminentem Cæsarem in fugam agit, cum Pseudo pontifice Clemente III. Deo tam sonti quàm insonti indulgente, dum illius crimen istius pœnam imminuit.

Nec ideò aduersorum prosperorumque pugna cessavit; quippe Gregorio Salerni mortuo, visus Henri-

Henrico hostis obiisse; sed statim in Vrbano II. Cluniacensi olim Monacho, ut Ecclesiæ clypeus, sic Henrici gladius promptus est, diræque in perduellem Principem renovatæ. Quin & Conradus filius ut Ecclesiam Matrem agnosceret, Henricum Patrem inficiatus, ei detrectat obsequium qui Deo negaret: sed occulto Dei judicio sublatus æmulus, liberatusque Pater necessitate belli, quo vel victor perderet. Post Vrbani obitum Paschalis Pontifex, cum Henricus perstaret in crimine, in pœna perstitit, & Henrico filio Patrem ejurante, ipsumque adigente ut Moguntiæ insignia regni deponeret, vidit noxium obstinatissimumque rebellionis in aliquot urbes profugum, tandem Ecclesiæ supplicia pendere, odiosum omnibus, penè omnium egenum, animam agere, anno Christi 1105. capacem equidem magni Imperii, belloque strenuum, quod vel Saxones continuis ab eo victoriis, profligati testantur; sed fœda aspersum hæretici labe, per quam dotes vertit in crimina; si minus valuisset, minus peccaturus.

Inter hæc magna rerum momenta mutarunt aliquot in terris regna. Normanni in Italia Duce Roberto Guiscardo condunt Principatum: is anno 1059. à Nicolao *II.* summo Pontifice Apuliæ & Calabriæ Dux renuntiatur, sed Romanæ Ecclesiæ vectigalis; quam eximiè in *I*mperatores hæreticos tum ipse tum ex posteris plures propugnarunt; hac maximè fide se Gallos testati. Sicilia pariter Rogerio Roberti filio assignata, tunc à Saracenis possessa, post iisdem magnis facinoribus eripienda. *Normanni in Calabria.*

Nec *I*talico mari Normannorum fortitudo conscripta est, transilivit Oceanum, & Angliam vicit. Nam cùm Eduardus absque liberis obiisset, & Guilielmum Normanniæ Ducem Nothum dictum, heredem scripsisset, Haraldus deposita larua se Regem gessit. Sed anno Christi 1066. Guillelmus accepto *Et in Anglia Guilielmus. Nothus.*

ab Ale-

ab Alexandro Pontifice vexillo, transmissus in Angliam, commisit prælium, quo Haraldus cæsus, ipsique regnum insulæ partum est; multis annis tenendum à posteris; nec tamen incruentum, diu Anglico solo Principum sanguine macerato.

Delphini Viennenses.

In Gallia novus Principatus à Guige Gratianopolis Comite, anno 1075 qui nomen sibi fecit in Delphinatu Allobrogum gente; unde Delphini Viennenses orti; inter Franciæ Reges & Sabaudiæ Principes medii, eoque tutiores.

Carthusienses.

At longè illustrior Delphinatus Carthusia solitudine, quæ anno Christi 1085. à Brunone & sociis incoli cepit. Opus divinæ gratiæ prodigiosum, quæ naturam vincens, Eremum horribilem mutavit Elysiis, & corporatos Angelos terris dedit. Propagata in Europam reliquam solitudo, & Carthusia plerisque in locis inventa vel facta; Mirum tot homines abdi sponte vivos in sepulchra; sed veri Phœnices nanciscuntur cunas in tumulis; nec vivunt ulli suavius quam ita mortui.

Cistertienses.

Et in eadem Gallia, nova militia aucta Religio, anno 1098. in Cistertiensium ordine, quem condidit in Burgundia Robertus Abbas, loci nomine traducto in Ordinem; mox magnis incrementis promovendum ab adolescente Bernardo.

Berengarius.

Sed antea monstrum alebat Gallia, Berengarium Presbyterum Turonensem: qui primus mille post annos ausus inficiari Christi verum corpus in sacrosanctis offerri mysteriis, propagavit hæresim, tunc ab universa damnatam Ecclesia, & constanter postea diris sacram. Quin & tanti author delirii bis palinodiam recantavit, seque ipse damnans impietatis, successores damnavit longo post tempore eandem amentiam retexentes.

Stanislaus.

Polonia Regis sui scelus novâ ignominia eluit, anno 1079. in Stanislao viro sanctissimo à Boleslao Rege per nefas occiso; Ignominia, præter Regem per-

percussum anathemate, in expungendo Regio titulo, quo Polonia ducentis annis caruit; ut meminissent posteri non omnia licere Regibus, nec ipsorum arbitrium legem summam esse.

In Hispania novum Lusitaniæ regnum habet primordia, anno Christi 1089. Cùm enim Alphonsus Castellæ Rex Toletum ante aliquot annos expugnasset; & Hali Saracenorum Princeps ad suorum res instaurandas ex Africa in Hispaniam trajecisset; ingens discrimen res Christiana adibat, ni Galli Proceres opitulati essent Hispano. Illorum insignis virtus enituit; præcipuè Raimondi Tolosani, Henrici Lotharingi, & Raimondi Burgundi; quibus Alphonsi filiæ nuptui datæ, & Henrico dotis nomine quidquid Christianorum erat in Lusitania. Vnde postea Portugalliæ nomen & regnum, magno Christianæ fidei incremento: quippe conditum regnum fide & religione, iisdem artibus adolevit. *Portugallia.*

Sed nullum iis temporibus laudabilius facinus, quam quod susceptum est ab Europæis Proceribus ad *I*erosolymam Saracenis eripiendam. Sanctissimi belli tuba Vrbanus Pontifex in Concilio Claromontano in Gallia expeditionis principes, Godefridus Dux Lotharingiæ, Balduinus & Eustachius eius fratres, Hugo Regis Galliæ frater, Robertus Flander, Stephanus Blesensis, Raimondus Tolosanus, Bœmundus Apulus; Insigne, Crux panno puniceo insuta vestibus; milites, effusissima mortaliũ copia; Regni præludia, Nicæa Bythiniæ capta. Antiochia per summã cõmeatus inopiã expugnata & à Turcis statim obsessa, à Christianis erumpentibus servata, centũ millibus Saracenorum cæsis in eruptione. Tandẽ anno Chr. 1099. quarto post susceptã expeditionẽ, *I*erosolyma 38. die obsidionis capta, horribili hostiũ strage. Bullonius qui in muros prim⁹ insilierat, regni Ierosolymitani corona donatus *Ierosolymitanum regnum.*

tus, ereptumque Barbaris Sacrosanctum Iesu Mausolæum. Inde Ascalonem itum, ubi Admiravistus ingenti suorum cæde in fugam actus est.

Sed fortunata exordia detrivit illico Godefridi mors, anno ab inito regno proximo, quasi puderet ubi Christus passus sit imperare. Viro fortissimo Christianorum Principum speculo successit Balduinus frater, urbesque Palæstinæ maritimæ Genuensium ope expugnatæ. Brevi tamen has victorias corrumpet avaritia cum dominandi libidine; & ubi vitia Saracenorum Christianos imbuerint; benè parta malè dilabentur.

Hospitalarii. Interea parvis initiis magnarum rerum sementis facta est. Hospitalarii circa annum Christi 1104 instituti sunt; quorum erat sepulchrum Christi adeuntibus, suppeditare necessaria. Ii postea ut id muneris religiosius obirent, sacris vestibus cum albata Cruce in pectore à vulgo distincti sunt. Ex necessitate peregrinos tuendi accessit studium rei militaris, & cum in ordinem plerisque Nobilium confluentibus, ex hospitalariis orti Equites primum Ierosolymitani, deinde Rhodii, postremo Melitenses; Reipublicæ Christianæ firmissimum propugnaculum, irrumpentis Turcæ agger immotus; & sibi ipse succrescens æternus sine fœmina miles, sine prole.

Constantinus 10. Ducas. Anno Christi 1061 Disponente Isacio Imperium Orientis suscepit Constantinus Ducas, domi quam foris melior, litterarum amantior quam militiæ, eam enim quod stipendiis parceret soluit, limitesq; Imperii Turcis aperuit. Vros tamen Scythicam gentem lacrymis vicit & precibus, quibus ad Deum fusis gens barbara peste absumpta est; ita est quædam infirmitas potens. Octavo dominationis anno obiit, Eudoxiâ Augustâ jurejurando adactâ, ne alii viro enuberet, ut custodiretur Imperium liberis; sed malè fœminæ viduitas creditur.

Septi-

Septimo mense à viri obitu, anni 1068. nupsit Romano Diogeni, eum, quæ purpurato lecto admisit. Porrò Diogenes animi acer, emendaturus Ducæ inertiam, transivit in Asiam, variisque præliis Turcas profligavit; donec extremo à Constantino Ducæ fratre desertus fortiter pugnans à Turcis captus est; & miro fortunæ lusu ab eorum Sultano fortitudinem viri suscipiente dimissus, à privignis Constantini filiis proditoriè interceptus, excæcatus est, sequutâ morte ex vulnere. Ita pax bello sæuior, & hoste vel Turca est affinis implacabilior. *Romanus Diogenes.*

Inde anno Christi 1071. Michael VII. Ducæ filius, dictus Parapinaceus post tantùm crudelitatis facinus imperat; sed umbraticè duntaxat, à Psello præceptore orationibus & jambis scribendis adhibitus (unde fortè Parapinacei nomen) reipublicæ curâ ad Nicephorum Logothetam traducta. Porrò diversa sunt Imperatoris & Oratoris munera; debentque Principes scribenda facere non facta scribere. *Michael Parapinaceus.*

Sed ei statim otiosius scribendi spatium paraturus Nicephorus dictus Botoniates, quasi vacuam nactus rempublicam, usurpat Purpuram, anno 1077 scriptoremque Poematum in Cœnobium trudit. Idem ipse quarto post anno ab Alexio Comneno passurus. Nec hic prætereundus Xiphilinus Trapezuntius Patriarcha Constantinopolitanus, doctrina clarissimus, qui Dionis Historici epitomem dedit; malè an benè, judicent posteri, qui fruuntur Epitome, Dione orbati. *Nicephorus Botoniates.*

Anno Chr. 1081. Alexius Comnenus Isaci Imperatoris filius, acclamatus Augustus à Legionibus, urbem regiam occupat & Botoniatem Monasterio claudit. Tunc inventa illa honoris nomina Sebastocrator & Protosebastos, ad Isacium Alexii fratrem appellandum, quibus natu major delinitus nō invideret Augusti titulum & aliquid purpuræ no- *Alexius Comnenus.*

mine tenus decerperet. Alexius diuturno Imperio memorabilis, nam 38. annos regnavit, Latinorum gloriam invidentiâ auxit: cùm enim iniquius ferret veteres Græcorum æmulos suo in agro sementem facere nihil non tentavit quo eam perderet. Sed tam vis repulsa quam elusus dolus; quippe à Boemundo in Thracia victus, ab armis destitit; & dolus irritus, ubi nō temerè creditus est, fidesque Græca semel deprehensa seipsam exauthoravit. Priùs *I*mperio quâm sibi mortuus, *I*oanni filio antequam decederet, potestate cessit; plura patraturus si cum Latinis arma & consilia communicasset. Sed Ambitio solitaria est, consortium fugit.

Henricus V. Anno Christi 1105. Henricus V. Patre mortuo, ejectoque ipsius cadavere, cum fatali *I*mperio bellum in Ecclesiam Romanam suscepit. Nam ubi aliquandiu in Germania prolusit, copioso exercitu in *I*taliam ducto Paschalem Pontificem opprimit, & à captivo per vim *I*nvestituræ jus obtinet, quæ litium causa jam inde à Patre. *A*t ubi vis, quæ ibi voluntas; abscedente Henrico; rescissa omnia, illigatusque anathemati *I*mperator; nisi malà obtenta statim eiuraret. Quare defunctus Saxonum armis in *I*taliam redit & post mortem Paschalis substituto Gelasio opponit Antipapam Burdinum; Gelasio in Galliam Pontificum portum confugiente, & paulò post in Cluniacensi cœnobio obeunte. Tandem in Callisto III. coaluit pax, Burdinus imago Pontificis Sutrii captus Saxones denuò armis minantes. Germani Proceres belli pertæsi, expugnarunt Henricum, impetraruntque ut occupato decederet jure: sic solutis diris Ecclesiæ restitutus est, & anno regni 20. felicius quàm Pater obiit, Cùm interea Romana Ecclesia præter Mathildis opulentam in Etruria hæreditatem quam adiit, ex imbecillitate potentior, in vinculis & exilio jus suum obtine-

obtineret, & de armata contumacia nuda triumpharet.

Sed & specimen sui edidit in Concilio Generali nono, Romæ in Palatio Lateranensi habito sub Callisto III. Anno Christi 1121. trecentis Episcopis convenientibus; quo maximè jura sancita Ecclesiæ. Et adepta milites in condito Præmonstratensium Ordine, anno 1116. cujus autor Norbertus, vitæ arctioris studio, Instituti rationem cœlo præmonstrante, unde loco & ordini nomen. Nec in eius triumphis prætereundus Bernardus, adolescens Burgundus, qui tertio antè anno Cistertiensium familiæ cum luculenta caterua juvenum se adscripserat vir miraculorum, præsertim in animos, quos fingebat ad arbitrium, religiosæ vitæ Alexander, magnarum rerum administer, Pontificum & Regum Magister; Christiani orbis unus propemodum norma; cui solum & cœlum obtemperarent.

Conciliũ 9 Lateranẽse 1. Præmonstratenses.

S. Bernardus.

Et ad Ecclesiam spectat Templariorum militum institutio, anno 1118. quorum erat habitare juxta porticum Templi, unde Templarii, in Palæstinam peregrinantes deducere, & à Saracenorum direptionibus tueri; magno in posterum futuri nomine summisque opibus: unde pernicies; malè enim professis Christum, cum opibus; quæ nimiæ vel animum lædunt abusu; vel corpori nocent, dum sui desiderium non habentibus movent.

Templarii.

Circa hæc tempora bellum exarsit inter fratres cujus igne duo potentissima regna Galliæ & Angliæ multis deinceps annis conflagrarunt, Ortâ de Angliæ regno contentione inter fratres Henricum & Robertum; Henricus victoria non tantum Angliam sibi asseruit, sed & Robertum Normannia expulit, anno 1107. ideò se clientem beneficiarium Regi Galliæ Philippo professus. Sed inde belli

Bellum Anglo Gallicum 1.

seges perpetua; id quippe Regum est, ut vix ullum parem, superiorem nullum patiantur. Concitatum bellum decimo post anno, pro Gisortia arce, Henricum inter & Ludovicum Crassum; quod deinde sopitum est, non oppressum. At Henricum excepit magna calamitas, ipsius liberis in freti Britannici transitu mersis, ut qui fratri bona eripuerat, non habuerit cui vel sua relinqueret. Superfuit Mathildis filia, Henrico Augusto nupta, multarum origo controversiarum.

Sabaudia Tunc cepit Sabaudia usurpare nomen in fastis Principum, ubi anno Christi 1107. Amedeus secundus Mauriennæ Comes, dictus est primus ab Henrico Imperatore Sabaudiæ Comes; virtute Comitum propagationem limitum excurrente.

Veneti. A Venetis in Oriente præclarè res gesta; quorum Dux Dominicus Michael excitatus à Callisto ad ferendam opem Christianis in Palæstina laborantibus, instructâ classe Ioppen à Turcis obsessam liberavit, Tyrumque Phœniciæ celeberrimam terra marique quatuor mensibus oppugnatam Alexandro constantior cepit. Dum Genuenses & Pisani mutuis cladibus atterebantur.

Lotharius II. Anno Christi 1125. Lotharius Saxoniæ Dux post multum Procerum ambitum Imperator eligitur, quamvis renitens admodum. Is temporibus difficilimis provisus est cœlitus ad propugnandam Ecclesiam, periculosissime laborantem. nam Innocentius II. Pontifex à Rogerio Siculo quem pellebat Apuliâ captus, inimicis locum dedit evehendi ad sedem Petrum Leonis, Anacleti nomine; à quo tamersi liberatus à Rogerio Româ prohibitus, profugit in Galliam, ope Ludovici quintùm imploratâ: quam jam ante Vrbanus, Paschalis, Gelasius, & Callistus non irritis votis flagitarant; adeò Gallorum est præbere portum Petri naviculæ.

Sed & Lotharius appellatus, ac Bernardi Divinâ emol-

emollitus eloquentiâ, Germanum Imperatorem se gessit: reducturus Pontificem primùm Italiam petiit; secundùm Romanos ad obsequium adacturus; tertiùm Rogerium qui solus obdurato animo tuebatur Anacletum totâ Italia depulsurus: responderunt optatis eventa; Innocentius sedi restitutus, Romani in obsequium acti; Rogerius cum Pseudopontifice ingenti victoria terra marique victus in Siciliam suam se recepit; Anacletus ab omnibus explosus paulò post obiit, honore ignominiosus, & in dignitatum apice execrandus; tanti interest, suffragatorem habere Deum, an homines. Lotharius tantis rebus gestis, in Italiæ reditu obiit; quàm à se pacatam dimisit aliis; unus Imperatorum à Carolo cui res Ecclesiæ suæ essent, cuique vires & fortunam impenderet.

Ramirus.

In Hispania novum portenti genus visum est, Eunuchus & Pater Maritus & Presbyter, Rex & Monachus: *Is* Ramirus è Monasterio ad thronum eductus, ut fratri Alphonso Aragoniæ Regi in obsidione Fragæ perempto substitueretur; anno Christi 1126. summo Pontifice ob necessitatem regni dispensante. Quippe privata post habentur publicis; regnumque jus summum est, cui reliqua cedunt.

Ioannes de Temporibus.

Gallia etiam suo privilegio visenda, quæ per annos 361. aluit hominem. *Is* Ioannes à Stampis sive à Temporibus, quasi temporum dominus vita tam longæva; sub Carolo magno stipendia meruerat, obiitque tandem sub Crassi filio, anno Christi 1128. felicem putas? ego diu miserum; nam præter communia tempestatum, belli, & morborum mala; quanta miseria per tot annos in momenta fatum expectare, & subire mortem quoties fugis: si mali metus malo gravior est.

Fulco Rex Ierosolymo.

Anno 1133. Novi Regis auspicia Victoriam Palæstinam ornant. Nam Fulco Andegavensis Comes

dum religionis causa Ierosolymam petit, sponsam & regnum nactus est: quippe Balduinus secundus Rex Ierosolymorum virtute Iuvenis commotus, huic majorem filiam Meliscindam cum spe regni collocat; aspiravitque nuptiis cœlum, ingenti victoria de Turcis parta. Ita Pietas honorificè excepta, myrto, auro, lauro coronata est.

Conradus III. Anno Christi 1137. Conradus Dux Sueviæ renuntiatur Augustus, statim civili bello implicitus, Henrico Superbo Saxoniæ Duce ad idem fastigium aspirante. Sed Henrico proscripto & mortuo, cùm Guelpho frater bello non cessaret, Conradus Vinsbergum obsidet, Guelphone acerrimè propugnante. Ibi primum natæ celeberrimæ illæ factiones, quæ deinde tot annis universam Italiam devastarunt, Guelphorum, & Gibellinorum; nam à Guelphone Guelphi hostes Cæsaris, Cæsariani Gibellini dicti à Geblinga natali solo Conradi. Ibidemque editum præclarissimum illud muliebris virtutis exemplum; cùm urbe dedita, fœminæ quibus data asportandi quæ vellent licentia, efferentes humeris viros suos iram Cæsaris emollierunt; quasi triumphales conjugalis affectus quadrigæ, & Christiano matrimonio dignæ, quo mariti gratia spernenda omnia.

Guelphi Gibellini.

Cruciata expeditio. Sed iis motibus difficilius bellum finem imposuit, Fulco Rex Ierosolymæ sectando leporem equo excussus mortem invenerat: uxor & impuberes filii gubernaculo tanto infirmi, Edessa à Noradino præstantissimo Saraceno expugnata, Christianorum operam appellabant. Bernardus ille Rex armorum, Cœnobii tenebras Aularum luce immutans, apud Ludovicum VII. Galliæ Regem, tum apud Conradum, sacri belli Tuba, Cruciatam expeditionem pronuntiat. Sed quantum interest Divina inter & humana consilia? Cæsar ductis ducentis peditum, Septuaginta Equitum millibus, per Hungariam

gariam capessito itinere, Manuelis Græci Imperatoris invidiâ, cui præbita fides, frumento ab eodem malignè præbito, vel cum pernicie gypso admixto, fame & morbis, viarumque errore corrupit exercitum. Delatus deinde cum Franco in Syriam, sed nullo emolumento; conficiente discordia quod affectum erat invidia cùm enim duo exercitus Teutonicus & Gallicus Damascum obsiderent, Duces veriti ne urbs traderetur Theodorico Flandro, in latus alterum transferunt castra; unde soluta obsidio, Conradusque ad suos rediit; Franco postmodum hærente eius vestigiis. Ita florentissimi exercitus, generosis ducti Principibus, ex fortissimis orbis conflati gentibus, religiosissimo impulsi consilio, non modò re infectâ, sed calamitosissimè gesta, in hostico perierunt. Nempè Deus cœlo non terris expeditionem indixerat, quærebatque milites astris laureatos. Conradus aliquantò post in germaniam redux Bambergæ obiit, dum de pacanda Italia cogitaret.

Ea quippè motibus agitata gravissimis armatum Cæsarem flagitabat. Nam quamvis anno 1139. habitum esset Concilium Generale sub Innocentio *II.* in æde Lateranensi, quod ordine decimum est, & Lateranense *II.* ab Episcopis mille frequentatum; in quo Pseudopontificis Anacleti acta rescissa sunt. Tamen haud multò post Innocentius à Rogerio Siculo captus, eum Apuliæ Principem Regemque Siciliæ dixerat, futurum Ecclesiæ clientem in posterum; Rogerio dum Conradus bello Germanico destinabatur recipiente in Italia quæ Lotharius ceperat. Sed Romani potestatis cupidi eiecerant Pontifices, urbesque finitimæ intestinis bellis vexabantur. Eos quidem Eugenius *III* redegerat in ordinem multo labore, sed animis acerbatis infida pax erat.

Concilium X Lateranense II.

Anglo gallicum bellum. Gallia in Eleonoræ Reginæ repudio belli gravissimi sementem fecit; anno 1151. Eleonora cum Ludovico conjuge in Palæstinam profecta, Antiochiæ corrupta deliciis, & pudore violato vel læso, redux à Ludovico Rege dimittitur: ignominiæ impatiens fœmina Pictavos & Aquitaniam cum ulciscendi libidine ad Henricum cui nupsit secundò detulit. Ita Henricus materno jure Anglorum Rex & Normanniæ Dux; paterno Comes Andium, Turonum, & Cenomanorum, auctus nova vxoris dote, ea instigante mox bellum in Gallos conciet; quod potius civile Gallicum quàm Anglicum dicas; cùm Gallia in partes divisa, hinc duntaxat Anglos socios habuerit, mutuis conscissa vulneribus, donec membra iterum in corpus unum coalescant.

Portugaliæ regnum. In Hispania res melius gestæ, ac Portugaliæ regni titulus partus, anno Christi 1139. Revocata veterum Imperatorum acclamatio, qua Alfonsus Lusitaniæ Princeps, parta de quinque Regibus Mauris insigni victoria, ab exercitu Rex proclamatus est: transmissa ad posteros pugnæ memoria, Regumque Portugalliæ sumpta insignia, quinque minora scuta in cæruleo clypeo impressa; ad designandos Reges profligatos. Hoc regna debent fundamento surgere, fortitudine pia & felici.

Caloioannes. Anno Christi 1118. Alexio mortuo Ioannes filius, ob formam corporis Caloioannes dictus, Orientem excepit. Primum in suos clementia & moderatione pugnavit; nam Irene mater in Bryennium generum propensior, insidias Ioanni intentabat, quibus periisset, nisi Bryennii socordia occasione corrupta, se Ioannes ipse confirmasset, suosque ad meliorem mentem revocasset parcendo. Inde domi expeditus, se foris exprompsit, Turcas magnis affecit cladibus, multis eorum urbibus expugnatis, ad istrum accolas quâ vi quâ industria sub gugum misit, & contracta cum Lothario amicitiâ, Persarmenios

menios ingenti prælio stravit, Quæ laurea Mariæ adscripta Deiparæ; ipsique triumphus Constantinopoli splendidissimus actus est; gloriosissima Ioannis molestia; quid enim honorificentius quâm Mariæ ductu pugnare & vincere, & habere propitiam quam ambiunt Cœli. *Mariæ triumphus.*

Postremò Ioannes cùm ab æmulatione, ne invidiam dicam, transversum actus, rebus Syriacis Christianorum parum prosperè se immiscuisset, tam fortiter quàm infeliciter obiit: lævâ enim forte in venatione læsa telo venenato, cùm ipsi vel moriendum esset, vel manus truncanda, illud elegit: negans unimano Cæsare terras regi posse; verè periturus integer, & corporis damno manum servaturus. Ex liberis minori Manueli legavit Purpuram prætermisso Isaco majore natu, iræ impotentis juvene: hoc exitu exscribens Principem, cui Respublica pro liberis est.

Itaque Manuel Comnenus succedit anno Chris. 1148. potius Latinorum invidia quam fortitudine paternum exemplum Cui perniciem debuit Conradi exercitus, Francusque calamitatum maximam partem. Et in Rogerium Siculum pugnatum sæpius donec à Palæologo recepta Corcyra, ac ægre in Siciliam retusus Siculus Inde communicata cum Regibus Ierosolymitanis arma parum feliciter; certatum & in Venetos navali classe: donec magnis multisque rebus susceptis magis quam confectis, 32. anno Imperii, quod Alexio filio reliquit, cessit è vita. Fatis vicinus Astrologiæ cui fidebat admodum detestatus ineptias, Monasticam vestem induit; ipsa morte confutans Astrologos, superfuturum annis adhuc quatuordecem pollicitos. Sed Astrorum sermo à mortalibus tanta distantia minus percipitur. *Manuel.*

CAPUT V.

A Friderico Ænobarbo ad nostram ætatem.

Fridericus Ænobarbus.

ANno Christi 1152. Fridericus Sueviæ Dux, Conradi ex fratre nepos, à capillo & barba dictus Ænobarbus, tam Suffragatorum quam Patrui judicio creatus est Cæsar; Germanicis statim lacessitus bellis, quibus ad Italica fieret gradus. Vix ullus Principum majori ambitu impugnavit Romanam Ecclesiam, vix de ullo Ecclesia triumphavit magnificentius: sex expeditiones in Italiam, hoc est in summum Pontificem suscepit, Mediolanum munitissimam urbem bis expugnavit, semel diruit; unus sex Pontifices potestatis annis æquavit, imò Pseudo pontifices duos Victorem & Paschalem sui schismatis authores habuit. Nihilò secius ab hostibus condita Alexandria surrexit, eiusque arma discussit; ab Alexandro *III.* pulso *I*talia diris devotus est, & de cœlo tactus sacrosanctis verbis; postea pestilentia victorias pravas absumente; ab ipso Alexandro Venetiis profugo debellatus pacem petere cogitur, victorique colla submittens, vivum Ecclesiæ trophæum posuit.

At melius quàm inceperat desiit, in Palæstinam cum exercitu profectus; pluribus in itinere contra Turcas præclarè & fortiter gestis; donec anno Imperii 38. dum in Ciliciæ vel Armeniæ amne natatu calorem disiicit, aquis haustus & aliquantò post extinctus, spem conceptam simul extinxit; mox Friderico filio in obsidione Ptolemaidis febri confecto. Vir egregius, si juventutem ad ea detulisset, quibus senex periit; & parcendo Pontificibus defendis-

fendisset clade Palæstinam, frustra mox obrutam vindicaturus.

Interim Ecclesia licet ab hoste tanto impetita, de dignitate pristina non remisit. Nam & Arnoldus Brixiensis peruicacissimus hæresis Romæ cõbustus est; Et anno 1179. ab Alexandro habitum undecimum Concilium Generale, Lateranense III. Romæ 300. Episcoporum; in quo damnati Albigenses hæretici, & de electione Pontificis multa sancita. *Concilium 11. Lateranense III.*

Et inter repetita bellorum incendia Gallia & Anglia Romanam Sedem impugnaverant; altera membris, altera capite. Quippe in Gallia quidam Valdo mercator Lugdunensis, bona divendita in pauperes erogabat, malo consilio, eorum multos ad errores suos alliciens, benignitate præpostera, ut salute corporum animos perderet; circa annum Christi 1159. Vnde hæretici dicti Valdenses, & pauperes de Lugduno. Et anno eiusdem seculi 77. detecti in Narbonensi Gallia deteriores hæretici, Albigenses; quod ad urbem Albigam nati vel damnati, Manichæis valde affines, exscindendi mox ferro & flammis. *Valdenses.* *Albigenses.*

Anglia verò peccavit in capite Henrico II. qui Thomæ Cantuariensi Præsuli intulit necem, pro fide & libertate Ecclesiæ occumbenti: anno 1170. Præjudicium ingens calamitatis futuræ; dum alter Henricus alterum Thomam eadem de causa morte afficiet, eritque Anglia seminarium Martyrum. *Thomas Cantuariensis.*

Gallia tamen novo Eremitarum ordine illuxit, anno Christi 1157. condente Guillelmo illo celeberrimo Bernardi discipulo, & Aquitaniæ Duce famosissimo, Eleonoræ bis nuptæ parente, qui postea quàm sancta de corpore sumpsit supplicia, animumque pœnitentia eluit; ad regulam S. Augustini Anachoretas instituit; qui deinceps *Augustiniani.*

magno

magno mortalium commodo ad nos propagati, cœnobitico agentes more ditant Ecclesiam.

Auenionis pons. Vidit eadem Gallia mirum Architectum in Benedicto duodecenni puero, qui impulsus & adiutus divinitus Rhodanum rapidissimum amnem ad Avenionem ponte conjunxit; circa annum Christi 1177. novus *A*mphion, qui non testitudine, sed sanctis precibus, moveret lapides.

Ierosolymitanum regnum. Rem Christianam tristissimus casus prostravit in Asia Guido Lusignanus ex nobilissima in Pictonibus familia à Sybilla Regina Ierosolymæ in torum & regnum assumptus, altero post anno, Christi 1187 libertatis & regni jacturam passus est. A Saladino Babyloniæ Sultano acie victus & captus est, capta Crux sancta, flos Equitum cæsus, ipsaque *I*erosolyma Barbaris tradita; deincepsque reliquæ; tam lugendo fato, ut ex tot urbibus, tres duntaxat Tripolis Tyrus & Antiochia, Christianis superessent. Ita excisum Ierosolymitanũ regnum, nondum vertente seculo quo conditum erat; Christianisque ostensum est, pietate regna non armis teneri. *Saladinus.* Porrò is erat Saladinus, qui regnum non corruptum modò sed validum extorqueret; Godefrido conditori, præter pietatem, cætera similis; voluptate nullâ nisi dominandi, verè Saracenorum Cæsar, tam clementia quàm fortitudine.

Henricus VI. Anno Christi 1190. Henricus ab asperitate morum & seueritate tam in se quam in alios, Asper dictus, Friderici patris excepit Imperium; quod in occupanda utraque Sicilia impendit maximè. Guilhelmo Rogerii filio sine liberis, præter Tancredum natum ex pellice, obeunte; jus regni ad Constantiam sororem Guilhelmi, eandemque Henrici uxorem spectabat. Nec defuit suo juri Imperator, coronatus à Celestino *III.* invadit Apuliam, transmissoque Freto Siciliam: ac post Tancredi fata inita pace cum Sybilla eius vidua Guillelmoque filio,

regno

regno potitur, feliciter hactenus; sed in posterum crudelitate maculata felicitas. Nam ob levem suspicionem ex Siculis plurimi in cruciatibus necati, Sybilla in carcerem trusa, ac Guillelmus insons orbatus oculis; In quo desiit Guiscardorum familia stirpsque fortissima illa Normannorum. Cum inde copias in Palæstinam misisset, iniretque consilia de invadendo Bysantino Imperatore, fato propemodùm paterno periit, in venatione largiore aquæ gelidæ haustu, febri contracta, anno Imperii 7. relicto filio Friderico à tribus mensibus ex Constantia jam quinquagenariâ suscepto. Ita ingens illa Ænobarbi ambitio, cui Europa minor, in infante trimo vagiebat.

In Palæstina conamen ingens, sed irritum Philippus Augustus Galliæ, & Richardus Angliæ Reges, posituri odia, in communem hostem incensi, delati erant in Syriam, hoc emolumento ut Prolemais caperetur Sed cùm Reges æmulos nec religio conciliaret, affecta valetudine in Galliam Philippus rediit; quem brevi sequutus est Richardus, contentus ad Ierosolymam accessisse propius; data pax Saladino, tantumque armorum commotum, ut securius barbari agerent, Guido ille Lusinianus Cypri corona à Richardo donatus est, qua posteri ad trecentos annos potiti, cum Ierosolymitani regni umbratili titulo. Richardus in Germania dum se occulit deprehensus, conjectus in carcerem, captivitate diutinâ multoque auro rependit superbiam, qua Leopoldum Austriacum ignominiose affecerat: odiosa in omnibus, maximè in Regibus, quos tam multa evehunt, arrogantia. *Palæstinæ expeditio.*

Paulò post sublatus Christianorum terror Saladinus, & suo funere mortalitatis magister; cum jussisset lancea interiorem suam præferri tunicam, cum hoc elogio, Istud unum ex domitore Orientis restare. Eo nimirum regna, victoriæ, thesauri confluxe- *Saladinus.*

fluxe-

fluxerant, ut esset tunica tantarum opum compendium. Novem reliquerat liberos, sed quos statim eorum patruus Saphadinus necavit, præter unum Noradinum, ab amicis paternis servatum; ut qui tantum sanguinis hauserat, suum in liberis funderet; vel Heroum fato; quorum hæredes alieni sunt.

Ordo Teutonicus. Tunc & tertius militum Ordo, nempe Teutonicus an. Christi 1192 ad repellendos Saracenos Hospitalariis & Templariis accesserat; cujus equites cruces nigræ chlamydibus albis assutæ distinguebant ab aliis. Ii ex Teutonibus selecti, cum plerumque alii Franci essent, ut haberet fortissima natio, & occasionem palmæ & præmium.

Alexius 2. Comnenus. Anno Christi 1180. Alexius Comnenus duodecim annorum Manueli patri successit; ætate tenerâ regimini alieno obnoxia calamitatibus involuente Imperium. Prima omnium atrocissima Andronicus, Manueli cognatus, flagitiorum omnium fundus; qui ab exilio rediens ut pupillum Alexium à tutorum injuriis vindicaret, maximas intulit. Nam rerum potitus, Xenam Alexii matrem suffocavit, matri filium addidit, cadavere in mare projecto, eiusque sponsam undecennem cruento toro adhibuit; tertio post Manuelis obitum anno; adolescente Alexio in purpura nato; ut miserabilius interiret.

Andronicus. Nec Andronico diu frui licuit crimine; cùm enim ab Hydromantia didicisset prima successoris futuri elementa, Isacio Angelo in quem cadebant dum comparat mortem sibi hanc conficit; quippe Angelus Andronici metu in templum fugiens, à populo salutatur Augustus, ab extrema miseria ad supremum fastigium sine gradu scandens. Nec Andronicum vel arma vel preces vel fuga juverunt; comprehensus à populo, exquisitis suppliciis & quod Principi molestius ignominiosis, inter duas colum-

columnas pendulus, diu animam impuram egit; acto Imperii biennio; hoc uno felix, quod calamitate resipiscens, justictas pœnas æquo animo patiens, divinam Iustitiam implendo pacavit.

Anno itaque 1185. Isacius Angelus, expulsa Comnenorum familia, populari gratia throno evehitur; quem statim ignavia & perditissimo luxu maculavit; ac quantumvis ad annum decimum per varias conjurationes non tam dominationem quam delicatam vitam deduxerit; tamen à Valachis spretus & victus, inter vnguenta & convivia, vivum potius cadaver dici quam Princeps debuit. Donec à fratre Alexio flagitia fratris per fratricidium vindicante, captus & excæcatus, non tam Imperio dejectus est, quàm servitute voluptatum. *Isacius Angelus.*

Alexius sumpto Comneni nomine, spretoque Angeli, anno Christi 1195. fratris Imperium, hoc est luxum & voluptates, quasi hereditarias, crevit. Feliciter pro scelere multos æmulos sustulit ferro vel veneno; graviorem hostem nactus in Henrico Imperatore occidentis Macedoniæ partem exigente, quem & mors ademit. Cùm itaque impunè lascivia muliebrique luxu diffflueret; Alexius Isaci fratris excæcati filius elapsus custodia, & ad Venetos infensos Byzantinis profugus, illorum ope & Francorum in Syriam intendentium, fugam patruo, throno imponitur; ea tamen modestia, ut Patri Isacio quantumvis cæco Diadema reddiderit, se eius collegam professus. *Alexius 3. Comnenus.* *Alexius IV. Angelus.*

Sed Isacio beneficium damno fuit; cùm enim quibus debebat omnia, multa concederet; orta inter Græcos & Latinos rixa; quidam Alexius Ducas regii generis, ob supercilia conjuncta Murzuflus dictus, à Græcis detestantibus Angelos Augustus dicitur, Isacio Sene interim mortuo; filius Alexius *Alexius V. Ducas*

xius

xius in carcere laqueo periit, mense septimo potestatis Murzuflus tertio post mense sibi fugâ consuluit; cùm à Francis potestatem tyrannicam insectantibus pacem non impetraret, multò minus bellum ab iis illatum repelleret. *Ita* ad Latinos delatum Orientis Imperium, hostibusque permissa corruptissima urbs voluptatibus; nempe antè perdita quàm capta, luxu hostilibus armis præeunte.

Fridericus II.

Ab Henrici Asperi morte aliquot annis Occidentis Imperium, cum duo contenderent, neutrius fuit, donec Philippo Henrici fratre Bambergæ inter salutationis officia interempto, & Othone ab Innocentio *III.* abdicato, Fridericus Henrici filius adhuc adolescens *I*mperator deligitur, an. *C*hristi 1210. auo Friderico penè per omnia futurus similis Nam quadraginta potestatis annos per utramque fortunam implevit, aduersa pressus, cum prospera malè uteretur. Romanæ Ecclesiæ beneficium fuit, lues, & odium, nouus Enceladus Divorum fulmina lacessit & sensit; ab uno tandem anathemate ustus: paterni heres odii in Mediolanenses pugnavit atrociter; Guelforum & Gibellinorum ad *I*taliæ perniciem factionibus omnia miscuit; à Pontificibus solio pulsis throno dejectus est; restitutus illorum gratiæ, armatus adiit Palæstinam, sed successu nullo: ad obsessam Parmam sperata conditaque Victoria cecidit, & triumphali curru dejectus captivorum gregem propemodùm auxit. Postremo ne quid auiti fati deficeret, vidit Diadema raptum hosti imponi, non quidem filio, sed quod acerbius, extraneo, rejectis liberis; flagitii pœna transeunte ad posteros, & in seram stirpem vindicante crimen Ecclesia. Tarenti obiit, anno 1250. impiæ ut creditur contumaciæ pœnitens, nihil ex tantis turbis præter dolorem animi colligens.

Ecclesiæ fortitudo

Ecclesia interim palmæ instar eluctantis in pondera, Moderatores nacta fortissimos, eos singulos victo-

victoriis pluribus designavit. Sanè Innocentius III jam ante Raimundum Tolosæ Comitem fautorem Albigensium intrepidè obstrinxerat anathemate, ramos perniciosos excisurus in trunco: idemque in Ioanne Angliæ Rege præstiterat; tam feliciter, ut eum pœnitentia eripuerit pœnæ, illum rejecta pœnitentia pœna rapuerit. Ille ipse Innocentius *Concilium* anno Christi 1215. XII. Concilium Generale quod *12. Lateranense* est quartum Lateranense, Romæ convocavit, quasi *IV.* Christiani Orbis Centuriata Comitia, præsentibus Episcopis 412. ut de Palæstina recuperanda viæ inirentur. Et quamvis in Ægypto occupanda fefellerit eventus concilia; nihil tamen illis successus detrahit, ex bono parente plerumque corruptus.

In Honorio geminus partus fœcundavit Eccle- *Dominicani* siam, Religiosorum Ordinum institutione. Alter Prædicatorum, qui à Dominico Hispano Albigensium hoste acerrimo & sanctitatis florem adepto piè instituti doctrina virtutum studia excolentes, pulsa cœnobiis ignorantia, scientias religione donatas in ærarium Dei transcripserunt.

Alter Fratrum Minorum, à Francisco Assisio *Franciscani* paupertatis cultore eximio sumpta origine; tanto proventu, ut per orbem Christianum postmodùm sparsus, Christi exemplum ubique præbuerit; & in novos deinceps ordines vel repullulascens vel repubescens, sanctas propagines *I*uventamque piam in ultima transmiserit secula, fecundus semper, idem & multiplex. Ea in Franciso authore mira patrata sunt, ut spoliatissimus mortalium rerum, locupletissimusque cœlestium, qua copia, quâ inopiâ Seraphinum exscribat.

*I*nnocentius IV fortitudine cumulavit hanc fe- *Concilium* licitatem; unus maximè Friderico par; à quo fra- *13. Lugdunense I* ctus pervicax animus, armatumque Cœlum in terras. Id perfectum anno 1245. in decimotertio Concilio Generali, quod primum est Lugdunense; ubi

Fridericus anathemate perculsus & abdicatus *Imperio*, expeditio in Palæstinam decreta, illius Duce Ludovico Rege Galliæ constituto. Eritque Lugdunum in urbibus memorabilis, quòd omnium prima non in Gallia modò, sed in cæteris trans Alpes gentibus, hospiti Cœlo præbuerit sedem, Deique majestatem quantum terræ capiunt, sinu exceperit.

Veneti. Sed dum *Italia* intestino bello dirimitur; Veneti jam ante potiti Creta quam Genuensibus eripuerant; anno Christi 1236. Rhodum Saracenis expulsis occupant; armatique postea Ecclesiæ nomine in Fridericum, Apuliam inuadunt: sicut & Ferrariam Mediolanenses; cui præficitur anno 1240. Pontificum nomine Azzo Princeps Estensis familiæ, ad *Estenses.* nostra tempora per exempla pietatis & fortitudinis illustria deductæ feliciter.

Philippus. Augustus. Porrò Gallia tunc Heroum ferax pro gloria & religione certavit eximiè, Philippus regnandi laude dictus Augustus, anno 1214. juxta Tornacum celebrem illam Bovinensem pugnam profligavit. Ex adverso stabant Otho, magis Imperii titulo spoliatus quam viribus, Ioannes Angliæ Rex inveterato in Francum odio; & Ferdinandus Flandriæ Comes; ita certi victoriæ ut captivis vinciendis catenas ferreas circumferrent; victi tamen sunt; Otho & *I*oannes in fugam acti, Ferdinandus captus, injectaque parantibus vincula. Otho exarmatus hac victoria, & coactus à Friderico veniam petere, haud multò post in Saxonia latens morbo obiit. Nec *I*oanni melius, qui ab Anglis Proceribus exautoratus est, arcessito Ludovico Philippi filio. *Ita plerumque victoria ludit, & raro cum Superbia contubernio, felici Lauro Modestiam donat.*

Simon Monfortius. *Id* jam ostensum anno ante proximo, apud Murecum in agro Tolosano oppidum; cùm Simon Mon-

Monfortius Heros Christianus cum octingentis Equitibus & mille Peditibus, pugnam propè incredibilem suscepit & confecit, profligatis centum millibus Albigensium; & ne turbam inconditam credas, aut prælium tantum delibatum, ducebant Hæreticorum ordines Aragonius Rex & Comes Tolosanus, quorum ille in acie pugnans occubuit. Quid Spartani jactant Thermophylas? tantò eminentior Leonida Simon, quanto victo præstat is qui vicit. Quinto post anno fortissimus Dux in obsidenda Tolosa læsus saxo interiit; dignus qui Romanum fulmen vibraret, abscissosque Ecclesia terris abscinderet. Expeditionis successores nactus est Reges, Ludovicum Leonem Augusti filium, alterūque Ludovicum eiusdem nepotem; ut jam inde domandi Hæretici provincia sit Franciæ Regum.

Sed nihil illustrius Ludovico illo Augusti nepote, viva calamitatum Apologia, qui novo vincendi genere triumphavit hostes è vinculis. Nempe in eo Imperatorem suum exhibuit Deus; qui vinceret non mortales, sed calamitosissima, quibus mortales vincuntur. A Saracenis in Ægypto captus est anno Christi 1250. suisque major victoribus, docuit Reges quidpiam esse supra Regni fastigium; quod in eius ruinâ perstet erectum. *Ludovicus Sanctus.*

Et Ludovici temporibus debet Sorbonam orbis universus; Roberto Sorbonio illustrissimi Collegii fundatore, circa annum Christi 1243. vel decennio postquam Academiam ærarium Theologiæ, sapientum Areopagum, fidei Atlantem, Doctrinæ cœlum si dixeris; adumbrabis illam non exscribes. *Sorbona.*

Suam etiam gloriæ segetem Hispania messuit, anno 1212. celeberrima de Mauris victoria, post Calatravam urbem expugnatam. Ad obruendam Hispaniam incredibili multitudine Mauri irruperant; obruerunt quidem, sed cadaveribus, *Hispani Mauros vincunt.*

ducentis eorum millibus in acie cæsis. Nec ad unum Regem tanti facinoris laus spectavit; Castellæ, Legionis, Aragonis, & Navarræ convenerant, ad discriminis partem vel gloriæ. Vigesimo post quam Academiam anno Ferdinandus Castellæ Rex Cordubam cepit, Maurorum arcem & regiam civitatem; illorum rebus post pugnam in deterius prolabentibus; quasi corpus exhaustum sanguine, vel serpens contrito capite caudam vibrans.

Inter regnum Imperii

Interea in Germania, exautorato Friderico, fluctuavit aliquandiu sine gubernatore Imperium, quippe Henricus Langravius Thuringiæ, designatus clavo ab Innocentio, dum se illi expedit, victoque Conrado Friderici filio victoriam urget, in obsidione Vlmæ vulneratus interiit, anno 1246. ad coronam evectus, obsequio magis quàm cupiditate. Huic altero post anno substitutus Gulielmus Hollandiæ Comes, licet repugnante Friderico, & post eius obitum Conrado filio, se tamen gerit pro Imperatore; donec an 1255. pugnans contra Frisios interemptus est; vacavitque Imperium XIX. annis; Electorum suffragiis inter Richardum Regis Angliæ fratrem, & Alphonsum Castelle Regem Mathematicum illum nobilem distractis; & Friderici liberis de Augustali apice malè contendentibus, cùm nec regna avita retinerent, & cædibus mutuis grassarentur.

Conradus Rex Siciliæ

Nam Conradus anno 1254. Apuliæ Rex cum Henricum fratrem Siciliæ Regem nefariè peremisset, statim à Manfredo Friderici notho veneno tollitur relicto in Germania filio parvulo Conradino; justè Divinâ Memesi Fridericum plectente in posteris, ut eorum liberi qui Pontificem Patrem ejurassent, naturæ rupto vinculo se ipsi perderent.

Manfredus

Manfredus illicò, ne periret crimen, Conradini vel infantia vel morte prætexta, in peremptorum invalat regna; sed Neapolitanis Pontificem appel

lanti-

lantibus, movetur bellum pro fratricidii pœna vel præmio, quod variè gestum est, ad annum 1254. quo Galli in Italiam evocati, fontem novo regno an novis bellis aperuerunt.

Eo quippe anno Clemens IV. Calorum Comitem Andegavensem Ludovici sancti fratrem utriusque Siciliæ regnis inaugurat, per vectigal annuum 40, millium aureorum. Nec facilior inauguratio Pontifici fuit, quàm victoria Carolo: ad Beneventum uno prælio debellatum, Manfredoque in pugna occiso, Italiæ nobilissima portio Gallorum fuit; Sed rarò tam facili pretio regnum stetit anno 1268. Conradinus Conradi filius Sueviæ Dux, sceptri jam potens, avitum repetiturus, numeroso exercitu aggreditur Carolum; ad Fucinum lacum pugnatum est; & ex victore victus Conradinus, in fugamque actus, & nova calamitate ex fugiente captivus, cum Friderico cognato Austriæ Duce; sequenti anno Neapoli spectaculum fuit luctuosum, capite illo coronando minutus, in urbe regia, quam ingressus erat in vinculis, Friderico eiusdem sortis Comite. Magis Carolo miseria quâm armis nocuit; fuitque jus summum, si non summa injuria, summa tamen invidia; creditumque regnanti non esse, ut iis nati ea propter perirent Principes, calamitosissima regnantium sorte, si throno dejectis mors una restaret. In eo Fridericorum excisa stirps, nec Ecclesiæ hostibus licuit perennare. *Carolus Andegavensis.* *Conradinus.*

At de regnis caducis dum contendunt Principes; cœleste comparavit Ludovicus Gallus. Inito enim de bello sacro inter Reges Francum Anglum & Aragonium fœdere; postquam Eduardus Anglus Asiam tenuit, & Ludovicus in Africa capta Carthagine Tunetum obsidet; lue pestilenti in castris orta, eadem dignus immortali vita Princeps sublatus est; anno 1270. Verè apud posteros virtu- *Ludovicus sanctus.*

tum meritus sanctus; sed sanctitate regia, quæ fortitudinem & animi robur incenderet; adeò Dei est non officere muneri quod imposuit, nec Cœnobitam in Rege præstare.

Thomas Aquinas Bonaventura. Hoc tempore bello flagrans Italia viros alebat Christianæ pacis feciales. Thomam Aquinatem, & Bonaventuram Etruscum; utrumque doctrina & pietate percelebrem; hoc tamen discrimine, quod Thomas splendorem prosapiæ claustri tenebris texit; Bonaventura è Francisci tunica ad splendorem purpuræ evecto: at ille idem doctrina quamvis altè imbutus, tamen pietatis sensu commendatur, alter verò tametsi penitus Deo delibutus, doctrinæ fama venit ad posteros; adeò parca laudis humanitas est, nec unum in geminis sinit excellere. Sanè Thomas deductam cœlo Theologiam terris impertiit, ut in eo vel hospitantem Angelum, vel eum inter Angelos hospitem credas.

Gallorum in Græcia Imperiũ. In Oriente interim Græcorum Imperium ad Gallos divertit, ab iis obtentum per annos 58. Primus Imperator Balduinus Flandriæ Comes; qui an. 1204. expulso Murzuflo Alexii peremptore, à Latinis Principibus Constantinopoli inauguratus est; enitente maximè cæco illo perspicacissimo Dandalo Venetorum Duce, ne quis Latinorum Venetiis proximus imperaret. Nec tamen Balduinus totum Imperium unus obtinuit; nam ut è Colosso Rhodio multæ statuæ fusæ sunt, sic ex ruina Imperii dominationes plurimæ natæ. E Latinis Bonifacius Marchio Monferratensis Peloponnesi Rex appellatus est; Athenarum Godefridus Trecensis; Theodorus Lascaris Theodori Comneni gener Nicææ in Bithynia novum regnum condidit; David & Alexius fratres Andronici Tyranni nepotes, in Ponto Trapezuntinum regnum posuerunt; aliud sed admodum breve sibi Thessalonicæ Theodorus Angelus quæsivit, statim à Mysis captus & excæcatus.

catus.

catus. At quàm minimam orbis partem quàm multi dividunt; ut dicas in grano formicas certantes.

Sed Balduino diuturna pars non fuit; nam primo anno interceptus à Ioann. Mysorum Duce conjectus in carcerem, pædore aut tormentis periit; fato Orientalium Imperatorum, vix sua morte fungentium. Huic successit Henricus frater, continuis Tartarorum irruptionibus infestatus, (ii quippe ab Asiatica Scythia ingenti numero prorumpentes Saracenis & Græcis passim occisis, innumeram mortalium vim exhauriebant) qui pace cum Theodoro Lascari contractâ, decem annos Imperium tenuit, si sit Imperium suorum interesse calamitatibus, nec mederi.

Id tamen qualecunque ad eius generum Petrum Antisiodorensem delatum, & eidem statim ereptum, ac Roberto filio virtute Iolantæ conjugis traditum, in Balduino nepote desiit; qui uno supra 30 annos Imperator, Christi 1261. à Michaele Palæologo, ex vetere Palæologorum & Comnenorum familiâ, eo depulsus est; fraude & insidiis, hoc est Græcis moribus: nam Francis Constantinopoli absentibus, noctu per proditores patefacto ingressu, ab hominibus octingentis capta urbs regia, redditumque Græcis imperium; cymba profugit Balduinus, sola præteritorum memoria in posterum se consolans, vel macerans.

Anno Christi 1274. Tandem post diutinum interregnum, Electores in Rodolphum Habsburgensem Comitem conveniunt, debentem virtuti plura quàm fortunæ, quique solis meritis ambiret Imperium. Hic sua contentus Germania, Italiam Imperatorum scopolum vel fugit vel sprevit, nunquam persuasus eam ut adiret. Et habuit in Germania triumphorum materiam: primum in Otocaro Bohemiæ Rege opibus præpollente, quem *Rodolphus I.*

armis

armis & contemptu fractum adegit ad veniam, iterumque reparatis viribus tumidum, vicit in acie à gregario peremptum milite. *I*nde Austria Alberto filio data, familiæ Austriacæ celeberrimæ in posteris Regumque feracissimæ nomen dedit. Et in Helvetios Burgundosque quater & decies repetitis pugnis totidemque palmis, Victoriosi titulum Rodulphus adeptus est; ubique dignus, quem ambiret victoria. *I*am senex obiit, clementia & comitate morum infra Augustum; imò supra, cùm maximè Principes demissione sui emineant.

Conciliū 14. Lugdunense 2.

Eodem anno quo Imperium Rodolphus iniit, habuit Lugduni Gregorius X. Concilium Generale XIV. Lugdunense II. præsentibus quingentis Præsulibus; in quo actum de Palæstina recuperanda, Regibus Europæ ad sacram expeditionem incensis; quin & Palæologo Romanam Ecclesiam supremam fatenti, concessum Orientis Imperium, ut adunatis animis vires facilius jungerentur Sed pia consilia mots sancti Pontificis disturbavit, & profanus Principum ambitus sanctissimis votis intercessit.

Anno Christi 1282. Eruperunt pressa diu consilia; cùm Galli omnes per Siciliam fusi, ipso Paschatis die, & (ne immanitati sacrilegium deesset) sub campanæ signum ad vespertinos hymnos convocantis, in singulis oppidis ab ipsis Siculis contrucidati sunt. Cædis causa, Siculorum in Gallos excedentes odium; auctor, Petrus Aragoniæ Rex, qui ducta in vxorem Constantia Manfredi Nothi filia, ex qua liberos susceperat, Friderici regna quasi dotalia reposcebat; Instrumentum, *I*oannes Prochyta, qui religioso cucullo tectus, *hoc est ovina pelle lupum dissimulans*, impunè Siculas urbes concursans, odiorum flammas incenderat; socius, Michael Palæologus, qui ut Carolum amoliretur imminentem Byzantino Imperio, (Carolus enim filiam

liam desponderat filio Balduini) aurum *Arago*nio ad dicendum dolum ut fertur suppeditaverat. Ita *ex libidine, odio & ambitione, sceleratissimis parentibus, orta proles illa flagitiosissima*, & patrata cædes apud Christianos, quam in Mithridate damnavit olim barbaries, *adeo nihil est quod libido regni non violet*.

Aragonius Sicilia potitus est, & jacta sunt diuturnæ Gallos inter & Hispanos discordiæ fundamenta, quæ posteri magno mortalium malo, nimis strenuè ad fastigium educent. *I*nterea Carolus Divina & humana ope ultionem intendit, Martini Pontificis anathemate, Gallorumque armis accinctus; sed alterum Petrus contemptu elusit, alterum fraude; singulari pugnâ ad Burdigalam Carolo indicta; ita disiectum à Sicilia bellum, nec ad Burdigalam pugnatum; Aragonio detractante certamen, cujus præmium jam occupaverat: *Petrus Aragonius.*

Inde à Sicilia in Aragoniam bellum illatum, sed trium Regum lugendum funere; quippe eodem anno, hujus seculi 85. Petrus Aragonius tanti fax incendii decessit ex vulnere; Philippus Audax Franciæ Rex dum Perpiniano capto redit ad suos, ex morbo obiit; & Carolus Neapolitanus tædio & dolore, non Siciliæ modò à continenti sua avulsæ, sed captivitatis filii Caroli Claudi, quem Rogerius exul Apulus pugnantem navali prælio ceperat, victumque Aragoniis dederat. Is postea à *C*onstantia Petri vidua ultionis libidine neci admotus, ejusdemque pietate pro Christo passo statim ereptus, sibique restitutus abdicata Siciliâ, novis iterum bellis cum *I*acobo Petri filio, per vim extorta repetens, componetur; utroque suum affirmante, quod jure alter, re alter teneret *Carolus Claudus*

Sed & obierat anno 1283. Michael Palæologus,

Michael Palæologus. qui 22. annis potitus Imperio, Latinorum cautior quàm Turcorum, dum Europam servat, Asiam perdit; Turcis in ea septem Satrapias constituentibus. Ita præpostera semper Ambitio, & oculata à fronte, à tergo cæca est; & dum fluctum frangit, ruit in scopulum.

Raimundus Lullus. Hoc tempore Raimundus Lullus in Hispania, magnum Amoris humani Divinique specimen fuit. Siquidem mulierum amoribus penè ad insaniam implicitus cùm resipuisset, cœlestibus flammis sic exarsit, ut sanctè phanaticus, per agros discurrens, ubique novum incendium circumferret. De litteris bene meritus dicendi artem scripsit, vel Labyrinthum ingeniis posuit; notior posteris famosa auri arte quàm pietate; ut mali quàm boni tenacior fama est.

Adolphus Nassovius. Anno 1292. Adolphus Nassovius consequutus est Imperium Occidentis, gessitque sex annis cum dignitatis tantæ ruina, nam bello concito Philippum inter & Eduardum, Anglo stipendiariam militiam pollicitus, Germanis in contemptum venit, Albertumque Austriacum æmulum excitavit, primum ut se hostibus Gallis adjungeret, dein ut repudiata affinitate, Romanorum Rex signatus, in ipsum Augustum armis contenderet. In prælio læsus Adolphus periit, relinquens Alberto laureatum Imperium Francus & Anglus contracto fœdere, Adolphum ut communem hostem insequuti sunt, qui fidem auro mercatus auro fefellerat.

Celestinus. Anno post altero Petrus Morronus, Celestinus dictus, in Pontificatum summum evehitur; sed cùm privatæ vitæ assuetus, negotiorum turbam horreret, solitariam sanctitatem negotiosæ anteferens, se dignitate sponte abdicavit. Iam ante Ordinis conditor, quem Celestinorum dixit poste-

posteritas, Cœlitum vitam secessu, abstinentia, sacrisque precibus imitantium. Petro successit Bonifacius VIII. rebus agendis aptior, fortasse pluribus quàm par esset.

Scotus

Lucebat hoc tempore Ioannes Duns; Scotus origine, Franciscanus familia, fama & meritis Cosmopolitanus, hoc est civitate totius orbis donatus; dignus qui subtilitate ingenii cum soliditate Thomæ contenderet; paremque pari opponeret in arena Scholæ certantibus.

Albertus Austriacus.

Anno Christi 1298. Albertus Austriacus Rodolphi filius imperavit; bellis in Germanos suos exercitus, quos ad nutum subegit majoribus dignus, nisi minora Martiam indolem consumpsissent. Nono Imperii anno nefariè trucidatus est dum in Bohemos bellum appararet, à *Ioanne* fratris filio, quod eius bona diutius pro tutore teneret *impiè quidem, sed occulto judicio Adolphi animam repetente.*

Helvetiorum fæderatio.

Sub ea nova Helvetiorum Respublica circa annum 1307. sumpsit originem. Eorum pauci Alpium incolæ ab Imperatoris ministris vexari, inito fœdere ceperunt iniuriam propulsare; à parvis initiis per gentes multas fœdus invaluit; facilè animis ad tutelam sui coalescentibus, perstatque hodie potentissimos inter Principes illibatum. Gens tam expers ambitionis quàm amans libertatis, tuendorum potius quàm promovendorum finium cupida, non tam suis montibus quàm votorum modo circumsepta, alienam hactenus ambitionem fregit, dum suam tenuit; adeò tutissima sunt quæ mediocria, omniumque decrescunt minimè, quæ crescunt minimè.

Curtracensis pugna.

Gallia interim bello Flandrico gravem jacturam passa est, in pugna ad Curtracum edita anno 1302. ubi temeritate Roberti Atrebatum Comitis, flos

ﬂos nobilitatis excisus, cum ipso Roberto: præstantissimis Equitum turmis se deinceps in Lisæ amnis fossam Andabatarum instar præcipitantibus. Ibi verè Gallica pugnatum indole, hoc est imperterrito sed cœco animo; quis enim osculatus ad prælium non inspecto campo processisset? *Sed ars illa belli nostris Heroibus Ludouicæo sæculo debebatur.* Excepit & Philippum Regem tumultus novus à Bonifacio Pontifice suscitatus; quo tamen defunctus novam Romam Lugduni in Gallia sua vidit.

Clemens V. Nam anno 1305. Clemens V. Burdigalensis Lugduni à Cardinalibus Pontificia thiara coronatus est Pompa supra regiam, quam tres Reges ornarunt, Francus, Anglus, & Aragonius; sed prope lugubris; pariete collapso, coronatisque capitibus si non exitium, at timorem exitii gravem inferente; Ioanne tamen Britanniæ Duce ruina oppresso; ita sibi est prosperitas oneri, & quæ pompam augent, ruinam urgent. Pontifex tumultuum Italicorum pertæsus, tota Italia factionibus Alborum & Nigrorum scissâ, Sedem Pontificiam Roma Avenionem transtulit, ubi hæsit annis minimùm 70. Vrbs Gallica quidem, sed Phocensis Provinciæ, & Neapolitano Regi attributa, splendorem Curiæ gratulans excepit, ornata deinceps præclarissimis ædificiis sacris & profanis, quæ tantorum hospitum amplitudinem celebrent. Tres Cardinales Romam legati, qui res Italiæ administrarent.

Avenio Pontificum sedes

Acus nautica.

Circa hæc tempora, pixis nautica ingenioso invento sed prorsus ancipiti ad navigationis usum reperta est; qua ad acum magnete illitam venti indicarentur, cursusque navium dirigeretur. Certè tanti non erat hauriri fluctibus, armare scopulos nostra audacia, & ventosæ artis beneficio provocare ventos, ac in peregrina naufragia sese immittere.

Anno Christi 1293. Andronicus Palæologus Michaeli

Michaeli patri succeſsit, longa dominatione 40. propemodùm annorum calamitates longè producens. Turcos infenſiſsimos paſſus eſt, à quibus tota dejectus Aſia, vix Europam ſuam defendit; quos in opem exciverat Maſſagetas, quaſi hoſtes deeſſent, moleſtiſsimos omnium expertus; idem in Rogerio famoſo illo Pirata Apulo miſeriæ perferens, quem adſcitum ſocium prædonem ſenſit: acceſsit ad cumulum, domeſticum malum, Andronicus junior, ex filio nepos, cujus corrupta adoleſcentia fratri Manueli & Michaeli patri attulit mortem, illi quidem ignoto inter nocturnas graſſationes, huic dolore & tædio. Nec in eo conſtitit perditus juvenis, ſed in avum rebellis, ab invito extorſit Imperium, tanto ſenis dolore, ut corruperit oculos luctu; quâ miſeriâ octo annos protracta, tandem vitam poſuit rerum adverſarum curſu longiſsimam. *Andronicus Palæologus.*

Sed quod omnium acerbiſsimum & Chriſtianis luctuoſiſsimum, ſub eo, nimirum anno 1300. natum eſt Imperium Turcicum, Aſiaticis Europæiſque terribile, in Othomanno Satraparum Aſiæ potentiſsimo; cui cùm Bithynia obveniſſet, idem Satrapias cæteras ſibi ſubjecit, gradumque poſteris ſtravit, ad erigendam ſublimem illam poteſtatis molem, quâ orbis premitur, gemitque perdiu diræ tyrannidi mancipatus. *Othomannus.*

Anno Chriſti 1308. Henricus Comes Luxemburgius dictus Imperator, ut conditionem à Clemente Pontifice impleret, ſopita Germania, in Italiam properavit, quam Præfecti ſinguli in tyrannides ſingulas partiebantur. Ibi ſolito Tranſalpinis more, fauſta præmordia, infelix fuit exitus. Nam ad Padum urbes Guelphorum domitæ, expugnata Brixia, Roma in verba ejus adacta: ſed inter hæc proſpera Valramum fratrem & Beatricem uxorem amiſit, hanc morbo, illum vulnere; ipſe tandem *Henricus 7. Luxenburgus.*

morbo

morbo absumptus; haud sine veneni suspicione, cum in Robertum Neapolis Regem, quem exautoraverat, arma intenderet; anno 1314. autoritatis ad superbiam tenax; quippe, fato quodam Henriciani nominis Pontifici detrahebat Italiam.

Concilium XV. Viennense. Interim anno Christi 1311. habetur à Clemente V. Viennæ Galliæ Concilium Oecumenicum, ordine 15. cui interfuere Patriarchæ duo O ientales, Episcopi 300. præter Reges Francum, Anglum, & Aragonium. Ibi actum de Terræ Sanctæ expeditione damnatæ hæreses, & extinctus Ordo Templariorum; quos multorum criminum reos, partim ignis absumpsit, partim texit exilium; eorum bona vel Franciæ Regi concessa vel aliis sacris Magistratibus adjudicata vel Equitibus S. Ioannis; quibus postea tradita Rhodus, Insula Saracenis erepta, Rhodiorum Equitum indidit nomen.

Templarii.

Ludouicus Bavarus. Annus Christi 1322. vidit Imperatorem Ludouicum Bavarum, post Inter-regnum octennii, quo divisis Electorum suffragiis, hinc Ludouicus Bavarus, inde Fridericus Austriacus Germaniam bello diviserant. Tandem multa post prælia; ultimo captus Austriacus, vir fortissimus, cùm sua manu 50. hostium confodisset, fortuna fortitudini infensa, sibi captivitatem, Imperium æmulo peperit: quo tamen abusus ad ruinam Pontificum, postremò ruinâ quam apparabat obrutus est. Quippe in Italiam profectus, Gibellinorum factionem instauratam pro viribus in Ioannem XXII. inflammat; Romæ in ipsa veritatis Sede Pseudopontificem Nicolaum à quo acciperet coronam collocat; fraterculos quosdam infensos Pontifici fovet ac tegit; ac demùm in Germaniam redit, corona auctus, sed infelici, & Pontificiis execrationibus justè devota. Tandem Clemente XI. Ioannes & Benedicti diris rem addente, Electores ab ipso

exciti,

exciti, Carolum Bohemiæ Regem abdicato Ludouico Cæsarem dixerunt. Ludouicus haud multò post equo lapsus in venatione diem extremum clausit.

Anno Christi 1336. Natum est bellum Anglo Gallicum II. gravissimum omnium, quoque Gallia tantùm non periit. Orta est ex affinitatis vinculo ea lues, Eduardo III. jure materno regnum Galliæ postulante, id quod Philippus VI. postremo Regi patruelis, sibi per legem Salicam arrogabat. Ius dictum est armis per ducentos annos, quibus Galli tametsi inferiores. Deo tamen patrocinante, litem non sine prodigio impetrarunt. Nobilis in paucis pugna Cressiaca in Ambianis, quâ Philippus fortissime dimicans in fugam actus, 20. millibus Gallorum cæsis, in quibus Ioannes Bohemiæ Rex, oculorum tenebras animi acie illuminans; aliique è nobilium flore præcipui. Inde Calesium expugnatum fama, & Anglia Franciæ propemodùm juncta. Nec Ioannes Philippo patre felicior, qui anno post decimo in Pictonibus pugnans; ab Edoardo Principe pugnam deprecante, non modò victus, sed captus est cum Philippo filio, & in Angliam adductus; hac fortitudinis gloria, quod fugam nesciret. Pax quidem ad Britiniacum coaluit, anno 1368. Sed admodùm fragilis, & gravius statim dissolvenda. *Anglicũ bellum II.*

Longè illustrior in Hispania Castellani Regis victoria, quâ ad Salsum amnem, ann. 1340 ducenta Maurorum millia ceciderunt; postquam Albohacen Mauritaniæ Princeps transmisso Mari, spe invadendæ Hispaniæ, non tam ad prælium quàm ad palmam decurrerat. Sed Dei est superbos calcare, & ferociam intumescentem infringere. *Mauri ad salsũ victi.*

In Oriente anno 1341. Ioannes Palæologus Andronico Iuniori succedit, sub tutela Ioannis Cantacuzeni: sed ambitio fide potior, ut tutori regnum, *Ioannes Palæologus.*

sic

ſic pupillo mortem comparabat; donec jam adulto pupillo, cui hactenus conſuluerat ætatis infirmitas, à Græcis in Monaſterium truſus eſt Cantacuzenus; in quo Hiſtorias ſcriberet, redditumque Palæologo paternum Imperium. Deus enim ſcelera aliquando plectit in ſemine, & parcendo punit naſcentia.

Carolus IV. Anno Chriſto 1346. Carolus Bohemiæ Rex, abrogato Bavaro Imperator poſtquam æmuli vel armis victi vel tempore mitigati, artibus pacis inclaruit; quam ſollicito ſemper animo coluit. Ideò litterarum, quæ pacis proles, ſtudioſiſsimus. Academiam Pragæ excitavit, quâ Bohemi ſui barbariem ponerent, & ipſe quinque linguarum peritus, in quibus Latina, quod illo ævo rariſsimum Principi, tam fuit ſtudendi exemplum, quàm ſtimulus. Reipublicæ amans, Bullam auream condidit, ad comprimendum Procerum ambitum, & ad deſignandos Ordinum gradus; religioſiſsimus vel majeſtatis diſpendio Stratoris officium Vrbano V Avenione præſtitit, equitemque Pontificem ſequutus eſt pedes, gnarus nullum faſtigium Deo non ſubjici, nihilque auguſtius quàm ob eum ſeſe demittere. Hoc uno culpatus, quod Bohemiæ regno plurimũ ſtuduit, minus Imperio, viſusque eſt poſteris, non Reipublicæ, proſpexiſſe.

Turci in Europa. Anno Chriſti 1360. Graviſsimam res Chriſtiana jacturam patitur, nam Amurathes tertius Turcorum Imperator, inito fœdere cum Ioanne Palæologo, Genuenſium navibus ſexaginta ſuorum millia in Europâ tranſmittit; ſpecie quidem juvandi Græcum contra Triballos, revera ut alieno prætextu promoveret rem ſuam; quod actum eſt, & Adrianopolis in Thracia Turcici facta Sedes Imperii, ipſeque Palæologus Amurathis factus vectigalis; pœna juſtiſſima ſocietatis turpiſſimæ: cum non allegendus ſit ſocius, qui poſſit eſſe, cùm libuerit,

rit, dominus. Amurathes tamen postea à transfuga occisus, 37. prœliis defunctus.

Anno Christi 1377. Gregorius XI. Avenione Romam sede translata, urbi Augustæ primum ornamentum restituit, totique Italiæ diuturnis bellis oppressæ spe pacis illuxit. Hic ortu Gallus patriæ commodis anteponens Ecclesiam, verè ratus est viro forti patriam esse urbem terrarum. Quia tamen graves morbi duris & acerbis curantur remediis; hinc sequutum est immane schisma 30. annorum post Gregorii obitum; cùm ab creato Vrbano VI. deficientes quidem Cardinales Pseudopontificem Clementem VII. delegerunt: cui post annos 14. substitutus Petrus de Luna Aragonius; obstinatissimo animo dignitatis umbraticæ vel ad mortem custos nec fortasse unquam magis in alio orbis obstupuit vim ambitionis.

Romæ Pontifex redditur.

Anno Christi 1379. Venceslaus jam patre Carolo vivo Cæsar dictus, eo mortuo non tam gessit Imperium, quàm infecit. Bis à suis conjectus in carcerem, bis evasit: ita in aduersis siccus & temperans, ut prosperis redditus statim nequitiæ redderetur, nunquàm cum bona mente in gratiam rediit. Nam cum annos 21. hunc Germania tulisset, abrogatum ei Imperium à Septemviris; & publica labes expuncta.

Venceslaus.

Mirare interea, quàm rara virtutum in stirpe series; nam quod Venceslaus in Germania, id propemodum Carolus 6. in Gallia: nisi quod ille privatos perdebat, nam hic publicum; Caroli sapientis & verè Cunctatoris, (qui rem Gallicam cunctando restituerat) filius temeritate & stoliditate, cùm paternam operam corrupisset, regnum antiquissimum orbis sic prostravit, ut humana majus ope remedium uno fuerit cœlo arcessendum.

Carolus VI. Galliæ Rex.

Bombardæ.

Sed & anno hujus sæculi 80. sub Venceslao, hominum & orbis lues nova prodiit. Reperta enim majo-

majora illa tormenta bellica evertendis munitionibus opportuna; autor Bertoldus Germanus, prius adinuento nitrato puluere; usique primum Veneti in Fossa Clodia recuperanda. Nulli fortiori telo Bellum nunquam se instruxit, quo simul plures quasi unum perderet, inclamari ponit, quid homines Mortem armatis hoc fulmine? quid alas currenti, & insanienti furorem additis.

Ioanna Neapolitana. Anno Christi 1381. Carolus Dirrachinus ingratissimo animo Ioannam Reginam Neapolitanam exutam regno puluillo suffocat, & mortuæ spolium thronum inscendit. Ioanna Roberti Regis, doctrina & felicitate præclari, neptis, ab ineunte adolescentia coronata, quaterque nupta, calamitatum scopus plurium fuit. Liberata suspicione infami, quam incurrerat ob cædem mariti Andreæ Hungari, non ideò miserias depulit, nam exul sæpius vidua dejecta non raro, tandem restituta est, ut premeretur Unius sanè criminis conscia, quod scisma promoverit, Clementis VII Fautrix eximia, cujus & pœnas morte porsoluit. Hæc Ludovico Andegavensi adoptato regni jus dedit, Regiæ litis, hoc est bellorum, ferax seminarium.

Carolus Malus Navarrus. Anno post sexto Carolus Navarræ Rex, Franciæ virtus, post turbas plurimas in ea exercitas, suum ipse funus vivus confecit; dùm ad vires malè deperditas reficiendas, insutus linteis aqua ardente perfusis, admota filo candela, flamma concepta est. Ita mors in remediis quæritur, & telo, quo pellitur, sæpe vincit.

Aqua vitæ

Tamerlanes. Anno Christi 1309. Tamerlanes Baiazethem potentissimum Turcarum Principem plurimisque superbientem victoriis, occurrentem in Cappadocia cum trecentis Equitum & ducentis peditum millibus, magnâ internecione profligat; captumque & vinculis aureis gravem ferreâ includit cavea

veâ, eius dorso utens quoties equum inscenderet. Victusque Baiazethes tam ignominiæ sensu quàm prælio, capite in caveam illiso, necem sibi intulit: prostratæ superbiæ exemplum ingens; quale per sæcula exhibet Deus, ne mortales sui oblivio capiat, nec, quod rotâ nititur, fixum esse credant.

Hic Temir sive Tamerlanes, Scytha origine, tantus è gregario milite Imperator, fortunæ suæ artifex, postquam *Indos* Parthosque subegerat; ubi à Baiazetho irrisus est, quem de restitutione exulum compellavit, in eum progressus, jam *Ægypto* & Mesopotania sub jugum missis, universam *Asiam* in prædam habuit: donec cruore & vastitate terrarum satur, opulentiâ supra votum gravis; revolavit in Scythiam ad comprimendam rebellionem. Tertiò post anno suo fato mortuus successores habuit filios quibus paternum *Imperium* pro discordia fuit, quâ mutuis cædibus conciderunt. Ita fulmen Tamerlanem dicas, quod illata clade evanescit.

Anno Christi 1400. Rupertus Comes Palatinus Venceslao suffectus, prudenter & fortiter administravit Imperium; uno infelicior, quod cum Italicis tumultibus se immiscuisset, fortior gubernatore procella clavum excussit, & ipsa remediâ morbus validior exigit: ipse in Germaniam suam recessit, quàm tota propemodum Europa bellis conflagrante, illæsam decennio regiminis texit. *Rupertus*

Eo tempore calamitates Orientis egregias opes occidenti pepererunt; Chrysolora, Gazâ, Trapezuntio, aliisque doctis è Græcia profugis, & in Italiam thesaurorum cumulos deferentibus; nimirum litteras doctrinam & studia; quorum occidens jam pluribus annis egentissimus, in feritatem barbaram sylvescebat.

Anno Christi 1414. Sigismundi Imperatoris accuratissima solicitudine habitum est Cõstantiense

Concilium Constantiense. Concilium, in quo ad opprimendum schismatis virus, creatus Pontifex Maximus Martinus V. aliique depositi: Ioannes Hus & Hieronymus Pragensis, quod Viclefi Angli spargerent hæresim, vivi concremati: contumacissimo ad mortem animo vimque flammarum larvâ constantiæ superante, ita quandoque virtutis specie vitium fallit, & ignorantibus casus effecta inponunt.

Hussitæ. Orta est tamen è bono ut parente gemina soboles exitiosa, Hussitæ, & Basileense Concilium. Hussitæ, Duce Ioanne Zisca, 40. militum numero armatus anno Christi 1419. Sigismundum Bohemia pellunt, eamque immanitate summa deripiunt, & hæresim latè ferro propugnant. Stetit hæc per quinque annos, quam diu Ziscæ superfuit vita, quam assiduis illustravit victoriis, Tabore urbe in monumentum gloriæ exædificata: Victoriæ tam certus, ut eam etiam cæcus invenerit: nam utroque orbatus lumine pugnavit & vicit, (quis oculatam Victoriam dicat, quæ cæcum sequatur? peste tandem periit, patriæ lues & religionis, vel vincendo. Inde Hussitæ in duas factiones divisi: nec tamen, quod mirum, oppressi: diu Germaniam direptionibus & cædibus violarunt.

Concilium Basileense. Basileense Concilium minus damnum intulit, majorem injuriam. Cùm enim à piis primordiis in parva consilia degenerasset: non tantum in pontificem Eugenium insurrexit, sed etiam anno 1438. Amedeum ex Duce Sabaudiæ jam ante Monachum ultrò agentem, Antipapam dixit, & Felicem nuncupavit, quasi vitæ prioris sanctitas illuceret ad nefas, & depositus Principatus ad dignitatum apicem esset gradus. Is tamen postea tam Felicem posuit quàm Armedium, & renuntiato sponte fastigio, quod oneri erat, pace publicâ per demissionem privatam redempta: obire maluit Monachus, quàm Princeps, vel Principum Pastor.

Anno

Anno Christi 1419 Belli incendio, quod in Gallia Angli concitarant, injectum est oleum, cæde Ioannis Burgundiæ Ducis; quæ sub oculos Caroli Delphini ad Monterigolum patrata, universam Galliam penitus obruit. Et vero regnum tot annos incolume vix unquam propiùs à casu abfuit. Nam inde Philippus Ioannis Burgundi filius Anglo adiunctus Lutetiæ Rex Carolus jam sui impos, uxor, filia, Catharina potestati eius contraditi; post nuptiæ inter Henricum Anglum & Catharinam contractæ, Susceptus Henricus filius, & adhuc bimulus Lutetiæ coronatus; tenuitque bellum triginta fermè annos continuos, nulla pace nullis induciis temperatum. Carolo Delphino & postea Rege, ægre Bituricis regni vel jacturam vel spem moderante. *Gallia Anglica.*

Sed tantis calamitatibus empta prosperitas tandem illuxit, Deoque placuit probatam constantiā coronare. Et ne motas divinitus machinas cogites; id instituit Deus anno 1429. per puellam, extraneam, rusticam, tam egenam rerum quàm insciam; quæ stupentibus hostibus, Gallorum spem excitavit & fovit; ut in posterum Gallia sit cœlo charior; imò gratior, cujus maximè beneficium est. Ioanna Virgini nomen, Lotharingia patria, ætas viginti anni, ars ovium cura; quibus si opponas arma tractata, liberatam Aureliam, Regem Rhemos ductū, Anglos sæpè victos; Mireris Deum magna patrantem, & in arrogantissimos Goliathos Davidis miracula superantem. Passus est tamen captam ab hostibus Virginem, ignominiosa & crudeli morte interire, ut excocta flammis integritas, & aduersis læsa prosperitas, & humanitatis sordes abstergeret, & ad cœlos purior scanderet. Sanè Virgo tam mortua quam viva rem Gallicam juvit: reconciliata Burgundi gratia, restituta Lutetia. Angli expulsi, receptum Imperium, vel sunt appendices vincen- *Aurelia censis.*

tis dum viveret, vel affectus precantis dum vixit; debuitque Carolus precarium sceptrum titulumque Victoris, vel infirmæ Virgini, vel quod idem sit potentissimo Domino Regnum Deo.

Conciliū 16. Florentinū. Anno Christi 1438. Habitum est ab Eugenio IV. Pontifice Concilium Generale XVI inceptum Ferrariæ, ac finitum Florentiæ, quod inde dictum est Florentinum; magna Christiani orbis celebritate; cùm adessent ab Oriente Imperator Ioannes pluresque Patriarchæ; à quibus contracta unio cū Latinis, Græcorum & Armenorum; unde Bessarion Nicænus Episcopus, & Isidorus Ruthenorum Archi-Episcopus, viri doctrinarum laude clarissimi, quod ad concordiam multùm contulissent, donati sunt Purpura, cui splendorem tantum arcessiverant. Fuitque celeberrimum Ecclesiæ Trophæum hæc unio, nisi perennitatem Græca inconstantia per invidiam grassata detraxisset.

Typographia. Annus Christi 1440. in fastis maximè recensendus, novam vidit Artem; per quam ingeniorum fœtus immortales, expedita studendi ratio, & litterarum cursus promotus est. Eius Ioannem Guttenbergium inventorem, posteritati ostentant æternis encomiis prosequendum: ipsa ars Typographica dicitur, qua una priorum temporum felicitatem extinguimus; nisi quod cæteras artes hominum æmulatur, paratque gladium, quo tam civis quàm hostis pereat. Sane librorum colluvies hanc accusat, suaque ipsa copia premitur, ac peccans exuberantia perdidit stylum facilitate scribendi. Arti huic statim materiam præbuit Nicolaus V. tam litteratorum amans quàm litterarum, quas assiduo studio propemodùm perditas instauravit, dignus per eas vivere quibus vitam dedit.

Scanderbergus Anno Christi 1443. Georgius Castriotus, Scanderbergus dictus, hoc est Alexander in Epiro magno suorū plausu Rex salutatur. Hic provisus divi-

nitus

nitus cum Ioanne Hunniade Hungaro, qui Turcarum inundanti imperio opponerent aggerem, remque Christianam ab imminente peste servarent. Scanderbeigum quidem suo malo aluit Amurathes, quem à Patre cum duobus fratribus obsidem datum, & vi circumcisum, cùm studiosè ad munera belli applicasset, in se armavit Imperatorem eximium; quippe Georgius pertæsus tyrannidis, Christo & paterno regno receptis, irruentem Amurathem celeberrimis victoriis fregit, Croiam urbem ab obsidentibus vindicavit, semper victor, nunquam vulneratus: novus Alexander, non limitibus promovendis, sed gloria, quam æternam ad posteros misit.

Hunniades. Dicas Deum in Georgio pugnantem, in Hunniade hominem: qui sæpe victor, aliquoties victus utramque fortunam in Turcas armavit, tam sibi in adversa calcar, quàm frenum in prospera. Sanè clades Varmiensis, qua anno 1444. Ladislaum Regem occisum luxit Hungaria, ruptaque fœdera ultus est Amurathes, ea inquam cæsa 30. Turcarum millia Hunniadi debet, eidemque Ladislaus quinquennis servatam domi forisque Hungariam, dum adolesceret. Nec silenda Belgardi propugnatio, qua clarissimus Hunniades, cæsis uno die 40. Turcarum millibus, ipsoque saucio Mahumete, nobilissimum rebus gestis fastigium imposuit, nam paulò post peste absumptus est: verus Imperator quem aduersa probaverant: nec enim semper victoriam meruit (parcat Scanderbeigus) qui semper obtinuit.

Fortia Dux Mediolanensis. Anno Christi 1448. Philippus Vicecomitum ultimus, sine liberis legitimis decedens, Mediolanensem Ducatum litigiosum reliquit posteris, futurique belli copiosam sementem. Testamento heredem scripserat Alfonsum Aragonium, at Carolus Dux Aurelianus, Philippi ex sorore Valẽtina

 nepos

nepos, testamentum incusans, hereditatem reposcebat avunculi: melius inter litigantes Franciscus Sfortia Florentinorum Dux bello clarus, Blancæ Philippi filiæ olim coniux, jus incertum certis armis fulciens, Mediolanensem Ducatum inuadit; Franco & Aragonio litem ad heredes transmittentibus, quam ingenti mortalium damno exequerentur.

Constantinopolis capta. Anno Christi 1453. Labes infamis Christianæ rei inusta, capta per Mahumetem II. Constantinopoli; Ea jam ante mille & centum annos Orientis caput, tot victoriis triumphisque clara, in prædam cessit immani Tyranno, desiitque Græcorum Imperium in Constantino XI. Ioannis Palæologi filio, cui datum est pro patria occumbere, nec extincto regno superesse. Vrbi perstitit Constantini nomen ad Christianismi opprobrium, dum Dæmoni seruit, quæ ideo surrexerat, ut Vrbs noua non serviret Dæmoni. Pudeat Christianos audita Constantinopoli Turcam cogitare. Nunc levius est lugere litteras, Athenas barbaras, Græciam indoctam, & exarescentem fontem doctrinarum At magis puderat Græcos indesinente Schismate, causam tam pudoris necessariam dedisse.

Mathias Corvinus. Anno Christi 1458. Fortunæ specimen geminum editum est; dum Ladislaus, florenti ætate, Hungariæ & Bohemiæ Rex, in Austriam conjugii causa profectus, in nuptiarum apparatu, morbo extinguitur; & aliunde Mathias Coruinus ab ipso Ladislao in carcerem actus, ab mortis faucibus in Hungariæ thronum evehitur; magno Providentiæ in mortalibus lusu. Is Mathias Ioannis Hunniadæ filius, nec à Patre degener, egregiè in Turcas propugnabit Hungariam, cui & Austriam Silesiamque adiunget Nec enim licebit viro fortissimo se totum in communem hostem expromere.

Eodem anno Æneas Sylvius Piccolomineus Senensis

nensis, Doctrinarum laude in paucis clarus, Supremus Pontifex Pium II. se dixit; magno litterarum bono; sed & Christianæ rei incremento, si piis conatibus favissent Principes, & fraterna odia in necessarium hostem convertissent. Decessit in paranda Turcica expeditione, novo fato, ut litteris innutritus, inter arma occumberet. *Æneas Sylvius*

Anno Christi 1473. Calabria in Francisco de Paula, viro illustrissimæ demissionis, novum Ecclesiæ ordinem dedit, quem Minimorum humillimus conditor dixit. Nec humilitati celebritas defuit Sanctitatis & doctrinæ, ad hoc ævum perducta. In eo mira ciborum abstinentia, quæ primam mundi temperantiam superet, & tenuitate victus novum inediæ genus repræsentet. *Minimorum Ordo.*

Anno Christi 1476 Cypri regnum ad Venetos transiit, jus ad Sabaudiæ Duces. Quippe Ludovicus Sabaudus Carolotam Reginam uxorem duxerat, sed statim regno pulsus à Iacobo Notho, qui se Sultani Ægyptii beneficiarium constituit, eiusdem Carolotæ, de stirpe Lusitania postremæ, testamento heres scriptus, ius transmisit ad posteros; Iacobus regnum ad Venetos; nam ducta uxore Catharina Veneta, quam adoptavit Respublica, tum ipse Iacobus eius filius moriens, vacuum hæredibus regnum relinquit, obtinendum à Venetis adoptatæ filiæ succedentibus: novo adoptionis emolumento per quam Imperia dabantur antea nunc, comparantur. *Cyprus Veneta.*

Sed anno sequenti novum casum aspexit Europa, in Carolo Burgundiæ Duce ad Nancæium à Renato Lotharingo in acie cæso. Is ætate, bellica gloriâ; provinciis subditis, florentissimus Principum, nullum seipso acerbiorem hostem expertus, ambitione sublimem animum stimulante, cùm Galliam sæpius bello incendisset, velletque Heluetios sub jugum mittere, ac Lotharingiam quasi agge- *Carolus Burgundus.*

rem ditionibus suis interpositum amoliri; primò duobus præliis ab Heluetiis deprecantibus pugnam in fugam actus est; deinde in Lotharingia spes magnas agens occisus: Terribilis dictus & Pugnax; sed immoderatissimus ambitionis, à quâ fine solitum, nempe violentam mortem impetravit, heres tot provinciarum fuit Maria filia, nupta postea Maximiliano Friderici Imperatoris filio; quarum tamen partem, quasi feudum regni, Ludovicus invasit, nempe Burgundiam & Atrebates, infensissimo æmulo liber à quo sæpè in artibus suis deprehensus, tutò vulpinari in leonem minus licuerat.

In Anglia bellum Civile. Nec Anglia calamitatum securior quæ inter Henricum sextum & Eduardum Eboracensem distracta ab anno hujus sæculi 61. & 85. suorum cruore, non militùm modò sed Ducum & Principum inundavit. Henricus bis regno pulsus totiesque redditus, tertiùm pulsus & ab Eduardo captus cum uxore in carcere extinguitur; unius criminis reus quod raptum regnum repetiisset. Nec id Eduardo fuit diuturnum, imò nec liberis; nam eo mortuo liberi à Richardo Clocestriæ Duce necati, & ab eodem regnum occupatum; donec tertio post anno Henricus VII Richemontius, è familia Lacestria, à Britonia ubi exulabat furtim elapsus, tyrannum in Anglia prælio victum occidit, victique spolium regnum cepit Elisabetha Edoardi filia in uxorem ducta. *Id si regnum est, necare & necari, præstolari mortem vel inferre, quid per tantas strages appetitur.*

Mahumetes II. Anno Christi 1481. Mahumetes Nicomediæ veneno obiit, ætatis 53. verè Magnus à suis dictus, cum subegisset duo imperia, Byzantinum & Trapezuntinum, quatuor regna, provincias 20. urbes ducentas; brevi tempore Christianis raptas; & imminebat Italiæ, Hydrunte capta, & immanitate omni fœdata; vel voluptatum dispendio fortis; emolli-

tus semel in Irene, mox dilectæ nece ab utroque pœnas amoris repetens. Plura patraturus, nisi præstantissimi Duces ruentem fregissent, in Hungaria Hunniades & Mathias filius; in Perside Usumcassanes, bello clarissimus; & in Rhodo *Insula* Dalbussonius Magister Equitum Rhodiorum; qui an. 1480 tres menses continuos Rhodum urbem oppugnatam à Turcis, eorum cæsis 30. millibus, liberavit. Dignus qui Mahumetis magnitudine crescat, eò amplior quò victus augustior. Bajazethus Mahumetis filius; pulso fratre Zeme Imperium tenuit.

Ludovicus XI.

An. Ch. 1483. Ludovicus XI. Galliæ Rex, cùm diu timore mortis mortem passus esset, tandem moriendo timere desiit; fortunam expertus pro ingenio variam & aliquoties asperam, animo tectus si quis ullus consilia altâ dissimulatione obuelans, id unum nato præceptum tradens: Aulicorum dominus, haud mancipium; maximè studens ut regnaret Regum tutelam soluisse dicitur; severitati tamen addictior, crudelis audiit; & dum odit litteras, in litteratorum odia incidit. Donatus est à Renato Andegavensi Phocensi Provincia & jure Siciliæ, cui successit Carolus filius, tredecim annorum, & cura regni Annæ sorori credita, mira Gallorum in Regis amore, cùm bellicosissima gens imbelli fœminæ pareat, Regi ut pareat.

Ferdinandus Mauros expellit.

An. Ch. 1492. Ferdinandus Aragonius jam ante per Isabellam conjugem Rex Castellæ, universam Bœticam sibi adjunxit; bello Maurico tandem confecto, captâ urbe Granatâ ac Rege Bandele: vix alius Hispaniæ annus felicior, quo dominatus importunissimus est extinctus, & post septingentos annos & plures injusta genti labes expuncta. Inde Ferdinando Catholici nomen restitutum, qui ne victæ gentis semen excresceret, statim ex Hispania Mauros omnes & Judæos expulit, quorum migraverunt in alias terras familiarum centum viginti

qua-

quatuor millia, ingenti Hispaniæ vel damno vel fructu. Sanè incolarum fides intacta compensat infrequentiam, & apertus statim novus orbis purgari veteris merces est. Inquisitio mox instituta, ne malum rursus occultum serperet: quæ ad suffocãdam hæresim prorogata, sanctum ferrum est, abscissione membri corpus seruans.

Ximenes. Ad res tantas instrumentum maximum Ximenes fuit; qui ex Francilcano inope locupletissimus Cardinalis, & ad regni clavum admissus, opes, corpus mentem, ad Dei causam, regnique gloriam impendens, in cinerea veste quam non posuit animo forti prudentique consilio ea gessit, ut Gonsalvo par, Regni mens fuerit; eo miraculo, ut nec Monacho Aulicus, nec Aulico Monachus in hac munerum pugna obfuerit.

Orbis Novus detectus. Eodem anno 92. Christophorus Columbus Genuensis, audaci & felici navigatione Atlanticum Oceanum emensus, centesimo die quàm soluisset Gadibus, novas terras Europæ condidit vel aperuit: hinc Cuba, Florida, Hispaniola, aliæque terræ vel insulæ, Ferdinando adscriptæ, cujus auspiciis Columbus soluerat. Et quinto post anno in iisdem partibus America ab Americo Vesputio Florentino inuenta & dicta, eidem Ferdinando adnata est; ea tamen sorte, ut cui regna nascebantur, non nasceretur, ea qui regeret, essetque heres ab aliena gente arcessendus.

India. Nec à Lusitanis ea in laude cessatum, qui cùm varia regna in Occidentali Ætiopiæ ora detexissent; tandem sub Emanuele ductore Vasquesio Gama, anno hujus sæculi 97. primi omnium ausi caput illud horrendum non tam Bonæ quàm insanæ spei circumflectere; inde Mozambico Melindaque lustratis, ac Malabarico regno inspecto, spem ingentium opum in Lusitaniam retulerunt. Et fortuna consilium iuvit, dum anno 1500. Aluarus Ca-

pralis

pralis in Orientem destinatus, jactatus tempestate, & in Occidentem delatus insperatò in Brasiliam appulit, futuram appendicem Lusitaniæ. Dicas arctiores Europæ limites Ambitioni, ultra Oceanum & solis vias prorogandos fuisse: quamvis Dei charitas, malo benè usa, fidei lucem gentibus miseris eadem viâ intulerit; at beneficio tanto malè utentibus, ad nos irritamenta gulæ & luxus, imò aurum vitiorum omnium fomitem, pro tanto commodo, importatum: nisi malis sentire nos ea ab ignaris & invitis rapuisse. *Brasilia.*

Anno Christi *1495*. Carolus Galliæ Rex, ne jus in Siciliam datum frustra foret, inducto in Italiam exercitu, mira felicitate Neapolitanum obtinet regnum; nec minori fortitudine in reditu; Fornovii à fœderatis Germanis & Hispanis Victoria Duce se explicat; ostensumque populis gloriam seri in aduersis, ut sæpe infortunium meti ex prosperis. Sanè brevi Neapolitanum regnum ad Ferdinandum Alfonsi filium rediit, nihilque Gallis ex felicitate tanta superfuit, præter turpem morbum, quem altera natio alteri imputat, pœnæ fœditate fœditatem culpæ insinuantem. Carolus tertio post anno repentina morte extinctus est; è duobus regnis vix sepulchrum nactus in quo putresceret. *Carolus VIII.*

Anno Christi *1499* Ludovicus XII. agnatus Caroli & successor, à Valentina Vicecomite oriundus, jus in Ducatum Mediolanensem sanciens armis, expulso Ludovico Sfortia, Mauro dicto, (qui Francisco fratri post Galeati nepotis mortem successerat) Ducatum occupat; cumque innata Francis negligentia dejectus illo esset à Sfortia: iterum victor non Ducatum modò, sed Sfortiam capit cum fratre Ascanio, mittitque in custodiam, in qua obierunt. Sic vaferrimum illud Mauri ingenium, tot artibus regnandi imbutum, in casses incidit *Ludovicus XII.*

dit quos parabat; nec fraus fraudi fuit, præterquam auctori.

Gonsalvus magnus. Nec à Ludovico Neapolitanum regnum omissum est, sed cura infeliciore tantum. Nam cùm mortuo Ferdinando, Fridericus eius patruus jus regni sibi vindicaret: anno 1501, Ludovicus Gallus & Ferdinandus Hispanus, de regno inter se dividendo conveniunt? ita Albinianus Præfectus est Gallico nomine, Gonsalvus Hispanico; Fridericus in Galliam abductus; in qua mox obiit. Sed infida Ambitionis societas; arte Hispani Gallus depulsus est, & virtute Gonsalvi armante Ferdinandi consilia, præclarissimum regnum magnâ Gallorum infamia accessit Hispaniæ. Hic est Gonsalvus qui per 200. urbes & 10. oppida Regi suo comparata, Magni nomen adeptus est; & ideò quod tantus esset, appetitus invidia, domi suæ dolore contabuit, expertus omnia Ferdinando suo faciliora.

Carolus V. Anno Ch. 1500. Natus est Gandavi Carol. V. ex Phil. Maximiliani filio, & Ioanna Ferdinandi & Elisabethæ Hispanorum filia, futurus tot regnorum heres, & ingens hujus seculi pagina cùm jam in Gallia septimum ageret annum Franciscus Valesius, ipsius æmulus. A quantis Europæ cladibus uterque in gloriam suam adolescet.

Persicum Sophi regnum. Circa hæc tempora nonum Persarum regnum exortum est; in Ismaele ex Usuncassanis filia genito; qui novam Alcorani interpretationem commentus, suos à Turcis seiunxit. Sectamque condidit, publico Christianorum hosti hostem opponendo; Dei summa providentia, ut ex veneno pararetur antidotum. Reges ab eo dicti sunt Sophi, vel à Magis Persicis; vel quod hæc vox lanam significet, quâ hi Reges utebantur in capite.

Albuquercius. An. Ch. 1510. Lusitanico nomini jam totâ *India* per illustri inventurus regni sedem Albuquercius, Hoam cepit; ex qua magna deinceps Lusitanorum glo-

gloria! Christi Fides cum eorum victoriis propagaretur Et anno sequenti Malaca, ditissimum Emporium, & ultra patentis Indiæ claustrum; ab eodem Albuquercio expugnata est: unde Magni titulus iustè collatus; quem si Magno Gonsaluo opponas, hic Annibalem, Scipionem illic deprehendens; ut amplitudinem quisque suæ gentis genio mensus est.

Anno Ch. 1511. Italia tunc Martis Scena; magnarum rerum conversionem vel vidit vel sensit. Galli ad Ravennam Duce Gastone Foxio celebrem de Venetis & Hispanis retulere victoriam: quam dum Gasto intemperantius urget, nec pontem aureum fugienti sternit; ab Hispanis cæsus, eandem abrumpit Hinc reliqua Gallis infensa & relinquenda Italia, ut Henricum Anglum & Ferdinandum Hispanum à se repellerent; mox etiam, per tot ærumnas partis, spoliatur: Maximil. Sfortiæ Ludovici filio Mediolanum per Helvetios restituitur: sua recipiunt Veneti, plura quam amiserat *Iulius*: imò & aliena, si Gallis creditur, Ferdinandus: cum Navarræ regnum pulso Ioanne Alberto invaderet: armatus quidem Pontificio telo, sed quod vibraret ipse suo Marte. Sic Italia, nescio quo fato, jam inde à Romanis luctuosa est Gallis, in qua vincunt quidem, sed perituri: quasi terra olim gentium victrix triumphantium ambiat corpora. *Ravenna pugna.*

An. Ch. 1512. Inceptum est à Iulio, & perfectum à Leone X. Concil. Gene. XVII. Lateranense V. ad Pisanum Concilium refellendum; quando Ludovicus non tantum armis sed artibus impugnaret Pontificem. Sed statim sub Leone pax Ecclesiæ cum Primogeniti gratia restituta. *Concilium 17. Lateranense V.*

Tunc agebant in vivis viri litterati, Budæus, Longelius, Cuspinianus, Volaterranus. Sodaletus, Bembus, & alii, qui partim eruditionem & historiam, partim elegantiam styli, è ruderibus veterum suscitarunt. Omninò *Italis* redivivũ posteri Tulliũ

debent;

debent, cum hactenus esset vel ignotus vel spretus. Nec inter eos silendus Erasmus, qui tametsi malè de moribus & fide meritus; tamen promovit litteras haud mediocriter; utinam ad normam religionis & morum.

Selimus. Anno Chri. 1513. Selimus cùm Baiazethem patrem coactum abdicare se Imperio, veneno etiam sustulisset, in parricidii appendicem fratres ac nepotes interficit; statimque ad delendam infamiam movit in Persas; capitque Taurisium, *I*smaele in fugam acto; tum Syriam & Aegyptum Sultanis victis *I*mperio Turcico adjungit, expugnatis validissimis vrbibus Damasco & Cairo; ac 7 anno obiit siccâ morte, relicto filio. Ita in pœnis criminum conniuet aliquando Deus, & judicaturus alibi, hic quiescit.

Lutherus Sed graviorem hostem Martinum Lutherum sensit Ecclesia; qui cùm jam abjecto Monacho prælusisset in Hæresiarcham; tandem anno 1520. à Leone Pontifice anathemate ictus, propagata per Germaniam lue, Boreales gentes deinceps infecit; homo inquinatissimus, ventris mancipium, effrontis audaciæ, & ipsius Dæmonis convictor. Vix ulla pestis tanto mortalium damno grassata est, quæ per tot funera etiamnum sævit vertente sæculo, & annorum luctuoso contagio, ni avertat Deus, ibit ad posteros. Hujus Hydræ, subnascentia capita, Melanchton, Zuingilus, Oecolampadius, aliique; qui mutuò dissentientes in hoc consenserunt ut Ecclesiam Christi everterent; sed in horum ruinis altius surgit.

Theatini. Imo illi nova subsidia in prodeuntes hostes adnata sunt, nam: Theatini, Clericorum Regularium Ordo, anno Christi 1524. Petro Caraffa instituente, qui deinde Pontifex Paulus IV. armarunt Ecclesiam virtutum cultu, & in *I*talia pietatis castra erexerunt.

Ibidem

Ibidem etiam sequentibus annis inter Franciscanos, nati ad stuporem sæculi Capucini: qui dum Lutherus ad saginam corporis totus incumberet, propemodum nudi non vestibus modò sed corpore, repellunt hostes efficacissimo telo, vivendi exemplo; tantâ inopiâ, ut præter cœlum quod spirant, nihil proprium habeant in elementis. *Capucini*

Eodem tempore nascebatur Societas Iesu, sancita à Paulo III. an. 1540 eo incremento rerumq; successu, quem uterq; Orbis suspexit. Autor Ignatius de Loyola, qui per tirocinium patientiæ ad sāctitatem miram evectus, prudentiæ & humilitatis specimen fuit: cujus miraculum ingens Xaverius, sequenti anno in Indiam missus: qui terrarum tractus & marium immensos obiens, myriadibus hominum Christo consignatis, eique aperta primum Iaponia, in Sinarum aditu raptus est febri; cum eius ignibus minor esset orbis, quærendumq; esset in ipso fonte incendii pabulum. *Societas Iesu.*

A. C. 1509 Henr. VIII Septimi filius Angliam regendam ad 38. an. suscepit; egregiam juventutem turpi senectute commaculans; adeò vita hominis, tametsi brevissima, longa est virtuti. Cum Catharina conjuge Caroli V. matertera 20. annos egit trāquillos, suscepta Maria non prorsus steriles; in Lutherum Diadematus Athleta propugnaverat Ecclesiam scriptis, fidemque defenderat, non opera, ut cæteri Principum aliena, sed sua, hoc est fœtu ingenii. Potuit tamen infelix post hæc quam dilexerat conjugem odisse, & quam defenderat Christi Ecclesiam, impugnasse, eâ animi pertinacia, ut post repudium Catharinæ sextam conjugem duxerit, & novo portento se Ecclesiæ caput edixerit infausto tamen utrinque exitu; nam & à corpore se pro capite ingerebat abscissus, an. Chr. 1534. & uxores adulteras plures passus est, (nisi primus ipse adulteras fecit) Annam Boleniam ob amores insanos coactus *Henric. 8 Angliæ Rex*

ipse ferro percutere; ut initium criminum & pœnarum esset, Amore & odio calamitosum Regem dilaniantibus. Antea tamen Thomas Morus cecidit, Ecclesiæ victima illustris, licet vitiis & infulis carens, politiori doctrina & eruditis salibus notus, at notissimus amore fidei; comes ei additus Præsul Roffensis aliique quibus monstrosum illud Ecclesiæ caput horrorem moverat.

An. Chr 1515. Franciscus Valesius, ætatis 22. ad annos 32. admovetur Gallico regno; spem ingentem fortuna varia alens & decoquens Mediolanum gloriæ & in fortunii meta, ad Marignanum fusis Helvetiis, statim receptum est; aliæque urbes adjectæ. Sed in fatis erat, ne Galli unquam sine æmulo agerent; desinentibus Anglis, insurgunt Hispani; & vel à Francisco provocati, vel à Carolo suo incitati, commovent bellum, quod tunc quidem post annos 38. ægrè desæviit; deinde post intervalla modica suscitatum ad hoc nostrum ævum scintillam immmisit. Quid in cicatricem ferrum infigimus? Mediolanum iterum perditum, Carolus Borbonius ex propugnatore hostis acerrimus, Andreas Doria, Genuensis raptis in defectionem vel libertatem triremibus 40. Carolum augens, Sfortiæ fratres Mediolanensibus redditi, ac post eorum obitum Carolus sibi ut Feudi Domino Ducatum adjudicans; ipse Franciscus ad Ticinum captus, an. 1525. ac Madritum ductus navibus suis. Luctuosum de Gallia victa trophæum; ipsaque Gallia sæpius infensissimis exercitibus obruta; testantur invictam esse, quæ his victa non sit; nec de inconstantia postulandam quæ constanter hanc calamitatum seriem tulit.

Nec Francisco laus omnis deterenda, quia tametsi abusus prosperis, sub initia æmulum contemptu auxerit; & pacem voluptatibus, temeritate bellum corrumpens, multa peccaverit, quorum

rum & ipse supplicium fuit; tamen in adversis fortis, eum se Madriti, quem Parisiis, gessit, & palmas infractas, & Delphinum raptum ex ulnis Gloriæ tribuenti Deo restituit; nec inter tot turbas distractus animo, ubique Franciscum vel præsentia vel cura referens; spe duntaxat infelix, qui patrimonium Regum post tantas clades à tam forti hoste reliquerit integrum. Et in laudis partem litteræ subeunt; quæ Francisci mente & regno exceptæ, sedem tam altè in luculentis fixerunt ingeniis, ut per horrorem belli transmissæ ad posteros, nunc efflorescant amœnius, quò cultæ diligentius; nec originem spernant tanta incremēta. At in Francisco nefas præteriisse Ronsardum. Sane Francisci gratia provectum ingenium longe uberrimum Parnassi lauros omnes consumpsit, & felici copia Poetas singulos exscripsit & vicit. Vtinam ad excultissimam hanc ætatem tam sublimes indoles pervenisset; Poetam nemo vel optaret vel præstolaretur. *Ronsardus*

Anno Christi 159 Carolus Maximiliani ex Philippo nepos electus est Imperator; jam per avi materni obitum Hispaniæ, Neapolis, & Siciliæ Rex, hereditate paterna Belgii Dominus, nunc ab paterno avo Imperator; ita florentissima ætate ad tot evectus Imperia, fortunæ suæ non defuit. Per Europam omnem bellum gessit, & triumphum egit; Hispaniam suam tumultuantem compescuit, Belgas rebellantes in ordinem coegit; in Italia Mediolanensem Ducatum primò fœderatis, post sibi asseruit; Pontificem, Florentinos, Senenses, Genuenses, vel erexit socios, vel hostes afflixit: in Germania Solimannum Vienna depulit, Protestantes acie victos sub jugum misit; Et quasi Europa tot victoriis angustior foret, transmissus in Africam, barbaris gentibus Regem dedit: arcemque posuit ubi ante nec licebat stare, Sed quid hæc bella ad Gallicum? nam Carolus nihil omisit quo vel Galliam *Carol. V*

interjungentem ditiones suas, vel Franciscum rivalem gloriæ tot triumphis adjungeret. Infelix quod forsitan cum nævis quibusdam posteritati se tradidit, dum Turcis & hæreticis aliquandiu parcit & inclementius Ticinensi victoria usus, fertur Romam concessisse diripiendam, Clementem Pontif. conclusisse, Lutheri hæresim suo Interim aluisse; Peruvium & Mexicum novi orbis terras à Pizarro, Fernandi Cortesij præclarissimas fœdante victorias, vel ignorasse diripi, vel dissimulasse. Sed quis mortalium sine labe? & quid hæc levia, ad res tantas, quibus coronam se dignam imposuit, cùm anno Christi 1555. Imperii 36. vivus & vegetus se heredibus tradidit; donumq; concessit ab omni memoria locupletissimum, Ferdinando fratri Imperium, ac regna cætera Philippo filio; sibi ex tanta potentia unum equulum in quo ambularet reliquum faciens: quo facinore inclamat posteris ad ultimum ævum? Discite mortales, quanti sit Mundus In Hispano secessu duobus annis sibi superfuit, imò sibi vixit, si vita mortis commentatio est.

Florentiæ Duces Sub eo duo Ducatus in Italia nati; Florentinus & Parmensis, Florentinus Alexandro Mediceo obtigit, qui Caroli gener, eiusque partes sequutus, dictus est primus Etruriæ Princeps; dein per nefas occisus à propinquo suo Laurentio; an. 1536 Ducatum Florentiæ Cosmo itidem propinquo, tutiorem quā sibi, reliquit. Mediceorum familia altero seculo, iam inde à primo Cosmo Florentiæ, celeberrima, & inde patens invidiæ, sibi per exilia bella & clades quibus j ctata est, in cives tandem dominatum peperit. Nec pœnituit regiminis posteros, quos securius administravit unus quam plures. Huic Catharinam & Mariam Gallia debet, regia prole fecundam utrâmque, & in Gallicis fastis per celebrem.

Parmensis Ducatus surrexit lentius inter Paulum

lum III. è Farnesiana familia, & Carolum Imperatorem Cuius Dynastiæ idem prope fons qui Florentinæ, Margarita Caroli V filia, Medicei vidua, Octavio Farnesio Pauli nepoti nupta; quæ tunc ad maritum titulum detulit, mox sub Philippo rem ipsam, Parmæ & Placentiæ arcibus concessis; quasi Margareta Ducatus pareret, quæ sterilis Florentinum pepererat, fœcunda Octavio Alexandrum peperit. unde Carolo tot triumphis pleno gloria nova compararetur. *Parmæ Duces*

An Chr. 1520. Solimannus Selimi filius Turcarum Imperium ad annos 47. obtinet, Summus Princeps, & si fidem excipias, Christianorum paucis inferior. Is ex nostris damnis incrementum cepit; susceptis in Hungariam expeditionibus variis, & maxima ejus parte ad se distracta Id testantur Belgradum, Pestum, Buda, Strigonia, Alba Regalis, & aliæ urbes expugnatæ; testatur Ludovicus Hungariæ Rex, ætatis an. 21 ingenti clade victus & cæsus; id etiam Rhodus an. 1522. post octo mensium expugnationem deditione recepta. Neç à Persis cessavit palmis nostris clarus, quos expeditione gemina fudit fugavitque, capta Taurisio Attamen tantæ gloriæ ut cæteris Principum obex objectus. Nam ad Viennam impegit, Philippo Palatino strenuè propugnante, Et Melita, quâm Rhodo dejecti Equites tenuerant, scopulus potius quâm Insula anno 1565 verè Othomanicæ laureæ scopulus fuit: decem mensibus continuis omni vi & arte à Turcis tentata, tandem Valetæ magistri Equitumque fortitudine liberata, ut qui juvenis Rhodum expugnarat, jam veteranus Melita excideret. Porrò i si gravior ex parricidio labes, cùm Mustaphā filium victoriis Persicis nobilem, novercâ privigni gloriæ infensâ, innoxium ejusque liberos sustulit, Ziangire altero filio morte spontanea sævitiam patris insimulante. Ita Solimannus muliebris furoris trophæum, *Solimannus.*

tam præclaras dotes fato Heroum, quod uxorius esset, maculavit. Obiit in castris in Sigeti urbis Hungaricæ oppugnatione

Concilium Tridentinum

An. Chr. 1546. Inceptum est Triden. Consil. XVII. & hactenus ultimum Generale; quod protractum diutius, translatum Mantuam, iterumque Tridento redditum, per varios Pontifices eandem absolutum anno 1563. Sub Pio IV. plenum gravissimis sanctissimisque decretis, ac illustre Orthodoxæ fidei regulâ, contra modernos errores.

Henricus II. Galliæ Rex

An. Chr. 1547 Henricus II natus annos octo supra viginti, Fråcisco Patri in regni tam administrationem quàm propugnationem succedit, nam Caroli desinentis extremum impetum, & incipientis Philippi primum fortiter repulit. Illi quippe Metis columnas fixit, propugnante Guisio, & Cæsarianorum 30 millia absumente: Hunc quantumvis San-Quitini & Gravelingæ cladibus exultantem, revocato eodem ab Insubribus Guisio, per quem Caletum ab Anglis post ann. 210. receptum est, ad pacem compulit; quæ scripta Cameraci anno 1559. post Europæ damna gravissima, Gallis & Hispanis aperta vi interdixit, sed animorum pugnâ interdicere non potuit. Pedemontium Emanueli Philiberto restitutum, & in appendicem data est uxor, Henrici soror, Margarita, simulque eiusdem Henrici filia Elisabetha Philippo nupta, ut diversæ gentes in Principum thalamis convenirent. Sed in Ludorum pompa, Henricus Parisiis, in certamine ludicro, à Mongomerico lanceæ fragmento læsus, magna suorum jactura moritur, anno regni 13. Pax nihilo secius observata, datumque Gallis lugere Principem, tam bello fortem, quam sinceræ fidei amantem, qui nihil non moverat ut hæresim nascentem proculcaret in semine.

Maria Angla

An. Chr. 1553. Anglis Phosphorus diuturnis tenebris Maria illuxit, quæ Eduardo fratri succedens ma-

maternam veramque Catharinæ fidem revexit in Angliam Insula magnam partem per Polum Cardinalem Ecclesiæ restituta, & Maria Philippo Caroli filio nupta, brevi tam coniugum quam Anglorum usu, nam quinto post anno coniugem viduum, orphanosque subditos reliquit moriens, tam virtutibus suis chara: quam vitiis succedentis clara.

Calvinus. An. Chr. 1534. Ioannes Calvinus Noviodunensis Canonicus, quasi post Lutherum non affatim esset pestis Europæ, novam invehere cœpit luem, seu Chymæram, ex priscis hæresibus conformatã dum apud Germanos dissidentes discit dissidere, vir subtilis ingenii, larvam virtutis obtendens vitiis, Gallos inter novorum cupidos, tantum brevi excitavit incendium, ut eo mox conflagraverit Gallia. Dum ipse Genevam secedens, quasi novus Nero ardentem patriam speculabatur, octavo post anno acerbissimis doloribus ibidem extinctus est, inter animi morsus & corporis morbos discerptus. Beza dignus tali magistro discipulus relictus est, per quem non liceret insipientibus sapere.

Elisabeta Angliæ An. Chr. 1558 Elisabeta olim Henrico ex Anna Bolenia nata, Ad Anglicum regnum promota est, quod tenuit annos 45 nimium, ad Catholicæ rei perniciem, quam vi & artibus toto illo tempore afflixit. Mulier tam regni capax quàm avida, cui soli ut nuberet, nuptias Principum repudiavit, gnara male dominari aliis quæ marito serviat.

Gallicum bellum Civile Anno 1560. Erupit Ambosiena conspiratio Renaudio Duce, in Franciscum II & familiam regiam Origò, factiones Principum (dum Condæus & Castilionæi fratres, Guisios in aula dominantes non ferunt) instrumentũ, Calvinistæ religionis specie ad omne nefas accincti. Tunc quidẽ oppressi magnã partẽ rei, & Principi mors imminebat? cũ repentino morbo raptus Fran. Carolũ fratrẽ in prædã reliquit

Hincexor-

exorta bella ciuilia, quæ 40. annos sæuierunt, nunc ab Hæreticis, mox à Catholicis retexenda; quibus mirum est Galliam iam exhaustam bello Hispanico sufficisse; cum Poeta libet exclamare,

Heu, quantùm potuit terræ pelagique parari,
Hoc quem Ciuiles hauserunt sanguine dextræ!

An. Chr. 1562. Cùm ad Rothomagum Antonius Nauarræ occubuisset, pugna inter partes in Druydū campis conserta est; in qua hinc Mommorantio capto, inde Condæo victoria tandem Guisii fuit, quasi pœniteret sequutam hæreticos. Sequenti anno Aureliam obsedit Guisius, ad quam à Poltroto sicario occisus, pacē quidem peperit, sed incertam, quam viuus longiore bello constabilisset. An. Chr. 1566 Ne solam Galliam iactaret hæresis, nouas in Belgio commouet turbas; non statim aperta, sed libertatis specie grassans. Hinc Gueusii, sub nomenclatura vili, nobiles viri; hinc Margarita Parmensis mascularum etiam virtutum mulier conturbata; hinc Granuellanus qui comprimeret furentes amotus; hinc demum Dux Albanus vt malum instar ferri rescinderet missus; sed qui cæca mortalium Sapientia dum corruptum membrum altius secat, detruncauit corpus, quod curaret Nam in Egmondi palmarum illustrium Ducis & Hornæi morte, sic Belgarum animos acerbauit, vt inflammante Arausio iam nutantis, ac perditæ postea, religionis, Prouinciarum secuta sit illa secessio, quæ fœderatos Ordines peperit; illustrissimam postea in Europa Rempublicam & à terræ angulo mari dominantē. Ita seueritas superbia comite, audaciam parit non pœnitentiam; & malè per contemptum reus emendatur.

Druydensis pugna.

Belgici Ordines

Anno sequenti, Gallia rursus incendio flagrat, Carolus ad Meldas Heluetiorum ope Condæo eripitur, conseritur pugna ad Sandionysium, in qua victoria parta Mommorantius quasi Gallicus Epami-

Caluinisti deuicti.

Epaminondas ex vulneribus moritur; præclarissimus bello, sed infelix; adeò quiddam est, quod à consiliis euentus disiungit. At Henricus Regis frater longè felicior, qui an 1569. gemina pugna geminaque victoria res Hæreticorum penè concidit. Prima Iarnacensis apud Santones, in qua partium Dux Condæus cæsus, dignus meliore exitu, si se ad meliorem causam applicuisset: altera Monconturiana in Pictonibus; qua in Vasconiam ablegati Hæretici, ciuilisque furor ad tempus oppressus. Interea Scotia eadem lue miserè deformata, Maria Regina acta in carcerem, luctuosa pace fruebatur, incolis passim in Caluini sectam ruentibus. Ita hoc seculum magnorum Principum fuit, & malorum.

An. Ch. 1570. Selimus II. Solimanni filius Cyprũ insulam Venetis eripit; enituit maximè Bragadini virtus in vtraque fortitudine tum agens tum patiens; plurisque est tanti viri laus quam Cyprus perdita. Et imminebat Turca Italiæ; nisi anno sequenti illustri ad Naupactum victoria repulsus esset; (in fœdus Pius V. Hispani & Veneti conuenerant) captæ triremes Turcicæ 180 depressæ & incensæ multæ, cæsa hostium 25 millia; captiuorum recepta 20. millia. Felicissimum prælium, cuius exitum Deiparæ Virgini adscripsit Pius, & ipse ad illum Sanctitate vitæ emolumentum maximum. Nec Ioanni Austriaco ductori classis laus detrahenda, præclarissimo iuueni, & ex Caroli Patris indole bella flagranti. Hic cùm postea Tunetum Regi legitimo restituisset, in Belgio lento morbo obiit, in magnarum rerum exordiis.

Cyprus Turcica.

Naupacti victoria.

An. Chr. 1572. In nuptiis Henrici Regis Nauarræ & Margaritæ Valesiæ, vulnus antiquum Guisianæ cædis in Castilionium cæterosque Calvinistas recruduit; ipse Admiralius cum plurimis Lutetiæ cæsus, tantorum motuũ pœnas dedit; & in aliis vrbibus trucidati nõ pauci; facinore quod iudicii apud mortales ancipitis, Deũ vnũ habet disceptatorẽ.

Hæretici cæsi

Henr. 3. Galliæ R. An Chr. 1574. Henricus Dux Andegavensis Rupellam obsidens, jam inde arcem rebellionis, in Poloniæ Regem ambitur, præclaro palmarum in Hæreticos emolumento, ut nato Regnis regna nascerentur. Sed eo diu frui non licuit, cum sequenti anno è vivis Carolus frater recessisset. Hinc pugna in Principis mente eximia, adoptivi regni & nativi, amor patriæ nutantem impulit, & quærenda Gallia jam inventam Poloniam vicit, clam itaque profugit Henricus, & quasi patraret flagitium amanti regno sese eripuit. Repudiatum sceptrum Stephanus Battorius duxit, qua celeritate fugiebat Henricus advolans, ita cæcutimus mortales, dum hujus odium amor est illius.

Sebastianus Lusitaniæ R. An Chr. 1578. Sebastianus Lusitaniæ Rex diuturnum luctum suis indixit, in Africa 24. annorum juvenis, cum flore regni pugnans occisus est, infausto belli tirocinio, nisi quod Zelo fidei ad arma profectus, emendavit exitum causa. In Henrico patruo ætatis jam decrepitæ regnum aliquandiu hæsit, donec eo mortuo Philippus Hispaniæ Rex per Albanum Ducem nondum suæ gratiæ redditum, anno altero id sibi asseruit, pulso notho Antonio: ita multis post annis universa Hispania in unum caput coaluit, sed dissentientium gentium nullum est vinculum, & malè necessitas discordes animos nectit.

Martyres Angl. Iis temporibus Campianus, Briantus, Paynus, & alii, in Anglia diris excruciati tormentis pro Catholica fide mortem subierunt. cum majestatis Divinæ cultus, humanæ læsæ crimen esset, supplicio quolibet vindicandum. At quale monstrũ, ut femina caput Ecclesiæ diceretur; & quæ per leges suæ tutelæ vix esse potest, in virorũ animos dominaretur.

Calendariũ emendatum A. C. 1582. sub Greg. 13. promulgata est emendatio Calendarii, qua 10. dies ex Oct. mense decisi? veteri errore correcto & in posterum cauto Quis non hic rideat hæreticorum stultitiam? quibus aberrare potius

potius fuit, quam sentire cum Pontifice. Et verò in doctrina Cœli quantùm aberrant.

Eodem an. Teresia virgo Hispana, ætat. 70. humano carcere hoc est corpore soluta, pati & mori desiit quando ipsi hæc vita præ ardore alterius mori fuit, & assiduæ patientiæ Schola. Instauravit Carmelitarum Ordinem, & ad eam vitæ asperitatē evexit, quæ simul animum & corpus frangendo, totum hominem cœlo, & versantem in terris inferat. *Teresia*

A. Ch. 1585. Alexand. Parmensis cinctam obsidione celeberrima Antverpiam expugnat; post alia præclarissima in Belgio gesta; de quibus dicere post scriptorem Stradam sit temeritatis Sanè hæret animus, uter plura alteri debeat, Princeps scriptori, an scriptor Principi; cum hic materiam, ille formam dederit immortalitatis. Superiori anno Arausius fœderatorum Ordinum caput sclopeto ictus expiraverat; & quantumvis Mauritio filio an. 18. substituto, excitata spes esset, tamen ab Alexand. debellatum foret: nisi expeditiones Anglicæ & Gallicæ, aurum Iberiæ & Imp. curas distraxissent, ac tandem infregisset ejusdem obitus, qui contingit an. 1592. & Alexand. Christianū non inter pocula, ut illū Macedonē, sed inter preces & Sacramēta nostra cōfecit *Alexander Parmensis.*

A. Chr. 1585. Perhonorifica & inaudita legatio ab ultima Iaponia Pontificem Greg. XIII. consalutavit, ut cùm Hæretici ingrati filii Patrem ejurarent, à cunabulis Solis novi adnascerentur. Iis auditis obiit de Christiana Republica meritissimus senex, seminariis pluribus ad externarum gentium bonum erectis, in quibus adolescentes Christianis moribus imbuerentur. Tunc verè Roma populorum mater, quæ sanctitatis præberet ubera, postea in terras singulas refundendæ. *Greg. 13.*

Eodem anno contractum est inter Principes Cathol. in Gallia, promovente Guisio, fœdus quod Liguam dixerunt religionis vel prætextu, vel causa, quo motus civiles majore in- *Gallica Ligua.*

cendio conflagrabunt, & Monarchia Gallica tantum non solvetur. Sed Dei est humana consilia suo exitu claudere; qui per hæc bella Henricum M. Ecclesiæ dedit. Iam nihil querimur, hac mercede placent quæ luximus.

Maria Stuarta. An. Ch. 1587. Maria Scotiæ Regina, imò & Angliæ, si jus spectes, ab Elisabetha cognata post 20. prope annorum carcerem, capite plexa est? crimen, quod de libertate Orthodoxa mulier cogitasset. Quam tandem morte adepta est, perpetua calamitatum serie vitam texens: adeò & in thronos adrepunt miseriæ, Sed calamitosior Elisabeta, quæ Diadema intingens purissimo sanguine, tantò infelicior, quò in speciem felicior; Divinam ultionem mora exaggerat.

Hispanica classis. Anno Christi 1588. Eâdem Elisabetæ felicitate ingens illa Hispaniæ classis, Angliam consumptura, tanto labore & sumptu parata triennio, nullo fructu, minimaque hostium opera disiecta est. Constabat militaribus navibus 130. vehebat veteranorum militum vicies mille, nihil ut vinceret præter Ducem deerat: cujus defectu, & Draci Angli audacia, quam tempestas exorta promovit, terror ille Europæ evanuit, vixque membra tam vasti corporis tenuerunt Hispaniam. Ite nunc Reges, & consiliorum mole Numen æquate.

Henric. 3. Eodem an. in Blesensibus comitiis, Guisii fratres Henrici Regis jussu perimuntur, quasi restinguendo igne in fomite: sed inde luculentius exardescente, & Maynio cæsorum fratre oleum flammæ injiciente, docetur ancipitis remedii quis sit usus. Prorsus an sequenti luctuosissimus fuit, cùm ipse Henricus, Catholicæ fidei cultor eximius, quasi hæreticus, ab impiissimo parricida cultro confoditur, in obsidenda Lutetia, qua olim per summam ignominiã pulsus, jam excipi victor non frustra spectabat. Princeps omni laude quæ in Regem cadit ornatus.

natus, pietate, eloquētia, liberalitate, corporis forma, & magnitudine animi, clarus in paucis, hoc uno infelix, quod factionem adversam vel lentius caverit, vel violentius solverit.

An. Chr. 1593 Henr. IV. Orthodoxam fidem in S. Dionysii professus, hac unâ victoriâ Curtrasiam, Iuriacam, Dieppensem, & alias ita cumulavit, ut subditorum animis victis, fœderis nexus quasi Gordium nodum semel abrumpens, hæresis nube amota, splendidissimus Sol Francis illuxerit. Et tametsi mox novo bello in Hispanum implicitus, aliquot multatus urbibus, adversa belli expertus sit, tamen adeò tremendus hosti est visus, ut de pace appellatus receperit perdita: restituente Hispano, ne raperentur nihilq; acceptius legavit heredi Philippus moriēs, quam pacem cū Franco. Ea est Vervinensis, cōtracta a. 1598 & ad nostra tēpora appellata toties, & cupita. *Henricus Magnus*

Fuitq; is annus decretorius Philippo II ætat 72 quo regnandi peritissimus Princeps desiit vivere: Cunctator eximius, qui temeritate nunquam peccavit: ab Escuriali quasi è machina agens universum propemodum orbem, & quidem animus tantæ molis capax, at forte ambiens plura quam ceperit, dum Galliam patris instar, sed diversa arte tentavit Pietate & zelo in fidem laudandus in paucis; quem dixeris impēdisse curas magnitudini divinæ & suæ *Philippus II.*

An. Chr. 1600 Cum Henr. Sabaudiæ Dux pro Saluciano Principatu non satisfaceret, bellum Allobrogicum natum est, quo Sebusiani & Sabaudi occupati, pacem genuerunt, hac Sebusiani transcripti in Galliam, sed occlusum Gallis in Italiam iter Verū ex sequutis cum Maria Medicæa nuptiis, natus vertente anno Ludov. XIII obseptam Italiam victoriis pandet, & per depressa Alpium iuga Cisalpinas Avorum palmas instaurabit. Interea Gallia ab altero seculo bellis fœta in annos aliquot respirabit, & depositis armis feracitate sua perfruetur. *Henricus Magnus*

Sed

Henrici mors

Sed anno hujus seculi 10. ne ipsa Gallia humanæ sortis oblivisceretur, calamitate summa obruta est. Henricus suæ Ille deliciæ, dum gestis rebus amplissimis se ad magna accingeret, in urbe Regia, inter Aulicorum charissimos, post tanta bellorum discrimina superata, luce palam, florentissima pace, ab Satellite Orci perimitur, & momento extinctus spes Gallicas provectas in summum ruinæ objicit Magnus dictus, amplitudinem nominis re adæquavit, non tantùm aliena victoria, sed & sua. Iulio Cæsari propemodum par; qui sibi regnum confecit ex minimo, celeritate & fortitudine; passus hostes, ut haberet quos vinceret, quibusque parceret, gemina laurea tam veniæ quam belli domandos: uno supra Cæsarem, quod ambitionem finibus Iusti continuit, altero infra, quod rerum penuria liberalitatem inhibuit. Eo tandē similis quod Cæsar in Augusto suscepta confecit; Henr. in Lod. XIII. hæresim domuit, & Æmulum regni imminuit

Cometa

An. 18. Cometa ingens toto propemodum Orbe spectabilis, visus est maximè imminere Germaniæ; quam statim furor bellorum incessit, mox quasi lues in Europam totam propagatus. At quid conferat refricare tot vulnera, quibus cicatrix nondum obducta est; Paucis itaque quæ supersunt, qua versantur in oculis omnium & plurium sensu, nec de vivis tam facilè quum de mortuis scribitur, delibasse sufficiet, & quasi virgula designasse in tabula.

BELLA EVROPÆ.

Germania.

An ideò quia pacem suam compingit Germania, belli Bohemici & Suedici memoriam posuit? Quorum altero Ferdinandus II. Imperator, per Tillium & Valsteinum Duces, Palatinum, fœderatosque Principes vicit, ac supra Caroli V. gloriam provexit Imperii majestatem: altero per Gustavum Sueciæ Regem, domitorem illum Moschorum, instar fulminis prorumpentis è nubè, iteratis casibus ita

pro-

prostratus est, ut nisi Gustavum Mors invidisset victoriæ, Ferdinandus fortunæ utriusque tam fuisset forma & exemplar, quam materia fuit.

Nec sublato Marte respiravit à bello Germania, Suecos passa seu victores seu victos, donec an 1648. pacem admisit? mirum, calamitatibus tantis superstes. Interea & Tillius, tot palmarum Dux, trophici Suedici appēdix, vitā intervulnera posuerat, & Valsteinus, unus Archetypum suum & exemplū, tam pavendus suis quam hostibus, sanæ amentiæ pependerat pœnas, oppressus armis quibus furoris spē collocaverat, & ipse Ferd. Aug. per tot prospera Charissimus Deo, imò & per adversa, integerrimā animā moribusq; sanctissimā cælo transcripsit, religionis vere forte amantior. quā tamen minus qui diligit, peccat

Germaniam Belgium excipit, nec ipsum suis bellis inane. Quippe distractum Hispanicas inter & fœderatas Provincias, illis reposcentibus, istis retinentibus, vel adepta vel perdita, armis certatum est, urbesque variæ captæ hinc inde, in quibus Ostenda, castrum ad Oceanum, Libitinæ spoliarium, ac sepulchrum in orbe toto clarissimum, & Breda minori clade majori gloria expugnata, dignæ sunt quæ fabuloso Trojæ decennio præponātur Et Mauritius Comes, Dux partium, Hollandus Annibal, militiam armans disciplina, & furorem belli arte vel temperans vel incendens, robur Hispaniæ sæpe infregit ac repulit; cui tandem objectus Spinola Genuensis consuetudinem vincendi detraxit, & Annibali Scipionem opposuit. Sed verè Belgium Martis campus, & armamentarium, maximè postquam Gallos soluta pace irruentes tulit, & in eos immisit quibus terrerentur; nec defuit alieno bello nec suo; tam promptum aggredi hostem quàm ferre, tam ruinis suis quàm alienis sufficiens, timorem nescius nisi ut inferat nec urbium cladibus imminutum, cum nihil animi sit detra- *Belgium*

ctum. Flevit tamen Albertum Archiducem in expeditione Gallica; nobilem eius coniugem Claram Isabellam, Philippi patris dignum exemplar; & Ferdinandum stemmate regio Romanæ purpuræ splẽdorem; cui decerpta Norlingana laurus, in transitu ad abavi Caroli decus viam ostentabat, nisi in Ludovico XIII arctiores limites reperisset.

Ludovicus XIII. Et dudum Ludovicus orationis moras meritis corripit, in quo Gallia majestatis apicem debitũ tenuit. Quid enim fingi potest ad gloriam, quin assecuutus sit Ludovicus; Rebellionem armabat hæresis; exarmavit: Bearnia urbesque plurimæ tam Deum ignorabant quam Regem, utrumque reddidit; in Rupella inexpugnabilem arcem Orcus erexerat; anno seculi 28. expugnavit, ac per domitum mole Oceanum sibi pontem stravit ad Victoriæ sedem & domicilium. Nam inde aluitne Europa populum quin Ludovici triumphum vel amicus vel inimicus instruxerit; Et Suecus fœderatus & Polonus compositus, & Germanus victus aut repulsus, & Lotharingus adiunctus, & Batavus auctus, & Bello detritus, & Anglus Ream cadaveribus occupans, & Sabaudus dejectus Alpibus, & Italus à Casali abstinens; & Hispanus, ut cætera taceam, Perpiniano orbatus; præter ipsos Gallos dum tumultuantur sub iugum missos; quid aliud sunt, quàm Ludovici triumphantis pompa vel comites; Vix monumentis gloriæ posteritas credet, & cùm dissitas tam immenso spatio urbes componet, Pinerolium, Brissacum, Attrebatum, & Perpinianum, nec unius seculi, nec unius Principis res gestas censebit.

Verum illa fortasse admittunt participes, belli Duces fortissimos, quorum copia has excludit angustias; at religio, pietas, temperantia, castimonia, tam propriæ sunt Ludovico, ut iis unis instructus vicerit Mortem, (hæc una nempe vincenda supererat) si qui exarmat morte profligat, metumq; ipsius vertit

vertit in votum. Obiit itaque morbo, anno seculi 43. in apice vitæ, victoriarum, & gloriæ, & quod maximum est, pietatis, bonorum omnium compos præter pacem. quam cum in terris nequiret assequi, fugitivam cœlo sequutus est.

Et præiverat sex ante mensibus Armandus Richelius Cardinalis, ad res tantas provisus cœlitus administer, vir utriusque Palladis amor & præmium, in quo supra ipsam pene mortalitatem omnia summa, ingenium disciplinarum omnium capax, Animus in prosperis & adversis, quibus tam depressus quàm erectus est, sui semper tenax, Indoles, qualis Heroum fuit, ambitiosior, de quo laborabit in posteris fides, extitisse talem quem audient. *Richelius Cardinalis.*

Tamen quia in humanis magna parvo non constant, belli calamitatibus triumphos bellicos redemit Gallia. Nam præter rebellantes vel hæreticos vel alios, quos visceribus suis pavit sævientes: ubi an. 34. indixit bellum Hispaniæ, cum illa supra se, nec & ista juxta se pati quidquam possent, tanta moles moveri sine damno non potuit. Ideò in regni finibus quasi in extremis corporis laboratum, ideò ad Campaniam fusus exercitus, per Picardiam concussa Lutetis, in Burgundiam effusus Germanus, in Septimania Leucate obsessa, & remedia tamen valida morbosque vincentia, non innoxia corpori, quia violenta. *Gallia.*

Et verò designandus est inter Martis lituos felicissimus annus hujus seculi 38. quo in lucem prodiens Ludov. 14. cum infortunium Fontarabiæ excepisset palma navalis, [quasi auspicia regni ærumnosa coronaturus sit exitus felix] supra spem Parẽtum velut cœlo datus, statim spes omnium excitavit, & anno post V. in publico patris emortui luctu, Enguienni Ducis ad Rocroium victoria, (quam postea pluribus Princeps cumulavit) inauguravit Imperium felici fortitudine, floremque ostendit, *Ludovicus XIV.*

terri-

terribilem hostibus, si fructum induat Civili quidem concussus turbidine, Togis ad sagum properantibus & belli fato, medentibus amaro pharmaco, sed mox parta pace lustratoque regno, victor & parcens, nondum puber implet, quod regnantium apex est, victricem clementiam.

Hispania. Iam ante supra Pyrenæos transcenderat Bellum, cum Hispania immota illa rupes Tarpeia, Deoque Termino similis, tandem fulmine novo contremuit, imò abscissis metuens ingemuit. Nam anno 1640 Catalaunia Gallo, veterrimo hosti se adiunxit maluitque inimicis priscis quàm novis se tradere, & Lusitania Ioannem Brigantiæ Ducem Regem appellavit, Orientali India Brasilisque terris ad se traductis, post tot annos cruda cicatrice, & in remedia ipsa sæviente. Et inter adversa lugendi causa superfuit, cum Reginam Elisabetam mors rapuit, Principemque Baltasarem regni votum & amorem tumulo intulit: quasi non satis funerum Mars suppeditaret. Nec annumerat Hispania tribus Comitem Olivarium, nisi forte dum vivit, quo regente plurimam jacturam fecit, viro consiliorum præpostero quæ cum semper damnarit exitus, una ambitione vel amore regni se tuentur, qui tamen pravus est, dum bene concepta malè pariuntur.

Britannia. Nec Oceano Bellum conscriptum est, transmisit in Britanniam, vehementius sæviens, quo correptum lentius, altius in feroces animos penetravit. Iacobus litterarum quam Martis amantior, nec Palatini generi casu ad arma excitus, togatus propemodum in studiorum umbra senuerat: Carolus filius in contraria raptus, tam ingrato Marte est usus, quàm Pater nullo. Nam infelici expeditione tentavit Galliam, Rupellamque juvando perdidit, & Scoticis pro religione tumultibus actus, suam Angliam in eandem perniciem trahens; tandem anno 1649 post varias pugnas & clades, calamitoso scep-

tri ludibrio, cùm in tribus Regnis nullus pateret ad asilum locus, à Scotis traditus, ab Anglis damnatus, exhorrescente orbe terrarum, Londini palam, subditorum sententiis truncatus est capite; Regno ad Reipublicæ formam traducto; quasi immanitati Regem perimere parum esset, ni si & Regnum simul extingueret. Summum nefas, eò furiosius, quò in speciem consideratius, Iustitia in iniustitiam tantam adacta.

Iam Italia commune Hispaniæ & Galliæ votum, in illarum motu & ipsa mota est. Diu quidem Bellum læsit in faucibus, & in Subalpinis, agitante Carolo Emanuele pro ditione Monferratensi, & in Geneuensium excidium, utramque gentem illibato fœdere sæpe commisit. Mox iterum novam viam quærens; pro Tellina valle sese intendit; donec revulsis claustris, vastavit Mantuam, & ad Casalim sæpius fremuit, & involvit Parmam suo damno, & in Insubribus hactenus regnat. Imò Apenninum superans ne quid intactum suis cladibus foret, Vrbanum etiam, suavissimam illam & verè studiorum indolisque amœnitate Hymettiam Apem, aculeum adactam exercere, an. 1641. ad arma impulit, & in Parmensem, Italia reliqua propugnante, ferocem immisit, Sed Ludovici curis inde expulsum, Venetis tandem sedem legit, (nam Neapolim postea lues ferri vexavit, non Bellum,) evocato Turca, qui an. 1645. Venetis Cretam eriperet, unoque jure injuriæ in aliena bona invaderet. Nec ullum hoc seculo honorificentius gestum est bellum, nec fortasse generosius cum togati Patres terribilem illam Orbi potentiam, & minantem spreverunt, & ruentem tulerunt, & pugnantem fregerunt, ut hoc uno bello prius à se gestis faciant fidem, & sementem posteris æternæ gloriæ.

Nunc quid opus intueri barbaras gentes, quas & idem belli furor incendit? quod ipsos Turcas anno

1648. in *Osmanem* Sultanum rebelles, eumque ornatissimam victimam Morti immolantes? quid Sinarum Regem à Tartaris perfosso muro irrumpentibus cæsum, & antiquissimam Orbis Monarchiam susdeque versam? quid in Iaponia novum bellum, in Christianos Athletas pugnante Tartaro? Quin nos in Europam recipimus? ubi Poloniam silere nefas sit, quæ an. 1649. ad præsentissimum adducta discrimen, Casimiri Regis invicta fortitudine, in 300. hostium millia, 40. millia educens; stupendam sin minus victoriam, at pacem retulit, cui victoriæ serviunt, vetere sque de Barbaris palmas exscripsit, novum Principem inaugurantibus Ense & Galeâ, & Sarmatico robore Christianam religionem amantibus.

Polonia

Sed Bellorum satis, mi Lector est, & fortasse annus proximus à dimidiato seculo primus, optatissimam Pacem deferet cœlo, odiisque positis in concordiam mutuam gentes mittet: At in hac vita rara & brevis Pax, perpetua in Æternitatis gremio sedem fixit.

LECTORI.

Amice Lector, si quid fortasse sudantis preli festinatione Typographici erroris irrepsit, id pro tua humanitate excusa, & SALLUSTIUM GERMANICUM res germanicas fusius ad hunc annum pertractantem spatio duorum mensium expecta & Vale.

FINIS.

Vrbanus. VIII. P | Innocentius. x. P. | Alexander. VII. P

Rudolphus. II. Imp. | Mathias. Imp. | Ferdin. II. Imp.

Ferdin. III. Imp. | Phillip: III. Rex Hisp. | Phillip: 4. Rex. Hisp.

Octavius Picolomini Com: Arragonic

Bernhardus Dux Saxoniæ.

Leonhard, Torstensohn.

Ioh: Bannerus.

Iohañ Baron de Wöhrt.

Axel Oxenstirn.

Wilhelm, Land-gravi, Hassiæ.

Henricus de la Tour et de Turenne.

Ludovic, de Bour-bon princeps Condeu.

Ludovicus 13
Rex Galliæ.

Gaston Aurelianen
sis Dux.

Armandus Car.
dinal de Richelieu.

Ludovic, 14. Rex
Galliæ.

Iulius Mazarini.
Cardinal.

Wilhelm, Comes
de Lamboy.

Godefrid, Baro
de Gelehn.

Alexander Baro
de Vehlen.

Otto Christoph
B. de Sparr.

...andus Car.
...le Richelieu.

Ferdinandus Austr.
Cardinalis Infans

Franciscu, de Mello

Christianus 5.
Danicæ Prin. Elec.

...lm, Comes
...amboy.

Fridericus 3 Da
nicæ Rex.

Leopolt Wilhelm Ar.
chidux Austriæ.

Wolfg: Vilhelm
Princeps Neuburg

... Christoph
...arr.

Phillip, Wilhelm,
Princeps Neüburg

Carolus Dux
Lotharingiæ.

Comes de Peneran
da.

Carolus Rex Angliæ.

Ioh Casemir, Rex Poloniæ.

Carolus Gustavus Rex Sueciæ.

Bohdan Chimielnicki Cosaccorum Dux

Christoph Dux Radsevil.

Georgius Ragotzius Transilv. Princ.

Oliverius Cromwel

Thomas Fairfax.

Martin Herpertz Tromp

Maximili
Archiepis

Carol, Ludov
Rhe. Princ. El

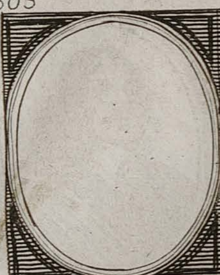
Gustavus
eciæ.

Ragotzius
Princ.

Herpertz Tromp

Ferdinand, 4 Rex Romanorum.

Ioh: Philipp. Archiepiscop. Moyunt.

Maximilian, Henr. Archiepisc. Coloniens.

Carolo Casparo Treuirens. Archiepiscop.

Ioh: Georgi, Dux Saxoniæ Princeps Elector.

Carol, Ludovic, Com. Pal. Rhe. Princ. Elect Dux Bava.

Frideric, Wilhelm, Marchio Brandeb. Princ. Elect.

Ferdinand, Maria Comes Pal. Rhe. Princ. Elect. Dux Bavar.

Gustavus Adolphus Rex Suecorum.

Ioh.a Tserclaes Com: de Tilly.

Albertus Dux a Wallenstein.

Egon Comes de Fürstenberg.

Gotofr: Henric: Com: de Pappenheim.

Melchior Comes de Hatzfeldt.

Ioh: Baron de Reüschenberg.

Ioh: Christoph: Com: a Königsmarck.

Carolus Gustavus Vrangel.

Christianus ... Daniæ

Vladislau... loniæ R...

Carolus Co... de Buqu...

Christianus. 4. Rex. Daniæ.
Iacobus. 6. Rex. Angliæ.
Sigismundus. 3. Rex Poloniæ.
Vladislaus 4 Poloniæ Rex.
Fridericus Rex Bohemiæ.
Maximilianus Elector Dux Bavariæ.
Carolus Comes de Buquoy.
Comes de Dampier.
Bethlehem Gabor.

Nabuchodon

Tullus Hos

Ieremia s.P.

Ancus Marci.

Daniel Proph

Tarquinius Pr.

Ezechiel Pr.

Sappo

Solon

Seruius Tull.

Æ sopus.

Croesus.

Iudas M

Cn.Pom

Augustu

Herodes

Iudas Mach: | Ionathas | M.Tul.Cicero

Cn.Pompeius | C.Iulius Cæsar | Virgilius

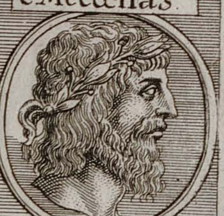

Augustus.C. | Horatius | C.Mecœnas.

Herodes Mag. | Octau. Aug. C. | Quintil. Varus

Abimelech

Hercules

Iephte.

Helena

Samson

Samuel

Saul Rex

Dauid

Salomon

Homerus

Roboam

Ierobeam

Semiramis

Sara

Isaac

Rebecca.

Iacob.

Lia et Rachel

Ioseph

Moyses

Iosua

Amphion

Niobe

Gedeon

Adam	Noha	Sem
Cham	Iaphet	Nemrod
Ninus	Belus	Nachor
Thare	Ianus	Abraham

Achab

Achab

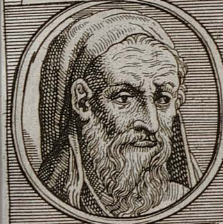
Iesabel

Elias Proph

Eliseus Proph.

Iosaphat

Lycurgus

Hesiodus

Romulus

Eſaias Pro.

Ezechias.

Numa

Manaſſes

Plato

Alcibiades

Ariſtoteles

Demoſthen.

Epaminondas

Epicurus

Philipus Mac.

Alexander M

Diogenes

Atil. Regulus

Zenon

P. Corn. Scipio

Pythago

Dariu

Sophoc

Themiſ

Pythagoras

L.Tarquinius

Cyrus

Darius

Porſena

Xerxes

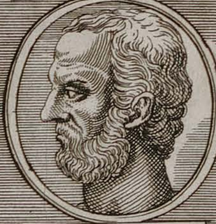
Sophocles

Herodotus

Thucydides

Themiſtocles

Socrates

Artaxerxes

CHRONOLOGIA PRINCIPUM

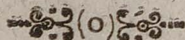
Sive

SERIES & SUCCESSIO
ROMANORUM PONTIFICUM
: : : : : REGUM
AUGUSTISS. IMPERATORUM
S. R. I. ELECTORUM MOGUNTINORUM
——— Trevirensium.
——— Coloniensium.
——— Palatinorum.
——— Saxoniæ.
——— Brandenburgicorum.
——— Bohemiæ Regum.

REGUM Galliæ.
——— Hispaniæ.
——— Britanniæ.
——— Scotiæ.
——— Daniæ.
——— Poloniæ.
——— Sueciæ.
——— Hungariæ.
Otthomann. Turc. Impp.
Princ. *Hollandiæ & Zeland.*

DUCUM Reipub. Venetæ.
——— Savoiæ.
——— Ferrariæ.
——— Mantuæ.
——— Mediolani.
——— Urbini.
——— Florentiæ.
——— Parmæ.
——— Modenæ.
——— M. Mag. Melitæ &c.

Annectuntur his de Summis Pontificibus S. Malachiæ Prophetia, SS. Ecclesiæ Concilia, Schismata, Imperat. Symbola Aphorismis Politicis & Epitaphiis illustrata, Singulorum tempus vitæ, Regiminis & mortis.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud ANDREAM BINGIUM Bibliopolam,
M. DC. LVI.

S.Petrus Judæus Apost. S. An. 24. Menses 5. Dies 12. passus Anno 69
S.Linus Hetruscus S.A.11.M.2.D.23.fit Martyr.80
S.Cletus Romanus S.A.12.M.7 D 2.fit Mart.93
S.Clemens Rom.S A.9.M.6.D 6.fit Martyr.102
S.Anacletus Græcus Athiens. S.A. 9.M.3.D.10.fit Martyr.112
S.Evaristus Syrus Bethlehemita S.A.9. M. 3. fit Martyr. 121
S.Alexander Romanus S.A.10.M.5.D.20. Martyr Coronatur 132
S.Sixtus Rom. S.A 9.M.10.D.8.fit Martyr. 142
S.Telesphorus Anachoreta Græcus S.A.11.M. 8.D. 27. fit Martyr.154
S.Hyginius Atheniensis S. A. 4. minus 2. D. fit Martyr. 158
S.Pius Aquilegiensis S.A.9.M.6. minus 3. D. fit Martyr. 167
S.Anicetus Syrus S.A.8 M.9.D.21.passus 175
S.Soter Campanus S.A.4.minus 12.D.fit Mart.179
S.Eleutherius Græcus S.A.15.D.23. patitur 194
S.Victor Afer S.A.9.M.2 fit Martyr 203
S.Zephyrinus Romanus S.A.18.D.18.fit Martyr. 222
S.Calistus Romanus S.A.5.M.2.D. 12. Martyrio Coronatur 226
S.Vrbanus Romanus S. A. 6. M. 4 D. 4. fit Martyr. 233
S.Pontianus Romanus S. A. 4. M. 4.D. 24. fit Martyr. 237.
S.Antherus Græcus S.M.1.fit Martyr. 238
S.Fabianus Rom.S. A.15.D.4. Mart. Coron. 253
S.Cornelius Roman. S A. 1. & aliquot M. passus 255
S.Lucius Romanus Exul, S.A.2.fit Martyr. 257
S.Stephanus Roman. S,A.3.M.3.D. 22. patitur 260
S.Sixtus 2. Græcus Atheni S. M. 11. D. 13. fit Martyr. 261
S.Dionysius Græcus S.A.11.M.3 D.14.fit Mart. 271

S.Felix Roman.S.A.2.M.5.minus 1.D.passus 275
S.Eutychianus Thuscus Mar.S.A.8.M.6.D.10
S.Caius Dalmata Diocletiani *Imp.ex fratre nepos.* S. A, 12 M.4 D.5.passus 269
S.Marcellinus Roman,S.A.8 minus 7.D. Mart.304
S.Marcellus Roman.S.A.5 M.6.D.21 Mart.309
S.Eusebius Græcus S.A.1.M.7.D.27 passus 311
S.Miltiades, vel *Melchiades* Afer S.A.3.M.2.Mart.313
S.Sylvester Romanus.S.An.21 D.4.obiit 335
S.Marcus Romanus,Sed.M.8.D.22 obiit 336
S.Iulius Romanus,S.A.16.M.5.D.16.obiit 352
S.Liberius Romanus,S.A 13 M.4 D,16 obiit 367
S.Damasus Hispanus,S.A.18.M 2 D.11.obiit 384
S.Syricius Romanus,S.A.13. M.1. D. 25 moritur Anno 388
S.Anastasius Romanus,S.An.3.D.21.obiit 402
S.Innocentius Albanus,S.A.15 M.2 D 21 obiit 417
S.Sozymus Cappadox ex Asia, S. A.3,M.4.D.7.obiit 418
S.Bonifacius Rom.S.A.3.M.9.D 28 decessit 423
S.Cœlestinus Rom S.A.8.M.5.D.3.obiit 431
S.Sixtus 3.Rom.S.An.7.M.11 obiit 440
S.Leo Magnus Rom.S.A.20 M.11 obiit 461
S.Hilarius Sardus,S.An.6 M.3.D.10.decessit.467
S.Sulpitius, vel *Simplicius* Tiburtinus,S.A.15.M.6.D.23 obiit 483
S.Felix 2.Romanus,S.A.8 M.9.D.17 obiit 492
S.Gelasius Afer,Sed.An.4.Men.8 D.19 decessit 491
S.Anastasius 2.Rom.S.A.1.M.11 D.24.obiit 498
S.Symmachus Sardus,S.A.15 M.7 D.28.obiit 514
S.Hormisda Campanus,Se.An.9 D,18.obiit 523
S.Ioannes Hetruscus,S.A.2.M.9 D.16.obiit 526
S.Felix 3.Samnis,S.A 4.M.2.D.18.obiit 530
S.Bonifacius 2.Rom.S.A.1.D.2.obiit 531
Ioannes 2.Rom.S.A.2.M,4 D.6 decessit 535
S.Agapetus Rom.S.A.2.moritur Constantin.537
S.Sylverius Campanus,S.A.4 & amplius,obiit 554
Vigilius Romanus,S.A.16.decessit.555

S.Pelagius

S. Pelagius Rom.S.A.4.M.10.D.18 obiit 559
S.Ioannes 3.Rom.S.A.13 minus D. 14.obiit 572
S Benedictus alio nomine *Bonosus* Roman.S.A.4. M. 2.D. 15.obiit 577
S.Pelagius 2.Rom.S.A.12 M.2.D 27.obiit 590
*S.Gregorius Magn.*Rom.S.A.13 M.6.D.9. obiit 604
Sabinianus Thuscus,Sed.Mens.5.D.21.decessit.605
S Bonifacius 3.Rom.S.M.3.D.23 moritur 606
S.Bonifacius 4.Valeriensis Italus,S.A.6. M. 8.D. 13 obiit 614
S.Deodatus,vel *Deusdedit* Roman.S.A.3.minus D. 5.obiit 617
S.Bonifacius 5. Neapolitanus, S. A. 7.M.10 D. 1.obiit 625
S.Honorius Campanus,S.A.12.M.5.minus 3 D.ob.638
Severinus Rom.S.A.1.obiit 639
Ioannes 4.Dalmata, S.A.1.M.9.D.6.obiit 641
Theodorus Hierosolymitan. S. A. 7. M.5. D.20. obiit 649
S.Martinus Tudertinus Italus , S. A.5.M.4 D.12 obiit 654
Eugenius 1.Romanus,S.M.12 D.23. 654
S.Vitalianus Italus,S A.13.M.5 minus D.4.ob.669
Adeodatus Romanus,S.A.7 M.7 D.17 obiit 676
Domnus,vel *Domnio* Rom.S.A.1.M.5.D.10 677
Agatho Siculus,S.A.3.M.8.obiit 682
S.Leo 2 Siculus,S.M.10.D 8.ob.684
S.Benedictus 2.Romanus,S.M.8.D.17.obiit 685
Ioannes 5.Syrus,S.A.1.D. 11.obiit 686
Conon,seu *Cuno* Thrax,S.M.11.D.23 687
Sergius Antiochenus,S A.13.M.8.D.14.obiit 701
Ioannes 6.Græcus,S.A.3.M.2.D.12.obiit 705
Ioannes 7.Græcus,S.A.2.M.7.D.17.obiit 707
Sisinius,alias *Zosimus* Antiochenus Syrus, S. D. 20 obiit 708
Constantinus Syrus,S.A 6.M.1.D.1.obiit 714
Gregorius 2.Rom.S.A.16.M.8.D.20 obiit 731

Gregorius 3. Syrus, S. A. 10. M. 9. D. 12. obiit 741
Zacharias Græcus, S. A. 10. M. 3. D. 10. obiit 752
Stephanus 2. Romanus, S. D. 4 mortuus 752
Stephanus 3. Romanus, S. A. 5. D. 28. obiit 757
Paulus Romanus, S. A. 10. M. 1. obiit 767
Stephanus 4. Siculus, S. A. 3. M. 5. D. 28. obiit 772
Adrianus Romanus, S. A. 23 M. 10. D. 17. moritur 795
Leo 3. Rom. S. A. 20. M. 5. D. 17. obiit 816
Stephanus 5. Rom. S. M 7. D. 3. obiit 817
Paschalis Rom. S. A 7. M. 3. D. 17. obiit 824
Eugenius 2. Rom. S. A. 3. M. 2. D. 23. obiit 827
Valentinus Rom. S. M. 1. D. 10. obiit 827
Gregorius 4. Rom. S. A. 16. obiit 844
Sergius 2. Rom. S. A. 3. M. 1. obiit 847
S. Leo 4. Rom. S. A. 8. M. 3. D. 5 obiit 856
Benedictus 3. Rom. S. A. 2. M. 6. D. 10. obiit 858
Nicolaus Magnus Romanus, S. A. 9. M. 6. D. 20. obiit 867
Adrianus 2. Rom. S. A. 4. M. 10. D. 17. obiit 872
Ioannes 8. Roman. S. A. 10. D 1. 882
Marinus, qui & *Martinus* 2. Hetruscus, S. A. 1. D. 20. obiit 884
Adrianus 3. Rom. S. A. 1. M. 3. D. 19. 885
Stephanus 6. Rom. S. A. 6. obiit 891
Formosus Portuens. S. A. 4. M. 6. D. 18. 896
Bonifacius 6. Rom. S. D. 15. mortus exul.
Stephanus 7. Romanus, S. A. 4. M. 2. D. 19. occiditur, 900
Romanus Etruscus, S. M. 4, D. 20. obiit 901
Theodorus 2. Roman. S. D. 20. obiit 901
Ioannes 9. Tiburtinus S. A. 3. D. 15. ob. 905
Benedictus 4. Rom. S A. 3. M. 6. D. 15. moritur 906.
Leo 5. Ardeatinus, S. D. 40. obiit 907
Christophorus Rom. S. M. 7. obiit 907
Sergius 3. Rom. S. A. 2. obiit 910
Anastasius 3. Rom. S. A. 2. M. 2. obiit 912
Lando Sabinus, S. M. 6. D. 22

Ioannes 10.

Ioannes 10. Ravennas, S. A. 15. M. 2. D. 16. obiit 929
Leo 7. Rom. S. M. 6. D. 15 obiit 929
Stephanus 8. Rom. S. A. 2. M. 1. D. 15. obiit 931
Ioannes 11. Rom. S. A. 5. &c. obiit 936
Leo 7. Rom. S. A. 3. M. 6. obiit 939
Stephanus 9. Germanus, S. A. 3. M. 4. D. 5. obiit 946
Martinus 2. aliis 3. Rom. S. A. 3. M. 6. D 13. obiit 946
Agapetus 2. Rom. S A. 10. M. & D. 10. obiit 955
Ioannes 12. Rom. S. A. 8. M. 4. D. 6. dejicitur 963
Leo 8. Rom. S. A. 1. M. 3. D. 7. intrusus moritur 969. Hunc vocat Baronius Pseudopapam, ejusque loco *Benedictum* 5. computat.
Ioannes 13. Rom. S. A. 6. M. 11. D. 5.
Domnus, vel *Domnio* 2. Rom. S. M. 3
Benedictus 6. Rom. S. A. 1. M. 3. occisus 974
Bonifacius 7. Rom. S. A. 1. M. 1. pellitur 975.
Benedictus 7. Rom. S. A. 9. M. 1. D. 10. obiit 984
Ioannes 14. Papiensis, S. M. 8. post quem Bonifacius, Pseudopapa, Sedem vi occupavit, eamque tenuit M. 4. D. 6.
Ioannes 15. Romanus, S. A. 9. M. 6. D. 12. obiit 996
Ioannes 16. Calaber, S. M. 4. sed censura Baronii Pseudo-pontifex.
Gregorius 5. Saxo, S. A. 2. M. 8. D. 4. moritur 999.
Sylvester 2. Aquitanus, S. A. 4 M. 6. D. 12 ob. 1003
Ioannes 17. Romanus, S. M. 4. D. 25. ob. 1009
Ioannes 18. Romanus, S. A. 5. M. 7. D. 29.
Sergius 4. Rom. S. A. 2. M. 8. D. 13. obiit 1013
Benedictus 8. Rom. S. A. 12. obiit 1024
Ioannes 19. Rom. S A. 9. M 8. D. 9.
Benedictus 19. Roman. S. A. 11. obiit 1045.
Gregorius 6. Rom. S. A. 1. M. 7. D. 20. resignat 1046
Clemens 2. Saxo, Bambergensis ante Episc. S. M. 8. D. 7. ob. 1047
Damasus 2. Bavarus, S. D. 23. obiit 1048
S. Leo 9. German. Alsaticus Comes, Tullensis antê Episc. S. A. 5. M. 2. D. 8. obiit 1054

Victor 2. Germanus, Episc. Eistetensis prius, S. A. 2. M. 3. D. 16. obiit 1057
Stephanus 10. Lotharingus, S. M. 8. D. 15. obiit 1058
Nicolaus 2. Allobrox, S. A. 2. M. 6. D. 1. obiit 1061
Alexander 2. Mediolanensis, S. A. 11. M. 6. D. 22. ob. 1073
Gregorius 7. Etruscus, S. A. 12. M. 1. D. 3. obiit 1085
Victor 3. Beneventanus, S. A. 1. M. 3. D. 24. obiit 1087
Vrbanus 2. Gall. S. A. 11. M. 4. D. 18. 1099
Paschalis 2. Tuscus, S. A. 18. M. 5. D. 4. obiit. 1118
Gelasius 2. Cajetanus, S. A. 1. D. 5. obiit 1119
Calistus 2. Burgundus, S. A. 5 M. 10. D. 13. obiit 1124
Honorius 2. Bononiensis, S. A. 5. M. 1. D. 17. obiit 1130
Innocentius 2. Rom. S. A. 13. M. 7. ob. 1143
Cœlestinus 2. Tuscus, Sed. Mens. 5. D. 13. obiit 1144
Lucius 2. Bononiensis, S. Mens. 11. D. 14 obiit 1145
Eugenius 3. Pisanus, S. A. 8. M. 4. D. 13. ob. 1153
Anastasius 4. Romanus, S. A. 1. M. 4. D. 24. obiit 1154
Adrianus 4. Angelus, S. A. 4 M. 8. D. 24. obiit 1159
Alexander 3 Senensis, S. A. 22. min. 7. diebus ob 1181
Lucius 3. Lucanus, S. A. 4. M. 2. D. 28. obiit 1185
Vrbanus 3. Mediolanensis, S. A. 1. M. 10. D. 25 ob. 1187
Gregorius 8. Beneventanus, S. M. 1. D. 27 ob. 1187
Clemens 3. Romanus, S. A. 3. M. 2. D. 20. ob. 1191
Cœlestinus 3. Rom. S. A 6. M. 9. D. 11. obiit 1198
Innocentius 3. Anagninus, S. A. 18. M. 6. D. 3. obiit 1216
Honorius 3. Rom. S. An. 10. M. 8. 1227
Gregorius 9. Anagninus, S. A. 14. M. 5. D. 2 obiit 1241
Cœlestinus 4. Mediolanensis, S. D. 17 post quem vacat sedes Apostolica, M. 20. obiit. 1241
Innocentius 4. Genuensis, S. A. 11. M. 5 D. 15. obiit 1245
Alexander 4 Anagninus, S. A. 6. M. 5. D. 4. ob. 1260
Vrbanus 4. Trecensis Gallus, S. A. 3. M. 1. D. 4. 1264
Clemens 4. Narbonensis Gallus, S. A. 3. M. 9. D. 14. ob. 1268
Gregorius 10 Placentinus, S. A. 4. M. 4. D. 10. ob. 1276
Innocentius 5. Tarentasius Allobrox, S. M. 5. D. 1. ob. 1276
Adrianus 5. Genuensis, Sed. M. 1. D. 6. ob. 1276.
Ioannes 20. Lusitanus, Sed. M. 8. D. 8. obiit 1277

Nicolaus

Nicolaus 3. Rom, S. A. 2. M. 8. D. 29. ob. 1280
Martinus 4. Turonensis Gallus, S. A. 4. M. 1. D. 7. 1285
Honorius 4. Rom. Sed. A. 2. D. 2. obiit 1287
Nicolaus 4. Asculanus ex Apulia, S. A. 4. M. 1. D. 14. 1292
Cælestinus 5. Sulmonensis Italus, S. M. 5. D. 7. 1294.
Bonifacius 8. Anagninus, S. A. 8. M. 9. D. 18. 1303.
Benedictus 9. Tarvisinus, S. M. 8. D. 6. vacat sedes M. 11. 1304
Clemens 5. Burdegalensis Gallus, S. A. 8. M. 10. D. 16. obiit. 1314
Ioannes 21. Cadurcensis Gallus, S. A. 18. M. 3. D. 28. ob. 1334
Benedictus X. Tholosanus, S. A. 7. M. 4. D. 6. obiit. 1342
Clemens 6. Lemovicensis Gallus, S. A. 10. M. 7. obiit. 1352
Innocentius 6. Lemovicensis, S. A. 9. M. 8. D. 26. ob. 1362
Vrbanus 5. Mimatensis Gallus, S. A. 8. M. 2. D. 23. ob. 1370
Gregorius 11. Lemovicensis, S. A. 7. M. 2. D. 29. ob. 1378
Vrbanus 6. Neapolitanus, S. A 11. M. 6. D. 7. obiit. 1389
Bonifacius 9. Neapolitanus, S. A. 14. M. 11. obiit. 1404
Innocentius 7. Sulmonensis, S A. 2. D. 21. obiit. 1406
Gregorius 12. Venetus, S. A. 2. M. 7. D. 5. obiit. 1415
Alexander 5. Cretensis, S. M. 10. D. 8. obiit. 1410
Ioannes 22. Neapolitanus, S. A. 5 D. 15. deponitur. 1415
Martinus 5. alias III. Romanus, S. A. 13. M. 3. D. 10. obiit. 1431
Eugenius 4. Venetus, S. A. 15. M. 11. D. 21. obiit. 1446
Nicolaus 5. Lucanus, Sed. An. 8. D. 15. obiit. 1455
Calixtus 3. Valentinus, S. An. 3. M. 4. obiit. 1458
Pius 2. Senensis, S. An. 5. Mens. 11. D. 27. obiit. 1464
Paulus 2. Venetus, S. A. 6. Mens. 10. D. 26. obiit. 1471
Sixtus 4. Savonensis, S. An 13. D. 4. obiit. 1484
Innocentius 8. Genuensis, S. A 7. M. 10. D. 27. obiit 1492
Alexander 6. Valentinus Hispanus, S. An. 11. D. 8. obiit 1503
Pius 3. Senensis, Sed Dies 14
Iulius 2. Savonensis Ligur, S. A. 9. M. 3. D. 21. obiit. 1513
Leo 10. Florentinus, S. An. 8. M 8. D. 20. obiit 1517
Adrianus 6. Ultraiectinus Belga, S. A. 1. M. 8. D. 6. ob. 1523

Clemens 7. Florentinus, S. A. 10. M. 10. D. 7. ob. 1534
Paulus 3. Romanus, S. an. 15 D. 28. obiit. 1549
Iulius 3. Aretinus, S. A. 5. M. 1. D. 16. obiit 1551
Marcellus 2. Politianus Italus, & S. D. 21.
Paulus 4. Neapolitanus, S. A. 4. M. 2. D. 17. moritur, 1559.
Pius 4. Mediolanensis, S. A. 5. M. 11. D. 15 obiit 1565
Pius 5. Alexandrinus Italus, S. A. 6. M 3. D 16. ob. 1572
Gregor. 13. Bononiẽsis, S. A. 13. minus uno Mense. ob. 1585
Sixtus 5. ex Marchia Anconitana, S a. 5. M. 4. D. 20. ob. 1589.
Vrbanus 7. Romanus, Sed D. 12. obiit. 1590
Innocentius 9 Bononiensis, S. M. 2. ob. 1592
Clemens 8 Florentinus, S. A. 13. M. 1. obiit. 1605
Leo 11. Florentinus, Sed. Dies 28.
Paulus 5. Burghesius, ob. 1621
Gregor. 15. obiit. 1623
Vrbanus 8. Barberinus, ob 1644
Innocentius 10. Pamphilius electus 15. Sept. 1644
Fabius Chisius Alexander 7.

Schismata.

I.

Schisma in Ecclesia, Novatiani Antipapæ contra Cornelium, A. C. 253

II.

Schisma Felicis cum Liberio sed uterque aliquo tempore legitimus fuit. A. C. 352

III.

Schisma. Ursicini contra Damasum. A. C. 367

IV.

Schisma Eulalii contra Bonifacium. A. C. 419

V.

Schisma Laurentii contra Symmachum. 499

VI.

Schisma Dioscori contra Bonifacium II. 534

VII.

Schisma per Vigilium contra Sylverium. 537

VIII.

VIII.

Schisma per Theophilactum Antipapam.767

IX.

Schisma per Zinzinum Antipapam.824

X.

Schisma per Anastasium Antipapam.855

XI.

Schisma Sergii Antipapæ contra Formosum.895

XII.

Schisma interLeonem & Benedictum & Joannem 12.964

XIII.

Schisma Per Antipapam Joannem contra Greg.V.995

XIV.

Schisma Sylvestri & Joannis Antipaparum.

XV.

Schisma Per Benedictum Antipapam.

XVI.

Schisma Per Honoriũ Antipapam contra Alexandrũ. 1061

XVII.

Schisma Per Guibertum qui Clemens dici voluit. 1080

XVIII.

Schisma Alberti & Theodorici contra Paschalem.

XIX.

Schisma Leonis contra Innocentium.II.

XXI.

Schisma Victoris, Callisti & Paschalis contra Alexandrum.1159

XXII.

Schisma Lud. Imperatoris per Nicol. Antipapam contra Joannem.1327

XXIII.

Schisma Omnium gravissimum, Clementis Antipapæ cõtra Urbanum VI. nam Clementi successit in Schismate Benedictus 13. cui Schismati volens concilium Pisanum remedium adhibere, illud auxit creato Alexandro V. inde enim tres Pontifices simul sedebant. Gregorius 12. Benedictus 13. & Alexander 5. & paulo post. Joannes.23.1378

Schisma XXV.

Clementis Antipapæ contra Martinum V, mortuo Benedicto.XIII.1424

Schisma XXVI.

Felicis Antipapæ contra Eugenium IV.a.C.1439

SACROSANCTA CONCILIA.

COnciliũ I.Hierosolymitanum, sub S. Petro A C.51.
——generale primum Niceæ habitum 318. Episcoporum, in quo Arius damnatus fuit. A.C. 325

II.

Synodus generalis, prima Constantinopolitana, contra Macedonium & alios negantes divinitatem Spiritus sancti.

III.

Synodus generalis habetur Ephesi. An. 431, contra Nestorium.

IV.

Synodus generalis habetur, Chalcedone an. 451. contra Eutichetem & Dioscorum.

V.

Synodus generalis Constantinopolitana. II.

VI.

Synodus generalis Constantinopolitana tertia contra Monothelitas. An. 690. celebratur Synodus quini sexta, unde sunt canones Trullani: quam Beda merito erraticam vocat.

VII.

Synodus generalis, Nicena secunda. NB. Inter Leonem. IV. & Bened. III. fingitur JOANNES FEMINA.

VIII.

Synodus generalis Constantinopolitana IV. contra Photium pro S. Ignatio Patriarcha.

Synodus

Synodus Constantinopolitana pro restitutione Photii.
Concilium generale, Lateranense primum an. 1119. sub Gelasio. II. Pontifice.
Concilium generale Lateranense II. sub Innocentio. II. anno 1139
Concilium generale Lateranense III. sub Alexandro VI. anno 1180
Concilium generale Lateranense IV. sub Innocentio III. anno 1215
Concilium generale Lugdunense primum, sub Innocentio IV. in quo deponitur Fridericus Imperator & decernitur expeditio pro terra sancta recuperanda.
Concilium generale Lugdunense II. sub Gregorio X. pro unione græcorum cum latinis.
Concilium generale Viennense sub Clemente V. in quo deletus fuit ordo templariorum.
Concilium generale Constantiense, pro Schismate tollendo, in quo Gregorius, XII. abdicavit sponte.
Concilium generale Florentinum, sub Eugenio IV. pro unione Græcorum cum Latinis.
Concilium generale Lateranense quintum inchoatur sub Julio anno 1511. absolvitur sub Leone. 1518
Concilium Tridentinum generale inchoatur 1545. Concluditur sub Pio IV. 1563

PROPHETIA

S. MALACHIÆ ARCHIEPISCOPI DVNENSIS in Hibernia Ord: Cisterciensis coætanei S. Bernardi, qui vixit Anno Christi 1140.

DE SUMMIS PONTIFICIBUS à VITÆ SUÆ tempore futuris temporibus secuturis.

ADDITIS PER COLVMNAS NOMINIBVS, ANNIS Christi & Explicationibus Prophetiarum à R. P. Alphonso Ciacono Ordinis Prædicatorum editis.

Prophetia.	Nomina Pontificum Per illam designat:	Annus Christi ex Onuph.	Explicatio Prophetiarum.
Ex Castro Tiberis.	Cœlestin. 2	1143.	Typhernas ex Onuphrio dictus ante Guido de Castello.
Inimicus expulsus.	Lucius 2.	1144.	Da familia Caccianemica.
Ex Magnitudine Montis.	Eugenius 3	1145.	Patria Hetruscus oppido Montis Magni.
Abbas Suburranus.	Anastasius. 4	1153.	De familia Suburra.
De Rure Albo.	Adrianus 4	1154.	Vili natus in oppido S. Albani.

De

Prophetia.	Nomina Pontificum per illam designat: ex Onuph.	Annus Christi	Explicatio Prophetiarum.
De Tetro Carcere.	*Victor* 4.	1159.	*Fuit Cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.*
Via Transtyberina.	*Calistus* 3		Guido Cremensis ante dictus, Cardinalis S. Mariæ trans Tyberim.
De Pannonia Tusciæ.	*Paschalis* 4	1164.	*Antipapa Hungarus natione, Episcopus Cardinalis Tusculanus.*
Ex Ansere Custode.	Alexand. 3	1169.	De Familia Paparocca vel Paparona Alexander enim in insignibus habet Rocca, id est, Turrim vel custodiam, Papero autem & Occa anserem notat Italis.
Lux in ostio.	Lucius 3	1181.	Lucensis Cardinalis Ostiensis.
Sus in Cribro.	Urbanus 3		Mediolanensis familia Cribella, qui Suem pro armis gerit & Cribrum.
Ensis Laurentii.	Gregor. 8	1181.	Cardinalis S. Laurentii in Lucina, cujus insignia Enses falcati.
De Schola exiet.	Clemens 3	1188.	Romanus ex domo seu familia Scholarium.
De Rure Bovensi.	Cœlestinus 3	1191.	Familia Bovensi.

Comes

Prophetia.	Nomina Pontificum Per illam designat:	Annus Christi ex Onuph.	Explicatio Prophetiarum.
Comes Signatus.	Innocen. 3	1298.	Familia Comitum Signiæ.
Canonicus de Latere.	Honorius 3	1216.	Familia Sabella Canonicus S. Joannis Lateranensis.
Avis Ostiēsis	Gregorius 9	1127	E familia Comitũ Signiæ Episcopus Cardinalis Ostiensis.
Leo Sabinus.	Cœlestin. 4	1241.	Mediolanensis cuius Insignia Leo, Episcopus Cardinalis Sabinus.
Comes Laurētius.	Innocen. 4	1243.	Domo Flisca Comes Lavaniæ, Cardinalis S. Laurentii in Lucina.
Signum Ostiense.	Alexāder 4.	1254.	De Comitibus Signiæ Episcopus Cardinalis Ostiensis.
Jerusalem Cāpaniæ.	Urbanus 4	1261.	Domo Gallus, humillimo in Tricassibus loco natus, olim Patriarcha Hierosolomitanus.
Draco depressus.	Clemēs 4	1265.	Eius insignia Aquila unguibus Draconem tenens.
Anguineus Vir.	Greg. 10	1271.	Mediolanensis è Familia vice-Comitũ quibus Anguis symbolũ est.

Con-

Prophetia.	Nomina Pontificum Per illam designat:	Annus Christi ex Onuph.	Explicatio Prophetiarum.
Concionator Gallus.	Innocent. 5	1276.	Domo Gallus Monachus Ordinis Prædicatorum.
Bonus Comes.	Hadrian. 5	1276.	Antea dictus Otto Bonus è familia Flisca de Comitibus Lavaniæ.
Piscator Tuscus.	Ioannes 21	1276.	Antea Joannes Petrus Episcop. Cardinalis Tusculanus.
Ros. Composita.	Nicolaus 3	1277.	E familia Visina, quæ Rosam in Insigni gerit dictus Compositus.
Ex Telonio Liliacei Martini.	Martin. 4	1281.	Ejus insigne Lilia, Canonicus & Thesaurarius S. Martini Turonensis.
Ex Rosa Leonina.	Honorius 4	1285.	E familia Sabella, insignia habuit Rosam à Leonibus gestatam.
Picus inter Escas.	Nicolaus 4	1288.	Picenus, Patria Esculanus.
Ex Eremo, Celsus.	Cœlestin. 5	1294.	Antea Petrus de Morone vocatus, olim Eremita, morum autem Italis Ce[illegible]s onat.
Ex Undarum benedictione.	Bonif. 8	1294.	An[illegible] Benedictus Cajetanus, ejus Insignia Undæ.

Prophetia.	Nomina Pontificum per illam designat:	Annus Christi	Explicatio Prophetiarum ex Onuph.
Cōcionator Pataræus.	Benedictus 11	1303.	Ante Frater Nicolaus Ordinis Prædicatorum, ad S. Nicolai nomen, qui Patria Pataræus alludens.
De Fessis Aquitanis.	Clemēs 5	1305.	Natione Aquitanus; ejus insignia Fessæ.
De Sutore Ossio.	Ioan. 22	1316.	Natione Gallus è Familia Ossana, cujus Pater Sutrinam faciebat.
Corvus schismaticus.	*Nicolaus* 5	1327.	*Qui antea vocabatur Frater Petrus de Corbario, cōtra Ioannem XXII. Antipapam. Minorita.*
Frigidus Abbas.	Benedictus 12	1334.	Abbas Monasterii Montis Frigidi Ordinis Cisterciensis.
De Rosa Atrebatensi.	Clemens 6	1342.	Episcopus Atrebatensis, cujus Symbolum Rosæ.
De Montibus Pammachii.	Innocen. 6	1352.	Cardinalis SS. Joannis, Pauli & Pammachii, ejus Insignia sex montes.
Gallus Vice-Comes.	Urbanus V.	1362.	Natione Gallus, Nuncius Apostolicus ad Vice-Comites Mediolanenses.

Novus

Prophetia.	Nomina Pontificum per illam designat: ex Onuph.	Annus Christi	Explicatio Prophetiarum.
Novus de Virgine Forti.	Greg. 11	1370	Qui vocabatur Petrus Bel Fortis olim Cardinalis S. Mariæ Novæ.
De Cruce Apostolica.	*Clemens* 7	1378	*Qui fuit Presbyter Cardinalis SS. 12. Apostolorũ, eius insignia Crux.*
Luna Cosmedina.	*Benedictus* 13	1394.	*De Luna Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedina.*
Schisma Barchinoninum.	*Clemens* 8	1424.	*Antipapa olim Canonicus Barchinonensis.*
De Inferno Prægnanti.	Urban. 5	1378.	Neapolitanus Prægnanus natus in loco, qui dicitur Infernus. Idem fuit Archiepiscopus Acherontinus.
Cubus de Mixtione.	Bonifac. 10	1389.	E familia Tomacella à Genua Liguriæ, cujus Insignia cubi.
De meliore sidere.	Innocen. 7	1404.	Vocatus Cosmatus de Melioratis, Sulmonẽsis, ejus Insignia Sidus.
Nauta de Ponte Nigro.	Greg. 12.	1406.	Venetus Commendatarius Ecclesiæ Nigri pontis.
Flagellum Solis.	Alexander 5	1409.	Domo Græcus, Archiepiscopus Mediolanensis, ejus Insignia Sol exoriens: Flagellum Mediolanensis Ecclesiæ est, cui S. Ambrosius cum Flagello adpictus.

Prophetia.	Nomina Pontificum Per illam designat: ex Onuph.	Annus Christi	Explicatio Prophetiarum.
Cervus Sorenæ.	Ioannes 23	1410.	Diaconus Cardinalis S. Eustachii, qui cũ Cervo depingitur, Bononiæ Legatus Neopolitanus.
Cornua Veli aurei.	Martinus 5	1417.	E familia Colonna Diaconus Cardinalis S. S. Greg. ad Velum aureũ.
Lupa Cœlestina.	Eugenius 4	1431.	Ante Canonicus Regularis cœlestinus Episcopus Senensis, cujus Civitatis Insignia Lupa.
Amator Crucis.	Fœlix 5	1439.	Ante Amadæus Dux Sabaudiæ, ejus Insignia, Crux.
De modicitate Lunæ.	Nicolaus 5	1447.	Lunensis de Sarzanã humili loco natus & modicus.
Bos pascens.	Calistus 3	1455	Hispanus natione, ejus insignia Bos pascens.
De Capra & Albergo.	Pius 2	1458.	Venetus Commendatarius Ecclesiæ Cervicensis Cardinalis titulo S. Marci, olim Secretarius Cardinalium Capræ & Albergati.
Piscator Minorita.	Sixtus 4	1471	Filius Piscatoris Ord. Mino. S. Francisci.
Præcursor Siciliæ.	Innocen. 8	1484.	Antea Ioannes Baptista cũ viveret in aula Alphonsi Siciliæ Regis.

Bos

Prophetia.	Nomina Pontificum per illam designat: ex Onuph.	Annus Christi	Explicatio Prophetiarum.
Bos Albanus in Porta.	Alexan. 4.	1492.	Episcopus antea Cardinalis Albanus & Portuensis, ejus insignia Bos.
De parvo homine	Pius 3	1503.	Senensis è familia Piccolominea, qui parvi temporis spacio sedit.
Fructus Iovis juvabit.	Iulius 2	1503.	Ligur, & Pacem doctus, & arma senex, ejus insignia quercus, quæ Iovi sacra arbor.
De Craticula Politiana.	Leo 10.	1515.	Filius Laurentii Medicæi, & Angeli Politiani olim discipulus, craticula autem S. Laurentium notat.
Leo Florentius.	Adrianus 6.	1522.	Belga Patre natus, cujus nomen Florentius, ut & ipsi: insignia habuit Leonem.
Flos Pilæ nigræ.	Clemens 7.	1523.	Florentinus è Familia Medicæa, ejus insignia Pila & Lilia.
Hyacinthus Medico:	Paulus 3	1534.	Farnesius qui Lilia symbolũ habuit, & Cardinalis fuit SS. Cosmæ & Damiani, qui Medici.

Prophetia.	Nomina Pontificum per illam designat:	Annus Christi ex Onuph.	Explicatio Prophetiarum.
De Corona Montana.	Iulius 3	1550.	Antea dictus Joannes Maria, de Monte cujus insignia sunt Montes & Coronæ ex Lauro.
Frumentum Floccidum.	Marcellus 2	1555.	Insignia eius Cervus & frumentum, ideo floccidum, quia pauxillo tempore in Pontificatu vixit.
De Fide Petri.	Paulus 4	1555.	Dictus Joannes Petrus de Carafe, id est Chara fide.
Æsculapii Pharmacum.	Pius 4	1560.	Dictus Ioannes Anglus Medicus.
Angelus Nemorosus.	Pius 5	1560.	Antea dictus Michael Boschi.
Medium corpus pilarum.	Greg. 13	1572.	Insignia medius Draco Cardinalis factus à Pio IV. qui pilas in armis gestabat.
Axis in medietate signi.	Sixtus 5	1585.	Qui pro insigni Axem in medio Leonis gestabat.
De Rore cœli.	Urban. 7	1590.	Fuit Archiepiscopus Rossonensis in Calabria ubi Manna colligitur.
Ex antiquitate urbis	Greg. 14	1590.	Mediolanensis.

Prophetia.	Nomina Pontificum Per illam designat:	Annus Christi	Explicatio Prophetiarum. ex Onuph.
Pia Civitas in bello.	Innocen. 9	1590.	Bononiensis.
Crux Romulea.	Clemens 8	1592.	Florentinus dictus Cardinalis Alexandrinus, insignia ejus triplex obliqua Crux Papalis.
Undosus Vir.	Leo 11	1605.	Florentinus Undecimus ejus nominis, cujus vita instar undæ paucis diebus diffluxit, nempe post 24. dies.
Gens perversa.	Paulus 5.	1605.	Romanus cuius tempore gens perversa Bohemorum, hæretica labe infecta, contra Religionem Catholicam & Ecclesiæ Columnam domum Austriacam insurgens totam Rempublicã Christianam turbavit.
In Tribulatione pacis.	Greg. 15	1621	Bononiẽsis, antea Cardinalis Ludoici dictus, à Paulo V. prædecessore factus, in antepenultima creatione Cardinalium, ab eoque statim post Legatus ad Sabaudiæ Ducem: pacem inivit inter prædictum Ducem & Hispaniarum Regem.

Lilium

Prophetia.	Nomina Pontificum per illam designat: ex Onuph.	Annus Christi	Explicatio Prophetiarum.
Lilium & Rosa.	Urban. 8	1623.	Domo Florentinus, quæ Civitas à Flore Roseo nomen habet; & pro insigni Lilium gerit, ante vero quam Pontifex esset renunciatus, apes florilegas symbolum habuit, vel quia ipsius tempore in Gallia quæ per Lilium significatur & in Anglia quæ per Rosam innuitur maxima bella fuerũt, ipse etiã antePõtificatũ Henrici IV. prolẽ ex Baptismo levavit.
Iucũditas Crucis.	Innocen. 10	1644.	Et hic est, qui post tot Cruces & Afflictiones Bellorũ, jucunditatẽ pacis nobis allaturus est.

1. Montium Custos. Alexander 7. Modernus Papa.
2. Sidus olorum.
3. De Flumine Magno.
4. Bellua insatiabilis.
5. Pœnitentia Gloriosa.
6. Rastrum in Porta.
7. Flores Circundati.
8. De bona Religione.
9. Miles in Bello.
10. Columna excelsa.
11. Animal rurale.
12. Rosa umbriæ.
13. Visus velox.
14. Peregrinus Apostolicus.
15. Aquila Rapax.

16. Ca-

16. Canis & Coluber.
17. Vir Religiosus.
18. De Balneis Hetruriæ.
19. Crux de Cruce.
20. Lumen in Cœlo.
21. Ignis ardens.
22. Religio depopulata.
23. Fides intrepida.
24. Pastor Angelicus.
25. Pastor & Nauta.
26. Flos Florum.
27. De medietate Lunæ.
28. De Labore Solis.
29. Gloria Olivæ.

In persecutione extremâ Sacræ Romanæ Ecclesiæ sedebit Petrus Romanus, qui pascet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas septicollis diruetur, & judex tremendus judicabit populum.

Hucusque meritissimus de S.R.E. Archiepiscopis & Primas Hiberniæ S. Malachias monachorum gloria, melliflui Doctoris Bernardi amicissimus.

SERIES REGVM ROMANORVM
secundum Livium & Halicarnaſſeum.

ROMULUS reg.an.37.

Interregnum fuit.an.1.

NUMA POMPILIUS reg.an. 43.

TULLUS HOSTILIUS reg.a.32.

ANCUS MARTIUS reg.a.24.

L.TARQUINIUS PRISCUS reg.a.38.

SERVIUS TULLIUS reg.an.44.

TARQUINIUS SUPERBUS reg.a.25.

Hic poſtquam regno ob tyrannidem pulſus, continuatum eſt per conſules Imperium, per Tribunos Livius *lib.* 2.per magiſtratus Decemvirorum.Livius *lib.* 3.per dictatores. Livius *lib.* 2. per Tribunos militares. Livius *lib.* 5.

SERIES

SERIES IMPERATORUM USQUE ad FERDINANDUM III. Austriacum
Bello clarus & æque doctrinâ insignis.

C. Iulius Cæsar. à Bruto & Cassio conjuratis, 23. vulneribus confossus periit. Anno V.C. 709. ætatis 56. die illa *parricidii*, deinceps nomine notata. Is Amico cuipiam insidias undique imminentes sibi denuntianti, *Atqui satis est*, inquit, *insidias subire* SEMEL, QUAM CAVERE SEMPER. cæterum M. T. Cicero in officiis scribit. CA. JUL. Cæs. imperii consuetudine captum, semper in ore habuisse. Euripidis *versus in Phœnissis. Quodsi violandum est jus, regnandi causa violandum est: aliis rebus pietatem colas.*

Octavianus Cæsar Augustus, obiit Nolæ A. C. decimosexto, hic nihil minus in perfecto Duce conveniire dixit, quam festinationem & temeritatem, hinc ipsius Symbolum. *Festina lente*, & aliud. *Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo.* annos 45. natus à Deo precatus est. *Scipionis fortitudinem, benevolentiam Pompei, fortunam Cæsaris.*

Claudius Tiberius Nerò, ob ebrietatem alias, *Caldus Biberius Mero*, dictus obiit A. C. 39. ætat. 78. symb. *melius tondere quam deglubere* alludens ad illud Alexandri M. *odi olitorem radicitus olera exscindentem*, durus enim est is Princeps, qui pennas subditis incidat, at nolit easdem renasci.

Cajus Caligula, triginta vulneribus confossus A. C. 43. ætatis 29. symb. e. *oderint dum metuant*, non considerãs illud Taciti, *metum & terrorem infirma esse charitatis vincula: quæ ubi removeris, qui timere desierint odisse incipere: & repertis auctoribus animos tollere*, altera ipsius vox magis carnifice quam Imperatore dignior, *optare*

se

se unam duntaxat cervicem habere populum Romanum, cui populus insultans respondit. *At tu*, inquit, *unam cervicem habes: nos vero manus multas*.

Tiberius Claudius Drusus Princeps ut ambiguum sit, crudelitate an stultitia magis fuerit decoratus veneno periit A.C 56. ætat. 64. symb ejus. *Generis virtus nobilitas*.

Domitius Nero, seipsum conficit. A.C. 70. ætat. 32. hic ab astrologis ad monitus, fore aliquando, ut imperio exueretur, vocem hanc sibi usurpasse fertur, *artem quavis terra alit*, artem nimirum intelligens *cithariſticam*, in qua tantopere excelluit, ut cum hostibus se persequentibus de salute sua desperans, vim sibi adferre cogitaret, in hæc verba erumperet, *quantus artifex pereo*.

Sergius Sulpitius Galba, occisus A.C. 71. ætatis 73. symb. *Miles legendus non emendus*.

Salvius Otho, in pugionem erectum incumbendo se ipsum perimit. A.C. 71. ætat. 38. symb. ejus, *unus pro multis*.

Aulus Vitellius injecto cervicibus laqueo seminudus in forum tractus, tandem apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus, inde unco tractus in Tyberim. A.C. 71. ætat. 57. symb. *bonus odor hostis, melior civis occisi*.

Flavius Vespasianus, moritur, dicens Imperat. stantem mori oportere, ventris profluvio A. C. 81. ætat. 69 symb. h *lucri bonus odor ex re qualibet*. Princeps cæteroquin prudens & iustus, si non vectigal ex lotio commentus esset, nam Curtius *l.* 1. inquit *Princeps se Regem esse non mercatorem meminerit*.

Titus Vespasianus, sub quo administrante bellum filio Tito Hierosolyma devastata A.C. 83. ætat. 41 à fratre *Domitiano*, veneno sublatus esse suspicatur, symb. *Princeps*, *orbis amor bonus* aliud *non oportet quenquam à conspectu principis tristem discedere*.

Flavius Domitianus edictis suis præscribi mandabat.

Dominus

Dominus & Deus noster sic fieri jubet.
Unde Martialis Lib. 8. ipsi blanditur.

Edictum Domini, Deique nostri,

Et Statius lib. 4. *en hic est Deus, hunc jubet beatis pro se Iupiter imperare terris.* A.C. 98. ætat. suæ 45. per inguina confossus, symb. *Fallax bonum regnum.*

Nerva Cocceius, in senectute Imperator electus, debilitate stomachi moritur, A.C. 100. ætat. 66. symb. ejus. *Mens bona regnum possidet.*

Ulpius Trajanus Hispanus, repentina morte obiit. A.C. 119. ætat. 61. Princeps gratissimus, ejus symb. *Qualis Rex, talis grex.*

Ælius Adrianus, obiit A.C. 140. ætat. 63. animam moriturus sic alloquitur.

Animula vagula blandula, hospes comesque
Corporis, quæ nunc abibis in loca, pallidula,
Rigidula, nudula, nec ut soles dabis iocos.

symb. ejus. *Non mihi sed populo.*

Antoninus Pius, ob virtutes quibus inclaruit, *Pius & pater patriæ* denominatus, obiit febri A.C. ætat. 75. symb. ejus *melius servare unum, quam occidere mille.*

M. Aurelius Antoninus, cognomento Philosophus à medicis instigante filio suo tollitur A. ætatis 59 symb. *regni clementia custos*, aliud *consulendum & parendum Consilio*, alludens ad illud Taciti, *lib. 20. nullum majus boni imperii instrumentum esse quam bonum Amicum*, hic regni Collegam assumpsit, L. VERUM, qui commessationibus fatigatus apoplexia moritur, symb. ejus, *nil obiter* cogitans illud Sophoclis, *quisquis sapit celeriter, non tuto sapit*, hoc tempore primum duo simul regnare visi sunt imperatores, qui etiam in jure Justinianeo passim divi fratres appellantur.

Aurel. Commodus, Antonini degener filius, in rebus turpibus ac facinorosis scurra magis aut gladiator cōmodus, quam Princeps & Imperator strangulatur A.C. 194. ætat. 31. symb. *Pedetentim & paulatim.*

Ælius

Ælius Pertinax, hinc dictus quod imperium invitus acceperit, patre coquo natus, primum professor grammaticus fuit; ac item per singulos militiæ gradus ascendit, à Prætorianis militibus occisus A. C. 195. ætat. 67. symb. ejus *militemus*

Didius Iulianus uti emerat imperium, sic illud etiam iterum repente amittebat, *male enim imo pessime se res habet, cum id quod virtute effici debet, tentatur pecunia*, occiditur postquam regnasset dies. 66. symb. ejus, *in pretio precium*.

Septimius Severus; de quo senatus judicabat, illum aut nasci non debuisse, aut non mori, quod & nimis crudelis, & nimis utilis Reipublicæ videretur, moritur Eboraci A. C. 213. ætatis 65. ultimum in ore habuit. *Cuncta fui sed nihil mihi prodest*, symb. *laboremus*.

Antoninus Caracalla; regni moderandi socium nactus *Getam*, quem perimens, tandem opera Macrini à satellite pugione trucidatur, A. C. 219. ætat. 29. symb. ejus *Omnis in ferro salus* male judicans, non diu posse, quæ multorum malo exercetur, stare potentiam; quoniam præsidium charitate & benevolentia civium septum oportet esse, non armis. *Geta* symb. erat. *nulla fides regni*, nam ut Seneca *nec regna socium ferre, nec tædæ sciunt*.

Opilius Macrinus una cum filio Diadumeno, novem annorum puero sibi in collegam allecto, à militibus rebellantibus occisus A. C. 220. ætat. 54. symb. *ferendum ac sperandum*.

Avitus qui & *Heliogabalus*, ingentibus vitiis imperium decoravit, in latrina cum matre occisus, in Tiberim mergitur A. C. 224. ætatis 18. symb. *suus sibi quisque hæres optimus*.

Aurel. Severus Alexander, miro omnium consensu, acclamatus est Imperator, Princeps strenuus & pius, in germanica expeditione una cum matre interficitur à suis. A. C. 237. ætat. 29. symb. *Quod tibi hoc alteri*.

Iulius

Iulius Maximinus Thrax , qui olim Pastor fuerat fit Imperator & Augustus salutatur , à suis *tabernaculo suo* occiditur , regn. ann. 2. symb. *quo major hoc laboriosior* imitans Alexandrum M. *quo nihil magis servile quam luxuriam : nihil magis regium quàm laborem duxit.*

M. Antonius Gordianus Princeps virtuosus in tentorio suo obtruncatur. A. C. 246. ætatis 22. symb. *Vltorem ulciscitur ultor* , & aliud *omnis vita supplicium.*

Gordianus 2. symb. *pro patria mori pulchrum.*

Clodius Pupienus. symb. *qui temetur timet.*

Cælius Balbinus. symb. *bonis nocet qui malis parcit.*

Gordianus 3. symb. *Princeps miser quem latet veritas.*

Iulius Philippus symb. *malitia regno idonea.*

Philippus Arabs patre latronum duce ortus. Veronæ occiditur, cum regnasset an. 7. symb. hujus *multa nec apta.*

Decius Trajanus , persecutor maximus Christianorum una cum filio, in prælio commisso ex insidiis circumventus, interficitur regn an. 1. symb. h. *apex Magistratus auctoritas.*

C. Vbius Tribonianus gallus , cum filio suo Volusiano simul perit. A. C. 254 reg. an. 4. symbol. h. *Nemo Amicus idem & adulator.* quod videtur congruere dicto Biantis qui rogatus ecqua bestia omnium maximè noxia foret: *inter feras* inquit *tyrannus : inter cicures adulator.*

Æmilianus ad tumultum præcavendum à senatu eligitur & à suis occiditur cum regn. 3. mensibus symb. *non gens sed mens.*

Valerianus septuagenarius, à *Sapore* Persarum rege captus cui loco scabelli in ascendendo equo fuit , & tandem excoriatus saleque conspersus miserrime vitam finiit. symb. ejus *non acerba sed blanda,* uti quoque Tacitus indicare videtur *malitiosa blanditia pessima , veri affectus venenum.*

Gallie-

Gallienus successit Patri suo Valeriano, qui imperio neglecto se totum voluptatibus mancipavit, ducum dolo ad Mediolanum interficitur. symb. *prope ad summum, prope ad exitum.*

Flavius Claudius dalmata imperium laceratum resarciens, lue tactus occumbit, regn. an. 1. symbolum. *Rex viva lex.*

Valerius Aurelianus, obscuris parentibus syrmii natus imperium obtinuit militum favore, reginam Orientis Zenobiam ante currum suum in triumphum duxit reg an 6. symb. *quo major eo placabilior.*

M. Claudius Tacitus sexto regiminis mense cadit symb. *sibi bonus, aliis malus.*

Annius Florianus hæreditario quasi jure regnum invadit, Jharsi à suis trucidatur, regn. 2. mens. symb. *Injuria unius, minæ multorum.*

Aurel. Probus occiditur à suis regn. an. 6 mens. 4. symb. ejus *pro stipe labor.* Epitaphium habet. Hic Probus Imperator & vere Probus situs est, victor omnium gentium barbararum victor etiam Tyrannorum.

Aurel. Carus ad fluvium tygridem moritur, reg. a. 1. symb. *bonus dux, bonus comes.*

Carinus & *Numerianus* hic paulo post interfectus, ille bello occubuit symb. *esto quod audis, cedendum multitudini.*

Aulus Valer. Diocletianus, sibi ipsi mortem accivit anno 316. ætat. 78. symb. *nihil difficilius quam bene imperare.*

Constantius Imperator. symb. *virtus dum patitur vincit.*

Valer Maximianus symb. *tutum silentii præmium.*

Valer. Maximinus symb. *marcet sine adversario virtus.*

Valerius Severus symb. *semen Ecclesiæ sanguis piorum.*

Aurel. Maxentius symb. *Phryx plagis emendatur.*

Valer. Licinius symb. *pestis Reipublicæ literæ*, in Imperatorem hunc patre Rustico natum melius quadrasset hæc

vox

hæc vox bovis eſt non hominis, & ut ajunt artem non habere inimicum niſi ignorantem.

SEQVITVR CLASSIS IMPERATORVM Cæſarumque Rom. Græcorum, ante avulſum occidentem.

Flavius Conſtantinus Magnus, primus Chriſtianorum portus & refugium, Imperii Orientalis conditor, bicipitis aquilæ auctor ſumpto Pharmaco valetudinis curandæ cauſa, vitam finiit non abſque veneni ſuſpicione A.C. 337. ætat 65. imperii 31. ſymb. habuit *immedicabile vulnus enſe recidendum*, ad hoc ſymbolum quadrare videtur, quod olim Cōſulibus Romanis mos fuerit præferri faſces, hoc eſt, virgas alligatas ſecuribus: quo ſignificabatur, malitiam & improbitatem hominum aut corrigendam eſſe, ſi ea ſanari poſſit, aut plane potius recidendam, ſi emendari nequeat, nam & virgæ corrigunt & ſecures recidunt.

Flavius Iulius Criſpus, ex Minervina natus. Fauſtæ artibus opprimitur ſymbol. *homo non homo natus*. Salluſtius inquit, *iram atque cupiditatem peſſimos eſſe conſultores*.

Conſtantinus, cujus ſymbol. *difficilia quæ pulchra*. CONSTANTIVS. cujus ſymb. *patiens ſit Principis auris*. CONSTANS cujus ſymbol. *creſcente ſuperbia, decreſcit fortuna* hos inter à Patre Conſtantino diviſum fuit Imperii corpus.

Magnentius ſymbol. *pudor juveni decus, ſeni dedecus*.

Decentius ſymb. *celare dolorem difficile*.

Iulianus Apoſtata in bello perſico haſta per ilia ictus, ſanguine manum implevit, eoque in aerem projecto, Chriſtum contumelioſe Galilæum appellans, *viciſti*

inquit *Galilæe vicisti*, Anno Christ. 363. ætatis 31. imperavit an. 1. mens. 8. symbolum *pennis suis ferire grave*.

Iovinianus regn. 7. mens. 22. dies symbol. *Scopus vitæ Christus*.

Valentinianus obiit Anno ætat. 50. regim. an. 12. symbol. *Princeps servator justus*.

Valens fratri dissimilis, Arianam hæresim amplectitur, flamma periit reg. an. 14. symb. *alienus ab ira, alienus à justitia*.

Fl. Gratianus Princeps Christianissimus, in Galliis à suo Duce Maximo interfectus, ætat. 28. symb. *non quam diu sed quam bene*.

Valentinianus Junior occisus A. C. 392. ætat. 27. symbol. *Amicus veterrimus optimus*.

Theodosius Magnus moritur A. C. 395. ætat. 50. symb. *Eripere telum non dare irato decet*.

Fl. Arcadius cujus symbolum *summa cadunt subito*.

Fl. Honorius post fratrem solus obiit. A. C. 423. ætat. 39. symb. *male partum, male disperit*.

Theodosius 2. perit in venatione A. C. 450. ætat. 45. symb. *tempori parendum*.

Valentinianus 3. confoditur A. C. 455. symb. *omnia mea, mecum porto*.

Martianus sincere Orthodoxus & pacis amantissimus, hinc semper in ore habebat. *Quamdiu pacate vivere licet, non est Principi decorum, ut arma sumat*. regn. ann. 6. m. 6. symb. *pax bello potior*.

Leo I. Imperator optabat ut stipendia militum in salaria Doctorum converterentur reg. an. 17. m. 6. symb. *Regis clementia custos*.

Zeno Isauricus truculentus & effeminatus, dejicitur, Anno 476. symb. *malo nodo malus cuneus*, quod tunc maxime intelligi debet, cum vis vi, dolus dolo, fraus fraude repellenda.

Basiliscus

Basiliscus in exilio fame & frigore periit. A.C. 477. symb. *non nocet invidia.*
Zeno 2 lacertis propriis comestis, adhuc vivus tumulatur. reg. an. 17. m. 5.
Anastasius primo Orthodoxus, dein hæresin Eutichetis profitens, fulmine cadit, cum reg. an. 27. m. 3. symbol. *mellitum venenum blanda oratio.*
Iustinus Thrax, Orthodoxus reg. an. 9. dies 23 symb. *quod pudet, hoc pigeat.*
Iustinianus 1. sub hoc floruit Belisarius Romanorum spes & gloria; qui tamen iterum depressus ut mendicare coactus *date obulum Belisario, quem virtus extulit, invidia depressit*, hic Imperator opera Triboniani leges condidit, & instauravit ut à nativitate Christi anni inchoarentur reg. ann 38 1/2
symb. *summum jus, summa injuria.*
Iustinus 2. regn. ann. 12. symbolum *libertas res inæstimabilis.*
Tiberius Constantinus, reprehensus à Sophia Augusta quod redacturus esset ad pauperiem Rempublicam; respondit, nequaquam, non deerunt nummi fisco nostro, quoad inde pauperibus elargiemur. symb. *stips pauperum thesaurus divitum.*
Mauritius ob avaritiam militibus exosus cum conjuge ac liberis ante oculus ejus trucidatis, jugulatur. regn. ann. 16.
symb. *quod timidum, idem & crudele*, quorum sepulchro hoc fuit incisum Epitaphium, quod è Græco in Latinam linguam translatum est.

Hic sita sum Regum dolor heu miseranda duorum,
Mauritii conjunx, filia Tiberii,
Quæ partu monstrante meo fœcunda probavi,
Multorum esse etiam, posse bonum imperium;
Militis huc furor & populi levis ira maritum;
Me sobolemque meam sanguinolenta tulit.

Hei mihi quid gemitis Nioben ego mortua spiro,
Aspera continuis saxa rigo lachrymis,
Cladibus haud Hecube certent Iocastaque nostris
Nam levior dolor est casus uterque parens
Sæve quid infantes perimis vitiique dolique
Ignaros ætas quid dedit illa mali.
Non tibi Roma meis jam præbeo frondibus umbras
Turbine Threjicio stirpitus interii.

Phocas Tyrannus ademptâ virilitate truncatur reg. ann. 8. symb. *Fortunam citius reperias, quam retineas.*

Heraclius, hydrope confectus reg.an. 30. m. 10. symb. *à Deo victoria.*

Heraclius Constantinus veneno tollitur reg. an. 27. symb. *insania læta voluptas.*

Heracleon naso mutilatus cum matre perit reg. m. 6. symb. *mali Principii, malus exitus.*

Constans 2. in balneo periit reg. a. 27. symb. *parendum necessitati.*

Constantinus 4. pogonatus reg. an. 17. symb. *quod cito fit, cito perit.*

Iustinianus 2. naso mutilatus reg. an. 26. symb. *multi nimium, nemo satis.*

Fl. Leontius symbol. *pulchra est concordia cordis & oris.*

Tiberius Absimarus symbol. *nimium boni, cui nihil mali.*

Redux Iustinianus 2.

Philippicus Bardanes, privatus oculis in carcerem conjicitur symbol. *fortuna cito reposcit quæ dedit.*

Anastasius Arthemius Imp. 2. annos symb. *Si non das accipit ultro.*

Theodosius 3. symbolum *patientia remedium malorum.*

Leo 3

Leo 3. Isauricus reg. a. 25. m. 2. symb. *Occulti inimici pessimi.*

Constantinus Copronymus, sic dictus, quod Baptismum stercore inquinarit, symb. *quid sine pectore Corpus.*

Leo 4. *quo fortuna si non uteris.*

Constantinus 7. porphyrogenitus, symb. *mulieri imperare res desperata.*

Irene Constantino male regnanti oculos effodi curavit. reg. an. 23

SEQVVNTVR CÆSARES ROMANO-Germanici.

Carolus Magnus reg. ann. 13. Ingelheymii natus Patre, *Pipino*, Matre Berta Coronatus à Leone 3. Papa Aquisgrani sepultus, cum hoc Epitaphio. *Sub hoc conditorio, situm est corpus Caroli Magni atque Orthodoxi Imperatoris qui Regnum Francorum nobiliter ampliavit & per annos* XLVI. *feliciter tenuit, decessit septuagenarius, Anno Domini* DCCCXIV. *Indict.* VII. V. *Kalend. Februarii.* ætatis 72. symb. *Christus regnat, Christus vincit, Christus triumphat.*

Ludovicus Pius Caroli M. filius, obiit Moguntiæ, ætatis 46. reg. ann. 26. symbol. *Omnium rerum vicissitudo.*

Lotharius 1. reg. ann. 19. mens. 2. *par sit fortuna labori.*

Carolus 2. calvus, veneno necatur à Judæo medico suo reg. an. 2. mens. 2. symbol. *Iustiniani injustitia perit.*

Ludovicus 3. Balbus veneno interfectus reg. ann. 1. mens. 6.

Carolus 3. Crassus, Imp. an. 8. mens. 7. à Proceribus Imperii deponitur sepultus in Monasterio Augea. habetque hoc Epitaphium Carolus Rex Germanorum

Patritius Francorum Romanorumque Imperator, symb. *Os garrulum intricat omnia.*

Arnolphus Spurius, imperavit, ann. 12. paralysi vitam finit *facilis descensus averni.*

Ludovicus 4. in oppido Fercheino Imperator creatus, regn. ann. 12. in hujus obitu, stirps Caroli M. defecit, cum jam annos 112. regnasset. symb. *multorum manus paucorum consilium.*

Cunradus I. Imp. ann. 7. in hoc definit Francorum linea in Catalogo Imperatorum, symb. *fortuna cum blanditur fallit.*

Henricus auceps, reg. an. 17. moritur paralysi. ætatis 60. sepultus est Quedlinburgi, symb. *piger ad pœnas, ad præmia velox.*

Otho Magnus reg. an. 36. mortuus Viennæ, sepultus Magdeburgi. symb. *aut mors aut vita decora.*

Otho 2. regn. ann. 10. mens. 7. sepultus Romæ in templo D. Petri Ecclesiæ Padorbornensi auream crucem dono dedit cum hac inscriptione.

Auri sexcentas, crux hæc habet aurea libras.

symb. *Pacem cum hominibus, cum vitiis bellum.*

Otho 3. dictus mirabilia mundi, regn. an. 17. hic septemviratum, consentiente Pontifice, ad Germanos transtulit, ætat. 28. chirotecis veneno infectis extinguitur symb. *unita virtus valet.*

Henricus 2. sive sanctus & Claudus, regn. ann. 23. mens. 5. obiit 1024. sepultus Bambergæ, symbolum *ne quid nimis.*

Conradus 2. sive *Salicus*, reg. ann. 14. symbolum *omnium mores tuos imprimis observa*, sub hoc iterum imperium venit ad Francos, à quibus ad Bavaros, à Bavaris ad Rudolph. Habspurgicum, à quo Austriaci, sepultus Spiræ, cum Epitaphio.

Filius hic, Pater hic, avus hic, proavus jacet istic.

Henricus

Henricus 3.niger.regn.ann.17. menſ.7.ætat.39. ſymbolum *qui litem aufert, execrationem in benedictionem mutat.*

Henricus 4.reg.an.49.m.10. Leodii mortuus, ſymbolum *Multi multa ſciunt, ſe autem nemo.*

Henricus 5. regn.ann.19. mortuus Trajecti, ſepultus Spiræ, ſymbolum *mortem optare malum, timere pejus.*

Lotharius Saxo, reg.an.13. ſepultus Cæſareæ Lothariæ, cum hoc tumuli inſcriptione.

Exuitur membris heu trinâ luce Decembris.
Eccleſiæ gemitus illius eſt obitus.

ſymb. *Audi & alteram partem.*

Cunradus 3.Suevus, reg.an.14.mortuus Bambergæ ſepultus Laureaci, ſymb. *pauca cum aliis tecum multa.*

Fridericus 1.Barbaroſſa reg.an.38. menſ.2 ſepultus Tyri. *Qui neſcit diſſimulare, neſcit regnare.*

Henricus 6.reg an.7.mortuus eſt Meſſariæ, *qui neſcit tacere, neſcit loqui.*

Philippus 3. regn.ann.9. menſ.3. ab Othone de Witelſpach pugione interficitur, ſepultus Spiræ, ſymb. *ſatius eſt currere quam male currere.*

Otho 4.reg.an.19.menſ.2. inglorius Brunſvvigæ moritur ſymb. *anſer ſtrepit inter olores.*

Fridericus 2. Suevus fundator Academiæ Viennenſis regn. menſ. 38. ſepultus Panormi cum hoc Epitaphio.

Si probitas, ſenſus virtutum gratia, cenſus,
Nobilitas orti, poſſent obſiſtere morti,
Non foret extinctus Fridericus qui jacet intus.

Conradus 4.reg.an.3.m.5.

VVilhelmus Hollandiæ Comes, haſtis confoſſus, reg.an.9.

Richardus Anglus contemptus cedit.

Alphonsus Castellæ Rex abdicat.

Rudolphus Comes Habspurgicus, adire Italiam nolebat, prætendens, quod Cæsarum in Italia vestigia, læta, Magnifica, plenaque bonæ spei videret, ex Italia vero referentia, & foras versa, tristia, misera, luctuosa, reg. ann. 17. mens. 9. vixit ann 73. mens. 5. obiit prope Spiram, in oppido Germershaim, sepultus Spiræ, habetque hanc inscriptionem,

ANNO DOMINI MCCLXXXXI. PRIDIE CALENDAS OCTOBRIS OBIIT RUDOLPHUS. REX.

symb. *melius bene imperare, quam imperium ampliare.*

Adolphus Comes Nassovius, regn. ann. 6. Moguntiæ imperio exutus, in prelio occiditur manu Alberti Austriaci confossus sepultus Spiræ hoc habet elogium.

Anno milleno, trecenteno minus uno,
In Iulii mense Adolphus ruit in ense
Per manus Australi processi marchinam

symbolum *Animus est qui divites facit.*
Præstat vir sine pecunia, quam pecunia sine viro.

Albertus Austriacus regn. ann. 9. mens. 9. à Joanne fratris sui filio & conjuratoribus occisus sepultus Spiræ, symbolum. *Quod optimum idem jucundissimum.*

Henricus 7. Comes *Lucenburgicus* occiditur, regn. ann. 4. mens. 9. sepultus Pisis, symbolum *Calix vitæ, calix mortis.*

Ludovicus 5. Bavarus regn. ann. 32. symb. *sola bona quæ honesta.*

Carolus 4. regn. ann 32. mens. 7. auream bullam condidit mortuus Pragæ. 1378. symbolum *optimum aliena insania frui.*

VVences-

VVenceslaus Caroli 4. filius regn. a. 22. imperio à Proceribus ob ignaviam exutus Bopardiæ obiit Pragæ apoplexia. 1419. ſub hoc bombardæ inventæ ſymb. *Moroſophi morbones peſſimi.*

Rupertus Palatinus, reg. an. 9. m. 10. obiit in urbe Oppenheim, Spiræ ſepultus. ſymb. *miſera res digna eſt miſericordia.*

Sigiſmundus Palatinus, reg. an. 26. m. 8. obiit. 1437. ætat. 70. ſymb. *ſic cedunt munera fatis.*

Albertus 2. reg. an. 2. immodico peponum eſu mortuus in Alba Regali ad latus Sigiſmundi ſepultus, ſymb. *Amicus optima vitæ poſſeſſio.*

Fridericus 3 Habſpurgicus, immoderato melonum eſu obiit. 1493. reg. a. 53. ætat. 78. ſymb. *rerum irrecuperabilium felix oblivio.*

Maximilianus 1. Habſpurgicus. reg. an. 25. m. 5. febricula moritur, 1519. ætat. 63 . ab hoc Imperatore ſupremum Iudicium Cameræ Imperialis inſtitutum, quod ambulatorium primo, tandem fixam ſedem obtinuit Spiræ, ſymb. *tene menſuram & reſpice finem.*

Carolus 5. natus Gandavi cũ regn. a. 37. reſignat fratri ſuo Ferdinando Regi In Eſcuriali Hieronymi vitam devote finit, 1558. Sept. 21. ætat. 59. ſymb. *plus ultra.*

Ferdinandus 1. reg. an. 7. obiit. 1564. ſymb. *fiat iuſtitia & pereat mundus.* ſymb. *accidit in puncto quod non ſperatur in hora.*

Maximilianus 2. reg. an. 12. in ipſis Comitiis Ratisbonenſibus, 1576. obiit. ſymb. *Dominus providebit.*

Rudolphus 2. reg. a. 34. moritur die 10. Ian. ſymb. *omnia ex voluntate Dei.*

Matthias 1612. coronatur Imperator Francofurti ob. 1619. 20. Martii. regn. a. 7. ſymb. *Concordi lumine maior.*

Ferdinandus 2. reg. a. 15. m. 6. Francofurti an. 1619. electus & coronatus, obiit. 1637. 15. Febr. ſymb. *legitime certantibus.*

Ferdinandus 3. modernus glorioſiſſimus Imperator ſymb. *Pietate & Iuſtitia.*

SACRI ROMANI IMPERII
Electores Septemviri.

Archipræsules Moguntini.

1. Willigisus patre Carpentario, à quo primum Rotæ insignia, quibus ipse adjunxit.
Willigis recolas, quis es? & unde venis?
Fuit hic primus Elector S. R. I obiitque A.C. 1001
2. Erckenboldus ex Abbate Fuldensi ob. 1020
3. Aribo ex Palat. Rheni, decessit an. 1031
4. B. Bardo de Oppershofen, ex Abbate Fuldensi, alter Chrysostomus, ob. A.C. 1050
5. Luitpoldus, ob. 1059.
6. Sigefridus I. Baro ab Epenstein ex Abbate Fuldensi, obiit. 1084
7. Wezilo, ob. 1088
8 Ruthardus ex Abbate Erfurdensi, obiit, 1109
9. Adelbertus 1. Dux Lotharingiæ, obiit A. 1137
10. Adelbertus 2. Comes de Sarbrugg, ob. 1141
11. Marcolphus, obiit 1142
12. Henric. Felix ob. 1153
13. Arnoldus de Selenhofen, trucidatus à civibus anno 1160
14. Conradus Comes de Wittelspach à Cæsare Schismatico dejectus anno 1164
15. Fridericus Frider. Imp. Cancellarius ab ipso intrusus, obiit an. 1180
16. Conradus iterum, moritur an. 1205
17 Sigefrid. 2. Baro ab Eppenstein, ob. 1225
18. Sigefridus 3. Baro ab Eppenstein, prioris nepos, ob. an 1248
19. Christianus, ob. 1251
20. Gerardus Ord. Min. ob. 1260
21. VVernerus Comes de Falchenstein, obiit. 1282
22. Gerardus de Eppenstein, moritur anno 1304

23. Pe-

23. Petrus de Achzpalt, ob. 1320

24. Matthias Comes de Buochegg, ex Abbate Murbacensi, ob. 1328

25. Henricus 3. de Virnberg, obiit A.C. 1353

26. Gerlacus Comes de Nassau, ob. 1371

27. Joannes Comes de Luxenburg. obiit 1373

28. Adolphus Comes Nassovius, moritur 1388

29. Conradus 2. Comes Weinsperg, ob. 1395

30. Ioannes Comes Nassovius, obiit 1419

31. Conradus 3. Com. Rheni, ob. 1434

32. Theodoricus Baro ab Erpach, ob. 1454

33. Dietherus Com. ab Isenburg dejectus 1461

34. Alphonsus Com. Nassovius, obiit 1475. revocatur Dietherus, qui obiit. 1482

35. Albertus I. Dux Saxoniæ moritur 1484

36. Berthold. Com. de Hennenberg. ob. 1505

37. Jacobus à Liebenstein, obiit an. 1508

38. Uriel à Gemmingen, moritur an. 1508

39. Albertus Marchio Brandeburgicus, ob. 1545

40. Sebastianus ab Heussenstein, ob. 1555

41 Daniel Brendel ab Homperg. obiit 1582

42. VVolfgangus Cammerer de Dalburg, ob. anno 1601

43. Ioannes Adamus de Bicken, moritur 1604

44. Ioannes Suicardus de Cronberg, obiit 1626. 17 Sept.

45. Georg. Frid. Greiffenclau. ob. 1629. 6. Iulii.

46. Anselm. Casimir. VVambolt ab Umstatt, obiit. 1647

47. Ioh. Philipp. à Schonborn, Episc. Herbipol.

Archi Episcopi Treverenses.

1. Elector fuit Ludolphus è Ducibus Saxonum 998
2. Adalbero, germanus, S. Kunegundis Imperat.
3. Minguardus, sive Megingotus claruit 1008
4. S. Poppo filius Leopoldi Austriæ March. obiit. 1037
5. Eberhardus Comes Palatinus obiit. A.C. 1065
6. Chuno, sive Conradus, cæsus ab impiis. 1066

7. Udo Com. Nellenburgius, moritur A. C. 1077
8. Ado, quem nonnull eundem cum superiore volunt, obiit A. 1079
9. Engelbertus, ob. 1101
10. Bruno, ob. an. 1123
11. Godefridus, ob. 1130
12. Meginherus.
13. Adelbert. Electus. 1132
14. Hilinus seu Hilius 1154
15. Arnoldus, ob. 1188
16. Joannes ob. 1213
17. Theodoricus Comes de Wiedt, ob. 1242
18. Arnoldus 2. ob. 1259
19. Henric 2. de Vinstingen ob. A. C. 1286
20. Boemundus à Vosperg. ob. 1299
21. Dietherus Comes de Nassau Ord. Præd. obiit 1307
22. Balduinus Comes Lucemburgius, Henr. 8. frater, ob. 1354
23. Boemundus Com. de Sarbruch ob. 1368
24. Conradus Comes de Falckenstein ob. 1388
25. Wernherus Comes de Konigstein, ob. 1418
26. Ottho Comes de Ziegenhaim, ob. 1430
27. Rhabanus ab Helmstatt.
28. Iacob Baro à Sirck 1436
29. Ioan. Marchio Badensis ob. 1505. decrepitus.
30. Iacobus 2. Marchio Badensis, ob 1511
31. Richardus à Greiffenclau.
32. Ioan. à Meznhausen, ob. 1540
33. Ioannes Ludovicus ab Hagn. ob. 1547
34. Ioan. Comes ab Isenburg. ob. an. 1556
35. Ioan. de Stain. ob. 1567
36. Iacob ab Elz. ob. 1599
37. Lotharius à Metternich. obiit 1623
38. Philipp. Christophorus à Sotern, ob. 1652

CAROLUS CASPARUS

S. R. I. Electores Colonienses.

1. S. Heribertus, ob. 1021
2. Peregrinus, ob. 1036
3. Hermanus, Otthonis 2. ex sorore nepos.
4. S. Anno.
5. Hildulphus, ob. 1084
6. Sigevinus.
7. Hermannns, elect 1089
8. Fridericus elect. 1112
9. Bruno Comes Altenæ electus 1132
10. Arnoldus clar. 1152
11. Hugo clar. 1158

12. Ar-

12. Arnoldus Com. Geldriæ
13. Fridericus Comes Altenæ claruit. 1161
14. Reinoldus Com. à Dassel, transtulit Mediolano 3. SS. Regum corpora.
15. Philippus ab Heinsberg. 1187
16. Bruno Comes Altena fit mon. 1199
17. Adolphus Com. Altenæ, & frater Brunonis.
18. Bruno de Segelbach.
19. Theodoricus Com. de Monte. 1210
20. Engelbertus Comes de Monte, 1225
21. Henricus 1232
22. Conradus ob. 1261
23. Engelbertus à Falckenburg.
24. Sigefridus de Westerburg, 1280
25. Vichboldus Baro Westphalus, 1299
26. Henr. de Varenbuorg.
27. Walramus Comes Iuliaci, ob 1349
28. Wilh. Genap. 1350
29. Joan. à Varenbuorg.
30. Adolphus Comes de Marca, ob. 1367
31. Engelbertus Comes de Marca, ob. 1368
32. Chuno de Falckenstein.
33. Frider. Com. Somverdensis, ob. 1414
34. Theodoricus Comes de Moers, ob 1462
35. Rupertus Dux Bavar. obiit. 1479
36. Hermannus Landgrava Hassiæ, ob. 1508
37. Philippus Comes de Dhuin.
38. Hermannus Comes de VVieda exauctoratus 1552
39. Adolphus Com. Schaũburgius, ob. 1556
40 Antonius Com. Schaũburgius, Adolphi frater ob. 1559
41. Ioan. Gebhard.
42. Fridericus Comes de VViedt. clar. 1562
43. Salentinus, Comes. ab Isenburg resignat. 1576
44. Gerhardus Dapifer de VValdpurg exauctoratur.
45. Ernestus Dux Bavar. electus 1583. ob. 1612
46. Ferdinand. Dux Bavariæ, Maximiliani Electoris frater, ob. 1650
47. MAXIMILIANUS HENRICUS.

S. R. I. Electores Palatini.

1. Sigefridus è Duce Lotharingiæ Mosellanicæ. 1101

2. Hen-

2. Henricus cogn. Hezelo donatus etiam Bavar. Ducatu.
3. Henricus Hezelonis fil.
4. Conradus Francon. Dux.
5. Conradus Friderici Imp. frater, Dux Sueviæ.
6. Henricus Guelpho, obiit A.C. 1228
7. Ottho VVittelspachius, obiit an. 1253
8. Ludovicus Severus, obiit 1294
9. Rudolphus filius Ludovici, ob. 1319
10. Adolphus, Rudolphi f.
11. Rudolphus, Adolphi frater, obiit 1327
12. Rupertus 1. ob. 1385
13. Rupertus 2. Adolphi fil. ob. A.C. 1398
14. Rupertus 3. filius 2. postea Imperator.
15. Ludovicus 2. Ruperti Imp. filius, ob. 1409
16. Ludovicus 3. filius 2. ob. 1451
17. Philippus Ingenuus, filius Ludovici 3. obiit 1508
18. Ludovicus Pacificus, Philippi filius, ob. 1544
19. Fridericus Pius, ob. A.C. 1556
20. Ottho Henricus, obiit an. 1559
21. Fridericus Simerensis, obiit 1676
22. Ludovicus Friderici filius, obiit 1583
23. Fridericus 4. filius Ludovici, obiit 1611
24. Fridericus Rex Boem. exauctoratus.
25. Maximilianus Bavarus electus 1623. ob. 1651

Electores Saxoniæ.

1. Bernardus Hermanni Bilingi f. Dux Angriæ, Elector I. Anno 998 cr.
2. Bernardus f. obiit 1063
3. Ortolphus Bernardi 2. fil. ob. 1073
4. Magnus, ob. 1106
5. Lotharius, Comes Querfurtens. post Imperat. ob. 1137
6. Henricus Superbus, Guelpho, ducta unica Lotharii filia Elect. obiit 1136
7. Henricus Leo, Superbi filius, incomparabilis heros, obiit 1195
8. Bernardus Alberti Ursi Elect. Brandenb. fil. ob. 1212
9. Albertus 1. Bernardi fil. ob. 1260
10. Albertus 2. Alberti fil. ob. 1311

11. Ru-

11. Rudolphus I. Alberti fil. ob. an. 1356

12. Rudolphus II. obiit 1370

13. VVenceslaus, Rudolphi frater, obiit 1388

14. Rudolphus III. obiit 1410

15. Albertus III. ob. 1422

16. Fridericus Bellicosus, primus ex Misnensi linea, electus 1423. obiit 1428

17. Fridericus Placidus, A. C. 1464

18 Fridericus Sapiens, obiit A. C. 1480

19. Ioannes fr. obiit 1532

20. Ioan. Frider. à Carolo V. exauctoratur 1547

21. Mauritius, ob. 1553

22. Augustus, ob. 1586

23. Christianus I. ob. 1591

24. Christianus II. ob. A. C. 1611

25. Ioan. Georgius, fratri successit.

Electores Brandeburgii.

1. Hugo, Comes VVethinensis, ob. A. C. 1001

2. Theodoricus, ex fratre nepos, pulsus ab Obonitis 1009

3. Sigfridus, Marchio Stadensis.

4. Ottho, Sigfridi f. obiit 1085

5. Ottho Iunior, prioris fil.

6 Rudolphus, fr. Otthonis.

7. Rudolphus II. filius I.

8. Albertus Ursus, Comes Ascaniæ, ob. 1169

9. Ottho Albus filius, obiit 1198

10. Ottho II. primi filius, ob. an. 1206

11. Albertus Otthonis frater, ob. 1221

12. Ioannes I. ob. 1266

13. Ottho III. frater Ioan. ob. 1267

14. Ioan. II primi frater, ob. A. C. 1283

15. Ottho IV. Ioannis II. fr. ob. 1298

16. Conradus I. Ioann. fil. ob. 1304

17. Ioan. III. Conradi filius.

18. VValdemarus I. Ioannis frater.

19. VValderamus II. primi nepos.

20. Ioan. IV. ob. 1322

21. Ludovicus Bojus Lud. IV. Imp. fil. ob 1361

22. Ludovicus II. ob. 1369

23. Ottho Lud. fr. ob. 1379

24. Carolus IV. post Imp.

25. Sigismundus Caroli filius, postea Imperator.

26. Iodocus Moraviæ Marchio.

27. Fridericus Burggravius Norimberg.ob.1440
28 Fridericus 2. filius 1.ob. 1470
29 Albertus, dictus Achilles German.ob.1486
30 Ioan. 2. Alberti filius, ob.1499
31 Ioachim. Ioannis fil. ob. 1535
32 Ioachim. 2. obiit. 1571
33 Ioan. Georg. ob. 1598
34 Ioachim. Fridericus ob. 1608
35 Ioan Sigismundus, ob. 1619
36 Georg. VVilhelm. obiit 1640
37 Fridericus VVilhelmus

Electores Bohemiæ Reges.

Primus de quo certius constat Elector. Uladislaus Rex fuit, & ob.1093
2 Predislaus ob.1126
3 Uladislaus ob.1178
4 Premislaus obiit.1231
5 VVenceslaus ob.1252
6 Ottocarus occid.1280
7 VVenceslaus ob.1305
8 VVenceslaus 3. occid. 1306
9 Henricus Comes Tyrol.
10 Ioan. Lucemb. fit Rex Bohemiæ 1312
11 Carolus 4. post Imp.
12 VVenceslaus Imp.
13 Sigismundus Imp.
14 Albertus 2. Imp.obiit 1439
15 Ladislaus, Alberti fil.ob. 1458
16 Georgius Podiebradus electus 1458. Exauct.
17 Matthias Huniades.
18 Ladislaus Casimiri R. Polon.filius, ob.1516
19 Ludov. Rex Vng.& Bohemiæ occumbit 1529
20 Ferdinandus Austrius, Imp.ob.1564
21 Maximilianus 2. Imp. 1562
22 Rudolphus 2. Imp. 1575
23 Matthias Imp.1611
24 Ferdinand.2.Imp. 1617
25 Ferdinandus 3. Imp. 1627
26 Ferdinand. 4.1646

Nunc Regum quoque exterorum Syllabum texamus.

Et primum Galliæ Monarcharum, qui primogeniti Ecclesiæ Romanæ vocantur.

1 Pharamundus Marcomiri filius creatur 420. ob. 425
2 Clodio ob.450
3 Meroveus 460
4 Childericus 484

5. B.

5 B. Clodoveus 514
6 Childebertus 560
7 Clotharius 564
8 Charibertus 573
9 Chilpericus 587
10 Clotharius 2. Magnus 631
11 Dagobertus, 1. 645
12 Clodoveus 2. 664
13 Clotharius 3. 669
14 Childericus 2. 678
15 Theodoric. 1. 689
16 Clodoveus 3. 693
17 Childebert. 2. 710
18 Dagobert. 2. 715
19 Chilpericus 2. 719
20 Clotharius 4. 720
21 Theodoric. 2. 741
22 Childericus 3. exauctoratus 752
23 Pipinus primus fuit qui mentis & in sedem Apostolicã pietate, nomen Christianissimi adeptus, & in posteros derivavit. 768
24 Carolus Magnus Imperator 814
25 Ludovic. Pius 840
26 Carolus Calvus 878
27. Ludovicus Balbus 879
28 Ludovicus 2. & Carolomannus.
29 Carolus Crassus obiit. 888
30 Odo 898
31 Carolus Simplex 929
32 Rudolphus 936
33 Ludovicus Ultramarinus 954
34 Lotharius 986
35 Ludov. Nihil fecit 987
36 Hugo Capetus 998
37 Robertus Pius 1032
38 Henricus 1. 1060
39 Philippus 1. 1108
40 Ludovicus 6. Crassus 1137
41 Ludovicus 7. 1180
42 Philippus 2. Augustus 1223
43 Ludovic. 8. 1226
44 S. Ludovic 9. 1270
45 Philip. 3. Audax 1285
46 Philip. 4. Pulcher 1314
47 Ludovicus 10. 1316
48 Philip. 5. Longus 1321
49 Carolus 4. Pulcher 1327
50 Philippus 6. Valesius 1350
51 Joannes 1364
52. Carolus 5. Sapiens 1380
53 Carolus 6. Bene amatus 1422
54 Carolus 7. Victor 1461
55. Ludovicus 11. 1483
56. Carolus 8. 1498
57. Ludovicus 12 1515
58. Franciscus 1. 1547
59. Henricus 2. 1559
60. Franciscus 2. 1560
61. Carolus 9. fr. Franc. 1574

62.Henricus III. 1589
63.Henricus IV. 1610
64.Ludovicus 13. 1643
65.Ludovicus 14.

Visigothi Narbonensis Galliæ, de in Hispania Rege.

1. Athanaricus clar. 400
2. Alacrius Romam capit 410
3. Athaulphus Hispaniam invadit 41?
4.Sigericus clar. 412
5.Vallia obiit in prælio 418
6. Theodoricus contra Attilam 451
7.Thorismundus 451
8.Theodoricus Jun. occisus Tholusæ 454
9.Ervigius 466
10.Alaricus 484
11.Amalaricus 508
12.TheodaTheuda clar 531
13.Theudiselus 584
14.Aila 551
15.Athanagildus 555
16.Luiba 570
17.Leuvigildus 572
18.Recaredus 1. Catholici Titulum meruit à Concilio Toletano 585
19.Luiba 2. 602
20 VVitericus 604
21.Gundemarus 610
22.Sisebutus 613
23.Recaredus 2. 6??
24 Suintela 623
25 Richimetus 632
26 Sisenaudus 633
27.Suintilla 2. 638
28.Tulga 641
29 Cindasuinthus 643
30.Regisuindus 648
31.S.Bamba 673
32 Flatus Ervigus 680
33.Egica 688
34.VVitiza 698
35. Rodericus ult. Goth. 713
36.S.Pelagius 717
37.Favilla vel Fafila 732
38.Alphonsus 1. 734
39.Froila 753
40.Aurelius 766
41.Silus,seu Silo 772
42.Maurigatus 783
43.Veremundus 786
44 Alphonsus 2. 788
45 Ramirus 829
46.Ordognus 836
47.Alphonsus 3. Mag. 846
48 Garsias 886
49.Ordognus 2. 889
50.Froila 2. 898
51.Alphonsus 4. 899
52.Ramirus 2. 905
53.Ordognus 3.creat. 924
54 Ordonius 4. 929
55.Sanctius 1. 930
56.Ramirus 3. 940
57.Veremundus 2. 965
58.Alphonsus 5. 982

59.Ve-

59. Veremundus 3.	1015
60. Ferdinandus 1.	1025
61. Sanctius 2.	1073
62. Alphonsus 6.	1079
63. Alphonsus 7.	1106
64. Alphonsus 8.	1126
65. Sanctius 3.	1176
66. Ferdinandus 2.	1176
67. Alphonsus 9. Bonus	1177
68. Henricus 1.	1215
69 Ferdinandus 3.	1217
70. Alphonsus x. Imperat.	1262
71. Sanctius 4.	1287
72. Ferdinand. 4.	1295
73. Alphonsus xi.	1308
74. Petrus 1.	1350
75. Henricus 2.	1369
76. Ioannes 1.	1377
77. Henricus 3.	1388
78. Ioannes 2.	1404
79. Henricus 4.	1454
80. Ferdinandus 5.	1477
81. Philippus Austrius	1504
82. Carolus 5. Imp.	1516
83. Philippus 2.	1556
84. Philippus 3.	1598
85. Philippus 4.	1621

Reges Magnæ Britanniæ.

Postquam in Regnum unum coaluit.

1. Egbertus	ob. 837
2. Ethelvvolfus	857
3. Ethelvvaldus	858
4. Ethelbertus	863
5. S. Ethelredus	872
6. Alfredus	899
7. Eduardus	924
8. Adelstanus	940
9. Edmundus	946
10 Ethelredus	954
11. Edvvinus	958
12 Edgarus.	974
13. Eduardus	977
14. Edelredus	1015
15. Edmundus 2.	1016
16. Canutus Danus.	1036
17. Haraldus occid.	1040
18. Canutus Durus	1041
19. S. Eduardus 33.	1065
20. Tosticus	1066
21. Haraldus	1066
22. Guilelmus 1.	1067
23. Guilelmus 2.	1100
24. Stephanus	1135
25 Matthildis	1154
26. Henricus 2.	1166
27. Richardus 1.	1189
28. Ioannes	1200
29. Henricus 3.	1272
30. Eduardus.	1307
31. Eduardus Iunior	1327
32. Eduardus 3.	1377
33. Richardus 2.	1399
34 Henricus 4.	1414
35. Henricus 5.	1422
36. Henricus 6.	1471
37. Eduardus 4.	1483
38. Eduardus 5.	1483
39. Richardus 3.	1485

40.Henricus 7. 1509
41.Henricus 8.fuit Primus qui à Papa Leone X. ob ſcriptum contra Lutherum libellum, accepit titulũ *fidei defenſoris.* 1527
42.Eduardus 6. 1553
43.Maria 1568
44.Eliſabetha obiit 1603
45.Jacobus ob.1625
46.Carolus decollat 1649

Reges Scotiæ.

Ferguſius Primus Scotorum Rex.
2.Feritharis regn. 15.an.
3.Mainus reg. 29.an.
4.Dornadilla reg. 28.an.
5.Nothatus reg. 20.an.
6.Rheuderus reg. 26.an.
7 Reuter.reg. depoſuit.
8.Thereus reg. 12.an.
9.Joſina.reg. 24.an.
10 Finnanus 3860
11.Dructus.
12.Evenus
13.Gillus
14.Evenus 2. 3908
15.Ederus
16.Evenus 3.
17.Metellanus A.C.31
18 Caratacus 51
19 Corbredus 96
20.Dardanus 73
21.Corbredus 2. 108
22.Luctacus
23.Mogaldus 174
24.Conatus
25.Ethodius
26.Sathrael
27.Dunaldus 1. 219
28.Ethodius 2.
29.Athirco
30.Nathalocus
31.Findocus
32.Donaldus 2. 276
33.Donaldus 3.
34.Crathilintus
35.Fincormachus
36.Romachus
37.Anguſianus
38.Fethelmachus
39.Eugenius 1. 377
40.Ferguſius 2. 424
41.Eugenius 2. 452
42.Dongardus 457
43.Conſtantinus 1. 479
44.Congallus 501
45.Goranus
46.Eugenius 3. 558
47.Congallus 2. 568
48.Kinnatellus 569
49.Aidanus 604
50.Kennettus
51.Eugenius 4. 626
52.Ferchardus 1. 635
53.Donaldus 4. 649
54.Ferchardus 2. 678
55.Malduinus 688
56.Eugenius 5. 697
57.Eugenius 6.

58.Am-

58. Amberklettus
59. Eugenius 7. 721
60. Mordacus
61. Erfinus
62. Eugenius 8. 764
63. Fergusius 3
64. Solmathius
65. Achaius
66. Congallus
67 Dongallus 830
68. Alpinus
69. Kennetus 2.
70. Donaldus 5. 858
71. Constantinus 2.
72. Ethus Alipes 875
73. Gregorius Magnus 892
74. Donaldus 6.
75. Constantinus 3.
76. Milcolumbus
77. Indulphus
78. Duffus 978
79. Culenus
80. Renethus
81. Constantinus 4.
82. Grimus 1003
83. Milcolumbus 2. 1034
84. Donaldus 7.
85. Machetus
86. Milcolumbus 3.
87. Donaldus 8.
88. Duncarus
89. Edgarus 1107
90. Alexander 1.
91. Dauid.
92. Milcolumbus 4.
93. Guilelmus 1214
94. Alexander 2.
95. Alexander 3.
96. Joan. Billiolus
97. Robertus Brussius 1329
98. Eduardus Balliolus
99. David 2. Brussius 1370
100. Robertus 2. Stuardus 1390
101. Joan. 2. Stuart. 1406
102. Jacobus 1. Stuart. 1437
103. Jacob. 2. Stuart. 1460
104. Jacob. 3. Stuart. 1488
105. Jacob. 4. Stuart. 1513
106. Jacob. 5. Stuart. 1542
107. Henricus 8. 1567
108 Jacobus 6. Stuartus 1625
109. Carolus Iacobi filius. decollatus 1649.

Reges Daniæ.

1. Dan. primus Rex Daniæ.
2. Humblus
3. Lotherus
4. Skiolus A. mundi
5. Gramus
6. Suthdagerus
7. Guthorinus
8. Haddingus 2960
9. Froto 1.
10. Haldanus 1.
11. Roe
12. Helgo 3130
13. Rolpho
14. Rotherus
15. Roricus A. mundi
16. VVicletus

17. VVer-

17.VVermundus
18.Uffo Gigas
19.Dan.2.
20.Hucletus
21.Froto 2.
22.Dan.3.
23.Fridlevus 1.
24.Froto 3. 3965
25.Hiarnus Poeta
26.Fridlevus 2.
27.Froto 4. A.C.76
28.Ingellus
29.Olavus 1.
30 Haraldus 1.
31.Froto 5.
32.Haraldus 2.
33.Haldanus 2.
34.Unguinus
35.Sivaldus 1.
36.Sigarus
37.Sivaldus 2.
38.Haldanus 3.
39.Haraldus 3.
40.Hetha, puella
41. Olo Vegethus
42.Ovvundus
43.Sivardus 1.
44.Berthlus
45.Iarmericus
46.Brodenus
47 Sivvaldus
48.Snio.
49.Biornus
50.Haraldus 4.
51.Gormo 1.
52.Gotricus 303
53.Olavus 811
54.Henningus 815
55.Sivardus 2. 818
56.Ringo 818
57. Regnerus Lochbrod 381
58.Ubbo Spurius. 832
59.Sivvardus 3.
60.Ericus 1.
61. Ericus 2. 859
62.Canutus 1.
63.Froto 6.
64.Gormo 2.
65.Haraldus 5. 901
66.Gormo 3. 931
67.Haraldus 5. 901
66.Gormo 3. 931
67.Haraldus 6. 980
68.Sueno 1014
69 Canutus Magnus 1036
70. Canutus 3.Durus 1041
71 Magnus 1046
72.Sueno I.ex Angilis 1074
73.Haraldus 7. 1076
74.S.Canurus 4. 1088
75. Olavus Famelicus 1095
76.Ericus 4. 1102
77.Nicolaus 1134
78.Ericus 5. 1139
79.Ericus 6. 1149
80.Sueno 4. 1160
81.VValdemarus 1184
82.Canutus 6. 1202
83.VValdemarus 2. 1242
84.Ericus 7. 1250
85.Abel. 1252
86.Christophorus 1259
87.Ericus 8. 1286

88.Eri-

88. Ericus 9. 1321
89 Christophorus 2. 1333
90. VValdemarus 3. 1340
91. VValdemarus 4. 1375
92. Margaretha. 1415
93. Ericus x. ex Germanis 1439
94. Christophorus 3. 1448
95. Christianus 1. 1482
96. Ioannes 1513
97. Christianus 2 1522
98. Fridericus 1. 1533
99. Christianus 3. 1559
100. Fridericus 2. 1588
101. Christianus 4. 1648
102. Fridericus 3.

Reges Sueciæ.

1. Sichtrugus A. mundi
2. Gram.
3. Suibdtagerus.
4. Hasmundus 2960
5. Uffo.
6. Hundingus.
7. Regnerus
8. Hotbrodus 3132
9. Athislus I.
10. Hotherus
11. Athislus II. Interregnum usque ad Augustum Imper.
12. Alricus
13. Ericus I.
14. Haldanus
15. Sivvardus
16. Ericus II.
17. Haldanus II.
18 Unguinus
19. Sivvaldus
20. Alvarus
21. Ingo
22. Ingellus
23 Ringo.
24. Gotharus
25. Iarmericus, inde Communes cum Danis.
26. Pro post 300. an. 803.
27. Herotus
28. Sorbius
29. Biornus primus Rex Christianus conversus ad fidem Romanam, opera S. Ansgarii
30. VVichsertus
31. Ericus
32. Ostenris
33. Sturbiornus
34. Ericus
35. Olanus.
36. Emundus
37. Stinckel
38. Halstnuus.
39. Amander
40. Aquinus
41. Magnus I. 1135
42 Suerco I.
43. Carolus
44. Suerco II.
45. Ioannes I.
46 S. Ericus 1150
47. Canutus. 1168
48. Ericus III. 1222
49. Ericus IV. 1249

50. VValdemarus
51. Magnus 2.
52. Birgerus
53. Magnus 3. 1326
54. Magnus
55. Magnus Schmech 1374
56. Albertus Mechelb. 1363
57. Margaritha 1412
58. Ericus Pomeranus 1439
59. Chriſtophorus 1448
60. Carolus Suecus 1470
61. Chriſtianus 1. 1482
62. Ioannes 2. 1513
63. Chriſtianus 2. 1532
64. Guſtavus Trolle 1560
65. Ericus deiectus 1576
66. Ioannes 3. 1592
67. Sigmundus Pol. hæres. 1602
68. Carolus coronatus 1607
69. Guſtavus Adolphus occ. 1632
70. Chriſtina.

Reges Vngariæ.

Prætermiſſis vetuſtiſſimis Pannoniæ Regibus & Ducibus.

1. S. Stephanus à Deo electus A.C. 997
2. Petrus Germanus 1038
3. Aba Ungarus 1041
4. Andreas 1. 1044
5. Bela 1. 1047
6. Salomon 1063
7. Geiza 1074
8. Ladislaus 1. 1077
9. Colomannus 1095
10. Stephanus 2. 1116
11. Bela 2. 1135
12. Geiza 2. 1145
13. Stephanus 3. 1165
14. Bela 3. 1176
15. Emericus 1198
16. Ladislaus 2. 1206
17. Andreas 2. 1207
18. Bela 4 1238
19. Stephanus 4. 1275
20. Ladislaus 3. 1277
21. Andreas 3. 1290
22. VVenceslaus 1301
23. Ottho Bavarus 1304
24. Carolus Neapolit. 1310
25. Ludovicus 1. 1342
26. Maria 1382
27. Carolus 2. 1384
28. Sigiſmund. Imp. 1387
29. Albertus Imp. 1438
30. Uladislaus 1440
31. Ladislaus 4. 1445
32. Matthias 1. 1458
33. Uladislaus 2. 1490
34. Ludovicus 2. 1516
35. Ferdinandus 1. 1526
36. Maximilianus 2. 1563
37. Rudolphus 2. 1572
38. Matthias 2. 1608
39. Ferdinandus 2. 1618
40. Ferdinandus 3. 1625
41. Ferdinandus 4. 1647

Reges Poloniæ.

1. Boleslaus 1025

2. Meſco

2. Meſco. 1034
3. Caſimirus. 1058
4. Boleslaus. 1082
5. Uladislaus Princeps. 1102
6. Boleslaus 3. 1139
7. Uladislaus 2. 1145
8. Boleslaus 4. 1173
9. Mieceslaus 4. 1177
10. Caſimirus 2. 1194
11. Leſcus Albus. 1227
12. Uladislaus. 1232
13. Henricus. 1238
14. Uladislaus 4. 1239
15. Henricus Pius. 1242
16. Premislaus. 1259
17. Boleslaus Pius. 1279
18. Boleslaus 4. 1279
19. Leſcus Niger. 1289
20. Wenceslaus. 1295
21. Premislaus. 1296
22. Uladislaus. 1333
23. Caſimirus 3. 1370
24. Ludovicus Ungarus. 1384
25. Hedvvig & Jagello. 1434
26. Wladislaus Junior. 1444
27. Caſimirus. 1492
28. Joan. Albertus. 1501
29. Alexander. 1506
30. Sigiſmundus. 1548
31. Sigiſmund. Aug. 1571
32. Henricus. 1574
33. Stephanus Bathor. 1586
34. Sigiſmundus Suecus, obiit. 1632
35. Ladislaus obiit. 1648
36. Caſimirus.

Oſmanni ſive Orthomanni Turcarum Impp.

1. Ertucub Oſman Gaſi. 1328
2. Urchan Gaſi. 1358
3. Sulthan Murath. Gaſi.
4. Sulthan Bajazith obiit. 1404
5. Eſmir Solimann. 1411
6. Muſa Muhemet. 1414
7. Sultan Mehemet. 1422
8. Sultan Murath. 1430
9. Mahomet I. Imp. Conſtantinop. 1453
10. Bajazethes. 1512
11. Sulthan Selimus, obiit anno 1520
12. Solimannus ob. 1566
13. Selimus 2. obiit 1575
14. Amurathes obiit 1595
15. Mahomet 3. obiit 1603
16. Achmat puer ob. 1617
17. Muſtaffa obiit 1623
18. Amurathes, obiit 1640
19. Ibrahim. occiſus 1648
20. Achmar.

Venetæ Reipub. Duces & Principes.

1. Paulatus Anafeſtus, ele-

ctus primus Dux, 697. obiit 717.
2. Marcellus Tegalianus, obiit 726
3 Orleus Ypatus. ob. 737
4. Theodatus Ypatus. 755
5. Galla. 756
6. Dominicus Monetarius 757
7. Mauritius Calbinus. 780
8. Joann. Galbinus. 789
9. Obelerius Anafestus. 809
10. Angelus Patritiatius 827
11. Justinianus Patritiatius. 829
12. Joannes Patritiatius 836
13. Petrus Tradonicus. 864
14. Ursus Patritiatius. 881
15. Joann. Patritiatius. 887
16. Petrus Candianus. 887
17. Petrus Tribunus. 911
18. Ursus Badoarius. 920
19. Petrus Candianus. 930
20 Petrus Badoarius. 941
21. Candian. Badoatius. 952
22. Petrus Candianus. 970
23. Petrus Urseolus. 978
24. Vitalis Candianus. 979
25. Tribunus Memus. 991
26. Petrus Urseolus. 1009
27. Ottho Urseolus. 1024
28. Petrus Centranicus. 1028
29. Dominicus Flabanicus. 1044
30. Dominicus Contarenus 1070
31. Dominicus Sylvius. 1083
32. Vitalis Valerius, 1096
33. Vitalis Michael. 1101
34. Ordelaphus Faledrus. 1120
35. Dominicus Michael. 1131
36. Petrus Polanus. 1150
37. Dominicus Maurocenus. 1156
38. Vitalis Michael 2. 1173
39. Sebastian. Zianus. 1181
40. Aureus Malipetra. 1192
41. Henricus Dandalus. 1205
42. Petrus Zianus. 1227
43. Jacobus Tepulus. 1248
44. Marinus Maurocenus, 1252
45. Reinerus Zenus. 1269
46. Laurentius Tepulus, 1274
47. Jacobus Contarenus. 1280
48. Joannes Dandulus. 1290
49. Petrus Gradonicus. 1302
50. Marinus Georgius. 1303
51. Joann. Superantius, 1321
52. Franciscus Dandulus 1331
53. Bartholomæus Gradonicus. 1342

54. An-

54. Andreas Dandulus. 1354
55. Marinus Valerius. 1354
56. Joannes Gradonicus Naso. 1356
57. Joan. Delphinus. 1361
58. Laurentius Celsus. 1365
59. Marcus Cornarius. 1368
60. Andreas Contarenus. 1382
61 Michael Maurocen.
62. Antonius Venerius. 1400
63. Michael Stenus. 1413
64. Thomas Mocenius. 1413
65. Franciscus Fuscarus. 1457
66. Pasqualis Maripetrus. 1462
67. Christophor. Maurus. 1471
68. Nicolaus Thronus. 1473
69. Nicolaus Marcellus, 1474
70. Petrus Mocenius. 1475
71. Andreas Vendremius. 1477
72. Joan. Mocenicus. 1484
73. Marcus Barbadicus 1485
74. Augustinus Barbadicus. 1500
75. Leonardus Lauredanus. 1521
76. Antonius Grimanus. 1523
77. Andreas Grittus. 1538
78. Petrus Landus. 1545
79. Francisc. Donatus. 1553
80. Marcus Antonius Trivisanus. 1554
81. Aloysius Mocenicus obiit 1577
82. Sebastian. Venerus. 1579
83. Nicolaus Pontius. 1583
84. Paschalis Ciconia. 1595
85. Marinus Grimanus. 1606
86. Leonardus Donatus. 1612
87. Antonius Memmi. 1615
88. Johann. Bembus. 1618
89. Nicolaus Donatus. 1618
90. Antonius Priulus. 1623
91. Franciscus Contarenus. 1625
92. Joannes Correlius. 1630
93. Nicolaus Contarenus.
94. Franciscus Friceus.

Duces de Savoya.

Bertoldus 1.
Umbertus.
Amadeus.
Umbertus 2.
Amadeus 2.
Umbertus 3.
Tomasus.
Amadeus 3.
Bonifacius.
Petrus.
Philippus.
Amadeus 4.

Odoardus.

Odoardus.
Amadeus 5.
Amadeus 6.
Amadeus 7.
Amadeus 8.
Ludovicus.
Amadeus 9.
Philibertus.
Carolus.
Carolus 2.
Philippus.
Philibertus 2. pulcher.
Carolus 3.
Emanuel Philibertus.
Carolus Emanuel.
Victorius.

Vicarii de Ferraria.

Azzo Marchio d'Eſte. 1196
Allebrandinus. 1212
Azzo 1216
Rivaldus. 1249
Obizzus. 1262
Azzo 2. 1292
Rinaldus 2. 1318
Obizzus 2. 1355
Aldobrandinus. 1362
Nicolaus il Zoppo. 1377
Albertus. 13[illegible]9
Nicolaus 2. 1393
Aldobrandinus 2. 1308
Borſo Dux Ferrariæ. 1450
Hercules. 1471
Alphonſus. 1505
Lionellus. 1514
Hercules 2. 1534
Alphonſus 2. 1559
Anno 1598. venerunt in poteſtatem Sedis Apoſtolicæ.

Marchiones & Duces Mantuæ.

Ludovicus Gonzaga Gubernator. 1328
Guidius. 1360
Ludovicus 2. 1369
Franciſcus 1 1387
Jo. Franciſcus Marchio. 1404
Ludovicus 3. 1449
Fredericus. 1449
Franciſcus 2. 1484
Primus Dux Fredericus 2. 1519
Franciſcus 3. 1549
Guilielmus. 1550
Vincentius 1. 1587
Franciſcus 4.
Ferdinandus.
Vincentius 2.
Carolus.

Duces Milani.

Joannes Galeazzus 1. Dux. 1395
Joannes Maria. 1402
Philippus Maria. 1412
Franciſcus Sfortia. 1446
Galeazzus Maria. 1466
Ludovicus Maria. 1494
Maxi-

Maximilianus. 1508
Franciſcus 2. 1522
Carolus V. Imp. 1535
Philippus. 1566
Philippus filius. 1598
Philippus ejus filius. 1621

Duces Vrbini.

Fredericus 1. Dux. 1443
Guidobaldus. 1482
Franciſcus Maria. 1503
Guidobaldus 2. 1538
Franciſcus Maria 2. 1574

Duces Florentiæ.

Alexander Medices 1. Dux 1530
Coſmus. 1537
Franciſcus. 1574
Ferdinandus. 1587
Coſmus 2. 1609
Ferdinandus 2. 1621

Duces Parmæ.

Ludovicus Farneſius 1. Dux. 1527
Octavius. 1547
Alexander. 1587
Ranucius. 1592
Odoardus. 1622

Duces de Modena.

Cæſar di Caſa. 1598
Alfonſus.
Franciſcus.

Gran Maeſtri di Malta ſive Magni Magiſtri Melitenſes.

Gerardus.
Raymondus de podio.
Augerius de Balben.
Arnaldus de Comps.
Gilbertus Aſſali.
Gaſtonius.
Gubertus.
Rogerius de Molnis.
Garnerius de Neapoli Suriæ.
Ermengardus Daps.
Godefridus de Doyſſon.
Alfonius de Portugallia.
Godefridus Lerat.
Guatinus de monte acuto.
Cerinus.
Bertrandus de Comps.
Petrus de ville bridem.
Guilielmus de Coſtelno.
Ugo Revel.
Nicolaus Lorgue.
Joannes de Villiers.
Oddo de pinibus.
Guilielmus de Villaret.
Fulco de Villaret.
Mauritius de Pagnac.
Elius de Villanova.
Theodatus Gozonus.
Petrus de Corneliano.
Rogerius de pinibus.
Raimundus Berengarius.
Robertus de Juli.
Joannes Ferdinandus.
Philibertus de Niliaco.

Anto-

Antonius Fluvianus.
Joannes de Gastic.
Robertus de Millii.
Petrus Raimundus.
Jo. Baptista de Ursinis.
Petrus Dauboisson.
Emericus Damboissen.
Guido de Blancheford.
Fabritius de Carretto.
Philippus de Villiers.
Perinus de Ponte.
Desiderius de Tolone.
Joannes de Homedes.
Claudius de la Sengie.
Joannes de Valetta.
Petrus de Monte.
Joannes Levesque.
Hugo de Lubens.
Martinus Garzinsis.
Olophrius de Vinnuncurt.
Ludovicus Mendez.
Antonius de Paula.

PRINCIPES HOLLANDIÆ ET ZELANDIÆ Domini Frisiæ, cum adjunctis Monostichis de ordine & tempore Regiminis singulorum Principum.

1. Theodoricus.	Per quatuor decadas Primus dat jura Batavis.	40
2. Theodoricus 2.	Hic septendecimum finit moderamine lustrum.	85
3. Arnoldus Hollandiæ.	Quinta sed Arnoldum Phrisiis male prodidit æstas.	5
4. Theodoricus 3.	Ter tredecim, septemque hiemes Theodoricus exit.	46
5. Theodoricus 4.	Æstas nova diem supremum infecit ab arcu.	9
6. Florentius primus.	Hebdomadas Florus geminas amisit in umbra.	14
7. Gertrudis Vidua Florentii.	Unus Gertrudis sedit viduata December.	1
8. Robertus Phriso.	Octavo retinet sub consule frena Robertus.	8
9. Gothifrædus Lotharingiæ.	Temporis & medium vi Gothifrædus obibat.	4
10. Theodoricus 5.	Hebdomadem decadi quintus Theodoricus addit.	17

11. Flo-

11. Florentius obesus.	Ac ter septenis decadem Florentius annis.	31
12. Theodoricus 7.	Octo Lustra regit Sextus, superosque relinquit.	40
13. Florentius 3.	Terque novem messes & Flores tertius implet.	27
14. Theodoricus 7.	Tertia post decimam te septime finiit æstas.	13
15 Ada Theod. 7 filia.	Ada semel tantum bifrontem vidit Janum.	1
16. Guilielmus 1.	Prime novemdecies Guilielme potiris habenis.	19
17. Florentius 4.	Zelotypus Florum bis sexto sustulit anno.	12
18. Guilielmus 2. Rom. Rex.	Cæsar Olympiacas quatuor, sed cæsus, habebat.	20
19. Florentius 5.	Lustraque post septem fossus, sex Quinte Novembres.	41
20. Joannes Hollandiæ.	Per quatuor messes Batavus regnabat Janus.	4
21. Joannes Hanoniæ.	Alter olympiadem claudit non degener Hanno.	5
22. Guilielmus bonus.	Trigintaque duos fasces Bonus inde gerebat.	32
23. Guilielmus 4	Nona necem Quarto in Phrisia prædixit hirundo.	9
24. Margarita Ludovic Uxor.	Margarita tibi gliscit nova factio lustro.	5
25. Guilielmus 5.	Autumnis septem sedit, rapiturque phrenesi.	7
26. Adelbertus Bavariæ.	Alberto post lustra novem non defuit annus.	46
27. Guilielmus 6	Tertia post decimam Guilielmus sustulit æstas.	13
28. Joannes Bavariæ.	Sexta Leodinum nec pasta ciconia tollit.	6

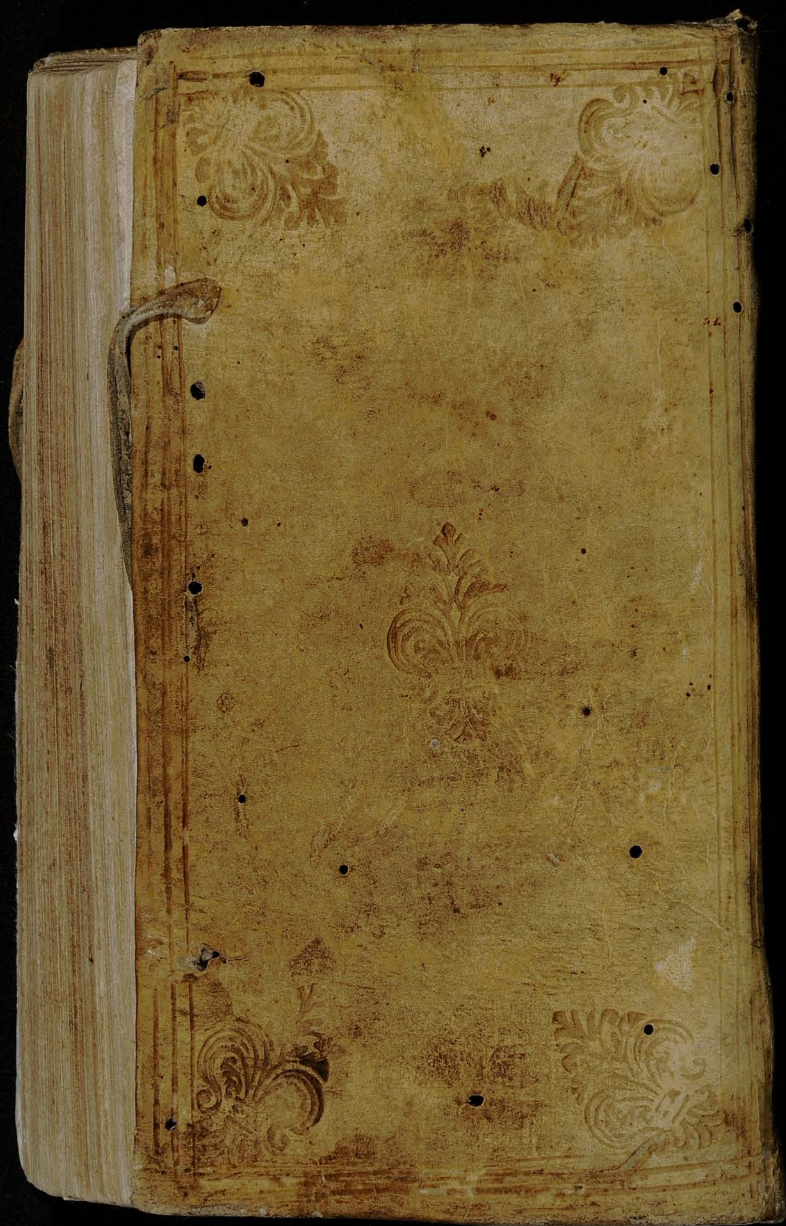
29. Jacoba

29. Jacoba Bavariæ.	Femina per decadem terris jactatur & alto. 10
30. Philipp. Burgundus bonus	Post decades ternas quatuor bonus addit aristas. 34
31. Carolus audax	Carolus hebdomadem trieteride fuit in armis. 10
32. Maria Charlesia.	Præcipitatur equo quinta Charlesia messe. 5
33. Maximilianus Austrius.	Maximus hebdomadem quinis conjungit aristis. 12
34. Philippus Austrius.	Tantundem proles festina morte Philippus. 12
35. Carolus Augustus.	Carolus autumnis tredecim sex lustra coegit. 43
36. Philippus.	Catholicus Serius, aut nunquam terris.
	discede Philippe.

FINIS.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0030245

Mercur.
Gallic.

Tom. 2